

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

516. plenárne zasadnutie EHSV z 27. a 28. apríla 2016

2016/C 264/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Nová stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ</i> (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2016/C 264/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Spravodlivejšia mobilita pracovnej sily v EÚ</i> (prieskumné stanovisko)	11
2016/C 264/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Integrácia utečencov v EÚ</i> (prieskumné stanovisko)	19
2016/C 264/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ</i>	28

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

516. plenárne zasadnutie EHSV z 27. a 28. apríla 2016

2016/C 264/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Zelená kniha o retailových finančných službách – Lepšie produkty, väčší výber a viac príležitostí pre spotrebiteľov a podniky</i> [COM(2015) 630 final]	35
2016/C 264/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Kroky smerom k modernému, európskejšiemu rámcu autorských práv“</i> [COM(2015) 626 final]	51

2016/C 264/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu [COM(2015) 634 final – 2015/0287 (COD)] a Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o online a iných predajoch tovaru na diaľku [COM(2015) 635 final – 2015/0288 (COD)]	57
2016/C 264/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o pravidlách verejného obstarávania v súvislosti so súčasnou azylovou krízou [COM(2015) 454 final]	73
2016/C 264/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 91/477/EHS o kontrole získavania a vlastníctva zbraní [COM(2015) 750 final – 2015/0269 (COD)]	77
2016/C 264/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady týkajúcej sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) [COM(2015) 616 final — 2015/0283 (COD)]	82
2016/C 264/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zaistení cezhraničnej prenosnosti online obsahových služieb na vnútornom trhu [COM(2015) 627 final – 2015/0284 (COD)]	86
2016/C 264/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 575/2013, pokiaľ ide o výnimky pre obchodníkov s komoditami [COM(2015) 648 final – 2015/0295 (COD)]	91
2016/C 264/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní [COM(2016) 25 final – 2016/0010 (CNS)] a na tému Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú pravidlá proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu [COM(2016) 26 final – 2016/0011 (CNS)]	93
2016/C 264/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Kruh sa uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo [COM(2015) 614 final] — Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov [COM(2015) 596 final – 2015/0276 (COD)] — Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade [COM(2015) 595 final – 2015/0275 (COD)] — Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 1999/31/ES o skládkach odpadov [COM(2015) 594 final – 2015/0274 (COD)] — Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2000/53/ES o vozidlách po dobe životnosti, smernica 2006/66/ES o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch a smernica 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení [COM(2015) 593 final – 2015/0272 (COD)]	98
2016/C 264/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zmenený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prístupe tovaru a služieb tretích krajín na vnútorný trh verejného obstarávania Únie a o postupoch podporujúcich rokovania o prístupe tovaru a služieb Únie na trh verejného obstarávania tretích krajín [COM(2016) 34 final – 2012/0060 (COD)]	110
2016/C 264/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Správa o stave energetickej únie za rok 2015 [COM(2015) 572 final]	117

2016/C 264/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Obchod pre všetkých – Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike [COM(2015) 497 final] 123
2016/C 264/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach politík zamestnanosti členských štátov [COM(2016) 71 final – 2016/43 (NLE)] 134

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

516. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 27. A 28. APRÍLA 2016

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Nová stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ*

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2016/C 264/01)

Spravodajca: José María ZUFIAUR NARVAIZA

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 21. januára 2016 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„*Nová stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ*“.

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

Sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 28. apríla 2016) prijal 190 hlasmi za, pričom 10 členov hlasovalo proti a 50 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV súhlasí s potrebou preskúmať súčasnú Európsku bezpečnostnú stratégiu (EBS) z roku 2003 s cieľom reagovať na medzinárodnú situáciu, ktorá sa podstatne zmenila. Ako poradný orgán európskych inštitúcií a zástupca organizovanej občianskej spoločnosti považuje za nevyhnutné, aby sa s ním v procese prípravy novej stratégie viedli konzultácie, ako aj to, aby sa na tomto procese štruktúrovaným spôsobom zúčastnila občianska spoločnosť. Podľa EHSV by sa revízie globálnej stratégie mali vykonávať v kratších lehotách, napríklad každých päť rokov, súbežne s funkčným obdobím Parlamentu a Komisie.

1.2 EÚ čelí kríze, ktorej hlavnými charakteristikami sú sociálna dezintegrácia, vzájomná závislosť, slabosť inštitúcií a globálna povaha nerovnosti. Vstúpili sme do éry, keď je sociálne vylúčenie hlavným faktorom konfliktov, pri ktorých je vojenský zásah jednoznačne nedostatočný.

1.3 Zvýšená nestabilita v oblasti geopolitickej a geohospodárskej konkurencie a pretrvávajúca snaha niektorých mocností rozdeľovať svet na sféry vplyvu majú dosah na európsky strategický model založený na spolupráci a pozitívnej podmienenosti, v dôsledku čoho treba tento model upraviť.

1.4 Podľa EHSV budú Európania v takomto zložitom medzinárodnom prostredí schopní brániť svoje hodnoty a záujmy len v prípade väčšej jednoty cieľov, politík a prostriedkov. Európska zahraničná politika začína doma, keďže prepojenie domácich a zahraničných politík je neoddeliteľné.

1.5 Európski občania zmenia svoju súčasnú ľahostajnosť, začnú sa cítiť Európanmi a prijmú záväzok, ktorý predstavuje Únia, iba vtedy, ak EÚ zmení svoje smerovanie a ako zástanca rovnosti sa stane subjektom presadzujúcim bezpečnosť, slobodu a prosperitu v Európe a vo zvyšku sveta.

1.6 Je nevyhnutné zvýšiť európsku politickú integráciu s cieľom dosiahnuť suverenitu v globalizovanom svete, prijímať rozhodnutia, ktoré pomôžu obnoviť nadšenie pre európsky projekt a obnoviť spoločenskú zmluvu, a riešiť demokratický deficit.

1.7 Zahraničná politika a európska bezpečnostná a obranná politika, na ktoré by sa malo vyčleniť viac finančných prostriedkov, si vyžadujú, aby sa používali pružnejšie pracovné metódy, ktoré budú zároveň väčšmi koordinované medzi členskými štátmi a európskymi inštitúciami.

1.8 Obrana EÚ si vyžaduje väčšiu koordináciu a spoločné plánovanie s vyhlídkami na vytvorenie európskej obrannej únie. V tomto záujme je nevyhnutné zvýšiť objem financovania a rozvíjať európsky obranný priemysel, pričom treba prostredníctvom nástrojov združovania a spoločného využívania zabrániť duplicitě vo výdavkoch. V tejto súvislosti má zásadný význam lepšia verejná správa a súdržná inštitucionálna štruktúra, ako aj podpora rozsiahlych spoločných projektov, a to bez toho, aby boli dotknuté transatlantické vzťahy a úzka spolupráca s partnerstvami a organizáciami, do ktorých je zapojená väčšina krajín EÚ, ako je napríklad NATO.

1.9 EHSV sa domnieva, že medzi prioritou novej globálnej stratégie by malo byť: a) posilniť prístupové smerovanie kandidátskych krajín, najmä krajín západného Balkánu, a stabilizovať východné a južné susedstvo, pričom treba pozornosť venovať aj migračným tokom a utečencom; b) podporovať lepšiu, účinnejšiu a viditeľnejšiu spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku za pomoci silnej a jasnejšie definovanej európskej obrannej technologickej a priemyselnej základne (EDTIB); c) posilniť efektívny a prepracovaný multilaterálny systém pre riadenie bezpečnosti, socio-ekonomické riadenie a riadenie rozvoja; a d) podporovať obchod a investície. Uvedené priority by mali zahŕňať dva prierezové rozmery: udržateľný rozvoj v širšom zmysle slova a posilnenie organizácií občianskej spoločnosti.

1.10 EÚ by svojou tradičnou preventívnou a viacstrannou diplomaciou mala byť normatívnou a konštruktívnou mocnosťou, ktorá bude podporovať inkluzívnu správu a vsadiť na účasť krajín s rozvíjajúcou sa ekonomikou vo viacstranných inštitúciách.

1.11 EÚ, ktorá vznikla s cieľom posilniť mier v Európe, by sa vo svojej globálnej stratégii mala zaoberať predovšetkým o zachovanie a podporu mieru. Na to je nevyhnutná bezpečnostná a obranná politika, diplomatická činnosť a úloha občianskej spoločnosti.

1.12 V súvislosti s utečeneckou krízou považuje EHSV za nevyhnutné, aby EÚ mala spoločnú utečeneckú, azylovú a prisťahovaleckú politiku, ktorú by vykonávala jedna európska inštitúcia, čím by sa zaručilo, že európske štáty si svoje povinnosti budú plniť spoločne, proporčne a solidárne.

1.13 EHSV sa domnieva, že by sa mali zaviesť zmeny v systéme pridelovania európskych fondov na rozvoj, aby boli pružnejšie, viacúčelové a prispôsobené konkrétnym okolnostiam.

1.14 Súbor obrovských obchodných dohôd, ktoré sa nachádzajú v procese rokovania alebo ratifikácie, nadobúda nad rámec svojich čisto obchodných aspektov nesporný geopolitický rozmer. Hlavnou zložkou budúcej globálnej stratégie EÚ bude riešenie geopolitického vplyvu tohto typu dohôd, posilnenie ich viacstranných vzťahov a zabránenie stretom medzi obchodnými blokmi. Ak pokiaľ majú tieto dohody vplyv na životný štýl, je podľa EHSV nevyhnutné venovať pozornosť požiadavkám a obavám občianskej spoločnosti a občanov vo všeobecnosti, ktoré sa ich týkajú.

1.15 Pre vykonávanie zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ je podľa EHSV zásadne nevyhnutné posilniť občiansku spoločnosť, jej činnosti a vzťahy súbežne s diplomatickou činnosťou. EHSV je preto zástancom toho, aby sa do SZBP výslovne zaviedol tento dôležitý prvok ako jeden z jej prioritných cieľov.

1.16 Domnievame sa, že EHSV má ako poradný orgán európskych inštitúcií a zástupca všetkých veľkých organizácií organizovanej občianskej spoločnosti najlepšie predpoklady na to, aby bol jedným z hlavných partnerov pre inštitúcie EÚ zapojené do spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, najmä pre ESVČ a Európsku komisiu.

1.17 EHSV preto navrhuje spoločne preskúmať uvedené priority a spôsob, ako formalizovať spoluprácu medzi ESVČ a EHSV.

1.18 EHSV ponúka ESVČ svoju pomoc, pokiaľ ide o vypracovanie hodnotiacej správy o skutočnej účasti občianskej spoločnosti v oblasti európskej zahraničnej politiky.

1.19 V rámci EHSV navrhujeme každý rok usporiadať vypočutie týkajúce sa zahraničnej a bezpečnostnej politiky s účasťou významných európskych organizácií občianskej spoločnosti a za prítomnosti vysokej predstaviteľky.

2. Nové súvislosti pre vonkajšiu činnosť EÚ

2.1 EHSV konštatuje, že je potrebná stratégia, ktorá by všetky nástroje vonkajšej činnosti EÚ vrátane nástrojov v oblasti bezpečnosti a obrany zahrnula do uceleného a aktualizovaného všeobecného rámca. Preto je nevyhnutné zmeniť ciele, priority, záujmy a nástroje európskej vonkajšej činnosti a uplatniť celistvý prístup, ktorým sa prekoná zameranie sa na čiastkové prístupy a odpor štátov a posilní koordinácia a flexibilita ⁽¹⁾, ⁽²⁾.

2.2 Napriek veľkému sociálnemu pokroku v rôznych aspektoch zahrnutých do miléniových rozvojových cieľov, iné javy, ako je strata vplyvu Západu, upevnenie nových rozvíjajúcich sa mocností, rastúci vplyv informačných technológií, demografické tendencie a väčšia nerovnosť, naznačujú zložitejšiu svetovú geopolitickú situáciu, v ktorej sa pokrok modelu založeného na normách a hodnotách vlastných otvoreným spoločnostiam stretne s väčším odporom. Dochádza k tomu v rámci viacstranných inštitúcií, ktoré sa neprispôbili novému multipolárnemu svetu. V dôsledku toho sa narušujú medzinárodné normy a zároveň sa mení význam geopolitiky. Väčší počet subjektov, vrátane neštátnych subjektov a nadnárodných podnikov, a rozvoj rušivých technológií sťažujú vytvorenie strategického programu a riadenie zložitých situácií.

2.3 Najnaliehavejšie výzvy, ktoré musí EÚ riešiť, sú: riadenie migračných tokov, ochrana kontinentu pred teroristickými hrozbami a odrádzanie od prípadných vojenských a kybernetických útokov proti členským štátom EÚ. Ďalšie výzvy, hrozby a nebezpečenstvá sú teraz v podstate globálne: zmena klímy, finančná a hospodárska kríza, daňové úniky, korupcia, organizovaný zločin, pandémie, humanitárna kríza atď. V prípade všetkých musí Únia zohrávať dôležitú úlohu. SZBP sa musí zmeniť v oveľa účinnejší nástroj, než je v súčasnosti, aby mohla brániť záujmy Únie a členských štátov, čo je na druhej strane nevyhnutné na to, aby sa tieto štáty v oveľa väčšej miere zapájali do zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ. Ako poznamenala vysoká predstaviteľka/podpredsedníčka Komisie, „potrebujeme stratégiu, ktorá bude aktívne chrániť naše záujmy, pričom treba mať na pamäti, že posilňovanie našich hodnôt je neoddeliteľnou súčasťou našich záujmov“.

⁽¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Vonkajší rozmer obnovennej Lisabonskej stratégie* (Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 41).

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Nová zahraničná a bezpečnostná politika EÚ a úloha občianskej spoločnosti* (Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 56).

2.4 Od stratégie z roku 2003 došlo k dvom podstatným štrukturálnym zmenám.

2.4.1 Prvou z nich je, že čelíme kríze, ktorej hlavnými charakteristikami sú sociálna dezintegrácia, vzájomná závislosť, slabosť inštitúcií a globálna povaha nerovnosti. Globalizácia v dnešnej dobe znamená blízkosť, viditeľnosť a hustotu obyvateľstva. Nerovnosť sa stala globálnym parametrom. Táto intenzita sociálnych kontrastov je základom hromadných presunov a tento stále viac zjednocovaný a mimoriadne nerovnaký svet je zdrojom nestability a neistoty. Vstúpili sme do éry konfliktov z dôvodu sociálneho vylúčenia, v súvislosti s ktorými je vojenský zásah jednoznačne nedostatočný. Stojíme pred celosvetovou sociálnou otázkou, ktorú je potrebné vymedziť a zodpovedať, tak, ako tomu bolo v 19. a 20. storočí v národných európskych štátoch a v medzinárodnom prostredí v prípade priekopníckej Filadelfskej deklarácie z roku 1944. Na tento účel budú potrebné politiky v oblasti regulácie, solidarity a spolupráce.

2.4.2 Druhá zmena spočíva v tom, že geopolitický konkurenčný boj má opäť väčšiu váhu, a to nielen v európskom susedstve. Ovplyvňuje nás tiež naša geografická poloha. Napríklad konflikty na Ukrajine, v Sýrii, Iraku, Líbyi a v oblasti Sahelu nás priamo ovplyvňujú z obchodného hľadiska, z hľadiska džihádistického terorizmu, dodávok energie alebo pohybu utečencov či prisťahovalcov. To má vplyv na európsky strategický model založený na spolupráci a pozitívnej podmienosti.

2.4.3 Aj naďalej je pravdivé tvrdenie platnej stratégie, že „najlepšou ochranou našej bezpečnosti je svet demokratických štátov s dobrou správou vecí verejných“. Táto stratégia však odhalila určité nedostatky: 1) daná koncepcia vo všeobecnosti neprinesla očakávané výsledky okrem niektorých prípadov, ktoré súviseli najmä s procesom pristúpenia k EÚ; 2) existuje iné vnímanie rôznych oblastí, a to od špecifických výkladov náboženstva, ako napríklad v samozvanom Islamskom štáte, alebo určitý typ autoritárskeho nacionalizmu, ako v prípade Ruska a Číny (veľké mocnosti, ktoré priamo ovplyvňujú širšie susedstvo EÚ), ktorých geopolitická koncepcia je založená na oblastiach vplyvu; 3) často nebola zohľadnená rozmanitosť medzi krajinami, s ktorými sa EÚ pokúsila vytvoriť združenia; 4) často chýbala súdržnosť medzi prejavom EÚ a vykonávanou politickou praxou; 5) dostatočne nebola zohľadnená skutočnosť, že demokracia a právny štát sa nezavádzajú zvonka, ale že musia vzniknúť vnútri.

2.5 EÚ bola pri obrane svojich zásad a všeobecných hodnôt vyzvaná, aby v záujme ich účinnejšej podpory svoju stratégiu prispôsobila prostredníctvom toho, čo ESVČ nazýva „pragmatickým idealizmom“.

3. Zahraničná politika začína doma

3.1 Tvrdenie, že zahraničná politika je predĺžením domácej politiky, sa všeobecne akceptuje. Preto musia v záujme svojej účinnosti reagovať na rovnaké ciele, musia byť integrované, koordinované a ich ústredné a spoločné prvky musia byť jednotné. EHSV sa domnieva, že doma sa vytvárajú dva základné piliere globálnej stratégie zahraničnej politiky EÚ.

3.1.1 Prvý z nich je základný prvok atraktívnosti EÚ vo svete: jej spôsob života založený na slobode a ľudských právach, a na sociálnej súdržnosti celej populácie. Nie je realistické uvažovať o štruktúrovanejšej, spoločnejšej a účinnejšej zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ bez toho, aby došlo k zvráteniu nárastu hospodárskych a sociálnych nerovností medzi jej členmi, oslabovaniu jej sociálneho modelu, príznakov nesolidárnosti a nedôvery, sťahovania sa do vnútroštátneho priestoru, ťažkostí dohodnúť sa na spoločných rozhodnutiach a rastúcej ľahostajnosť občanov alebo nárastu populistických, xenofóbnych a eurofóbnych hnutí. Je nevyhnutné zvýšiť európsku politickú integráciu, pravdepodobne prostredníctvom posilnenej spolupráce na základe zmlúv, s cieľom dosiahnuť suverenity v globalizovanom svete, prijímať rozhodnutia, ktoré obnovia nadšenie pre európsky projekt a obnovenú spoločenskú zmluvu, a postaviť prijímanie rozhodnutí a demokraciu na rovnakú úroveň.

3.1.2 Druhý pilier odkazuje na väčšiu európsku integráciu a vytvorenie spoločných politík a nástrojov činnosti v oblastiach, ako sú migračné toky, dodávky energie, zmena klímy, medzinárodný terorizmus, potravinová bezpečnosť, obchodná politika, boj proti organizovanému zločinu, účinný európsky plán pre investície a vytváranie zamestnanosti, európsky sociálny rozmer alebo dokončenie vnútorného trhu. Európski občania prestanú byť ľahostajní, začnú sa cítiť Európanmi a prijímú záväzok, ktorý predstavuje Únia, iba vtedy, ak EÚ zmení svoje smerovanie a ako zástanca rovnosti sa stane subjektom presadzujúcim bezpečnosť, slobodu a prosperitu v Európe a vo zvyšku sveta.

3.2 EHSV sa domnieva, že prioritou EÚ je zdokonalenie jednotného európskeho trhu – priemyselnej politiky, finančného systému, politiky v oblasti telekomunikácií a dopravy, digitálnych technológií a odvetvia obrany. Zahraničná politika by sa mala venovať aj čoraz väčšiemu počtu tém, ktoré súvisia napríklad so sociálnou, environmentálnou, energetickou, digitálnou, hospodárskou, priemyselnou alebo dopravnou politikou EÚ. Takisto je potrebné vymedziť dlhodobú víziu EÚ, v ktorej bude zahraničná hospodárska politika jedným z hlavných pilierov pri podpore obchodu a investícií. Okrem toho je nevyhnutné zaviesť spoločnú energetickú politiku, ako aj spoločnú politiku v oblasti migrácie a azylu.

3.3 EÚ nemá vzhľadom na nové geostrategické politické usporiadanie sveta inú možnosť než rozvíjať svoje kapacity v oblasti bezpečnosti a obrany. To si nevyhnutne vyžaduje vytvoriť integrovanejšiu zahraničnú politiku (význam členských štátov na medzinárodnej úrovni sa postupne znižuje a pre všetkých je prospešné postupovať spoločne) a poskytnúť väčší priestor európskej obrannej politike. To všetko za predpokladu oveľa širšej koncepcie bezpečnosti a obrany, než je použitie sily. Ale takisto sa musí upevniť chápanie, že obranná politika sa musí používať preventívne, že má aj odstrašujúcu úlohu, ale že je tiež nástrojom krajného riešenia v prípadoch, keď životné záujmy a zodpovednosť za ochranu nemožno brániť iným spôsobom. To si vyžaduje viacero zdrojov a ich lepšie využívanie. Napriek 28 rôznym vojenským štruktúram vynakladá EÚ na obranu 40 % toho, čo vynakladajú Spojené štáty. Navyše tu okrem iného existuje aj značná duplicita a rozvoj obranného priemyslu je slabý, preto sú potrebné väčšie finančné prostriedky a spoločné nástroje plánovania a kontroly. Vlády a občania EÚ si musia byť vedomí, že bezpečnosť, prosperita a sloboda sú neoddeliteľné. Väčšia strategická autonómia EÚ v oblasti obrany však nesmie byť nezlučiteľná s transatlantickými vzťahmi či v protiklade s nimi a musí byť kooperatívna so združeniami a organizáciami, ktorých členmi je väčšina členských štátov EÚ, najmä NATO, ktorá je naďalej základným pilierom jej spoločnej obrany.

3.4 Európska obranná politika by sa mala zameriavať na dve základné oblasti: 1) aktuálna geopolitická situácia si vyžaduje, aby sa EÚ – ako záruka bezpečnosti za svojimi hranicami – zameriavala na širšie susedstvo, podporu ľudských práv a pomoc pri rozvoji susedných krajín; 2) podporovať slobodný prístup k svetovým verejným statkom a medzinárodný poriadok na základe predpisov.

3.5 Obranný priemysel EÚ musí pri získavaní strategickú autonómiu Európskej únie zohrávať dôležitú úlohu. Jeho konkurencieschopnosť je hodnota, ktorá ďaleko presahuje záujmy súkromného sektora. Je nevyhnutné odstrániť jeho roztrieštenosť. Úspech tohto procesu do veľkej miery súvisí s uplatňovaním niektorých kľúčových nástrojov, ako napríklad realizácia projektov v oblasti spolupráce, vyčlenenie primeraných finančných prostriedkov na najbližšiu prípravnú akciu⁽³⁾ a vytvorenie osobitného rozpočtového riadku v budúcom viacročnom finančnom rámci.

3.6 Myšlienka, že stabilita v našom reálnom susedstve – naši susedia a susedia našich susedov – má zásadný význam pre našu vlastnú stabilitu, sa vzťahuje priamo na teroristickú hrozbu pochádzajúcu zo samozvaného Islamského štátu. Znamená to napríklad, že najst politické riešenie vojny v Sýrii je zodpovednosť, ktorá má priamy dosah na EÚ. Pretože si to vyžaduje zamerať sa na jednu z príčin tohto problému. Vyžaduje si to tiež zlepšiť koordináciu činností v oblasti boja proti terorizmu a spravodajských informácií. Nevyhnutnosťou by malo byť zintenzívnenie výmeny informácií medzi členskými štátmi, vrátane vytvorenia európskej spravodajskej služby. Okrem toho je potrebné vypracovať komplexnú stratégiu boja proti terorizmu, ktorá bude analyzovať jeho príčiny, zabráni konfrontácii medzi náboženskými názormi a naopak podporí spoluprácu medzi komunitami rôznych vierovyznaní v boji proti fanatickému terorizmu. Je mimoriadne dôležité podporiť arabsko-islamský svet (najviac zasiahnutý útokmi tzv. Islamského štátu), aby sám povstal do boja proti tejto hrozbe vo svojich vlastných radoch. Podobne by súčasťou európskej stratégie boja proti terorizmu mali byť aktivity zamerané proti predaju zbraní a obchodovaniu s nimi alebo proti zdrojom ich financovania. Vzťahy medzi občianskou spoločnosťou v našom širšom susedstve môžu zohrávať pozitívnu úlohu v tomto úsilí.

⁽³⁾ Európska komisia v spolupráci s Európskou obrannou agentúrou vypracuje prípravnú akciu pre vyšetrovanie v súvislosti so SZBP v období rokov 2017 – 2019.

3.7 Bolo by vhodné zvýšiť flexibilitu vonkajšej činnosti. Väčšia miera flexibility nesmie viesť k roztriešteniu, ale musí sa dosiahnuť pomocou plného využívania nástrojov stanovených v ZEÚ a ZFEÚ. Preto je potrebné zvýšiť konštruktívne združenie sa hlasovania členských štátov v Rade, pokiaľ ide o SZBP a SBOP. Pokiaľ ide o posilnenie medzinárodnej bezpečnosti, EHSV v tejto súvislosti opätovne poukazuje na potrebu zachovať určené hodnoty v oblasti zahraničnej politiky, najmä dodržiavanie Charty OSN. Ak sa však v rámci existujúcich nástrojov nemôže dospieť k uspokojivému riešeniu, bude potrebné vytvoriť skupiny *ad hoc* za prítomnosti vysokej predstaviteľky alebo iných orgánov európskych inštitúcií tak, aby zásada jednomyselnosti neochromila možnosti Únie v zahraničnej politike. Sieť zelenej diplomacie (GDN), ktorá bola pôvodne zriadená na podporu integrácie environmentálnych cieľov do vonkajších vzťahov EÚ a ktorá zohrávala dôležitú úlohu pri mobilizácii a koordinácii diplomatických krokov EÚ pred konferenciou COP 21, môže slúžiť ako vzor pre ďalšie siete.

3.8 Pokiaľ ide o prijatie väčšieho množstva prostriedkov v oblasti zahraničnej politiky, EÚ by nemala čakať na ďalšiu krízu. Tieto prostriedky musia byť zjednotené s cieľmi a nesmú sa podstatne líšiť v závislosti od situácie. Náležité plánovanie by malo určiť oblasti, v ktorých je Únia nedostatočne financovaná. Zabránilo by sa tak reaktívnemu konaniu, ktoré bolo v posledných rokoch vzhľadom na rôzne krízy typické pre činnosť EÚ. Je potrebné zvýšiť rozpočet EÚ určený na vonkajšiu činnosť, najmä v humanitárnej, migračnej, rozvojovej, vzdelávacej, protiteroristickej a diplomatickej oblasti, a posilniť organizovanú občiansku spoločnosť.

4. Prehodnotenie úlohy EÚ vo svete

4.1 EHSV sa domnieva, že nová stratégia znamená revíziu analýzy medzinárodných súvislostí, ktorú vykonala EÚ, a úlohy, ktoré plánuje vykonávať v budúcnosti. Je nevyhnutné získať nový pohľad, ktorého rozmery bezpečnosti, slobody a prosperity budú založené na aktívnom zapojení v oblasti rovnosti medzi občanmi, a je dôležité zdôrazniť silné stránky, ktoré EÚ má. Medzi tieto silné stránky patria skutočnosť, že je najväčším vnútorným trhom na svete, aktívna obchodná politika, najviac dotovaná politika v oblasti spolupráce a humanitárnej pomoci na svete, spôsob života založený na dodržiavaní právneho štátu a demokratických zásad, sociálny model založený na hospodárskej a sociálnej súdržnosti, obrana modelu udržateľného rozvoja založeného na boji proti nerovnosti a ochrane životného prostredia vrátane pevných cieľov v oblasti klimatej politiky.

4.2 Nedostatok vnútornej súdržnosti a politickej vôle tradične obmedzujú úlohu EÚ vo svete. Únia sa neusiluje stať sa supervelmocou, ale použiť svoju silu účinnejším spôsobom, a to spôsobom, ktorý sa musí sústrediť na oblasti, v ktorých jej činnosť prinesie pridanú hodnotu a môže mať významnejší vplyv, najmä vo svojom okolí a v medzinárodných inštitúciách, ako je OSN, MMF, Svetová banka alebo skupina G20, v ktorých je koordinácia medzi členskými štátmi nedostatočná a obmedzuje ich schopnosť mať vplyv. EHSV považuje v tomto zmysle za pozitívny návrh Komisie z októbra 2015 v prospech jednotného zastúpenia eurozóny v MMF a v iných medzinárodných orgánoch.

4.3 EÚ musí pokračovať vo svojej tradičnej preventívnej a viacstrannej diplomacii a usilovať sa o to, aby sa stala normatívnou a konštruktívnou mocnosťou. Obrana celosvetového otvoreného poriadku založeného na normách je základnou črtou Únie v medzinárodnom prostredí. EÚ ako veľká obchodná mocnosť využíva prepojený svet, či už v energetickej alebo finančnej oblasti, kybernetického priestoru alebo námorných ciest (približne 90 % zahraničného obchodu EÚ tvorí námorný obchod). Jadrová bezpečnosť a energetická bezpečnosť musia zostať v centre záujmu.

4.4 Musí pokračovať aj v spolupráci v rámci rôznych procesov regionálnej integrácie, ako je ECOWAS, ASEAN alebo Mercosur.

4.5 EÚ musí umožniť demokratickú a inkluzívnu správu tým, že bude podporovať účasť rozvíjajúcich sa ekonomík vo viacstranných inštitúciách, s cieľom pokojným spôsobom uvoľniť napätie a odradiť od vytvárania alternatívnych mechanizmov správy, ktoré by boli nepriateľské voči súčasným mechanizmom.

4.6 EÚ musí zachovávať svoje hodnoty a zásady, univerzálnosť a nedeliteľnosť ľudských práv, boj proti trestu smrti a násilíu na ženách a dievčatách, ochranu práv osôb s odlišnou sexuálnou identitou (LGBTI). V rámci svojej zahraničnej a bezpečnostnej politiky tak musí vychádzať zo sociálneho modelu, ktorý je pre ňu typický a ktorý je základom pre jej bezpečnosť, slobodu a prosperitu.

5. Väčšie zapojenie v širšom susedstve

5.1 Súčasná verzia globálnej stratégie by mala jasne odrážať význam východných a južných susedov Európy pre jej vlastnú bezpečnosť prosperitu, a EÚ by vďaka nej mala mať väčšiu váhu a možnosť viac vplývať na dôležité udalosti, ku ktorým dochádza v týchto oblastiach, a reagovať na migračné toky a prílev utečencov a regulovať ich. Uvedené priority by mali zahŕňať dva prierezové rozmery: udržateľný rozvoj a posilnenie organizácií občianskej spoločnosti ⁽⁴⁾, ⁽⁵⁾.

5.2 Širšie alebo strategické susedstvo (od Sahelu po Perzský záliv a od strednej Ázie po Arktídu) je oblasť, ktorá má veľký význam nielen pre európsku vonkajšiu činnosť, ale aj pre vnútorný rozmer členských štátov. V tomto priestore v súčasnosti dochádza k hlbokému sociálnemu a inštitucionálnemu rozvratu, ktorý má viacero príčin, ako sú vojnové konflikty, násilné vysídľovanie, medzinárodný terorizmus, kolaps štátnych štruktúr, korupcia, organizovaný zločin, návraty autoritárskych režimov, ako v prípade Turecka, alebo asertivita mocností, ako je Rusko, a vojenské alebo hybridné útoky. To so sebou prináša dlhodobé, hlboké štrukturálne problémy a má to silný vplyv na Úniu.

5.3 EÚ musí vzhľadom na túto neuspokojivú skutočnosť prevziať väčšiu zodpovednosť za zlepšenie hospodárskej, sociálnej a bezpečnostnej situácie vo svojom susedstve. EÚ sa nesmie vzdať obrany demokracie, právneho štátu a základných ľudských a sociálnych práv (medzi ktoré patrí sloboda združovania a právo na kolektívne vyjednávanie) vo svojom susedstve, a na tento účel je nevyhnutná podpora miestnej občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov, ako aj ochrana jej nezávislosti.

5.4 EHSV považuje za pozitívnu revíziu európskej susedskej politiky a potvrdenie väzby medzi nestabilitou, chudobou, nerovnosťou a nedostatkom príležitostí, ktoré môžu zvýšiť zraniteľnosť voči radikalizácii. V tomto zmysle môže vonkajšia činnosť pri zlúčení bezpečnosti, rozvoja a obchodu vytvárať synergie. Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutné ukončiť porušovanie práva na združovanie a práva na slobodnú organizáciu podnikateľov, pracovníkov alebo organizácií tretieho sektora. Takisto treba posilniť nástroje včasného varovania s cieľom zabrániť možným krízam v budúcnosti.

5.5 EHSV sa zasadzuje za zachovanie striktného, nie však reštriktívneho prístupu, pokiaľ ide o rozšírenie a liberalizáciu vízového režimu v prípade, že budú podmienené kontrolovateľnými reformami.

5.6 S týmto susedstvom je úzko spojený africký kontinent, ktorý by podľa názoru EHSV mal byť druhou prioritnou geografickou oblasťou zahraničnej politiky EÚ. Nielen preto, že odtiaľ pochádza veľká časť hrozieb, ale aj z dôvodov možných spojenectiev, ktoré môžu prispieť k hospodárskemu rozvoju a celosvetovému riadeniu ⁽⁶⁾. Program pre trvalo udržateľný rozvoj do roku 2030 a parížska dohoda o zmene klímy poskytujú jasné príležitosti na vytváranie a posilňovanie partnerstiev s Afrikou.

⁽⁴⁾ REX/458 – Stanovisko EHSV na tému *Revízia európskej susedskej politiky*, prijaté 25. mája 2016 (ešte nezverejnené v úradnom vestníku).

⁽⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Stratégia rozširovania EÚ* (Ú, v. EÚ C 133, 14.4.2016, s. 31).

⁽⁶⁾ REX/455 – Stanovisko EHSV na tému *Budúcnosť vzťahov EÚ so skupinami krajín AKT*, prijaté 25. mája 2016 (zatiaľ neuvěřených v úradnom vestníku).

5.7 Z geopolitického hľadiska si stabilita nášho širšieho susedstva vyžaduje zaoberať sa aj veľmocami, ktoré majú na ňu najväčší vplyv, predovšetkým Ruskom a Čínou. Obnovená ruská asertivita a čínska politika „Jedno pásmo, jedna cesta“ (rozsiahle investície do prepojovacej infraštruktúry) spôsobujú, že teraz je dôležitejšie než kedykoľvek predtým, aby EÚ vystupovala voči týmto dvom veľmociam jednotne a nie ako 28 štátov.

5.8 V súvislosti s utečeneckou krízou považuje EHSV za nevyhnutné, aby EÚ mala spoločnú azylovú a utečeneckú politiku, ktorú by vykonávala jedna európska inštitúcia, čím by sa zaručilo, že európske štáty si svoje povinnosti budú plniť spoločne, proporčne a solidárne. Posilnenie ciest pre legálnu migráciu je zásadné z toho dôvodu, aby sa reagovalo na dopyt po zamestnaní a útočisku, aj preto, aby sa uspokojili potreby migrantov v EÚ, ktorí prišli v dôsledku jej demografického poklesu, ako aj s cieľom zamedziť obchodovaniu s ľuďmi. Takisto je nevyhnutné dodržiavať medzinárodný právny poriadok a právny poriadok EÚ, na úrovni Spoločenstva reagovať na humanitárnu krízu, ktorá sa týka osôb, ktoré sa už nachádzajú na území Únie, zvýšiť zdroje určené na ochranu spoločných hraníc a záchranu na mori, a zriadiť európsku pohraničnú a pobrežnú stráž, ako to navrhla Európska komisia.

6. Podnietiť rozvojovú politiku EÚ

6.1 EÚ musí zosúladiť domácu a zahraničnú politiku s cieľmi programu trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030. Vo svojej rozvojovej politike by EÚ mala klásť osobitný dôraz na akčný program z Addis Abeby. Dohoda o zmene klímy, uzatvorená v Paríži ukázala, že svet nevyhnutne smeruje k ekologickému hospodárstvu, čo je proces, v ktorom EÚ zohráva priekopnícku úlohu.

6.2 EHSV víta činnosť s cieľom presmerovať oficiálnu rozvojovú pomoc do najmenej rozvinutých krajín, financovanie „Novej dohody o angažovanosti v nestabilných štátoch“, strategické hodnotenie pomoci v prospech rovnosti pohlaví, zvýšenie dotácií na ochranu biodiverzity a záväzky EIB v oblasti boja proti zmene klímy, ako aj finančnú pomoc pre rozvojové krajiny vo výške 100 miliárd USD ročne do roku 2020 prisľúbenú v parížskej dohode.

6.3 Mal by sa posilniť hospodársky rozmer európskej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, pričom by sa nemal obmedzovať len na obchodnú oblasť. Takisto je potrebné podporovať vzdelávanie, inováciu a podnikanie, pretože stabilizácia našich susedov je spojená s ich hospodárskym a sociálnym rozvojom. Krajiny, ako sú napríklad Tunisko, Libanon alebo Jordánsko, by mali využiť rozvojový plán, ktorý umožňuje posilniť ich hospodárstvo. Pomoc tretím krajinám pri prechode na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂, okrem iného prostredníctvom účinného prenosu technológií a spolupráce, ponúka vzájomné príležitosti.

6.4 EHSV podotýka, že zmena klímy je jedným z faktorov, ktoré prispievajú k migrácii v dôsledku nestability štátov, neistoty a nedostatku zdrojov. EÚ musí podporovať rozvojové krajiny, najmä tie najzraniteľnejšie, pomôcť im prejsť priamo na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂ a posilniť ich odolnosť voči zmene klímy

6.5 EHSV zdôrazňuje, že napriek súčasným rozpočtovým obmedzeniam v mnohých členských štátoch musí byť cieľ vynaložiť aspoň 0,7 % hrubého národného dôchodku (HND) na oficiálnu rozvojovú pomoc prioritou. Takisto je potrebné posilniť súdržnosť politík v záujme rozvoja a podporiť koordináciu medzi členskými štátmi a inštitúciami EÚ ⁽⁷⁾.

6.6 Pokiaľ ide o financovanie cieľov udržateľného rozvoja, je nevyhnutné zapojiť všetky typy subjektov vrátane občianskej spoločnosti a finančných inštitúcií pre rozvoj, a do riadenia projektov vo väčšej miere tiež zapájať sociálnych partnerov ⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Návrh spoločného vyhlásenia Rady, Európskeho parlamentu a Komisie o rozvojovej politike Európskej únie – „Európsky konsenzus“* (Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 79).

⁽⁸⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Financovanie rozvoja – postoj občianskej spoločnosti* (Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 49).

6.7 EHSV sa domnieva, že by sa mali zaviesť zmeny v systéme pridelovania európskych fondov na rozvoj, aby boli pružnejšie, viacúčelové a prispôsobené konkrétnym okolnostiam. V tejto súvislosti by bolo potrebné okamžite zaviesť okrem iného postupy, ako napríklad „rámcové dohody“, prevádzkové granty, kaskádové granty, viacročné dohody, fondy pre urgentné prípady alebo uplatňovanie tzv. súboru nástrojov, ktorý je definovaný v štruktúrovanom dialógu⁽⁹⁾.

7. Nový kontext z hľadiska obchodu a investícií

7.1 EHSV podporuje voľný obchod, ktorý je jedným z pilierov samotnej Európskej únie. Zároveň konštatuje, že je potrebné zohľadniť nesúmernosť vyjednávacích strán a dodržiavanie základných pracovných práv, ako aj noriem v oblasti životného prostredia. Naďalej podporuje viacstranný prístup WTO k obchodnej regulácii. Poradenská a skutočná účasť organizácií, ktoré najlepšie zastupujú organizovanú občiansku spoločnosť v rámci dohôd, musí byť podľa názoru EHSV dôkladne premyslená⁽¹⁰⁾.

7.2 Obrovské dohody ako dohoda o Transpacifickom partnerstve, komplexná hospodárska a obchodná dohoda, Transatlantická dohoda o obchode a investíciách, dohody o voľnom obchode s Japonskom a Indiou alebo Komplexné regionálne ekonomické partnerstvo získavajú nad rámec svojich čisto obchodných aspektov nesporný geopolitický rozmer. Príťahujú tiež rastúci záujem občianskej spoločnosti, pretože ovplyvňujú pravidlá a normy s významnými dôsledkami na ich spôsob života. Je to mimoriadne dôležité z hľadiska vplyvu na prijímanie demokratických rozhodnutí, mechanizmy urovnávania sporov medzi investorom, štátom a výbormi pre legislatívnu spoluprácu.

7.3 Problém, ktorému EÚ v tejto oblasti čelí, je, že súčasne s otváraním hospodárskych a geostrategických perspektív musí zabezpečiť európske normy a štandardy, verejné služby a ochranu zásadných oblastí politickej regulácie, ako sú hygienické a pracovné normy a normy na ochranu životného prostredia⁽¹¹⁾. EHSV sa rovnako ako občianska spoločnosť domnieva, že je potrebné, aby riadne súdy alebo, pokiaľ nie sú k dispozícii, nezávislý medzinárodný tribunál zriadený OSN zabezpečili ochranu investorov. Ďalej je priaznivo naklonený účinnému zapojeniu organizovanej občianskej spoločnosti do dohôd, ktoré budú v reálnom čase prepojené s politikou transparentnosti v oblasti informovania, a to v rámci rokovaní, ako aj rozhodnutí, ktoré ovplyvňujú občiansku spoločnosť⁽¹²⁾.

8. Posilnenie občianskej spoločnosti ako základný prvok zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ

8.1 EHSV sa domnieva, že organizovaná občianska spoločnosť je jedným zo zakladajúcich prvkov demokracie. Občianska spoločnosť so slobodou a právami, so silnými sociálnymi partnermi, s účinným zapojením do rozhodovania a s inštitucionálnym uznaním je nevyhnutná na dosiahnutie a upevnenie demokracie, zabránenie nárastu autoritárskych režimov, podporu hospodárskeho rozvoja, budovanie mieru, podnietenie sociálnej súdržnosti, boj za rovnosť v jej rôznych podobách, presadzovanie a uskutočňovanie modelu udržateľného rozvoja a obohatenie demokratického inštitucionálneho rámca. Je takisto zásadná pre upevnenie väzieb s občianskymi spoločnosťami iných krajín a regiónov sveta prostredníctvom činnosti súbežnej s diplomatickou činnosťou, ktorá je nevyhnutná na posilnenie svetových dejín, kultúr, presvedčení a cieľov.

8.2 EHSV je preto zástancom toho, aby sa do SZBP výslovne zaviedol tento dôležitý prvok ako jeden z jej prioritných cieľov. Na toto posilnenie by sa mali použiť rôzne prostriedky, ako sú fondy určené na spoluprácu a rozvoj v oblasti ľudských práv; diplomatické kroky a požiadavky; skutočná a účinná, konzultatívna a nie iba „poslucháčska“ účasť občianskej spoločnosti na obchodných dohodách alebo dohodách o pridružení, pričom bude tvoriť ich súčasť a bude mať právomoci vo všetkých jej oblastiach; posilnenie politiky smerujúcej k tomu, aby európske podniky pôsobiace v iných krajinách dodržiavali základné dohovory MOP a rozvíjali politiky sociálnej zodpovednosti podnikov, ktoré zastáva EÚ.

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Zapájanie občianskej spoločnosti do rozvojovej politiky a do rozvojovej spolupráce EÚ* (Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 28).

⁽¹⁰⁾ List predsedu Malossea komisárke Malmströmovej z 18. júna 2015 týkajúci sa hodnotenia a odporúčania poradných skupín v dohodách o pridružení.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Obchod pre všetkých – smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike* (pozri stranu 123 úradného vestníka).

⁽¹²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Ochrana investorov a urovnávanie sporov medzi investorom a štátom v obchodných a investičných dohodách EÚ s tretími krajinami* (Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 45).

8.3 EHSV považuje na tento účel za nevyhnutné, aby SZBP do vymedzenia a realizácie svojich cieľov a priorít zapojila európsku organizovanú občiansku spoločnosť. EHSV sa domnieva, že úloha občianskej spoločnosti by sa mohla zlepšiť:

- prostredníctvom posilnenia postavenia občianskej spoločnosti v európskom susedstve s cieľom podporiť procesy stabilizácie a demokratizácie;
- pomocou lepšieho určenia protistrán v závislosti od kritérií zlučiteľných s európskym sociálnym modelom, konkrétne s rovnocenným uznaním sociálnych partnerov;
- pomocou podpory žiadostí o účasť občianskej spoločnosti, ako sú hospodárske a sociálne rady;
- posilnením chýbajúceho občianskeho a sociálneho dialógu v krajinách európskej susedskej politiky;
- pomocou podpory rozvoja odvetvových organizácií z regionálneho prostredia, ktoré už existujú v oblastiach, ako je sociálne hospodárstvo, podnikateľské a odborové organizácie, poľnohospodárske organizácie, podpora podnikania žien, ľudských práv atď.
- zabezpečením väčšej kontroly a sledovania vonkajšej činnosti EÚ zo strany európskej občianskej spoločnosti;
- pomocou účinnejšej účasti občianskej spoločnosti na obchodných dohodách, dohodách o pridružení a partnerských dohodách;
- podporovaním vytvorenia priaznivého prostredia pre účasť organizácií občianskej spoločnosti z tretích krajín na rozvojových politikách EÚ;
- prostredníctvom zahrnutia do azylovej a utečeneckej politiky, pokiaľ ide o integráciu a boj proti xenofóbnym hnutiam;
- pomocou štruktúrovanejšej účasti rôznych zložiek občianskej spoločnosti – podnikateľov, odborových zväzov, socio-ekonomických organizácií tretieho sektora a mimovládnych organizácií, s menším počtom schôdzí.

9. Úloha EHSV

9.1 Domnievame sa, že EHSV má ako poradný orgán európskych inštitúcií a zástupca všetkých veľkých organizácií občianskej spoločnosti štátov, ktoré tvoria EÚ, najlepšie predpoklady na to, aby bol jedným z hlavných partnerov ESVČ a Európskej komisie pri posilňovaní a ďalšom rozvoji účinnej spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ. Toto tvrdenie podporuje jeho trojstranné zloženie, globálna vízia, dlhoročné skúsenosti a vzťahy s občianskou spoločnosťou z iných častí sveta, ktoré z väčšej časti vychádzajú z mandátov získaných prostredníctvom rôznych typov medzinárodných dohôd, ktoré uzavrela EÚ: dohody o pridružení, dohody o strategickom partnerstve, dohody o voľnom obchode, dohody o pristúpení s kandidátskymi krajinami⁽¹³⁾.

9.1.1 V rámci EHSV navrhujeme každý rok usporiadať vypočutie týkajúce sa zahraničnej a bezpečnostnej politiky s účasťou významných európskych organizácií občianskej spoločnosti a za prítomnosti vysokej predstaviteľky.

9.2 EHSV sa domnieva, že by bolo veľmi vhodné vybudovať strategický vzťah s ESVČ založený na presvedčení oboch strán o význame občianskej spoločnosti v rámci zahraničnej politiky EÚ, najmä pri realizácii určitých prioritných cieľov. EHSV preto navrhuje spoločne preskúmať uvedené priority a spôsob, ako formalizovať spoluprácu medzi ESVČ a EHSV.

9.3 EHSV môže ESVČ pomôcť pri vypracovaní hodnotiacej správy o súčasnej účasti občianskej spoločnosti v oblasti európskej zahraničnej politiky.

9.4 EHSV v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky zintenzívni svoju spoluprácu s organizáciami OSN, ako sú Medzinárodná organizácia práce (MOP) alebo Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO).

V Bruseli 28. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹³⁾ EHSV má v súčasnosti 23 medzinárodných štruktúr a štruktúr na monitorovanie medzinárodných otázok.

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Spravodlivejšia mobilita
pracovnej sily v EÚ**

(prieskumné stanovisko)

(2016/C 264/02)

Spravodajkyňa: Laura GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ

Pomocná spravodajkyňa: Dorthé ANDERSEN

Holandské ministerstvo práce a sociálnych vecí listom zo 16. decembra 2015 v mene holandského predsedníctva Rady EÚ a podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadalo Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

Spravodlivejšia mobilita pracovnej sily v EÚ

(prieskumné stanovisko).

Sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) prijal 232 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 EHSV sa domnieva, že Komisia a členské štáty musia v súčasnom politickom kontexte vyvinúť osobitné úsilie na to, aby zaručili a podporili voľný pohyb pracovníkov v EÚ, odstránili diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti a zabránili neopodstatneným obmedzeniam pre pracovníkov a podniky, keďže ide o základné slobody zakotvené v ZFEÚ a jeden z najuznávanejších úspechov európskej integrácie. EHSV podporuje iniciatívy, ktoré môžu povzbudiť a podporiť spravodlivú pracovnú mobilitu v EÚ v súlade s vyjadreniami holandského predsedníctva a cieľom Komisie podporovať mobilitu.

1.2 Keď sa mobilita pracovnej sily uskutočňuje na základe spravodlivých podmienok a predstavuje pozitívnu voľbu, môže byť pre pracovníkov, zamestnávateľov a celú spoločnosť obohatením a prínosom. Mobilita pracovnej sily je základným kameňom vnútorného trhu a európskym občanom a podnikom môže priniesť pracovné príležitosti a prosperitu. Môže výrazným spôsobom prispieť k úsiliu dosiahnuť ciele v oblasti zamestnanosti a hospodárskeho rastu v EÚ a keďže pomáha vyrovnáť rozdiely v miere zamestnanosti v členských štátoch a prináša pracovné sily a talenty tam, kde sú potrebné, môže umožniť lepšie rozdelenie ľudských zdrojov a tiež podporiť prenos poznatkov, inováciu a rozvoj zručností, čo je vo svete plnom technologických zmien veľmi dôležité. Zároveň môže pomôcť zmierniť dôsledky starnutia pracovnej sily v cieľovej krajine.

1.3 Mobilita pracovnej sily však môže v niektorých prípadoch a niektorých sektoroch spôsobiť aj tzv. únik mozgov, keď najmä mladí ľudia z niektorých krajín s vysokou nezamestnanosťou odchádzajú s cieľom nájsť si zamestnanie alebo za lepšími pracovnými príležitosťami. Pozitívnu hodnotu voľného pohybu pracovnej sily však nesmie oslabiť alebo spochybniť neopodstatnený strach pred akýmkoľvek zneužitím.

1.4 Aby sa predišlo takýmto situáciám, EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby podporovali hospodárske politiky zamerané na posilnenie rastu a produktivity a vytváranie kvalitných pracovných miest vo všetkých členských štátoch s cieľom zlepšiť životné podmienky všetkých európskych občanov.

1.5 V záujme spravodlivej mobility je nevyhnutné zaručiť dodržiavanie zásad rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie na základe štátnej príslušnosti v súlade s európskym *acquis* pre európskych mobilných pracovníkov, ktorí využívajú právo na voľný pohyb a ktorí musia rešpektovať pracovné podmienky a pravidlá určovania miezd v hostiteľskej krajine, a to v plnom súlade so systémami kolektívneho vyjednávanía a pracovných vzťahov v jednotlivých krajinách.

1.6 EHSV žiada Komisiu, aby sa v spolupráci so sociálnymi partnermi zamerala na všetky dôležité otázky v súvislosti s vyslanými pracovníkmi v snahe zamedziť nekalým praktikám, ktoré vedú k sociálnemu dumpingu. Okrem toho sa pri všetkých nových opatreniach na európskej úrovni musia rešpektovať národné právomoci z hľadiska kolektívneho vyjednávanía a rôzne systémy pracovných vzťahov.

1.7 Pokiaľ ide o cezhraničných/pohraničných pracovníkov, EHSV zastáva názor, že je potrebné sledovať situáciu a zhromažďovať údaje na úrovni EÚ, aby sa odstránili prípadné prekážky a zaručil voľný pohyb a spravodlivá mobilita týchto pracovníkov.

1.8 EHSV vyzýva Komisiu, aby v súlade so svojou snahou odstrániť sociálny dumping a zneužívanie nedovolila, aby ich nakoniec umožňovali iné iniciatívy v oblasti vnútorného trhu (vrátane plánovaného „pasu služieb“).

1.9 Kľúčovú úlohu v snahe zaručiť spravodlivú mobilitu by mala zohrávať inšpekcia práce. EHSV preto vyzýva členské štáty, aby národným inšpektorátom práce a orgánom, ktoré vykonávajú kontrolu trhu práce, poskytli náležitú odbornú prípravu a dostatočné ľudské zdroje a finančné prostriedky. Výbor zároveň podporuje úsilie zlepšiť európske cezhraničné nástroje inšpekcie trhu práce, vrátane zlepšenia cezhraničného vymáhania pokút.

1.10 EHSV takisto podporuje snahu zjednodušiť pravidlá koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia a spoluprácu medzi členskými štátmi v záujme ich uplatňovania a zdôrazňuje, že pri revízii nariadenia (ES) č. 883/2004⁽¹⁾ by sa mala v každom prípade rešpektovať zásada rovnakého zaobchádzania s mobilnými pracovníkmi, aby sa nestalo, že stratia nadobudnuté práva alebo si žiadne práva nebudú môcť uplatniť, lebo odišli za prácou do iného členského štátu.

2. Úvod

2.1 EHSV vypracoval toto prieskumné stanovisko o spravodlivejšej mobilite pracovnej sily v EÚ na žiadosť holandského predsedníctva, ktoré vo svojich prioritách konštatuje, že mobilita pracovníkov môže podporiť hospodársky rast a zamestnanosť, treba však odstrániť jej nevýhody v snahe získať väčšiu verejnú podporu pre voľný pohyb pracovníkov.

2.2 Voľný pohyb pracovníkov je jednou zo základných slobôd vnútorného trhu a jedným z pilierov európskej integrácie. Zároveň je to jeden z výdobytkov, ktorý si európski občania najviac cenia. Na základe voľného pohybu vznikol vnútorný trh, ktorý pomáha vytvárať hospodársky rast, zamestnanosť a príležitosti pre občanov, pracovníkov a podniky. Mobilita pracovnej sily, ktorá sa uskutočňuje za spravodlivých podmienok, môže byť pre pracovníkov, podniky a celú spoločnosť prínosom, preto je nevyhnutné uľahčiť ju a v čo najväčšej miere odstrániť prekážky, ktoré jej bránia. Nespravodlivú hospodársku súťaž a diskrimináciu pracovníkov na vnútornom trhu nesmieme akceptovať.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, Ú. v. EÚ L 166, 30.4.2004, s. 1.

2.3 Mobilita pracovnej sily môže mať aj určité nevýhody, ktorými sa treba zaoberať, aby sa znížili ich riziká a aby pracovníci aj podniky mohli v plnej miere využívať príležitosti, ktoré ponúka.

2.4 EÚ sa usiluje o zvýšenie mobility pracovnej sily v Európe za spravodlivých podmienok odstraňovaním prekážok, ktoré jej bránia. Európska komisia vo svojom pracovnom programe na rok 2016 oznámila, že budú predložené návrhy v oblasti mobility pracovnej sily, ktoré budú zahŕňať „opatrenia na boj proti zneužívaniu vďaka lepšiemu presadzovaniu a koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia“ a tiež „cielenú revíziu smernice o vysielaní pracovníkov⁽²⁾ s cieľom odstrániť nekalé praktiky vedúce k sociálnemu dumpingu a odlevu mozgov tým, že zaistíme, aby sa rovnaká práca na rovnakom území odmeňovala rovnakou mzdou“, ako aj opatrenia na podporu mobility pracovnej sily v EÚ.

2.5 Cieľom tohto stanoviska je zamerať sa na rôzne aspekty spojené s mobilitou pracovnej sily v súvislosti s trhmi práce, ktoré sa naďalej vyznačujú vysokou mierou nezamestnanosti a v kontexte globalizácie, spoločenských zmien a technologickej inovácie prechádzajú zásadnými zmenami.

2.6 Po desaťročiach, keď bola mobilita v rámci Spoločenstva veľmi nízka, sa vďaka rozšíreniu Únie, ako aj v dôsledku krízy, ktorá vypukla v roku 2008, a nárastu nezamestnanosti, mobilita pracovníkov zvýšila. V roku 2014 využívalo túto mobilitu 15 miliónov ľudí v EÚ, zatiaľ čo v roku 2006 to bolo necelých 12 miliónov⁽³⁾. Počet mobilných pracovníkov v produktívnom veku, ktorí pracovali a žili v inom členskom štáte, bol v tom istom roku 8,3 milióna, čo predstavuje 3,4 % celkovej pracovnej sily, ak nepočítame 1,6 milióna osôb, ktoré žijú v jednej krajine a pracujú v druhej (cezhraniční pracovníci)⁽⁴⁾.

2.7 Voľný pohyb občanov a pracovníkov v EÚ je však v súčasnosti v dôsledku rôznych faktorov spochybňovaný. EHSV tento vývoj situácie znepokojuje. Jeden z najuznávanejších úspechov európskej integrácie by mohli zasiahnuť obmedzenia, ktoré niektoré členské štáty z dôvodu veľkého prílevu utečencov zavádzajú v schengenskom priestore⁽⁵⁾, a tiež výnimky z hľadiska rovnakého zaobchádzania s mobilnými pracovníkmi v EÚ, ktoré boli udelené Spojenému kráľovstvu na zasadnutí Európskej rady 18. a 19. februára 2016⁽⁶⁾.

2.8 Voľný pohyb pracovníkov a odstránenie akejkoľvek formy diskriminácie na základe štátnej príslušnosti sú základné zásady zakotvené v ZFEÚ, ktoré sa musia zaručiť a podporovať. Schengenský priestor je navyše jedným z kľúčových prvkov európskej integrácie, ktorý má zásadný význam pre dobré fungovanie hospodárstva EÚ. Zabezpečiť, aby hranice zostali otvorené a aby občania mohli slobodne cestovať, pracovať a žiť za rovnakých podmienok vo všetkých členských štátoch, by malo byť prioritou a spoločnou zodpovednosťou EÚ a jej členských štátov.

2.9 Keďže sa to týka najmä pracovníkov a podnikov, musí Komisia nevyhnutnosť akejkoľvek iniciatívy v tejto oblasti a jej možný obsah konzultovať so sociálnymi partnermi v danom odvetví, ako i na medziodvetvovej úrovni. Okrem toho sa pri všetkých nových opatreniach na európskej úrovni musia rešpektovať národné právomoci z hľadiska kolektívneho vyjednávania a rôzne systémy pracovných vzťahov.

⁽²⁾ Smernica 96/71/ES Európskeho Parlamentu a Rady zo 16. decembra 1996 o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb (Ú. v. ES L 18, 21.1.1997, s. 1).

⁽³⁾ Európska komisia, *Employment and Social Developments in Europe 2015*, s. 33.

⁽⁴⁾ Európska komisia, *Speech by Commissioner Marianne Thyssen on Europe's vision for fair labour mobility*, Dublin, 13. novembra 2015.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control/index_en.htm

⁽⁶⁾ Rozhodnutie hláv štátov alebo predsedov vlád zasadajúcich v Európskej rade o novom riešení pre Spojené kráľovstvo v rámci Európskej únie, oddiel D Sociálne dávky a voľný pohyb.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Voľný pohyb pracovníkov sa riadi článkom 3 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii a článkami 4 ods. 2 písm. a), 20, 26 a 45 až 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Zahŕňa zrušenie akejkoľvek diskriminácie pracovníkov členských štátov na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o zamestnanie, odmenu za prácu a ostatné pracovné podmienky. Umožňuje prístup k právu na mobilitu, pobyt a k hospodárskym a sociálnym právam, ktorý upravujú základné pravidlá ustanovené v smernici 2004/38/ES o voľnom pohybe a pobyte v EÚ ⁽⁷⁾ a smernici 2014/54/EÚ o opatreniach v záujme ľahšieho uplatňovania práva pracovať v inom členskom štáte ⁽⁸⁾.

3.2 Voľný pohyb pracovníkov im dáva právo voľne sa pohybovať a zdržiavať v členskom štáte na účely výkonu zamestnania v súlade s právnymi, regulačnými a administratívnymi ustanoveniami, ktoré sa vzťahujú na zamestnávajúce štátne príslušníkov daného štátu. Preto zahŕňa samotnú slobodu pohybu a právo na rovnaké zaobchádzanie, okrem iného pokiaľ ide o zamestnanie, sociálne služby, vzdelávanie a odbornú prípravu.

3.3 Mobilita pracovnej sily, ktorá sa uskutočňuje za spravodlivých podmienok, môže byť pre pracovníkov, podniky a celú spoločnosť prínosom. Môže byť pre občanov a pracovníkov jedinečnou príležitosťou na osobný, hospodársky a sociálny rozvoj, a preto ju treba uľahčovať.

3.4 Mobilita je kľúčovým faktorom pre zamestnateľnosť a rozvoj talentov a môže byť prostriedkom, ako vyrovnať rozdiely v miere zamestnanosti jednotlivých členských štátov, ktorý môže pomôcť vykompenzovať nedostatok pracovnej sily tam, kde k nemu dochádza, a lepšie využiť zručnosti pracovníkov a pracovníčok. Pracovníkom a pracovníčkam prináša viac pracovných príležitostí a zamestnávateľom ponúka väčší priestor pre hľadanie talentov. V tomto zmysle môže byť mobilita jedným z kľúčových prvkov na dosiahnutie cieľov v oblasti zamestnanosti a hospodárskeho rastu stanovených v stratégii Európa 2020.

3.5 Mobilita pracovnej sily môže tiež pomôcť podporiť prenos poznatkov, inováciu a rozvoj ľudského kapitálu, ktorý je v kontexte rýchlych technologických zmien a globalizácie obzvlášť dôležitý. Spravodlivá mobilita pracovnej sily by za primeraných podmienok mala podporovať interakciu medzi európskymi občanmi a pomôcť im, aby sa navzájom lepšie spoznali a akceptovali, a tak prispieť k väčšej tolerancii a lepšiemu začleneniu v spoločnosti.

3.6 Nemôžeme však prehliadať skutočnosť, že mobilita pracovnej sily má aj určité nevýhody. Európski pracovníci, ktorí pracujú v inom členskom štáte, sú niekedy a z rôznych dôvodov zraniteľnejší, pokiaľ ide o zneužívanie a diskrimináciu v oblastiach, ako sú sociálne zabezpečenie, pracovné podmienky a mzdy, prístup k sociálnym dávkam a vzdelávaniu, zdaňovanie atď. Tieto aspekty môžu takisto spôsobiť narušenie hospodárskej súťaže medzi podnikmi, najmä v odvetviach náročných na pracovnú silu ako stavebníctvo, ktoré sa vyznačuje vysokou koncentráciou veľmi malých podnikov. Mobilita môže mať za následok aj rozdelenie rodín a ťažkosti s integráciou v inej krajine z dôvodu jazykovej a kultúrnej bariéry atď. EHSV vypracoval viacero stanovísk, v ktorých poukázal na to, aké dôležité je podporovať mobilitu v EÚ a odstrániť tieto prekážky ⁽⁹⁾.

3.7 Vzhľadom na pretrvávajúce negatívne hospodárske perspektívy, vysokú mieru nezamestnanosti a slabé pracovné vyhliadky v niektorých krajinách EÚ sa niektorí pracovníci, najmä mladí ľudia, usilujú nájsť si prácu alebo získať vyššiu mzdu a lepšie pracovné podmienky v iných krajinách. Môže to mať pozitívny účinok, keďže mladí ľudia tak môžu pracovať v inej krajine, získať skúsenosti a rozvinúť svoje zručnosti namiesto toho, aby boli nezamestnanými vo svojej krajine pôvodu. Okrem toho môžu po návrate získané skúsenosti zúročiť v prospech svojej krajiny. Na druhej strane však môže nastať problém tzv. úniku mozgov a dôsledky starnutia obyvateľstva v krajinách pôvodu sa môžu ešte zhoršiť.

⁽⁷⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov (Ú. v. EÚ L 158, 30.4.2004, s. 77).

⁽⁸⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/54/EÚ zo 16. apríla 2014 o opatreniach na uľahčenie výkonu práv udelených pracovníkom v súvislosti so slobodou pohybu pracovníkov (Ú. v. EÚ L 128, 30.4.2014, s. 8).

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 27; Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 74; Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 14.

3.8 Vysoká mobilita môže spôsobiť vážne problémy a vyvolať napätie na trhu práce v cieľových krajinách, najmä ak hospodárska situácia nezaručuje primeranú mieru rastu a vytvárania pracovných miest, ktoré by zabránilo nárastu nezamestnanosti.

3.9 Ak chceme, aby mobilita pracovnej sily v EÚ prinášala čo najviac výhod a zároveň sa znížili riziká, ktoré sa s ňou spájajú a aby pracovníci aj podniky mohli v plnej miere využívať príležitosti, ktoré ponúka, je nevyhnutné podporovať hospodársku politiku zameranú na posilnenie rastu, produktivity a vytvárania pracovných miest, ktorá umožní zlepšiť životné podmienky vo všetkých krajinách.

3.10 Skutočnosť, že v niektorých krajinách sa verejnosť domnieva, že mobilita pracovnej sily vedie k sociálnej a mzdovej konkurencii, a neopodstatnené presvedčenie, že mobilní pracovníci zneužívajú verejné a sociálne služby (tzv. „sociálny turizmus“), napomáha udržiavať nevraživosť voči mobilite pracovnej sily. Pokiaľ ide o tohto presvedčenie, rôzne štúdie dospeli k záveru, že neexistujú žiadne dôkazy o tom, že by jednou z hlavných príčin mobility pracovnej sily bola existencia vyšších dávok sociálnej pomoci v niektorých štátoch v porovnaní s krajinami pôvodu. Potvrďuje to aj fakt, že mobilní pracovníci v rámci EÚ využívajú tieto dávky v menšej miere než štátni príslušníci hostiteľských krajín. V prípade, že mobilní pracovníci niektoré z týchto dávok využívajú viac, je to v dôsledku ich špecifickej sociálno-ekonomickej situácie⁽¹⁰⁾. Štúdie ukazujú, že spojitosť medzi mobilitou a sociálnymi dávkami je minimálna, omnoho viac rozhoduje miera nezamestnanosti v krajine alebo úroveň miezd⁽¹¹⁾.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Spravodlivejšia mobilita pracovnej sily

Spravodlivá mobilita pracovnej sily znamená, že sa zabezpečí, aby sa s mobilnými pracovníkmi, ktorí si uplatňujú právo na voľný pohyb v súlade s *acquis* EÚ, zaobchádzalo podľa zásad rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie. Preto musia členské štáty zaistiť, aby sa právne predpisy v oblasti sociálnych práv a pracovných a mzdových podmienok uplatňovali na všetkých mobilných pracovníkov a aby sa ich uplatňovanie plne presadzovalo, čím sa zabráni riziku sociálneho a mzdového dumpingu a nekalej hospodárskej súťaži medzi podnikmi. Bude to prínosom aj pre vnútorný trh.

4.1.1 Takisto je potrebné prekonať administratívne, inštitucionálne a jazykové bariéry, ktoré stále bránia mobilite pracovnej sily, a prijať v tejto súvislosti konkrétne opatrenia, napríklad opatrenia s cieľom zlepšiť poskytovanie informácií a poradenstva pre mobilných pracovníkov v spolupráci so sieťou EURES a európskou sieťou verejných služieb zamestnanosti, opatrenia v záujme zlepšenia jazykových zručností, uznávania odborných kvalifikácií atď., v súlade s návrhmi uvedenými v predchádzajúcich stanoviskách EHSV⁽¹²⁾.

4.1.2 Spravodlivú mobilitu pracovnej sily by mali sprevádzať aj opatrenia, ktoré zabezpečia rast a vytváranie pracovných miest vo všetkých krajinách EÚ, aby sa zabránilo prehlbovaniu rozdielov medzi nimi a aby mohla byť táto mobilita pre všetkých prínosom.

4.1.3 Iba za týchto podmienok sa môže zaručiť spravodlivá mobilita pracovnej sily, ktorá bude pre pracovníkov a podniky pozitívnou voľbou, a nie rozhodnutím, ku ktorému ich donútili okolnosti.

⁽¹⁰⁾ Európska komisia, *A fact finding analysis on the impact on the Member States social security systems of the entitlements of non active intra-EU migrants to special no contributory cash benefits and healthcare granted on the basis of residence*.

⁽¹¹⁾ Giuletti Corrado, IZA-World of Labor, *The welfare magnet hypothesis and the welfare take-up of migrants*, s. 5 – 6.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 65; Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 27; Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 74 a Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 14.

4.2 Vysielanie pracovníkov

4.2.1 V prípade vyslaných pracovníkov sa uplatňuje odlišný právny režim, keďže títo pracovníci nevyužívajú právo na voľný pohyb, ale ich zamestnávateľa využívajú slobodu poskytovať služby na to, aby ich dočasne vyslali do inej krajiny. Zamestnávateľ aj zamestnanec profitujú z toho, že nemusia zmeniť miesto pracoviska uvedené v zmluve a môžu ponechať príspevky sociálneho zabezpečenia v krajine pôvodu.

4.2.2 Právne predpisy, ktoré sa vzťahujú na vysielaných pracovníkov, sú stanovené v smernici 96/71/ES⁽¹³⁾ a smernici 2014/67/EÚ⁽¹⁴⁾ o uplatňovaní právnych predpisov o vysielaní pracovníkov prijatej v máji 2014.

4.2.3 Hoci neexistujú žiadne oficiálne štatistiky v súvislosti so mzdami vyslaných pracovníkov, v správe, ktorú dala vypracovať Európska komisia⁽¹⁵⁾, sa konštatuje, že v odvetvi stavebníctva a dopravy majú títo pracovníci niekedy až o 50 % nižšie mzdy než miestni pracovníci. Tieto rozdiely môžu vyplývať z nesprávneho uplatňovania minimálnych miezd a z iných príčin, ako je napríklad tendencia zaraďovať vyslaných pracovníkov v tradičnom systéme klasifikácie do nízkych platových tried. Rozdiely, aj keď menšie, existujú aj iných výrobných odvetviach, ktoré sa líšia v závislosti od jednotlivých krajín. Treba vyzdvihnúť, že informácie pochádzajú z rôznych zdrojov: inšpekcie práce, správy odborových zväzov a organizácií zamestnávateľov a médiá⁽¹⁶⁾.

4.2.4 Súdny dvor EÚ sa už zaoberal otázkou miezd, ktoré sa vyplácajú vyslaným pracovníkom, a svojou judikatúrou prispel k značnej polemike. Táto situácia podnietila Komisiu, aby navrhla smernicu 2014/67/EÚ⁽¹⁷⁾, ktorej cieľom je pomôcť účinnejšie bojovať proti podvodom a zneužívaniu v súvislosti s vysielaním pracovníkov. Členské štáty majú na transpozíciu vykonávacej smernice lehotu do 18. júna 2016. EHSV už konštatoval, že hoci táto smernica predstavuje krok smerom k posilneniu sociálneho rozmeru vnútorného trhu, na splnenie požiadaviek výboru nestačí⁽¹⁸⁾.

4.2.5 Komisia avizovala, že v rámci súboru opatrení v oblasti mobility pracovnej sily predloží „cieľenú revíziu smernice o vysielaní pracovníkov s cieľom odstrániť nekalé praktiky vedúce k sociálnemu dumpingu a odlevu mozgov tým, že zaistíme, aby sa rovnaká práca na rovnakom území odmeňovala rovnakou mzdou“⁽¹⁹⁾. Svoj legislatívny návrh na revíziu tejto smernice⁽²⁰⁾ zverejnila 8. marca, teda ešte pred predložením súboru opatrení v oblasti mobility pracovnej sily a pred uplynutím lehoty na transpozíciu vykonávacej smernice. EHSV sa všetkými otázkami v súvislosti s týmto návrhom bude zaoberať v osobitnom stanovisku k návrhu Komisie.

4.2.6 V každom prípade EHSV víta zámer Európskej komisie odstrániť sociálny dumping. Opakuje to, čo už vyjadril v stanovisku SOC/460, v ktorom zdôraznil „význam zabezpečenia ochrany vyslaných pracovníkov, pričom je potrebné zohľadniť rôzne modely pracovného trhu v členských štátoch a predchádzať sociálnemu dumpingu a nekalej hospodárskej súťaži“. Je dôležité – takisto do budúcnosti – dosiahnuť správnu rovnováhu medzi potrebou podporovať slobodu poskytovať služby a potrebou chrániť práva vyslaných pracovníkov. Výbor sa k tejto otázke ešte vráti.

4.2.7 EHSV vyzýva Komisiu, aby v súlade so svojou snahou odstrániť sociálny dumping a zneužívanie nedovolila, aby ich nakoniec umožňovali iné iniciatívy v oblasti vnútorného trhu (vrátane plánovaného „pasu služieb“).

⁽¹³⁾ Pozri vyššie.

⁽¹⁴⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/67/EÚ z 15. mája 2014 o presadzovaní smernice 96/71/ES o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 1024/2012 o administratívnej spolupráci prostredníctvom informačného systému o vnútornom trhu („nariadenie o IMI“), Ú. v. EÚ L 159, 28.5.2014, s. 11.

⁽¹⁵⁾ Európska komisia, *Study on wage setting systems and minimum rates of pay applicable to posted workers in accordance with Directive 96/71/EC in a selected number of Member States and sectors. Final Report.*

⁽¹⁶⁾ Tamže, s. 18 – 20.

⁽¹⁷⁾ Pozri vyššie.

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 61.

⁽¹⁹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Pracovný program Komisie na rok 2016, COM(2015) 610 final.

⁽²⁰⁾ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/71/ES zo 16. decembra 1996 o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb, COM(2016) 128 final.

4.3 Cezhraniční pracovníci

Na cezhraničných pracovníkov sa podľa nariadenia (ES) č. 883/04 vzťahuje systém sociálneho zabezpečenia krajiny, v ktorej pracujú. V niektorých prípadoch však môžu byť istým spôsobom diskriminovaní, pretože sa uplatňovanie existujúcich pravidiel dostatočne nepresadzuje. Je preto potrebné sledovať situáciu a zhromažďovať údaje na európskej úrovni, aby sa odstránili prípadné prekážky brániace voľnému pohybu cezhraničných pracovníkov a zaručilo riadne uplatňovanie európskych a vnútroštátnych predpisov v súlade so zásadou nediskriminácie a rovnakého zaobchádzania.

4.4 Úloha inšpekcie práce

4.4.1 EHSV zastáva názor, že národné inšpektoráty práce musia zohrávať kľúčovú úlohu v boji proti schránkovým spoločnostiam, neprimerane nízkym mzdám a nelegálnej práci, presadzovať rešpektovanie a uplatňovanie práv mobilných a vyslaných pracovníkov a zabrániť zneužívaniu. Takto bude možné zamedziť aj narušeniu hospodárskej súťaže medzi podnikmi.

4.4.2 Nedostatočná kontrola v niektorých krajinách – buď preto, že neexistuje primeraná štruktúra inšpektorátov práce alebo z dôvodu nepostačujúcich právomocí, chýbajúceho primeraného know-how či nedostatku potrebných zdrojov – uľahčuje zneužívanie. Inšpektoráty práce a iné orgány kontroly trhu práce môžu svoju činnosť účinne vykonávať len vtedy, ak majú na to dostatočné finančné prostriedky a dostatočný a dobre vyškolený personál. V tejto súvislosti je nevyhnutné zaviesť celoeurópske pravidlá, vrátane zlepšenia cezhraničného vymáhania pokút, a zabezpečiť podporu členskými štátmi, ktoré majú s vytvorením takejto infraštruktúry ťažkosti.

4.4.3 Keby sa navyše zlepšili európske nástroje cezhraničnej kontroly, ako sa navrhuje v uznesení Európskeho parlamentu zo 14. januára 2014 ⁽²¹⁾, pomohlo by to odhaľovať prípady sociálneho dumpingu a bojovať nemu, najmä prostredníctvom odhaľovania schránkových spoločností.

4.4.4 Bolo by to plne v súlade s nedávno vytvorenou európskou platformou EÚ na boj proti nelegálnej práci.

4.5 Prenosnosť sociálnych práv a ochrana mobilných pracovníkov

4.5.1 EHSV takisto podporuje snahu zjednodušiť pravidlá koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia a spoluprácu medzi členskými štátmi v záujme ich uplatňovania a zdôrazňuje, že pri revízii nariadenia (ES) č. 883/2004 by sa mala v každom prípade rešpektovať zásada rovnakého zaobchádzania s mobilnými pracovníkmi, aby sa nestalo, že stratia nadobudnuté práva alebo si žiadne práva nebudú môcť uplatniť, lebo odišli za prácou do iného členského štátu.

4.5.2 V záujme spravodlivej mobility je takisto nevyhnutné zaručiť prenosnosť sociálnych práv mobilných pracovníkov, či už pre tých, ktorí idú pracovať do inej krajiny, alebo pre tých, ktorí sa po tom, ako pracovali v inej krajine, vracajú domov.

4.5.3 V snahe uľahčiť voľný pohyb osôb a podporiť mobilitu pracovnej sily sa v EÚ rozvinula koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia, ktorej cieľom je regulovať vzťahy medzi vnútroštátnymi systémami bez toho, aby sa menil obsah ich pravidiel.

4.5.4 Pri vypracúvaní zmlúv sa ustanovili aj pravidlá koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia, medzi inými nariadenie (EHS) č. 1408/71 (základné nariadenie) a nariadenie (EHS) č. 574/72 (vykonávacie nariadenie), nahradené nariadením (ES) č. 883/2004 (základné) a nariadením (ES) č. 987/2009 ⁽²²⁾ (vykonávacie nariadenie). V súčasnosti sa pripravuje revízia nariadenia (ES) č. 883/2004.

⁽²¹⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. januára 2014 o účinných pracovných inšpekciách ako stratégii na zlepšenie pracovných podmienok v Európe, P7_TA(2014)0012.

⁽²²⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 284, 30.10.2009, s. 1).

4.5.5 EHSV plánuje vypracovať podrobnú správu, hneď ako Komisia predloží návrh na revíziu nariadenia (ES) č. 883/2004. Ako už výbor uviedol v jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk, právny rámec sa musí prispôbiť meniacej sa realite sveta práce, novým formám zamestnania a najmä novým formám mobility ⁽²³⁾.

4.5.6 EHSV sa domnieva, že zásady ako rovnaké zaobchádzanie, sčítanie období, prenosnosť dávok a vymedzenie platného práva (zásada jednotnosti) sú pre voľný pohyb pracovnej sily nevyhnutné a mali by byť pri revízii nariadenia (ES) č. 883/2004 v každom prípade zaručené.

4.5.7 Pokiaľ ide o voľný pohyb osôb, ktoré si hľadajú zamestnanie v inej krajine, EHSV poukazuje na príhovor, ktorý 13. novembra 2015 v Dubline predniesla členka Komisie Marianne Thyssen: „Právo na voľný pohyb uchádzačov o zamestnanie sa podľa nášho názoru takisto musí zachovať, najmä vzhľadom na veľmi rozdielnu mieru nezamestnanosti v jednotlivých členských štátoch. Dôležité však je, aby to nebolo na úkor systému sociálneho zabezpečenia hostiteľskej krajiny. So zreteľom na to chceme umožniť ľuďom, ktorí sa stanú nezamestnanými, aby si mohli preniesť svoje dávky v nezamestnanosti do inej krajiny, kde budú mať možno lepšiu šancu nájsť si prácu. Dnes je to už možné na obdobie troch mesiacov.“ Komisia chce toto obdobie predĺžiť na šesť mesiacov.

4.5.8 Zložitosť nariadenia (ES) č. 883/2004 si vyžaduje úzku spoluprácu orgánov členských štátov, aby sa zabezpečilo, že rozmanitosť vnútroštátnych právnych predpisov nebude brániť voľnému pohybu a že poskytované informácie budú čo najzrozumiteľnejšie, aby príjemcovia týchto služieb a podniky poznali svoje práva a povinnosti. Takisto je nevyhnutné, aby sa zvýšilo využívanie elektronických prostriedkov a zintenzívnila spolupráca medzi členskými štátmi s cieľom čo najviac zredukovať požiadavky na informácie, ktoré musia poskytovať pracovníci a spoločnosti.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽²³⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 14.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Integrácia utečencov v EÚ
(prieskumné stanovisko)
(2016/C 264/03)

Spravodajkyňa: Christa SCHWENG

Pomocný spravodajca: Panagiotis GKOFAS

Holandské ministerstvo práce a sociálnych vecí listom zo 16. decembra 2015 v mene holandského predsedníctva Rady EÚ a podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadalo Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

Integrácia utečencov v EÚ

(prieskumné stanovisko).

Sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) prijal 232 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

Holandské predsedníctvo Rady EÚ odôvodnilo svoju žiadosť takto:

EÚ a jej členské štáty sa musia vyrovnávať s masívnym prílevom utečencov, na čo zďaleka nie sú pripravené. Avšak počet prichádzajúcich osôb je len zlomkom z celkového počtu migrujúcich osôb vo svete a tento jav nie je v najnovších dejinách Európy neznámy. Všetky úrovne verejnej správy a mnohé organizácie občianskej spoločnosti musia spolupracovať pri prijímaní utečencov a zabezpečení ich integrácie po získaní ochranného štatútu. Prístup, výhody a úroveň organizačných opatrení sa v jednotlivých členských štátoch líšia. Príklady existujúcich osvedčených postupov možno nájsť vo viacerých databázach, čo môže slúžiť ako základ pre podrobnejšiu analýzu.

Cieľom prieskumného stanoviska je navrhnúť odporúčania, čerpať zo súčasných skúseností a hľadať inšpiráciu v iných geografických oblastiach a obdobiach, v ktorých bol zaznamenaný prílev utečencov a migrantov v porovnateľnom alebo v oveľa väčšom rozsahu, a zamerať sa pritom na úlohu organizácií občianskej spoločnosti. Malo by odpovedať na také otázky ako napríklad: aké modely spolupráce medzi orgánmi na národnej, regionálnej a miestnej úrovni a organizáciami občianskej spoločnosti sú najlepšie? Aké inovatívne prístupy už existujú? Ako ich možno preniesť na iné situácie?

2. Odporúčania

2.1 EHSV je presvedčený, že ak chceme zachovať sociálnu súdržnosť, je pre našu spoločnosť nevyhnutná integrácia.

2.2 Podľa názoru EHSV treba okamžite zaviesť do praxe spoločný európsky azylový systém, ako aj dôkladnú reformu Dublinského nariadenia a európskeho plánu pre prisťahovalectvo, a to v záujme účinnosti a obnovenia dôvery v hodnoty našich spoločností.

2.3 EHSV zdôrazňuje, že integrácia je dvojsmerný proces. Najlepšie postupy pri integračných politikách sú zamerané nielen na utečencov, ale zahŕňajú aj miestnych obyvateľov. Takýto prístup má kľúčový význam pre prijatie opatrení v oblasti integrácie. Média, miestne orgány, odbory, zamestnávateľské organizácie a mimovládne organizácie zohrávajú v tomto procese významnú úlohu. V záujme vytvorenia priaznivého prostredia voči utečencom v prijímajúcich krajinách, najmä v časoch slabých prognóz hospodárskeho rastu a obmedzeného trhu práce v niektorých krajinách, by sa miestnemu obyvateľstvu aj utečencom mali poskytnúť integračné opatrenia a sociálne investície, ktoré by pokryli osobitné potreby každej cieľovej skupiny.

2.4 Jazykové kurzy by sa mali poskytovať hneď po registrácii, ak možno očakávať pozitívne rozhodnutie o štatúte azylanta. Tieto kurzy by mali zahŕňať aj základné informácie o hodnotách, kultúrach a postupoch, ako aj zistenie zručností a určenie kvalifikácií. Stredisko Cedefop by mohlo pomôcť pri vypracúvaní postupov na zistenie kvalifikácie získanej v krajine pôvodu.

2.5 EHSV odporúča, aby sa osobitná pozornosť venovala maloletým, najmä maloletým bez sprievodu, ktorí často prežili traumy a potrebujú sociálno-pedagogickú podporu. Mala by sa zabezpečiť rýchla integrácia do školského systému alebo poradenstvo týkajúce sa možností odbornej prípravy.

2.6 EHSV zdôrazňuje, že utečenci musia mať prístup k informáciám o právach a povinnostiach v prijímajúcej krajine všeobecne a konkrétne na trhu práce. S utečencami sa musí na pracovnom trhu zaobchádzať rovnako ako s miestnymi obyvateľmi, aby sa zabránilo nekalej hospodárskej súťaži, ako aj sociálnemu a mzdovému dumpingu.

2.7 EHSV opakovane oceňuje solidaritu, ktorú prejavili skupiny občianskej spoločnosti, odbory, organizácie zamestnávateľov, jednotlivci a podniky, najmä mikropodniky a remeselnícke MSP, ktorí dobrovoľne pomáhajú žiadateľom o azyl. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité chrániť a podporovať takéto individuálne záväzky podporujúce solidaritu v občianskej spoločnosti primeranými podnetmi najmä počas humanitárnych kríz.

2.8 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby EÚ svoju bezprostrednú reakciu na situáciu založila na solidarite a spravodlivom rozdelení zodpovednosti a nákladov, ako sa uvádza v článku 80 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

2.9 Členské štáty, príslušné orgány EÚ vrátane „tranzitných“ krajín by mali spolupracovať s organizáciami občianskej spoločnosti pri monitorovaní, aktualizácii údajov a koordinácii činností s cieľom vypracovať spoločnú efektívnejšiu azylovú politiku EÚ. Mali by sa vypracovať spoločné, harmonizované a aktuálne štatistické systémy s cieľom vymedziť politické možnosti EÚ a členských štátov.

2.10 Aby bola integrácia utečencov trvalo úspešná, je potrebné zintenzívniť úsilie pri investovaní do podpory hospodárskeho rastu a zamestnanosti, okrem iného prostredníctvom Junckerovho plánu. Miestnemu obyvateľstvu aj utečencom by sa mali poskytnúť dodatočné investície do integračných opatrení a sociálne investície, ktoré by pokryli osobitné potreby každej cieľovej skupiny. EHSV konštatuje, že daň z finančných transakcií môže mať pozitívny vplyv na verejné financie, pretože zabezpečuje spravodlivejšie prispievanie finančného sektora. Vzhľadom na mimoriadne okolnosti a v súlade s Paktom stability a rastu by dodatočné náklady na prijímanie utečencov nemali byť po dôkladnom preskúmaní vykazované ako schodok verejných financií členských štátov. Investície do integračných opatrení sú nákladné v krátkodobom a strednodobom horizonte, je však potrebné ich vnímať ako investíciu do ľudí, ktorá sa vyplatí z dlhodobého hľadiska. Ak bude integrácia úspešná, povedie k sociálnej súdržnosti, hospodárskemu rastu a vytváraniu pracovných miest. Aby sa dosiahlo lepšie spolufinancovanie opatrení na integráciu utečencov, mali by sa zároveň primerane navýšiť prostriedky Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) a Európskeho sociálneho fondu (ESF), najmä v členských štátoch, ktoré prijali viac utečencov, ako bolo stanovené kvótami.

3. Kontext

3.1 Konflikty na Blízkom východe spôsobili bezprecedentný prílev utečencov do Európy. Ľudí z vojnou postihnutých krajín zmiešaných s ľuďmi, ktorí opustili svoje krajiny z ekonomických dôvodov. Všetky európske krajiny podpísali Ženevský dohovor z roku 1951 o právnom postavení utečencov, ktorý zaručuje základné práva utečencov s cieľom chrániť túto zraniteľnú skupinu. Vzhľadom na vysoký počet ľudí a s cieľom dosiahnuť súlad so Ženevským dohovorom a všeobecnými zásadami ľudských práv je dôležité jasne rozlišovať medzi ekonomickými migrantmi a utečencami, čiže osobami, ktoré potrebujú chránené postavenie (najmä azyl alebo doplnkovú ochranu).

3.2 Hoci je plne zrozumiteľné z individuálneho hľadiska, že jednotlivci opúšťajú svoju krajinu, aby našli lepšie hospodárske podmienky v zahraničí, súčasná situácia a spoločenské prostredie vo väčšine členských štátov si vyžadujú toto jasné rozlíšenie. Ekonomickí migranti sa musia vrátiť do svojej krajiny pôvodu, ak žiadajú chránené postavenie neopodstatnene. V prípadoch, keď bola žiadosť o medzinárodnú ochranu zamietnutá, by sa členské štáty mali riadiť akčným plánom EÚ v oblasti návratu, ako aj príručkou o návrate.

3.3 To si vyžaduje spoločný európsky azylový systém s účinnou ochranou vonkajších hraníc, riadnou registráciou na tzv. hotspotoch, rýchlym spracovaním žiadostí o azyl a pri nepriznaní medzinárodnej ochrany v prípade zamietnutia žiadosti o azyl návratmi do krajiny pôvodu, resp. do tretej krajiny, s ktorou bola uzavretá dohoda o readmisii. Taktiež by mohlo byť dôležité a účinné zriadiť pre registráciu a podávanie žiadostí o azyl hotspoty v tretích krajinách susediacich s EÚ, s ktorými má EÚ dohody o migračnej politike.

3.4 Udalosti, ku ktorým došlo počas druhej polovice roka 2015, ukázali, že štátni príslušníci tretích krajín často prichádzajú do Európy s nesprávnymi očakávaniami a idealizovanými predstavami o živote v EÚ, ktoré im zvyčajne poskytujú prevádzaci. Po konfrontácii so skutočnosťou je ich reakciou sklamanie a v niektorých prípadoch dobrovoľný návrat domov. V rámci programu dobrovoľného návratu by účastníci mohli prispieť k šíreniu realistickejšieho obrazu života v Európe občanom v ich domovských krajinách, čo by mohlo ostatných odradiť od toho, aby sa vydali na nebezpečnú cestu do Európy.

3.5 Okrem potreby zabezpečiť riadne fungovanie spoločného európskeho azylového systému, stanoviť udržateľné a spravodlivé rozdelenie zodpovednosti a nákladov a s cieľom zmierniť tlak na súčasný azylový systém bude potrebné urýchlene prijať nový európsky prístup k migrácii a uskutočniť dôkladnú reformu Dublinského nariadenia, na základe ktorej by bolo možné riešiť krátkodobé aj dlhodobé výzvy, ako ohlásil predseda Juncker na prvý štvrtok 2016. V tejto súvislosti EHSV vyjadrí svoje názory v samostatnom stanovisku.

3.6 Vo svojom uznesení prijatom v decembri 2015 EHSV zdôraznil, že „vzhľadom na súčasnú situáciu by EÚ mala vytvoriť bezpečné humanitárne koridory pre utečencov z krajín, ktoré postihla vojna a ohrozuje terorizmus, a mala by to urobiť v spolupráci s krajinami, kde sa títo utečenci najviac koncentrujú“. EHSV opakovane zdôrazňuje, že proces registrácie by mal prebiehať ešte pred vstupom na územie EÚ.

3.7 Vojny, zmena klímy a nedostatočné vyhliadky v tretích krajinách môžu viesť k nepretržitému a dokonca intenzívnejšiemu prílevu utečencov a migrantov. Obmedzenie tlakových faktorov migrácie vo všeobecnosti je celosvetovou výzvou. Toto stanovisko je však výlučne zamerané na integráciu jednotlivcov, ktorým bolo priznané chránené postavenie, alebo osôb, ktoré o takéto postavenie žiadajú.

4. Porovnateľnosť s predchádzajúcimi tokmi utečencov?

4.1 Holandské predsedníctvo požiadalo, aby sa z predchádzajúcich kríz, ktoré vyvolali veľký prílev utečencov, vyvodili ponaučenia. EHSV dospel k záveru, že súčasná utečenecká kríza nie je porovnateľná s predchádzajúcimi jednak vzhľadom na počet osôb, ktoré sú v pohybe, keďže v roku 2015 prekročilo hranice EÚ cez Grécko vyše 900 000 migrantov, jednak vzhľadom na rýchlosť vývoja, ktorý prehlbil neistotu u miestneho obyvateľstva. Ak sa pozrieme napríklad na Rakúsko, kam na začiatku 90. rokov minulého storočia prišlo asi 90 000 utečencov, ktorí utiekali pred vojnou v bývalej Juhoslávii, rozdiely sú dosť jasné: ľudia z Bosny mali v Rakúsku často príbuzných alebo tam už pracovali. Kvalifikácie získané v krajine pôvodu mali bezprostredný prínos pre rakúske spoločnosti a ženy boli zvyknuté plne sa zapojiť do trhu práce. To zvýšilo príjem rodiny a prispelo k jej mobilite, čím sa zabránilo vytváraniu vymedzených oblastí a podporilo lepšie sociálne premiešanie v školách a na trhu práce.

4.2 Skúsenosti zo situácie v 90. rokoch nie sú úplne porovnateľné s dnešnou situáciou. Osoby prichádzajúce dnes pochádzajú z rôznych prostredí, niektoré majú akademické tituly, ktoré možno porovnať s európskymi, iné majú vzdelanie, ktoré nemusí byť v Európe okamžite použiteľné, ďalšie majú veľmi obmedzené vzdelanie a veľa žien nebolo nikdy aktívnych na trhu práce. Okrem toho obyvatelia prijímajúcich krajín stále znášajú dôsledky hospodárskej krízy a majú tendenciu byť skôr rezervovaní voči cudzincom, ktorí predstavujú konkurenciu na pracovnom trhu.

5. Čo je integrácia?

5.1 Podľa UNHCR neexistuje v rozvinutých krajinách zhoda, pokiaľ ide o definíciu integrácie prisťahovalcov, a ani v medzinárodnom utečeneckom práve neexistuje oficiálna definícia. Mnoho vládnych a akademických pokusov vymedziť integráciu alebo integrovanú spoločnosť vychádza z rozšíreného chápania integrácie ako individuálneho a obojstranného procesu.

5.2 „Jadrom definície UNHCR je koncepcia integrácie ako obojstranného procesu a tento prístup sa zakladá na „adaptácii“ jednej strany a „prijatí“ druhou stranou. Od utečenca však nepožaduje, aby sa vzdal svojej kultúrnej identity a integrácia sa preto líši od asimilácie“⁽¹⁾. Táto definícia zodpovedá názoru EHSV⁽²⁾.

5.3 EHSV zdôrazňuje potrebu prepojenia integrácie s hodnotami a princípmi zadanými v Zmluve, s Chartou základných práv, Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, so stratégiou Európa 2020, zamestnaneckými politikami a sociálnou agendou. EHSV to považuje za kľúčové, keďže zohľadňuje existenciu krízy hodnôt v niektorých sociálnych a politických sektoroch v Európe. Integrácia a hospodárska i sociálna súdržnosť sú dvomi stranami tej istej mince⁽³⁾. Zabezpečenie dôstojných životných podmienok a možností pre všetkých podporí prijatie integračných opatrení.

5.4 Spoločné základné zásady pre politiku integrácie prisťahovalcov (2004) a nástroj na ich vykonávanie, spoločný program pre zahrnutie (2005) tvoria základ, z ktorého vychádza integrácia migrantov v EÚ. Súčasťou integrácie sú podľa nich tieto aspekty:

- je to dynamický, obojsmerný proces;
- jej súčasťou je rešpektovanie hodnôt EÚ;
- zamestnanosť je kľúčová pre proces integrácie a je základom pre účasť;

⁽¹⁾ A new beginning – Refugee integration in Europe (2013) (Nový začiatok – integrácia utečencov v Európe (2013)).

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 131. Taktiež Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 19.

⁽³⁾ Informačná správa na tému *Nové výzvy integrácie*, spravodajca: Luis Miguel Pariza Castaños.

- znalosť jazyka, histórie a inštitúcií prijímajúcej spoločnosti je nevyhnutná pre úspešnú integráciu;
- vzdelávanie, ktoré je kľúčové pre aktívnu účasť;
- prístup k inštitúciám, tovaru a službám na báze rovnosti s občanmi hostiteľských krajín je nevyhnutné pre integráciu;
- kontakty medzi prisťahovalcami a občanmi členských štátov;
- praktizovanie rôznych kultúr a náboženstiev sa musí chrániť;
- účasť na demokratickom procese;
- zovšeobecňovanie integračných politík;
- jasné ciele, indikátory a hodnotiace mechanizmy na prispôsobenie integračnej politiky.

5.5 Hoci tieto zásady nerozlišujú medzi integráciou migrantov a utečencov, EHSV ich považuje aj za základ pre integráciu utečencov. Vzhľadom na vysoký počet ľudí prichádzajúcich do Európy je však nevyhnutné ďalšie úsilie s cieľom zabezpečiť jazykové vzdelávanie, bývanie a začlenenie na trh práce.

5.6 V záujme vytvorenia priaznivého prostredia voči utečencom v prijímajúcich krajinách, najmä v časoch slabých prognóz hospodárskeho rastu a obmedzeného trhu práce v niektorých krajinách, by sa miestnemu obyvateľstvu aj utečencom mali poskytnúť integračné opatrenia a sociálne investície, ktoré by pokryli osobitné potreby každej cieľovej skupiny. EHSV skonštatoval, že je dôležité prepojiť a začleniť sociálne ciele do kontextu integrácie⁽⁴⁾.

5.7 EHSV je presvedčený, že ak chceme zachovať sociálnu súdržnosť, je pre našu spoločnosť absolútne nevyhnutná integrácia utečencov. Nedostatočná integrácia môže viesť k paralelným spoločnostiam, ktoré by mohli destabilizovať prijímajúce krajiny. Preto je v našom vlastnom záujme začať uplatňovať integračné opatrenia už v počiatočnom štádiu. Média treba povzbudzovať k tomu, aby zobrali na vedomie význam integrácie a dôležitú úlohu, ktorú zohrávajú pri vytváraní pozitívneho politického a spoločenského prostredia.

5.8 Demografický vývoj vo väčšine európskych krajín ukazuje pokles populácie v produktívnom veku. Začlenenie všetkej pracovnej sily do pracovného trhu bez ohľadu na napríklad pohlavie, vek, telesnú spôsobilosť, náboženské vyznanie, sexuálnu orientáciu alebo (etnický) pôvod sa musí stať prioritou, aby sa zachovala udržateľnosť našich sociálnych systémov pre budúce generácie. Investície do integračných opatrení sú nákladné v krátkodobom a strednodobom horizonte, je však potrebné ich vnímať ako investíciu do ľudí, ktorá sa vyplatí z dlhodobého hľadiska. Ak bude integrácia úspešná, povedie k sociálnej súdržnosti, hospodárskemu rastu a vytváraniu pracovných miest.

5.9 Rozhodujúcu úlohu v integračnom procese zohráva miestna úroveň, keďže ide o miesto, kde ľudia žijú spolu a kde je nedostatočná integrácia hneď viditeľná. Spoločenstvám by sa malo poskytnúť poradenstvo a pokyny týkajúce sa dobre fungujúcich integračných opatrení, ako je prizvanie utečencov, aby sa zapojili do činnosti miestnych dobrovoľníckych združení (ako sú napríklad odbory, MVO, hasičské zbory alebo športové kluby).

5.10 Internetová stránka Európskej komisie venovaná integrácii⁽⁵⁾ obsahuje množstvo informácií o príkladoch integrácie. Pomocou vyhľadávacích filtrov je možné nájsť príklady osvedčených postupov podľa napríklad krajiny, oblasti integrácie, cieľovej skupiny. Táto stránka by sa mala ďalej podporovať, aby inšpirovala členské štáty, miestne orgány, mimovládne organizácie a sociálnych partnerov pri integračných činnostiach.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 19.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/migrant-integration/home>.

5.11 Na základe návrhu EHSV už funguje štruktúrovaná spolupráca medzi organizáciami občianskej spoločnosti, EHSV a Európskou komisiou prostredníctvom Európskeho fóra pre migráciu, ktoré sa zaoberá všetkými otázkami týkajúcimi sa migrácie, azylu a integrácie. Okrem toho by mohlo byť užitočné rozšíriť rozsah pôsobnosti poradného výboru pre voľný pohyb osôb na integráciu utečencov, keďže ide o orgán, prostredníctvom ktorého členské štáty diskutujú a vymieňajú si názory so sociálnymi partnermi. Tento výbor by mohol poskytnúť dodatočný priestor na výmenu najlepších postupov.

6. Integrované opatrenia

6.1 Žiadatelia o azyl prichádzajúci do Európy po (vo väčšine prípadov) vyčerpávajúcej a často traumatizujúcej ceste potrebujú v prvom rade ubytovanie a odpočinok. Tento čas by mali orgány využiť na ich riadnu registráciu a zbežné posúdenie ich vyhliadok na získanie postavenia utečenca. V tomto prípade by integračné opatrenia mali začať už v počiatočnom štádiu. Podľa nedávneho výskumu Svetovej zdravotníckej organizácie je potrebná osobitná lekárska starostlivosť pre utečencov, u ktorých sa prejavila posttraumatická stresová porucha, keďže toto je často významná prekážka integračného procesu.

6.2 Integrácia je nemysliteľná bez aspoň základnej znalosti jazyka prijímajúcej krajiny. Jazykové kurzy by preto mali začať čo najskôr počas konania o azyle. To si vyžaduje vytvorenie nových štruktúr, ako aj zlepšené riadenie rozhraní, aby bolo možné zvládnuť veľký počet žiadateľov o azyl. Jazykové kurzy by sa tiež mali využiť na to, aby žiadateľov o azyl oboznámili s hodnotami (napr. rovnaké zaobchádzanie so ženami a mužmi, sloboda prejavu, zákaz domáceho násillia) a kultúrou prijímajúcej krajiny. Taktiež by sa na týchto kurzoch mohli žiadateľom o azyl poskytnúť základné pokyny, pokiaľ ide o organizácie, inštitúcie a informácie, na koho sa obrátiť, ak sa vyskytnú problémy. Žiadatelia o azyl často prichádzajú z veľmi odlišných kultúr. Konanie vyplývajúce z nedostatočnej informovanosti o základných hodnotách, právach a povinnostiach v prijímajúcich krajinách môže poškodiť integráciu.

6.3 Deti utečencov by mali čo najskôr chodiť do školy s miestnymi deťmi a dostať podporu pri vzdelávaní v štátnom jazyku. Osobitnú pozornosť treba venovať maloletým, najmä maloletým bez sprievodu, ktorí často prežili traumy. Ak už nemôžu pre svoj vek chodiť školy, treba im poskytnúť primerané možnosti navrhnuté osobitne pre túto skupinu, aby sa zabránilo frustrácii. Členské štáty by si mali byť vedomé osobitných potrieb traumatizovaných detí a maloletých bez sprievodu a ponúknuť im sociálno-pedagogickú podporu (napr. mesto Viedeň sa snaží umiestniť deti bez sprievodu do pestúnskej starostlivosti prostredníctvom existujúcich systémov).

6.4 Včasná identifikácia a klasifikácia osvedčení, zručností a kvalifikácií má zásadný význam z hľadiska zabezpečenia rýchlej integrácie do trhu práce. Už na začiatku konania o azyle by sa mali v spolupráci s odborníkmi na trh práce získať informácie o odborných zručnostiach a kvalifikáciách žiadateľa o azyl. Tieto aspekty sú nevyhnutné pre cieľnú jazykovú podporu, začatie kurzu odbornej prípravy, uznanie odborných kvalifikácií, poskytnutie potrebných sekundárnych kvalifikácií a účinné zabezpečenie vhodného zamestnania. Zistenie zručností však môže byť veľmi náročný proces. Mnohí utečenci nemajú ani len svoje osobné doklady a už vôbec nie potvrdenia alebo osvedčenia poskytujúce dôkaz o úrovni ich kvalifikácie. Rôzne členské štáty (napr. Rakúsko, Nemecko) vyvíjajú rozličné metódy na testovanie zručností a schopností. Cedefop by mohlo vytvoriť platformu pre vzájomné učenie sa a výmenu osvedčených postupov v tejto oblasti.

6.5 Azylové konanie často trvá veľmi dlho a ponecháva žiadateľa o azyl v neistote. Dlhé obdobie, počas ktorého žiadateľ o azyl nemôže rozhodovať o svojom živote, môže spôsobiť psychosociálnu nestabilitu, stratu sebadôvery a syndróm závislosti, čo môže znížiť jeho vyhliadky nájsť si zamestnanie dokonca aj po získaní štatútu utečenca. Deti sú ešte viac postihnuté, pretože potrebujú stabilné prostredie. EHSV preto vyzýva členské štáty, aby v konaní o azyle rozhodli čo najrýchlejšie. Podľa údajov OECD⁽⁶⁾ o podpore integrácie žiadateľov o azyl azylové konania v Grécku, Belgicku a Dánsku sú najkratšie a zahŕňajú jazykové kurzy spojené so vzdelávaním dospelých a s odbornou prípravou na zamestnanie.

⁽⁶⁾ Making Integration Work, 28. januára 2016, OECD.

6.6 So zreteľom na predpokladaný hospodársky rast a situáciu na trhu práce môžu krajiny vyskúšať opatrenia na zníženie čakacej doby na prístup na trh práce. Zatiaľ čo Nemecko a Maďarsko už skrátili čakacie doby na prístup k práci, Fínsko, Belgicko a Luxembursko urobili niektoré kroky na ich zníženie. Spravodlivé, transparentné a primerané predpisy na zaručenie prístupu na trh práce žiadateľom o azyl bránia nelegálnej práci a zvyšujú akceptáciu u miestnych obyvateľov. Zároveň by ľudia s chráneným postavením mali mať perspektívu zostať v hostiteľskej krajine, ak sú začlenení do trhu práce alebo hostiteľskej spoločnosti. Žiadatelia o azyl musia byť informovaní, že ich prístup na trh práce závisí od krajiny, kde požiadali o azyl. Z dôvodu nedostatku znalostí niektorí cestujú do iných členských štátov s nádejou, že zamestnanie nájdu tam. V skutočnosti sa ocitnú v neregulárnej situácii, ktorej by sa mohlo ľahko predísť prostredníctvom náležitých informácií.

6.7 V súvislosti s integráciou je veľmi dôležité bývanie: prijímacie centrá riešia okamžitú potrebu miesta na odpočinok (a často na oveľa dlhšiu dobu než sa plánovalo), ale dlhšie pobyty integráciu sťažujú. V Rakúsku bol zavedený projekt „Kosmopolis“ na sprístupnenie súkromného bývania. V novovybudovanej oblasti je určitý počet bytov vyhradený pre utečencov, ktorí už sú zamestnaní. S cieľom vyhnúť sa nedorozumeniam medzi utečencami a inými ľuďmi, ktorí tam žijú, bolo v blízkosti zriadené informačné centrum. V Portugalsku umožnila dohoda medzi mestom Lisabon a portugalskými mimovládnyimi organizáciami poskytnúť utečencom bývanie a prístup k službám mesta v oblasti odbornej prípravy, vzdelávania a začleňovania do trhu práce ⁽⁷⁾.

6.8 Po kladnom rozhodnutí o štatúte azylanta si utečenec musí nájsť ubytovanie sám. Toto obdobie je často veľmi zložité, keďže pomoc, ktorú pôvodne poskytoval štát, skončí a utečenec si má nájsť zamestnanie rovnakým spôsobom ako štátni príslušníci prijímajúcej krajiny.

6.9 Verejné služby zamestnanosti zohrávajú v tomto kontexte kľúčovú úlohu. V prvom rade by mali aktívne plniť svoju úlohu ako sprostredkovateľ udržateľného zamestnania. Zároveň však musia rozhodnúť o tom, akú dodatočnú kvalifikáciu môže utečenec potrebovať, ak má uspieť na trhu práce. Treba konštatovať a vziať do úvahy skutočnosť, že aj po štyroch rokoch pobytu má zamestnanie len 25 % utečencov, a dokonca po desiatich rokoch je to len približne 50 % ⁽⁸⁾. S každým utečencom by sa mohla uzatvoriť individuálna integračná dohoda, ktorá by obsahovala príslušné činnosti, ktoré treba uskutočniť (ďalšie školenia, počet žiadostí atď.) s cieľom začleniť sa do trhu práce. EHSV zdôrazňuje, že s utečencami sa musí zaobchádzať rovnako ako s miestnymi obyvateľmi na pracovnom trhu, aby sa zabránilo nekalej hospodárskej súťaži, ako aj sociálnemu a mzdovému dumpingu. Ak utečenec nie je schopný v primeranom čase nájsť si zamestnanie, vhodnou alternatívou by mohla byť dobrovoľná činnosť v rámci verejnoprospešných prác. Mohlo by to prispieť k zdokonaleniu jeho jazykových zručností a k integrácii do spoločnosti.

6.10 Dobrým príkladom je Nemecko, ktoré sa nedávno rozhodlo zaviesť preukaz totožnosti špeciálne pre žiadateľov o azyl. Po prvej registrácii sa preukaz stane ústredným a povinným prostriedkom identifikácie, ktorý bude prepojený s centrálnou databázou, ktorá obsahuje informácie, ako je vzdelanie a odbornú prax danej osoby.

6.11 Medzi utečencami, ako aj miestnym obyvateľstvom existujú ľudia s podnikateľskými záujmami a schopnosťami. Mali by dostávať informácie a usmernenia o tom, ako začať podnikáť a stať sa zamestnávateľom.

6.12 V súčasnosti prebiehajú v Nemecku a na Slovensku diskusie o tom, ako prostredníctvom zrýchlených postupov umožniť prístup na trh práce utečencom s vysokou odbornou kvalifikáciou, ale s nedostatkom zručností.

6.13 Utečenci potrebujú informácie o trhu práce vo všeobecnosti, o možnostiach odborného vzdelávania a dostupných pracovných miestach. Keďže vysoký podiel utečencov je v typickom študentskom veku od 16 do 25 rokov, je potrebné poskytnúť im základné informácie alebo prípravné kurzy v rôznych odborných oblastiach ešte pred začatím odbornej prípravy. V Nemecku začali obchodné a priemyselné komory iniciatívy na podporu pracovného zaradenia, napríklad formou pohovorov na spôsob tzv. rýchleho zoznámenia. Nemecké obchodné a priemyselné komory podporujú podniky, aby utečencom poskytovali možnosť získať kvalifikáciu a odbornú prípravu prostredníctvom projektu Záväzok k odbornej príprave. Snažia sa tiež získať dobrovoľných sponzorov, ktorí by pomáhali utečencom a podnikom, a poskytujú poradenstvo obidvom stranám. Poskytujú aj podporu utečencom, ktorí si chcú založiť vlastný podnik.

⁽⁷⁾ Approaches towards the labour market integration of refugees in the EU, 7. januára 2016, EurWORK.

⁽⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 6.

6.14 V Rakúsku začal projekt zameraný na umiestnenie mladých utečencov do neobsadených učňovských miest s pomocou verejných služieb zamestnanosti a školiteľov. Podpisu oficiálnej dohody o učňovskej príprave môže predchádzať stáž. Okrem toho Rakúska železničná spoločnosť (ÖBB) spustila projekt Rozmanitosť ako šanca (Diversität als Chance) a ponúkla 50 utečencom bez sprievodu vo veku 15 až 17 rokov učňovskú prípravu.

6.15 S cieľom uľahčiť integráciu vysoko kvalifikovaných migrantov vypracovala rakúska federálna hospodárska komora program Mentorstvo pre migrantov, ktorý bol rozšírený na vysoko kvalifikovaných utečencov. Školitelia sú osoby, ktoré sa dobre začlenili do rakúskeho trhu práce a podporujú migrantov pri hľadaní zamestnania poskytovaním informácií alebo dokonca prístupom k ich vlastnej profesionálnej sieti. Tento program tiež pomáha predchádzať kultúrnym nedorozumeniam.

6.16 V mnohých členských štátoch sa o utečencov starajú tzv. Refugee Buddies (priatelia utečencov). Dobrovoľne sa angažujú v rôznych organizáciách a pravidelne sa stretávajú s jedným utečencom, aby naviazali osobné vzťahy. Je to o to dôležitejšie vzhľadom na to, že veľa utečencov sú maloleté osoby bez sprievodu, ktoré opustili svoje rodiny. Títo priatelia môžu tiež vystupovať ako obhajcovia utečencov, aby zlepšili imidž utečencov v krajine.

6.17 Organizácie sociálnych partnerov v niektorých členských štátoch (napr. v Španielsku, vo Francúzsku, v Nemecku, Českej republike, Rakúsku) vyzvali vlády, aby účinnejšie spolupracovali pri integrácii utečencov. V Španielsku bolo do politiky ročného plánu zamestnanosti zahrnuté dodatočné opatrenie osobitne zamerané na pracovnú integráciu utečencov.

6.18 Dánsko používa na integráciu utečencov do trhu práce tzv. schodiskový model (staircase model): v prvom kroku (4 – 8 týždňov) sa určia schopnosti jednotlivých utečencov a poskytnú hodiny dánčiny. V druhom kroku (26 – 52 týždňov) utečenec absolvuje stáž v niektorom podniku (zamestnávateľ nenesie žiadne náklady) a ďalšie hodiny dánčiny. Potom je utečenec pripravený nastúpiť do zamestnania za dotovanú mzdu. Účinné vykonávanie takýchto modelov by malo podporiť vytváranie ďalších pracovných príležitostí a predchádzať vytlačaniu miestnych obyvateľov (bez tzv. účinku otáčavých dverí).

6.19 V záujme zabezpečenia spravodlivej hospodárskej súťaže sa musia plne dodržiavať pracovné podmienky vrátane miezd bez ohľadu na štátnu príslušnosť alebo štatút pracovníka (zásada *lex loci laboris*). Na presadenie tejto zásady musia členské štáty zabezpečiť účinné opatrenia, nástroje a administratívne kapacity. Odbory podporujú utečencov alebo migrujúcich pracovníkov bez dokladov pri uplatňovaní ich práv (*Ecole des solidarités* v Belgicku, *UNDOK* v Rakúsku).

7. Financovanie integrácie utečencov

7.1 EHSV upozorňuje, že ak má mať akékoľvek opatrenie trvalý pozitívny vplyv na našu spoločnosť, musí byť riadne financované. Aby bola integrácia utečencov trvalo úspešná, je potrebné zintenzívniť úsilie pri investovaní do podpory hospodárskeho rastu a zamestnanosti, okrem iného prostredníctvom Junckerovho plánu. Miestnemu obyvateľstvu aj utečencom by sa mali poskytnúť dodatočné investície do integračných opatrení a sociálne investície, ktoré by pokryli osobitné potreby každej cieľovej skupiny. EHSV konštatuje, že daň z finančných transakcií môže mať pozitívny vplyv na verejné financie, pretože zabezpečuje spravodlivejšie prispievanie finančného sektora. Vzhľadom na mimoriadne okolnosti a v súlade s Paktom stability a rastu by dodatočné náklady na prijímanie utečencov nemali byť po dôkladnom preskúmaní vykazované ako schodok verejných financií členských štátov⁽⁹⁾.

7.2 Členské štáty, ktoré utečencov prijali ako prvé, napríklad Taliansko, Malta, Španielsko a Grécko, by mali dostať priamu finančnú pomoc na každého utečenca alebo migranta, aby mohli dôkladne a rýchlo spracúvať žiadosti o azyl alebo zabezpečiť návrat v prípade, že požiadavky na poskytnutie azylu nie sú splnené. Členské štáty, ktoré prevezmú zodpovednosť za spoločenskú integráciu väčšieho počtu utečencov, než vyžaduje zásada solidarity, by mali takisto mať možnosť spoľahnúť sa na finančnú podporu EÚ.

⁽⁹⁾ Vyhlásenie EHSV o utečencoch.

7.3 Finančné prostriedky Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) by mali byť navýšené s cieľom lepšie spolupracovať s členskými štátmi pri financovaní integrácie utečencov, najmä programov vykonávaných miestnymi orgánmi a mimovládnyimi organizáciami. Aj Európsky sociálny fond by sa mal dostatočne navýšiť na uľahčenie sociálnej integrácie utečencov, zabezpečenie rovnosti žien, podporu podnikov a začlenenie utečencov do trhu práce, čo si vyžaduje dialóg a spoluprácu so sociálnymi partnermi. Okrem toho v rámci fondu regionálneho rozvoja by mali byť k dispozícii dodatočné zdroje pre mestské oblasti, ktoré vykonávajú opatrenia potrebné na prijatie a integráciu utečencov.

7.4 Mala by sa preskúmať medzinárodná spolupráca v oblasti financovania integrácie utečencov v osobitnej spolupráci s UNHCR a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ

(2016/C 264/04)

Spravodajca: Vitas MAČIULIS

Predsedníctvo Rady Európskej únie sa 16. decembra 2015 rozhodlo podľa článku 262 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ.

Sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 28. apríla 2016) prijal 143 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania: Zameranie na konsolidovanú a odolnú vonkajšiu energetickú politiku v EÚ

1.1 Energetika je neoddeliteľnou súčasťou medzinárodnej politiky a v súčasnosti je prioritou v programe EÚ. Keďže niektoré medzinárodné subjekty sa snažia využívať energiu ako nástroj na dosahovanie politických cieľov, je v záujme občanov EÚ, aby Únia bola opatrná, pokiaľ ide o otázky súvisiace s energetikou.

1.1.1 Pri vonkajšom rozmere energetiky sú dôležité tri faktory: diverzifikácia, jednotné vystupovanie a správne rozvinutá vnútorná energetická sústava.

1.2 Diverzifikácia energetických zdrojov EÚ, dodávateľov a zásobovacích trás je zásadná pre vonkajšiu energetickú politiku. Ako sa zdôrazňuje v stratégii energetickej únie EÚ, hlavným problémom EÚ je, že viac než polovica spotrebovanej energie pochádza z dovozu, ktorý treba zabezpečiť prostredníctvom určitých obchodných politík.

1.2.1 Okruh dovozných partnerov v oblasti energetiky sa musí rozširovať nepretržitým hľadaním nových, spoľahlivých a predvídateľných dodávateľov energie a nadväzovaním dialógov s nimi.

1.2.2 Nové veľké infraštruktúrne projekty prispievajúce k cieľom diverzifikácie by mali spĺňať ciele stratégie energetickej únie a mali by byť plne v súlade s *acquis* EÚ. Rovnako ako s cieľom rozvíjať decentralizovaný energetický systém, v ktorom zohrávajú kľúčovú úlohu zdroje energie z obnoviteľných zdrojov.

1.2.3 Mala by sa podporovať spolupráca medzi zástupcami súkromného a politického sektora s cieľom nájsť najvhodnejšie spôsoby a partnerov pre rozvoj v oblasti vonkajšej energetiky. Vždy by sa však mali zohľadňovať ciele energetickej bezpečnosti a udržateľnosti.

1.3 Treba vystupovať jednotne napriek tomu, že jednotlivé členské štáty majú rozličný energetický mix, štruktúry na energetický dovoz a tradičných partnerov. Spoločná interná pozícia EÚ je kľúčom k silnému vonkajšiemu rozmeru.

1.3.1 EHSV naliehavo žiada členské štáty, aby koordinovali svoje individuálne záujmy v oblasti energetiky a sústavne medzi sebou zachovávali solidaritu a transparentnosť.

1.3.2 EHSV víta návrh Komisie zo 16. februára 2016, ktorým sa posilňuje súčasný mechanizmus výmeny informácií, pokiaľ ide o medzivládne dohody a nezáväzný nástroj.

1.3.3 Spoločné environmentálne normy a normy jadrovej bezpečnosti v projektoch v oblasti energetiky, ktoré sa realizujú v krajinách susediacich s EÚ, by mali byť dôležitým prvkom vonkajšej energetickej politiky EÚ. Nákup energie z krajín, ktoré nedodržiavajú tieto normy, by sa mal obmedziť.

1.4 Silný vnútorný energetický systém je základom znižovania externého dosahu: jedným zo základných rozmerov energetickej únie je vytvorenie plne funkčného a transparentného vnútorného trhu EÚ s energiou. To sa priamo odzrkadlí v účinnejšom prístupe EÚ k otázkam vonkajšej energetickej politiky.

1.4.1 Treba vytvoriť všetky potrebné časti energetickej infraštruktúry, čo umožní optimalizáciu a zefektívnenie dovozu energetických zdrojov do EÚ.

1.4.2 EHSV poukazuje na potrebu v plnej miere začleniť energetické siete a systémy všetkých členských štátov do vnútorného trhu EÚ a zabezpečiť ich plné zosúladenie.

1.4.3 Konkurencieschopnosť výrobcov energie z EÚ sa musí zachovať prostredníctvom vytvorenia rovnakých podmienok pre európskych a mimoeurópskych výrobcov energie.

1.4.4 EHSV žiada, aby sa pri navrhovaní a vykonávaní vonkajšej energetickej politiky EÚ zohľadnila potreba zabezpečiť pre európsky priemysel, najmä pre energeticky náročné priemyselné odvetvia, konkurencieschopné, stabilné a predvídateľné dodávky energie, aby mohli fungovať za rovnakých podmienok, aké majú ich medzinárodní konkurenti.

1.5 Prezieravá energetická politika, ktorá pomôže plniť ciele EÚ vo vonkajšej oblasti aj v kontexte dohody COP21, by sa mala spoliehať najmä na systematické zohľadňovanie cieľov európskej klimateckej politiky a úsilie medzinárodného spoločenstva zmierniť zmenu klímy, a to predovšetkým rozvíjaním troch ústredných faktorov: energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej účinnosti a výskumu a vývoja.

1.5.1 Obnoviteľné zdroje energie predstavujú základný prvok v oblasti zvyšovania energetickej bezpečnosti a znižovania závislosti od dovozu.

1.5.2 EÚ by mala vynaložiť maximálne úsilie, aby si udržala vedúcu pozíciu v tejto oblasti.

1.5.3 Energetická účinnosť je jedným zo základných opatrení na zníženie objemu spotreby energie EÚ, a tým aj na zníženie objemu dovozu energie. Preto je veľmi dôležité znižovať výdavky súkromných a komerčných spotrebiteľov.

1.6 Výskum a vývoj musia dostávať primerané zdroje, čo povedie k zvýšeniu účinnosti a zníženiu nákladov na výrobu energie. Medzinárodná spolupráca je v tejto súvislosti samozrejme tiež dôležitá.

1.7 Keďže energia by mala byť cenovo dostupná pre spotrebiteľov a podporovať konkurencieschopnosť priemyslu, EHSV vyzýva Komisiu a vlády členských štátov, aby dali občianskej spoločnosti, sociálnym partnerom a spotrebiteľským organizáciám väčší priestor konať. Z tohto dôvodu EHSV požaduje európsky dialóg o energetike a európske energetické fórum, do ktorých by boli zapojené všetky zainteresované strany. Je to rozhodujúce pre vytvorenie inteligentnej, efektívnej a udržateľnej vonkajšej energetickej politiky EÚ.

1.7.1 EHSV musí mobilizovať svoje medzinárodné subjekty, aby zohrávali aktívnu úlohu pri tvorbe efektívnej a odolnej vonkajšej energetickej politiky EÚ.

2. Kontext

2.1 Energetické otázky len nedávno nadobudli v rámci politických diskusií EÚ a zaujali popredné miesto v programe Európskej komisie. EHSV takisto aktívne pôsobí v oblasti vonkajšieho rozmeru energetiky a už vydal niekoľko stanovísk na túto tému ⁽¹⁾.

2.2 Vzhľadom na rastúcu závislosť EÚ od dovozu energií, najmä ropy a plynu, sa vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ stáva rozhodujúcim pre posilnenie bezpečnosti dodávok zdrojov energie.

2.2.1 Vyše polovica (53,2 %) hrubej domácej spotreby energie EÚ pochádza z dovozu. Európska únia dováža 44,2 % tuhých palív (z čoho vyše polovica je antracit), 87,4 % ropy a ropných produktov a 65,3 % zemného plynu (údaje Eurostatu, 2013).

2.2.2 Tieto čísla jasne ukazujú rozsah závislosti EÚ od obchodu s dodávateľmi z tretích krajín. A preto, ak by sa dodávateľ ukázal byť nespoľahlivý alebo neistý, alebo ak by infraštruktúra nebola riadne udržiavaná, energetická bezpečnosť celej EÚ by mohla byť vážne poškodená.

3. Význam diverzifikácie vonkajších vzťahov v oblasti energetiky

3.1 EÚ by mala hľadať nové príležitosti na spoluprácu a posilniť existujúce partnerstvá v oblasti energetiky s tretími krajinami, pokiaľ ide o diverzifikáciu zdrojov, dodávateľov a trás.

3.2 Rusko s najväčšou pravdepodobnosťou v blízkej budúcnosti ostane hlavným dovozným partnerom EÚ v oblasti energetiky. Obzvlášť významným partnerom je v súvislosti s potrubným plynom.

3.2.1 Kľúčovou prioritou Ruska je minimálne udržať si priaznivé postavenie na trhu s energiou EÚ, ktorá je súčasne jeho najväčšou destináciou pre vývoz zdrojov energie a veľmi spoľahlivým zákazníkom.

3.2.2 Projekt plynovodu Nord Stream II je v súčasnosti hlavným bodom energetickej agendy Ruska zameranej na zvýšenie vývozu zemného plynu do EÚ. V EÚ zazneli otázky, či tento projekt nebude v rozpore so stratégiou energetickej únie EÚ v súvislosti s diverzifikáciou dodávok plynu. EHSV sa domnieva, že najdôležitejšou úlohou Komisie je dôkladné vyhodnotenie projektu Nord Stream II a jeho súladu s *acquis* EÚ vrátane tretieho energetického balíka, ako aj vyhodnotenie cieľov stratégie energetickej únie, predovšetkým diverzifikácie zdrojov energie, dodávateľov a trás.

3.2.3 Pri vytváraní spoločného stanoviska EÚ, pokiaľ ide o plynovod Nord Stream II, sa musia zohľadniť záujmy každého členského štátu. Obchodné aspekty projektu by nemali byť jediným faktorom pri rozhodovaní, najmä vzhľadom na tendenciu Ruska využívať energiu ako nástroj na dosiahnutie svojich geopolitických cieľov.

(¹) 1) *Prínos občianskej spoločnosti k preskúmaniu stratégie EÚ pre Strednú Áziu*, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 242, 23.7.2015, s. 1.
2) *Strategický rámec pre energetickú úniu*, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 84.
3) *Energetika – faktor rozvoja a prehĺbenia prístupového procesu na západnom Balkáne*, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 32, 28.1.2016, s. 8.
4) *Zabezpečenie dôležitého dovozu pre EÚ prostredníctvom aktuálnej obchodnej politiky EÚ a iných súvisiacich politík*, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 47.
5) *Medzivládne dohody v oblasti energetiky medzi členskými štátmi a tretími krajinami*, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 65.
6) *Stanovisko EHSV na tému Zapojiť občiansku spoločnosť do vytvorenia budúceho európskeho energetického spoločenstva*, Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 15.
7) *Vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ*, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 8.

3.3 Nórsko je cenným partnerom EÚ na medzinárodnej scéne, pričom s ňou má spoločné politické priority vrátane priorít v odvetví energetiky. Nórsko je ako člen dohody o Európskom hospodárskom priestore súčasťou vnútorného trhu EÚ.

3.3.1 Význam severnej dimenzie sa pravdepodobne zvýši, podobne ako spolupráca v severných oblastiach so zreteľom na náleziská ropy a zemného plynu v Severnom ľadovom oceáne. Napriek tomu by sa mal klásť osobitný dôraz na citlivú otázku životného prostredia, ak a keď podniky začnú dôkladne preskúmať potenciál zdrojov v tejto oblasti.

3.4 Energetická spolupráca EÚ s partnermi z južného a východného Stredozemia získala nový impulz prostredníctvom nedávneho vytvorenia regionálnych platforiem zahŕňajúcich plyn, elektrinu, obnoviteľné zdroje energie a energetickú účinnosť. Pri týchto platformách sa počíta s tým, že pomôžu uľahčiť a zlepšiť spoluprácu v oblasti energetiky.

3.5 Vzhľadom na to, že Stredná Ázia je región strategického významu s bohatými zdrojmi energií, Európska únia sa zaviazala nadviazať s týmto regiónom trvalý a stabilný vzťah. Ako sa uvádza v záveroch Rady pre zahraničné veci o stratégii EÚ pre Strednú Áziu prijatej 22. júna 2015, EÚ chce posilniť energetické prepojenia, ktoré by prispeli k vzájomnej energetickej bezpečnosti.

3.6 Prepojením regiónu Kaspického mora s trhom EÚ prostredníctvom južného koridoru zemného plynu sa otvoria nové možnosti pre obchod so zemným plynom a prispeje to k cieľu EÚ v oblasti diverzifikácie. Transanatolský plynovod (TANAP) bude popri Transjadranskom plynovode (TAP) tvoriť najdôležitejšiu časť prepojenia.

3.7 Vzťahy so Spojenými štátmi v oblasti energetiky majú v programe EÚ čoraz väčší význam, čo sa odzrkadľuje v Rade pre energetiku EÚ-USA. Spojené štáty v súčasnosti zažívajú obdobie lacného plynu z dôvodu nekonvenčnej ťažby plynu. Európska únia by mala toto obdobie využiť a podporiť vznik transatlantického obchodu so skvapalneným zemným plynom (LNG), keďže by to značne prispelo k diverzifikácii dodávok energie.

3.7.1 Transatlantické obchodné a investičné partnerstvo (TTIP) by sa mohlo stať významným nástrojom na podporu transatlantickej energetickej bezpečnosti, okrem iných oblastí. EHSV naliehavo žiada príslušné strany, aby všetko svoje úsilie zamerali na náležité riešenie energetických otázok v tejto dohode.

3.8 Energetická bezpečnosť EÚ úzko súvisí s otázkami týkajúcimi sa energetiky v jej susedstve, čo znamená, že EÚ by mala naďalej úzko spolupracovať so svojimi susedmi a rozširovať rozsah vzájomne prínosnej spolupráce.

3.8.1 EHSV vyzýva Komisiu, aby ešte viac posilnila Energetické spoločenstvo, najmä pokiaľ ide o vykonávanie *acquis* EÚ v oblasti energetiky týkajúceho sa zmluvných strán⁽²⁾.

3.8.2 Hlavným cieľom Energetického spoločenstva je rozšírenie vnútorného trhu EÚ s energiou. Európska únia musí ďalej posilňovať spoluprácu so susednými krajinami a ich občianskou spoločnosťou s cieľom vytvoriť skutočne celoeurópsky trh s energiou. EHSV víta návrh Komisie na nariadenie o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok energie, ktoré sa priamo týka krajín Energetického spoločenstva.

3.9 Po zrušení medzinárodných sankcií proti Iránu sa EÚ musí chopiť príležitosti a obnoviť vzťahy v oblasti energetiky vzhľadom na úlohu, ktorú by Irán mohol mať pri diverzifikácii zdrojov dodávok energie EÚ.

3.10 Európska únia by takisto mala zrýchliť a posilniť úsilie o upevnenie dôveryhodných partnerstiev s rozdielnymi, ale významnými tretími krajinami, ako sú Kanada, Turecko a Alžírsko. EHSV víta, že s týmito krajinami sa v roku 2015 nadviazali dialógy o energetike na vysokej úrovni.

⁽²⁾ Zmluvné strany – Albánsko, Bosna a Hercegovina, Kosovo, bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko, Moldavsko, Čierna Hora, Srbsko, a Ukrajina.

3.11 Energetický rozmer by mal byť náležite zohľadnený v obchodných dohodách s tretími krajinami. Dohody s dodávateľmi z tretích krajín v oblasti energetiky navyše musia byť plne v súlade s právnymi predpismi EÚ a so zásadami energetickej bezpečnosti.

4. Význam jednotného vystupovania a prístupu k energetickým otázkam

4.1 Rada pre zahraničné veci 20. júla 2015 schválila akčný plán diplomacie v oblasti energetiky na podporu vonkajšieho rozmeru stratégie energetickej únie. Plán je zameraný na posilnenie spoločných odkazov s cieľom umožniť, aby EÚ vystupovala jednotne v súvislosti s hlavnými energetickými otázkami, a s cieľom splniť energetické ciele v zmysle solidarity a spoločného záujmu, namiesto opätovného presunutia politiky na národnú úroveň.

4.1.1 Medzi hlavné rozmery akčného plánu diplomacie v oblasti energetiky patrí diplomatická podpora diverzifikácie zdrojov energie, dodávateľov a trás, zvýšenie spolupráce s tranzitnými krajinami (najmä s Ukrajinou) a kľúčovými partnermi v oblasti energetiky z tretej krajiny, ďalšie posilnenie Energetického spoločenstva a udržiavanie strategickej účasti EÚ na viacstranných iniciatívach súvisiacich s energetikou.

4.2 Rozhodnutím, ktoré prijali Európsky parlament a Rada 25. októbra 2012, bol vytvorený mechanizmus na výmenu informácií pre medzivládne dohody, aby sa zabezpečila právna jasnosť a transparentnosť dohody, ako aj súlad jej ustanovení s právom EÚ. Vo februári 2016 Komisia predstavila návrh na posilnenie existujúceho mechanizmu.

4.2.1 EHSV víta pokusy o začlenenie súladu s právnymi predpismi a transparentnosti do dohôd EÚ s tretími stranami ⁽³⁾, a preto podporuje posilnenie aktuálneho mechanizmu na výmenu informácií.

4.3 Európska únia by mala ostať verná podpore a nepretržitému zlepšovaniu environmentálnych noriem a noriem jadrovej bezpečnosti v tretích krajinách.

4.3.1 Mimoriadna pozornosť sa musí venovať výstavbe jadrových elektrární v tretích krajinách v blízkosti hraníc EÚ (t. j. jadrovej elektrárni Astraviec v Bielorusku, ktorá podľa zistení nie je v súlade s ustanoveniami Dohovoru z Espoo). Európska únia by pre tretie strany mala zdôrazniť, že je dôležité zabezpečiť všestrannú bezpečnosť podobných projektov v súlade s dohovorom MAAE o jadrovej bezpečnosti a s inými relevantnými medzinárodnými dohodami. Komisia by mala zvýšiť svoje úsilie o zabezpečenie toho, aby krajiny, ktoré súhlasili s jadrovými záťažovými testami podľa pravidiel EÚ, čo najskôr splnili tento záväzok. Okrem toho by sa mal obmedziť prístup nebezpečných elektrární na trh s energiou v EÚ.

5. Vplyv silného vnútorného energetického systému

5.1 Silný vnútorný energetický systém sa bezprostredne prejavuje odolnou vonkajšou pozíciou. Preto by sa EÚ mala zamerať na zefektívnenie svojho vnútorného prístupu k energetickým otázkam.

5.2 Stratégia energetickej únie je prioritnou iniciatívou, ktorej cieľom je konsolidovať spoločnú reakciu EÚ na problémy súvisiace s energetikou. Nakoľko je energetická bezpečnosť nosným pilierom hospodárskej a sociálnej prosperity EÚ, ide o kolektívnu zodpovednosť členských štátov, výrobcov energie, spotrebiteľov, tranzitných krajín a medzinárodného spoločenstva, pričom na súčasných globalizovaných trhoch s energiou sa ich všetkých týka energetická bezpečnosť.

5.2.1 Hlavným pilierom energetickej únie je zlepšenie prepojení medzi členskými štátmi a plné vykonávanie *acquis* v oblasti vnútorného trhu s energiou. Úplnou integráciou vnútorného trhu EÚ sa zvýši konkurencia medzi poskytovateľmi energií, čo zas povedie k lepším cenám pre koncových spotrebiteľov.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1 bod 5).

5.2.2 Skvapalnený zemný plyn je celosvetovo čoraz dostupnejší a ponúka EÚ nové príležitosti pre diverzifikáciu dodávok plynu. Preto treba posilniť a rozvíjať vnútornú infraštruktúru pre skvapalnený zemný plyn. V tomto kontexte EHSV víta stratégiu pre skladovanie skvapalneného zemného plynu a zemného plynu, ktorú Komisia prijala vo februári 2016.

5.2.3 Úplná integrácia EÚ znamená odstránenie tzv. energetických ostrovov. EHSV poukazuje na potrebu v plnej miere začať energetické siete a systémy všetkých členských štátov do vnútorného trhu EÚ, a to prostredníctvom vývoja fyzickej infraštruktúry na prepojenie sústav a konečným vyriešením otázky prepojenia troch pobaltských štátov⁽⁴⁾, keďže prevádzka ich elektrizačnej sústavy v súčasnosti závisí od prevádzkovateľa tretej krajiny (Rusko).

5.2.4 Zachovať sa musí konkurencieschopnosť výrobcov energie z EÚ. Musia sa stanoviť rovnaké podmienky pre výrobcov energie z Európy a z krajín mimo Európy, aby sa zabezpečilo, že pravidlá hospodárskej súťaže EÚ budú dodržiavať všetci účastníci trhu s energiou.

6. Prezieravá energetická politika ako významný faktor vonkajšieho rozmeru

6.1 Obnoviteľné zdroje energie predstavujú pre EÚ priamu príležitosť, aby nielen znížila svoju závislosť od dovážaných fosílnych palív, ale aj zvýšila trvalú udržateľnosť svojej vlastnej výroby energií. EHSV považuje rozvoj obnoviteľných zdrojov energie za jedno z najdôležitejších opatrení zameraných na bezpečnejšiu energetickú budúcnosť. EÚ by sa však nemala spoliehať na úspechy z minulosti a mala by vynaložiť maximálne úsilie, aby si udržala vedúcu pozíciu v tejto oblasti. Okrem toho by predstavitelia EÚ mali nabádať tretie krajiny, aby si stanovili ambiciózne ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

6.1.1 Európska únia už hľadá za rok 2020 a stanovila si ešte ambicióznejšie ciele na rok 2030. Spoločný cieľ, aby aspoň 27 % energie pochádzalo z obnoviteľných zdrojov, si od členských štátov vyžiada zvýšiť spoluprácu na regionálnej úrovni a ďalej konsolidovať odvetvie energetiky EÚ.

6.1.2 EHSV v súvislosti so zmiernovaním zmeny klímy víta dohodu COP21 a záväzok EÚ znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov aspoň o 40 % (v porovnaní s úrovňou v roku 1990), ako sa stanovuje v rámci politik v oblasti klímy. EÚ by mala nielen nabádať svojich partnerov, aby aktívne pracovali v tejto oblasti, ale poskytnúť aj praktickú pomoc, ak to bude potrebné.

6.1.3 Decentralizovaná výroba energie, ako aj energetické družstvá, prispejú k tomu, že EÚ bude môcť splniť ciele v oblasti klímy a energetiky. Decentralizovaná výroba umožňuje, aby sa do úsilia o dosiahnutie energetickej nezávislosti a bezpečnosti v jednotlivých krajinách a v celej EÚ zapojila širšia spoločnosť. Preto by sa mali prijať osvedčené postupy nákladovo efektívnych zariadení na vlastnú výrobu a spotrebu.

6.2 Energetická účinnosť tiež predstavuje nepriamy spôsob riešenia problému vysokej úrovne dovozu energie do EÚ. Cieľ zlepšiť energetickú účinnosť aspoň o 27 % (rovnako ako pre energiu z obnoviteľných zdrojov) bol stanovený na rok 2030 v celej EÚ, pričom Európska komisia sa vážne usiluje o zavedenie zásady prvoradosti energetickej účinnosti. Energetická únia zas bude ďalej podporovať lepší prístup k finančným nástrojom pre energetickú účinnosť, predovšetkým v odvetví dopravy a stavebníctva, a motivovať členské štáty, aby vo svojich vlastných politikách viac zohľadňovali primárne energetickú účinnosť.

6.3 Primeraná finančná podpora na oblasť výskumu a vývoja je rozhodujúca na zachovanie technologického pokroku pri výrobe energií a v rámci inteligentnej distribúcie. Týka sa to najmä energie z obnoviteľných zdrojov s cieľom zlepšiť jej cenovú dostupnosť a spoľahlivosť. Okrem toho by sa malo pokračovať vo vývoji najmodernejších technológií, napríklad využívanie vodíka, palivové články a jadrová syntéza na výrobu energie.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 84.

6.4 EHSV naliehavo žiada, aby EÚ zaujala vedúcu úlohu pri hľadaní udržateľných riešení energetických problémov rozvojových krajín prostredníctvom politik a iniciatív zameraných na rozšírenie finančnej, technickej a právnej pomoci. Podpora vzdelávania a odbornej prípravy v súvisiacich oblastiach by mala byť hlavným nástrojom rozširovania spolupráce s rozvojovými krajinami.

7. Občianska spoločnosť ako aktívny subjekt v otázkach vonkajšej energetiky

7.1 Keďže spotrebitelia očakávajú, že energia bude dostupná a bude oporou konkurencieschopnosti priemyslu, EHSV vyzýva Komisiu a národné vlády, aby do záležitostí súvisiacich s energetikou zapojili organizácie občianskej spoločnosti, sociálnych partnerov a spotrebiteľské organizácie a aby s nimi viedli otvorený dialóg. Výrazne by to prispelo k lepšiemu chápaniu energetických výziev.

7.1.1 Energetická chudoba je celosvetovým problémom, ktorý nemožno prehliadať v rámci vnútorných, ani vonkajších energetických politík EÚ. Tým, ktorí sú ňou najviac ohrození, sa musí podať pomocná ruka.

7.2 Občianska spoločnosť by mala byť iniciatívnejšia v procese tvorby politiky v oblasti energetiky. EHSV víta spoločné vyhlásenie o energetike, ktoré 11. februára 2016 podpísala platforma občianskej spoločnosti EÚ a Ukrajiny a ktorého cieľom je posilniť úlohu občianskej spoločnosti a pripraviť pre príslušné orgány odporúčania týkajúce sa zásad právneho štátu.

7.2.1 Energetika musí byť súčasťou programu medzinárodných stretnutí EHSV, ako aj dôležitou témou diskusie s občianskou spoločnosťou partnerských krajín.

V Bruseli 28. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

516. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 27. A 28. APRÍLA 2016

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Zelená kniha o retailových finančných službách – Lepšie produkty, väčší výber a viac príležitostí pre spotrebiteľov a podniky

[COM(2015) 630 final]

(2016/C 264/05)

Spravodajkyňa: Milena ANGELOVA

Európska komisia sa 10. decembra 2015 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Zelenú knihu o retailových finančných službách – Lepšie produkty, väčší výber a viac príležitostí pre spotrebiteľov a podniky

[COM(2015) 630 final].

Sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla 2016) prijal 191 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV víta deklarovaný cieľ Komisie uverejnenia tejto zelenej knihy a skutočnosť, že Komisia je na správnej ceste a má ambiciózný program na vykonávanie Akčného plánu na vybudovanie únie kapitálových trhov ⁽¹⁾.

1.2 EHSV podporuje snahu Komisie o uľahčenie cezhraničného prieniku retailových finančných služieb a možností pre spotrebiteľov, pokiaľ ide o zmenu poskytovateľov. Prijatím takýchto opatrení by sa mala zabezpečiť konkurencieschopnejšia štruktúra trhu a mali by sa zlepšiť podmienky pre spotrebiteľov v oblasti finančných služieb, a to aj podporou rovnakého prístupu k mechanizmom mimosúdneho riešenia sporov vo všetkých členských štátoch ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 133, 14.4.2016, s. 17.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 93 a Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 99 Situácia by sa mala zároveň zlepšiť teraz, keď už mala byť v členských štátoch transponovaná smernica o alternatívnom riešení sporov – Ú. v. EÚ L 165, 18.6.2013, s. 63 a Ú. v. EÚ L 165, 18.6.2013, s. 1.

1.3 EHSV víta prístup, ktorý Komisia zaujala v rámci zelenej knihy zameraný na hľadanie vhodných politík na stimuláciu oboch strán trhu s retailovými finančnými službami: ponuky aj dopytu.

1.4 EHSV podporuje myšlienku, že spotrebiteľia by podľa možnosti mali mať vždy príležitosť porovnať si rôzne produkty, aby mohli prijať informované rozhodnutie. EHSV v tejto súvislosti plne podporuje smernicu o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID) II – pričom súčasne pripravuje svoje stanovisko k nedávno navrhnutým revíziám⁽³⁾ – a nariadenie o štrukturalizovaných retailových investičných produktoch a investičných produktoch založených na poistení, ktoré si vyžadujú lepšiu transparentnosť a sprístupňovanie informácií⁽⁴⁾.

1.5 Jedným z cieľov zelenej knihy je zmenšiť roztrieštenosť trhu s retailovými finančnými službami. EHSV by chcel preto poukázať na to, že neexistuje absolútne spoľahlivý dôkaz o tom, že cenové rozdiely sú zapríčinené len zlyhaním trhu v rámci EÚ. Na ceny produktov a služieb majú vplyv aj vnútroštátne a miestne faktory, čím sa sťažuje harmonizácia cien medzi členskými štátmi. Napríklad poistné pre spotrebiteľa, ktorý uzatvára zmluvu na poistenie automobilu, a rovnocenné poistné v inom členskom štáte by mohli byť úplne odlišné v dôsledku pomeru straty, ktorý vychádza z počtu dopravných nehôd alebo z počtu prípadov podvodu v každej z týchto krajín. Podobne platí, že úrokové sadzby za spotrebiteľské úvery sa môžu medzi jednotlivými členskými štátmi líšiť v závislosti od ich úrovne nedobytej pohľadávky. V zelenej knihe sa správne odkazuje na takéto miestne faktory, no aj tak si zaslúžia ešte hlbšiu analýzu. EHSV preto netrpezlivo čaká na výsledky konzultácie a vyzýva Komisiu, aby naďalej hľadala všetky dôkazy o nedostatočnej hospodárskej súťaži a jasnejšie dôvody, ktoré by vysvetľovali zistené cenové rozdiely. Toto preskúmanie by malo vykonať aj v rámci posúdenia vplyvu, ktoré by malo prebehnúť ešte pred predložením očakávaných právnych návrhov.

1.6 EHSV chce zároveň zdôrazniť, že mnohé problémy, na ktoré sa poukázalo v zelenej knihe o retailových finančných službách z roku 2007⁽⁵⁾, sú stále platné aj v súčasnej zelenej knihe, teda o osem rokov neskôr. EHSV túto skoršiu zelenú knihu vo všeobecnosti podporil⁽⁶⁾ a ocenil opatrenia, ktoré boli prijaté v snahe nájsť niektoré praktické riešenia⁽⁷⁾. Napriek istým pozitívnym výsledkom sa však podarilo dosiahnuť len obmedzený pokrok a problémy súvisiace s fungovaním jednotného trhu s retailovými finančnými službami pretrvávajú. Podľa názoru EHSV je preto potrebné, aby sa tentoraz výsledky konzultácie o tejto zelenej knihe premietli do ambicióznejšieho programu, pomocou ktorého sa podarí prekonať dlhodobé problémy.

1.7 V zelenej knihe sa zohľadňuje široká škála finančných produktov, pričom väčší výber a väčšie príležitosti sa nemôžu vyskytovať súbežne pri všetkých týchto produktoch. Je jasné, že si budú vyžadovať rôznu prioritizáciu a rôzne harmonogramy. EHSV navrhuje, aby sa výsledky konzultačného procesu uplatňovali predovšetkým na jednoduchšie produkty, pre ktoré majú miestne faktory pomerne menší význam. Proces vytvárania jednotného trhu s finančnými produktmi tak naberie na sile aj na dôvere. Príkladmi takýchto produktov by mohli byť platobné služby, celoeurópske dôchodkové produkty, sporiace účty, poistenie vozidla a životné poistenie. Jedným z prvých krokov by mohlo byť uplatňovanie systému bonus-malus v rámci poistenia vozidiel vo všetkých členských štátoch, na základe ktorého sa zmenšuje význam miestnych faktorov a poistné sa úzko naväzuje na profily jednotlivcov. V rámci harmonogramu by mali nasledovať produkty, ako sú hypotekárne úvery, spotrebiteľské úvery, profesijné poistenie a správa aktív.

1.8 Hoci sa v zelenej knihe kladie dôraz najmä na digitálne technológie, podľa EHSV by sa mali vziať do úvahy aj dva faktory, ktoré sú významné pre vyšší cezhraničný dopyt po produktoch:

— finančné vzdelávanie je kľúčovým prvkom na udržanie dôvery k finančnému systému a zodpovednej spotreby finančných produktov. EHSV už vyjadril svoj názor na túto otázku⁽⁸⁾;

— finančné poradenstvo má byť náležite regulované na úrovni EÚ a mal by sa objasniť rozdiel medzi poradenstvom a marketingom. V tejto súvislosti si pozornosť zaslúžia služby nezávislých maklérov.

⁽³⁾ COM(2016) 56 final; COM(2016) 57 final; Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014, s. 1; Ú. v. EÚ L 257, 28.8.2014, s. 1.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 191, 21.6.2012, s. 80.

⁽⁵⁾ COM(2007) 226 final.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 151, 17.6.2008, s. 1.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ L 257, 28.8.2014, s. 214; Ú. v. EÚ L 60, 28.2.2014, s. 34; Ú. v. EÚ L 337, 23.12.2015, s. 35; Ú. v. EÚ L 26, 2.2.2016, s. 19; Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014, s. 349.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 24.

1.9 EHSV považuje za nevyhnutné vyvinúť maximálne úsilie o to, aby sa zabránilo opätovnému otvoreniu smerníc (napríklad revidovanej smernice o platobných službách a smernice o hypotekárnych úveroch⁽⁹⁾), ktoré boli práve prijaté. Musí sa poskytnúť určitý čas na účinné uplatnenie opatrení a zavádzanie nových regulačných opatrení by malo prebiehať opatrne, aby nedochádzalo k nadmernej regulácii finančných trhov.

2. Cieľ zelenej knihy. Predchádzajúca práca Komisie a EHSV v oblasti retailových finančných služieb

2.1 Európska komisia uverejnila zelenú knihu v súvislosti s Akčným plánom na vybudovanie únie kapitálových trhov⁽¹⁰⁾ s cieľom preskúmať, ako by sa dal európsky trh s retailovými finančnými službami – konkrétne s poistením, úvermi, platbami, bežnými a sporiacimi účtami a inými retailovými produktmi – ďalej otvoriť, čo by prinieslo lepšie výsledky pre spotrebiteľov a firmy a zároveň by sa zachovala primeraná úroveň ochrany spotrebiteľov a investorov na európskej aj vnútroštátnej úrovni.

2.2 Zelená kniha sa do značnej miery venuje reakcii na výzvy spojené s digitalizáciou, ktorá môže pomôcť znížiť ceny a zlepšiť porovnateľnosť produktov, čím sa posilní postavenie spotrebiteľov pri ich finančných voľbách. Z dlhodobého hľadiska by mohli firmy vďaka digitalizácii sprístupňovať svoje produkty kdekoľvek v Únii, čím by sa ešte viac zrealizovala myšlienka jednotného európskeho trhu.

2.3 Ďalšou dôležitou otázkou uvedenou v zelenej knihe je, ako budovať dôveru, ktorá je pre rozšírenie jednotného trhu s retailovými finančnými službami nevyhnutná. V záujme dosiahnutia týchto cieľov sa dokument zameriava na to, ako zvýšiť zrozumiteľnosť služieb a produktov.

2.4 V zelenej knihe sa tiež skúma, čo možno spraviť pre to, aby jednotný trh s finančnými službami priniesol do života ľudí v EÚ konkrétne zlepšenia a aby sa na trhu vytvorili nové príležitosti pre dodávateľov, čím by sa podporil rast európskeho hospodárstva a vytváranie pracovných miest.

3. Pripomienky k súčasnému stavu trhov s retailovými finančnými službami

3.1 EHSV sa domnieva, že roztrieštenosť trhov s retailovými finančnými službami, ktorá sa zdôrazňuje v zelenej knihe, je výsledkom kombinovaného vplyvu vnútroštátnych a miestnych faktorov na ceny produktov a služieb (právne, regulačné a kultúrne špecifiká, ako aj špecifiká z hľadiska verejných systémov sociálnej ochrany), ako aj výziev, ktorým trh čelí na strane dopytu aj ponuky a ktoré bude treba v budúcnosti vyriešiť.

3.2 Medzi hlavné výzvy na strane ponuky patria:

- neopodstatnené a zbytočné rozdiely v právnych predpisoch jednotlivých štátov v dôsledku nadmernej regulácie a národných tradícií a špecifik a iné vnútroštátne rozdiely vo faktoroch, ktoré majú vplyv na náklady na podnikanie;
- ťažkosti pri cezhraničnej identifikácii zákazníkov a zdroja ich finančných prostriedkov;
- ťažkosti s cezhraničným hodnotením aktív zákazníkov a vymáhaním kolaterálu;
- rôzne právne mechanizmy v členských štátoch a najmä, pokiaľ ide o zabavenie kolaterálu (t. j. dĺžka postupov pri zabavení, potrebná pomoc notára, rôzne pravidlá katastrov nehnuteľností).

3.3 Medzi hlavné výzvy na strane dopytu patria:

- spotrebiteľia, ktorí sú zvyknutí na určitú úroveň ochrany vo svojej krajine, sa nemôžu spoliehať na rovnakú úroveň ochrany v inom členskom štáte;
- rozdielne presadzovanie dodržiavania európskych legislatívnych požiadaviek;

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ L 337, 23.12.2015, s. 35; Ú. v. EÚ L 60, 28.2.2014, s. 34.

⁽¹⁰⁾ COM(2015) 468 final.

- rozdielny prístup k mechanizmom mimosúdneho riešenia sporov pre spotrebiteľov, ktorí využívajú finančné služby, v rôznych členských štátoch ⁽¹¹⁾;
- jazykové bariéry;
- požiadavky na zručnosti a kvalifikácie finančných poradcov patria do výlučnej právomoci vnútroštátnych regulačných orgánov, ale nie sú jednotné vo všetkých členských štátoch. Je len málo schopných finančných poradcov, ktorí poskytujú objektívne poradenstvo, najmä pokiaľ ide o nakupovanie v zahraničí.

3.4 EHSV takisto súhlasí s tým, že rozvoj digitalizácie vytvára nové prostredie a značne rozširuje rozsah poskytovania nových služieb a intenzívnejšej cezhraničnej činnosti. Treba však dbať na to, aby sa pokrok v digitálnej oblasti nevyužíval na zavádzanie spotrebiteľov poskytovaním príliš zložitých, irelevantných alebo ťažko porovnateľných informácií o finančných službách.

3.5 EHSV poukazuje na to, že finančná gramotnosť ľudí sa na jednotlivých miestach stále veľmi líši a v porovnaní s inými rozvinutými krajinami, ako sú napríklad Spojené štáty, Austrália a Kanada, je pomerne nízka ⁽¹²⁾. Finančné poradenstvo poskytované pred predajom nie je dobre regulované a nezaručuje, že si zákazníci vyberú tie najvhodnejšie produkty, pričom profesionálne služby v oblasti finančného poradenstva nie sú v porovnaní s niektorými krajinami mimo EÚ dostatočne rozvinuté.

3.6 Možnosti, ktoré ponúkajú nové technológie a zvýšená ponuka vrátane cezhraničnej ponuky, vytvárajú príležitosti, ale prinášajú tiež určité potenciálne riziká. Ak spotrebiteľom chýbajú potrebné finančné znalosti, mohli by tieto možnosti viesť k vysokému zadlženiu, nesplácaniu hypotekárneho úveru a k početnejším prípadom platobnej neschopnosti. Spotrebiteľia, ktorí si kupujú poisťné a dôchodkové produkty online, by mohli byť vystavení riziku, keďže si často nerobia dostatočný prieskum a môžu sa zmluvne zaviazat' bez toho, aby o tom vedeli ⁽¹³⁾. Vnútroštátne regulačné orgány by preto mali zabezpečiť, aby si spoločnosti predávajúce produkty online plnili „povinnosť poskytovať poradenstvo“ s cieľom chrániť spotrebiteľov. Existuje viac ako dosť argumentov, ktoré dokazujú význam finančného vzdelávania a náležitého poradenstva.

3.7 Spotrebiteľia, ktorí nerozumejú koncepcii zloženého úroku, si nahromaďujú väčšie dlhy a znášajú vyššie úrokové sadzby a transakčné náklady ⁽¹⁴⁾, zatiaľ čo tí, ktorí majú finančné znalosti, plánujú lepšie, ušetria si viac na dôchodok ⁽¹⁵⁾ a diverzifikujú finančné riziká ⁽¹⁶⁾. To isté platí na makroekonomickej úrovni, kde môže mať finančná gramotnosť výrazne priaznivý vplyv na vnútroštátne úspory a akumuláciu bohatstva ⁽¹⁷⁾. Na tento účel sa dôrazne odporúča, aby sa jasne rozlišovalo medzi činnosťami zahrnutými do marketingových produktov a tými, ktoré sú súčasťou predaja produktov, a to najmä v prípadoch poskytovania poradenstva. Poradenstvo by sa v žiadnom prípade nemalo používať ako marketingový nástroj a poradcovia by mali byť skutočne nezávislí. Informácie poskytované pred podpisom zmluvy by sa mali podávať a prezentovať jasným a zrozumiteľným spôsobom. EHSV je hlboko presvedčený o tom, že na obnovu dôvery k trhom s finančnými službami, zintenzívnenie cezhraničnej činnosti a zlepšenie prenosnosti finančných produktov je nevyhnutné prijať ciele opatrenia na vzdelávanie jednotlivých investorov a zlepšenie finančného poradenstva.

⁽¹¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽¹²⁾ Stupeň finančnej gramotnosti sa v rámci EÚ značne líši. V priemere je finančne gramotných 52 % dospelého obyvateľstva, pričom najvyššie hodnoty (aspoň 65 %) boli zaznamenané v Dánsku, Nemecku, Holandsku a vo Švédsku. Výsledky krajín na juhu Európy sú oveľa nižšie: Grécko (45 %), Španielsko (49 %), Taliansko (37 %) a Portugalsko (26 %). Podobne nízke sú ukazovatele v prípade krajín, ktoré pristúpili k EÚ v roku 2004 a neskôr: Bulharsko (35 %), Cyprus (35 %) a Rumunsko (22 %). Z globálneho hľadiska Európa v priemere zaostáva za Spojenými štátmi (57 %), Kanadou (68 %) a Austráliou (64 %). Zdroj údajov: Klapper, Leora, Annamaria Lusardi, Peter van Oudheusden, *Financial Literacy Around the World (Finančná gramotnosť vo svete)*, 2015.

⁽¹³⁾ Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA) vo svojom stanovisku k ochrane spotrebiteľa a predaju poisťných a dôchodkových produktov uvádza, že používatelia si pred kúpou produktu online nerobia náležitý prieskum – EIOPA-BoS-14/198, 28. januára 2015, stanovisko EIOPA k predaju poisťných a dôchodkových produktov cez internet.

⁽¹⁴⁾ Lusardi, Annamaria a Peter Tufano (2015). *Debt Literacy, Financial Experiences, and Overindebtedness (Dlhová gramotnosť, finančné skúsenosti a nadmerná zadlženosť)*, Journal of Pension Economics and Finance, zväzok 14, Mimoriadne vydanie 4, s. 332 – 368, október 2015.

⁽¹⁵⁾ Behrman Jere R., Olivia S. Mitchell, Cindy K. Soo a David Bravo (2012). *The Effects of Financial Education and Financial Literacy: How Financial Literacy Affects Household Wealth Accumulation (Účinky finančného vzdelávania a finančnej gramotnosti: ako finančná gramotnosť vplyva na akumuláciu bohatstva domácnosti)*, American Economic Review: Papers & Proceedings, zväzok 102(3), s. 300 – 304.

⁽¹⁶⁾ Abreu, Margarida a Victor Mendes (2010). *Financial Literacy and Portfolio Diversification (Finančná gramotnosť a diverzifikácia portfólia)*, Quantitative Finance, zväzok 10(5), s. 515 – 528.

⁽¹⁷⁾ Jappelli, Tullio a Mario Padula, *Investment in financial literacy and saving decisions (Investícia do finančnej gramotnosti a rozhodnutia o úsporách)*, pracovný dokument CFS č. 2011/07.

4. Odpovede na otázky položené v zelenej knihe

4.1 Všeobecné otázky:

1. Pre ktoré finančné produkty by mohla lepšia cezhraničná ponuka zvýšiť hospodársku súťaž na domácich trhoch v zmysle väčšieho výberu a lepších cien?

4.1.1 Zelená kniha obsahuje otázky týkajúce sa rôznych bankových a nebankových produktov a služieb, ale existujú značné rozdiely medzi hlavnými transakčnými produktmi (ako sú napríklad bežné účty alebo termínované vklady) a zmluvnými produktmi (ako sú napríklad hypotekárne úvery alebo sporiace a investičné produkty). Pokiaľ ide o sporiace a investičné produkty, po nadobudnutí účinnosti budú mať na trh vplyv aj niektoré iné právne nástroje EÚ (ako napríklad smernica o trhoch s finančnými nástrojmi alebo iniciatíva v oblasti vybudovania únie kapitálových trhov).

4.1.2 Cezhraničné poskytovanie má potenciál zvyšovať konkurencieschopnosť na domácich trhoch v prípade všetkých produktov, ktoré sa rozoberajú v zelenej knihe. Produktmi s najväčším potenciálom sú však v tomto štádiu nepochybne dôchodkové a investičné produkty. Podľa bodovacieho systému Komisie sa trh s týmito produktmi nachádza na poslednom mieste z 31 spotrebiteľských trhov⁽¹⁸⁾. Ponúkané dôchodkové produkty sa vyznačujú miestnou obmedzenosťou a vysokými poplatkami. Ak vezmeme do úvahy infláciu, poplatky za správu a ďalšie platby, tieto produkty majú často minusovú skutočnú návratnosť a vykazujú horšie výsledky ako príslušné trhové indexy⁽¹⁹⁾. EHSV preto dôrazne podporuje myšlienku jednotného trhu s dôchodkovými produktmi a najmä rozvoj celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu⁽²⁰⁾, ktorý povedie k vyšším úsporám z rozsahu, nižším cenám a väčšiemu výberu pre spotrebiteľov.

4.1.3 Pokiaľ ide o poisťné produkty, niektoré z nich sú ľahko prenosné, ako napríklad produkty životného poistenia, pri ktorých je zákazník chránený dokonca aj vtedy, keď sa presťahuje za miestne hranice. Iné však obsahujú prvky, ktoré sú regulované na miestnej úrovni, a ak sa ich príslušné subjekty snažia distribuovať v iných krajinách, vyžadujú si isté úpravy. V článku 11 smernice o distribúcii poistenia (prepracované znenie)⁽²¹⁾ sa stanovuje, že členské štáty musia zriadiť jednotné kontaktné miesto zodpovedné za poskytovanie informácií o pravidlách „všeobecného prospechu“ vo svojom príslušnom členskom štáte, a orgán EIOPA sa poveruje tým, aby na svojej internetovej stránke uvádzal hypertextové odkazy na stránky príslušných orgánov, na ktorých sa uverejňujú informácie o týchto pravidlách „všeobecného prospechu“. Navyše, plné cezhraničné poskytovanie aj tak nebude možné, dokonca ani žiaduce, a to vzhľadom na skutočné potreby zákazníkov, ktorým sa produkty poskytujú, a vzhľadom na rozdiely v správaní a rizikové faktory, ktoré majú vplyv na podmienky týkajúce sa produktu. EHSV víta riešenia, ktoré pomôžu zmierniť nedostatočnú prenosnosť produktov, a odporúča, aby sa v niektorých prípadoch našli aspoň čiastočné riešenia, ako sú napríklad možnosti pre poisťencov, aby platili len za rozdiely medzi vyšším krytím a nižším krytím v rôznych členských štátoch.

2. Aké prekážky bránia firmám v tom, aby priamo poskytovali finančné služby v zahraničí, a spotrebiteľom v tom, aby si produkty nakupovali priamo v zahraničí?

4.1.4 Najvýraznejšie prekážky na strane ponuky sú uvedené v bode 3.2. Na prekonanie týchto prekážok je potrebné:

- zjednodušiť cezhraničné právne postupy súvisiace s účinným vykonávaním rozsudkov súdu;
- zaviesť spoločné pravidlá/normy pre:
 - identifikáciu zákazníkov v súvislosti s požiadavkami založenými na zásadách poznaj svojho klienta a boja proti praniu špinavých peňazí;
 - identifikáciu spoločností na základe toho, ako vykonávajú svoju podnikateľskú činnosť, alebo eventuálne primeranej identifikácie koncových príjemcov;

⁽¹⁸⁾ http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/10_edition/docs/cms_10_factsheet_en.pdf.

⁽¹⁹⁾ The European Federation of Investors and Financial Services Users, *Pension Savings: The Real Return*, 2015 Edition, A Research Report by Better Finance (Európska federácia investorov a používateľov finančných služieb, *Dôchodkové sporenie: skutočná návratnosť*, vydanie 2015, Výskumná správa združenia Better Finance).

⁽²⁰⁾ Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA), *Consultation Paper on the creation of a standardised Pan-European Personal Pension product (PEPP) (Konzultačný dokument o vytvorení štandardizovaného celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu)*, 2015.

⁽²¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/97 z 20. januára 2016 o distribúcii poistenia (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 26, 2.2.2016, s. 19).

- online zmluvy na finančné produkty (napríklad finančné prostriedky, nákupy hotovostných podielov atď.);
- marketing a reklamu na finančné produkty a služby (napríklad v prípade agresívnych reklamných kampaní);
- distribučné spoločnosti, ktoré poskytujú produkty zákazníkom (napríklad poisťné produkty);
- štandardizované požiadavky na minimálne informácie potrebné na potvrdenie zdroja finančných prostriedkov;
- transparentnosť/porovnateľnosť, pokiaľ ide o minimálne štandardizované informácie o produktoch a službách (poskytovanie informácií nielen o výdavkoch, ktoré spotrebiteľom vzniknú, ale aj o výhodách, ktoré budú mať);
- zohľadniť finančné prekážky, najmä pokiaľ ide o sporiace a investičné produkty, pretože môžu mať veľký vplyv na ziskovosť. Mnohé produkty sa napríklad vyvíjajú s cieľom využiť príležitosti, ktoré vytvárajú fiškálne regulačné orgány, aby podporili sporenie konkrétnym spôsobom (t. j. vo všeobecnosti sa uprednostňuje dlhodobé sporenie, ale prahové hodnoty alebo prostriedky, ktorým sa dostáva tohto zvýhodnenia, sa medzi jednotlivými krajinami značne líšia);
- očakáva sa, že domáci regulačný orgán bude informovať hostiteľský regulačný orgán dostatočne na to, aby sa predišlo zavádzaniu ďalších požiadaviek alebo záťaže, pričom sa zároveň zachová stanovená úroveň ochrany spotrebiteľa (napr. pri poisťných produktoch). Okrem toho by sa mali prijať opatrenia, ktorými by sa predišlo situáciám, keď dodávateľom vznikajú v dôsledku dodržiavania miestnych právnych predpisov dodatočné náklady.

4.1.5 Najvýraznejšie prekážky na strane dopytu sú uvedené v bode 3.3.

3. *Možno tieto prekážky v budúcnosti prekonať prostredníctvom digitalizácie a inovácií v sektore finančných technológií?*

4.1.6 Vďaka novým technológiám, a najmä digitalizácii, je po prvý raz možné dosiahnuť skutočný prelom v cezhraničnom poskytovaní finančných produktov. Mohli by zohrávať významnú úlohu pri poskytovaní početnejších a kvalitnejších informácií, pri zvyšovaní transparentnosti a porovnateľnosti produktov a pri identifikácii zákazníkov. Mohli by tiež priniesť úsporu nákladov odstránením potreby zachovania fyzických kontaktných miest. Nie sú však žiadnou náhradou za prekonanie iných významných prekážok, ako je napríklad rozdielna miera harmonizácie právnych režimov a ochrany spotrebiteľa.

4. *Čo možno urobiť pre to, aby sa zabezpečilo, že digitalizácia finančných služieb nepovedie k väčšiemu finančnému vylúčeniu, najmä čo sa týka osôb s nižšou digitálnou gramotnosťou?*

4.1.7 Je nepochybné, že v budúcnosti stále budú ľudia, ktorí z takého či onakého dôvodu nebudú schopní používať digitálne technológie. To by však nemalo odrádzať od úsilia podporovať používanie takýchto technológií pri poskytovaní finančných produktov. Dôvodom je po prvé to, že tradičné prostriedky poskytovania takýchto produktov budú naďalej existovať ešte dlhý čas, a po druhé to, že títo ľudia budú mať prístup k širšej škále produktov na základe náležite regulovaných služieb finančného poradenstva.

5. *Aký prístup by sme mali zaujať v prípade, že príležitosti, ktoré prídu s rastom a rozširovaním digitálnych technológií, vyvolajú nové riziká v oblasti ochrany spotrebiteľa?*

4.1.8 Rozsiahle využívanie digitálnych technológií nepochybne prinesie určité výzvy v oblasti bezpečnosti informácií a ochrany údajov a spotrebiteľov. Súbežne s rôznymi právnymi predpismi, ktorými sa upravuje ponuka a dopyt v oblasti finančných produktov prostredníctvom takýchto technológií, by sa preto malo vykonať posúdenie rizík, ktoré tieto výzvy predstavujú, a mali by sa navrhnuť spôsoby, ako ich minimalizovať.

6. *Majú zákazníci prístup k bezpečným, jednoduchým a zrozumiteľným finančným produktom v celej Európskej únii? Ak to tak nie je, čo možno urobiť pre zabezpečenie takehoto prístupu?*

4.1.9 Neexistuje žiadna všeobecne akceptovaná definícia bezpečných, jednoduchých a zrozumiteľných finančných produktov. Existuje však všeobecná zhoda v tom, že takéto produkty by sa mali vyznačovať vlastnosťami, ako sú transparentnosť cien, primeranosť a zrozumiteľnosť v jazyku používateľov na zabezpečenie účinnej komunikácie, možnosti pre porovnanie s podobnými produktmi, jasnosť a priame výsledky. Dosiahnuť tieto vlastnosti v takom zložitom prostredí, ako je finančný trh, nie je jednoduché.

4.1.10 Produkty s týmito vlastnosťami v presnom význame slova sú na trhoch dostupné len zriedka, a tak k nim spotrebiteľia nemajú ľahký prístup. Platí to pre krajiny s dobre rozvinutými finančnými trhmi aj pre tie, ktorých trhy sú menej rozvinuté. Široká škála produktov, ktorá existuje v niektorých členských štátoch, nie je pre spotrebiteľov nevyhnutne prínosná, keďže môže viesť k zmätku, ťažkostiam pri rozhodovaní a v konečnom dôsledku k zlej voľbe.

4.1.11 Prístup k takýmto produktom sa môže poskytovať stanovením základnej triedy finančných produktov⁽²²⁾ na európskej úrovni, ktoré sú v súlade s osobitnými štandardizovanými požiadavkami v závislosti od potrieb, ktoré majú naplňovať. Mali by byť certifikované a niesť osobitný názov, aby ich spotrebiteľia mohli ľahko rozpoznať. Takáto trieda môže zahŕňať bežné produkty, ako sú napríklad rôzne sporiace účty a termínované životné poistenie. Na základe pomerne vysokej miery cezhraničného marketingu PKIPCP možno očakávať, že celoeurópske osobné dôchodkové produkty by sa mohli vytvoriť na základe faktorov úspechu PKIPCP a mohli by byť zaradené do tej istej triedy. Existencia takejto triedy produktov by zvýšila dôveru k finančným trhom.

7. *Predstavuje kvalita presadzovania právnych predpisov EÚ týkajúcich sa retailových finančných služieb v rámci EÚ problém pre dôveru spotrebiteľov a integráciu trhov?*

4.1.12 V mnohých krajinách bola zaznamenaná nadmerná regulácia (tzv. goldplating)⁽²³⁾, rôzne výklady európskych právnych predpisov, omeškania pri harmonizácii a rozdiely v transpozícii európskych právnych predpisov do vnútroštátnych právnych predpisov, ako aj rozdiely v konkrétnom uplatňovaní, a to všetko spôsobom, ktorý vedie k nadmerne vysokým administratívnym požiadavkám a prekážkam. Všetko sú to prekážky integrácie a majú nepriaznivý vplyv na dôveru spotrebiteľa.

4.1.13 Za ochranu spotrebiteľa sú zodpovedné európske orgány dohľadu (ESA). EHSV by podporil vykonávanie tejto úlohy v súlade s týmito zásadami:

- mobilita spotrebiteľa medzi rôznymi poskytovateľmi by nemala byť absolútnym cieľom: vždy závisí od spotrebiteľovej voľby a túto voľbu podmieňujú rôzne faktory: kvalita a rôznorodosť ponúkaných produktov a služieb, potenciálna doplnkovosť ponúk, úroveň spokojnosti atď.;
- postup prepojeného predaja štruktúrovaných finančných služieb by sa mal vykonávať opatrne a zákazníkom by sa mali poskytovať jasné a transparentné informácie. Ak sa ponúkajú takéto produkty, musia byť výsledovateľné⁽²⁴⁾.

4.1.14 Európske orgány dohľadu by mali vždy uprednostňovať postupy, ktoré sú lepšie pre zákazníkov. Prioritu by malo mať:

- znižovanie komplexnosti súčasného regulačného rámca;

⁽²²⁾ Ako sa uvádza napríklad v prílohe 1 stanoviska EHSV z vlastnej iniciatívy na tému Finančné vzdelávanie a zodpovedná spotreba finančných prostriedkov, Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 24.

⁽²³⁾ Vo svojom oznámení s názvom Lepšia právna regulácia v záujme lepších výsledkov – program EÚ (COM(2015) 215 final, s. 7) Komisia definuje tzv. pozlacovanie takto: „Členské štáty pri vykonávaní práva EÚ na vnútroštátnej úrovni tiež často prekračujú rámec toho, čo sa nevyhnutne vyžaduje podľa právnych predpisov Únie.“. V rovnakom odseku Komisia dodáva: „Toto môže posilniť pozitívne účinky týchto predpisov, ale takisto to môže viesť aj k vzniku dodatočných zbytočných nákladov pre podniky aj orgány verejnej moci, čo je potom chybné pripisované právnym predpisom EÚ.“ Sekcia INT v súčasnosti pripravuje návrh informačnej správy o postupoch transpozície, ktorá sa zaoberá práve pridávaním vnútroštátnych ustanovení do smerníc EÚ. Európsky parlament tiež realizuje štúdiu o nadmernej regulácii v európskych štrukturálnych a investičných fondoch (Gold-plating in European Structural and Investment Funds).

⁽²⁴⁾ Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 1.

- zabezpečovanie zdrojov potrebných pre činnosť európskych orgánov dohľadu;
- podnecovanie lepšej finančnej gramotnosti medzi spotrebiteľmi.

8. *Existujú ďalšie skutočnosti, ktoré treba zvážiť, alebo došlo k ďalšiemu vývoju, ktorý treba vziať do úvahy v súvislosti s cezhraničnou hospodárskou súťažou a výberom v oblasti retailových finančných služieb?*

4.1.15 Zelená kniha sa náležite zaoberá v súčasnosti prevládajúcimi trendmi, a to nedostatočnou cezhraničnou hospodárskou súťažou v oblasti retailových finančných služieb a obmedzeným výberom finančných produktov pre spotrebiteľov.

4.2 *Ako pomôcť spotrebiteľom nakupovať finančné produkty v zahraničí*

4.2.1 *Ako vedieť, čo je k dispozícii*

4.2.1.1 Lepšie informácie pre zákazníkov a ako im pomôcť pri prenose produktov

9. *Akým prostriedkom by sa dala najlepšie zvyšovať informovanosť spotrebiteľov o rôznych retailových finančných službách a poisťných produktoch dostupných v celej Únii?*

4.2.1.1.1 Zvyšovanie finančnej gramotnosti a prístupnosť finančného poradenstva sú nepochybne základným predpokladom. Spotrebiteľia by nielenže mali mať dostupné informácie, ale tiež by mali byť schopní rozumieť im alebo mať prístup k vysokokvalitným a zodpovedajúcim službám v oblasti finančného poradenstva.

4.2.1.2 Napriek rastúcemu trendu medzi spotrebiteľmi, ktorým je využívanie digitálnych služieb na získavanie informácií, značná časť z nich stále uprednostňuje osobný kontakt, najmä pri rokovaní o produktoch. Vzhľadom na súčasný stav poznatkov, správania a preferencií spotrebiteľov by banky mohli uvažovať nad vhodnejšími spôsobmi zvyšovania znalostí spotrebiteľov o finančných službách – napríklad prostredníctvom celoeurópskej internetovej stránky. O zdrojoch financovania takejto stránky by sa malo ďalej diskutovať, ale môžu spájať úsilie národných vlád, miestnych orgánov a združení tretích strán. Pri vytváraní takéhoto nástroja by sa mala zohľadniť skutočnosť, že nástroje na porovnanie poistenia patria predovšetkým do kontextu národného kultúrneho chápania. Bude preto veľmi náročné, aby celoeurópske porovnanie poistenia úspešne vyhovelo rozmanitým používateľom/zákazníkom v Európe, najmä pokiaľ ide o porovnanie pokrytých rizík, ktoré existuje v národnom a miestnom kultúrnom, právnom, fiškálnom, sociálnom atď. kontexte.

10. *Čo by sa dalo ešte urobiť pre uľahčenie cezhraničnej distribúcie finančných produktov prostredníctvom sprostredkovateľov?*

4.2.1.2.1 EHSV podporuje úsilie o zvýšenie efektívnosti, flexibility a transparentnosti trhu a podporuje zameranie súčasnej regulačnej iniciatívy na lepšiu ochranu spotrebiteľa. Zastáva názor, že kvalita služieb poskytovaných spolu s finančnými službami by sa dala zlepšiť aj prostredníctvom lepšieho využívania výhod digitalizácie a využívaním potenciálu rôznych sprostredkovateľov, s dobre vyškoleným a kvalifikovaným personálom a primeranou metódou na poskytovanie úplných, objektívnych a porovnateľných informácií, ktoré spotrebiteľia potrebujú pri výbere.

11. *Sú potrebné ďalšie kroky na podporenie porovnateľnosti a/alebo uľahčenie prenosu produktov v prospech retailových finančných služieb od poskytovateľov so sídlom buď v tom istom, alebo v inom členskom štáte? Ak áno, ktoré opatrenia to sú a ktorých produktových segmentov sa týkajú?*

4.2.1.2.2 Poskytované informácie by mali byť presné, zrozumiteľné a relevantné pre používateľov. Malo by sa predchádzať zahlcovaniu spotrebiteľov informáciami, ako aj prílišnému zjednodušovaniu reality s cieľom klásť dôraz na lepšie výnosy. Dobrým príkladom je v tomto prípade postup zmeny poskytovateľa finančných služieb v Spojenom kráľovstve, kde správnosť presunu medzi posielajúcou a prijímajúcou bankou zaručuje nezávislá tretia strana, ktorá zabezpečuje, že proces presunu prebieha jednoducho, transparentne a do siedmich pracovných dní. Ďalším osvedčeným postupom je prenosnosť hypotekárnych úverov v Taliansku zavedená v roku 2006⁽²⁵⁾.

⁽²⁵⁾ Zaviedlo sa to bez akýchkoľvek nákladov pre spotrebiteľov a stovky a tisícky domácností a MSP každoročne využívajú túto príležitosť na opätovné prerokovanie svojich hypotekárnych úverov, čím ušetrili tisícky eur. Tento postup bol takisto podnetom na prijatie smernice o hypotekárnych úveroch, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/17/EÚ, 4. februára 2014, Ú. v. EÚ L 60, 28.2.2014, s. 34.

4.2.1.3 Riešenie zložitých a neúnosne vysokých poplatkov za zahraničné transakcie

12. *Aké ďalšie kroky možno podniknúť na úrovni EÚ s cieľom riešiť problém privysokých poplatkov za cezhraničné platby (napr. úhrady) v rôznych menách v rámci EÚ?*

4.2.1.4 Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009⁽²⁶⁾ sa už odstránili rozdiely v poplatkoch účtovaných za cezhraničné platby v eurách vzhľadom na analogické platby v eurách na vnútroštátnej úrovni. Mohlo by sa urobiť *ad hoc* hodnotenie s cieľom zistiť, či by uplatňovanie tohto ustanovenia na všetky meny v rámci EÚ (t. j. zosúladenie poplatkov za cezhraničné a vnútroštátne platby denominované v danej mene) malo zmysel a prinieslo by výhody pre spotrebiteľov. Pokiaľ ide o informácie pre používateľov platobných služieb, v rámci novej druhej smernice o platobných službách (SPS2)⁽²⁷⁾ musia poskytovatelia platobných služieb informovať zákazníka – užívateľa platobných služieb – pred tým, ako bude viazaný zmluvou alebo ponukou, o všetkých poplatkoch, ktoré má zaplatiť poskytovateľ platobných služieb, ako aj o aktuálnom alebo referenčnom výmennom kurze, ktorý sa má na platobnú transakciu uplatniť v prípade, ak sa prepočet meny uplatňuje. PSD2 obsahuje podobné ustanovenia o informáciách, ktoré majú poskytovatelia platobných služieb poskytovať platiteľovi a príjemcovi po vykonaní transakcie. EHSV sa domnieva, že nie sú potrebné žiadne ďalšie opatrenia, keďže PSD2 už stanovuje jasné požiadavky na transparentnosť pre poskytovateľov platobných služieb. Okrem toho uplatňovanie nariadenia (ES) č. 924/2009 o cezhraničných platbách by sa mohol rozšíriť na iné meny iné ako euro v EÚ.

13. *Treba prijať aj nejaké ďalšie opatrenia (popri existujúcich požiadavkách na sprístupnenie informácií⁽²⁸⁾) zabezpečujúce, že spotrebiteľia budú vedieť, aké poplatky za prepočet meny sa im účtujú pri vykonávaní cezhraničných transakcií?*

4.2.1.5 EHSV sa nazdáva, že PSD2 stanovuje jasné požiadavky na transparentnosť, ktoré umožnia platiteľom a príjemcom, aby boli riadne informovaní o výmennom kurze platnom pred a po uskutočnení cezhraničnej transakcie. Táto smernica musí byť transponovaná do vnútroštátnych právnych predpisov do 13. januára 2018, a preto nie sú potrebné žiadne ďalšie opatrenia.

4.2.2 Prístup k finančným službám z ktoréhokoľvek miesta v Európe

14. *Čo možno urobiť na obmedzenie neodôvodnenej diskriminácie na základe miesta bydliska v sektore retailových finančných služieb vrátane poisťovníctva?*

Poskytovanie retailových finančných služieb v zahraničí nie je jednoduché a pre dotknutých prevádzkovateľov by sa mohlo ukázať ako ekonomicky neúnosné. Kultúrne rozdiely medzi spotrebiteľmi, pokiaľ ide o ochotu riskovať, správanie, skúsenosti a finančnú gramotnosť, by sa mohli ukázať ako príliš výrazné. Banky si uvedomujú, že kľúčovým aspektom finančných vzťahov je dôvera. Z toho dôvodu môžu uprednostňovať kontakt so zákazníkmi, ktorí majú rovnaké znalosti a očakávania, ktorým rozumejú. V každom prípade, harmonizácia pravidiel uvedených v odpovedi na otázku č. 2 v tomto smere výrazne pomôže.

4.2.2.1 Pre poisťovateľov je miesto bydliska dôležité, pretože:

Miestne faktory, ako sú napríklad klíma alebo seizmografia, treba brať do úvahy vtedy, keď sa rozhoduje napríklad o podmienkach a cenotvorbe poistenia domácnosti. Bez určitého kritického množstva nie je možné poskytovať výhodné služby. Modely aktúarov fungujú s vysokou toleranciou chybovosti v prípadoch, keď počet udalostí použitých na výpočty nie je dostatočne vysoký. Navyše, pri zabezpečovaní rizík prostredníctvom zaistenia sa v rámci modelov zaistenia oceňujú zabezpečovanie rôzne, a to v závislosti od lokality.

— Na základe týchto prvkov je poskytovanie poisťných služieb a produktov v zahraničí zložitejšie než v tých krajinách, kde existuje dostatočný objem operácií, čo by sa nemalo považovať za diskrimináciu na základe miesta bydliska zákazníka.

⁽²⁶⁾ Ú. v. EÚ L 266, 9.10.2009, s. 11.

⁽²⁷⁾ Ú. v. EÚ L 319, 5.12.2007, s. 1.

⁽²⁸⁾ Ú. v. ES L 271, 9.10.2002, s. 16; Ú. v. EÚ L 176, 27.6.2013, s. 338; Ú. v. EÚ L 267, 10.10.2009, s. 7; Ú. v. EÚ L 319, 5.12.2007, s. 1; [COM(2013) 547 final – C7-0230/2013 – 2013/0264 (COD)]. Pozri článok 59 a článok 60 ods. 3.

- Cezhraničné poskytovanie určitých druhov poistných produktov je veľmi náročné, ba takmer nemožné v prípadoch, keď skutočné potreby zákazníkov, ktoré tieto produkty zabezpečujú, silne závisia od kultúrnej rozmanitosti a od rozdielov v správaní a rizikových faktorov, ktoré sú výrazne vnútroštátne podmienené.
- Zohľadniť by sa mal aj psychologický aspekt služieb. Poistné služby sa vlastne poskytujú vtedy, keď má zákazník problémy. V takejto chvíli možno očakávať, že je potrebuje podporu a pochopenie. Ak uzavrel zmluvu na svoj poistný produkt cez internet so spoločnosťou so sídlom v zahraničí, ktorá možno používa jazyk, ktorý nie je jeho materinským jazykom, mohol by sa v čase, keď potrebuje takúto podporu, cítiť neistý.
- Spotrebiteľia v niektorých členských štátoch majú tendenciu uprednostňovať náhradu v prípade škody, zatiaľ čo v iných ČS uprednostňujú, aby sa všetko opravilo.

4.2.2.2 Zvýšenie prenosnosti produktov

15. Čo možno urobiť na úrovni EÚ, aby sa uľahčila prenosnosť retailových finančných produktov, ako napríklad životného poistenia a súkromného zdravotného poistenia?

4.2.2.2.1 Vo všeobecnosti platí, že poistné produkty, v rámci ktorých sa poskytuje náhrada alebo obyčajné vyplatenie, by sa prenášali jednoduchšie ako tie, v rámci ktorých sa poskytuje istá služba alebo sa vybavujú pohľadávky.

4.2.2.2.2 Produkty životného poistenia už sú do istej miery prenosné v tom zmysle, že zákazník je pri cestovaní do zahraničia krytý, okrem určitých prípadov, ak cestuje do vysoko rizikových krajín. Miestne životné poistenie mu zároveň poskytuje krytie bez ohľadu na to, kde sa nachádza. Stále tu však ostáva prípad, keď sa poistník presťahuje do inej krajiny nie ako cestovateľ, ale ako osoba s trvalým pobytom. V takejto situácii by mal mať možnosť pokračovať vo svojom poistení po úprave poistného alebo krytia poistky. Vždy by šlo o prípady, keď sa na základe poistných produktov vypláca presne určená suma peňazí.

4.2.2.2.3 Ostatné poistné produkty nie sú sami osebe ľahko prenosné, pretože ich podmienky zásadne súvisia s prvkami danej krajiny. Napríklad v prípade zdravotného poistenia návrh a ocenenie produktu do značnej miery závisia od krytia, ktoré poskytuje systém verejného zdravotníctva v jednotlivých krajinách.

4.2.2.2.4 V súvislosti s tým sa vynára aj otázka rozsahu: prispôbenie produktu pre konkrétneho zákazníka skutočným podmienkam, ktoré by mohol požadovať počas života v zahraničí, je teoreticky možné, ale znamenalo by to, že poskytovateľ by sa musel vzdať možnosti dosiahnuť úspory z rozsahu. Takýto produkt by bol príliš prispôbený konkrétnemu spotrebiteľovi a subjekt poskytujúci tento produkt by bol menej konkurencieschopný než miestni poskytovatelia. Najlepšou možnosťou by v tomto prípade bolo podporiť spoluprácu medzi poisťovňami so sídlom v rôznych európskych krajinách.

4.2.2.3 Ďalším prípadom poistných produktov, na základe ktorých sa poskytujú určité služby, sú poistenie domácnosti a vozidla. Tieto produkty, prostredníctvom ktorých sa zabezpečuje oprava škody alebo sa riešia dopravné nehody, si vyžadujú, aby mala poisťovňa dohody s poskytovateľmi služieb v celej krajine, čo si zase vyžaduje istý rozsah, aby bola komerčne životaschopná. Reálnou možnosťou je však podporovať spoluprácu s miestnymi (poisťovacími) spoločnosťami, aby túto službu poskytovali v iných krajinách.

4.2.2.4 Uľahčenie prístupu k cezhraničnému poisteniu zodpovednosti za škodu pri výkone povolania a zlepšenie jeho uznávania

16. Čo možno urobiť na úrovni EÚ, aby sa poskytovateľom služieb uľahčil prístup k povinnému poisteniu zodpovednosti za škodu pri výkone povolania a aby sa zlepšilo jeho cezhraničné uznávanie?

4.2.3 Jedným zo spôsobov, ako umožniť prístup k povinnému poisteniu zodpovednosti za škodu pri výkone povolania na cezhraničnom základe by bolo zosúladiť sumy a podmienky v oblasti povinného poistenia zodpovednosti za škodu pri výkone povolania.

4.2.3.1 Vybudovať u ľudí dôveru, aby mohli využívať dostupné príležitosti aj inde v Európe

4.2.3.2 Uľahčenie prístupu k cezhraničnému poisteniu zodpovednosti za škodu pri výkone povolania a zlepšenie jeho uznávania

17. Sú potrebné ďalšie opatrenia na úrovni EÚ na zlepšenie transparentnosti a porovnateľnosti finančných produktov (najmä prostredníctvom digitálnych riešení) s cieľom posilniť dôveru spotrebiteľov?

4.2.3.2.1 EHSV sa nazdáva, že nezávislé internetové stránky, ktoré poskytujú informácie a umožňujú porovnanie konkrétnych produktov a služieb ponúkaných rôznymi poskytovateľmi v rôznych členských štátoch poskytujú dobrú príležitosť na zvýšenie informovanosti. Dôrazne podporuje návrh internetovej stránky so špecifickým obsahom, ktorú by spravoval buď administrátor určený na legislatívnej úrovni, pričom poskytovatelia by boli povinní sami si aktualizovať príslušné informácie v určitých časových intervaloch, alebo by bola spravovaná prostredníctvom siete vytvorenej spotrebiteľskými organizáciami v členských štátoch. Rôzne internetové stránky by zároveň mohli byť spojené v rámci decentralizovaného prepojeného systému.

Pri používaní digitálnych riešení na porovnávanie by sa na platformách mali poskytovať jasné informácie na účely porovnávania ekvivalentných produktov a rizík, ktorým by spotrebiteľia mohli čeliť pri ich využívaní. Ak existuje viac rozdielov, ako možno na platforme porovnať (platformy sa zvyčajne zameriavajú najmä na cenu), mali by sa jasne určiť charakteristiky, ktoré sa neporovnávajú. Tiež by sa mali uviesť všetky významné podmienky týkajúce sa rozlíšenia produktov. Spotrebiteľia by mali byť jasne upozornení na možné riziká spojené s využívaním porovnávacích platformí (napríklad tým, že dochádza k zhromažďovaniu ich osobných údajov).

4.2.3.2.2 Porovnávanie by malo zahŕňať dôležité parametre a nemalo by byť zavádzajúce. Používanie osobných údajov by sa malo obmedzovať na absolútne minimum nevyhnutné na poskytovanie výhod spotrebiteľom, pričom informácie by sa mali poskytovať jasným a ľahko zrozumiteľným spôsobom.

4.2.3.3 Zlepšenie možností prostriedkov nápravy v oblasti retailových finančných služieb

18. Mali by sa prijať nejaké opatrenia na zvýšenie informovanosti spotrebiteľov o sieti FIN-NET a jej účinnosti v súvislosti s vykonávaním smernice o alternatívnom riešení sporov?

4.2.3.3.1 Mimosúdne riešenie sporov je značne flexibilnejší postup ako súdne konanie: je lacnejšie, rýchlejšie a zahŕňa podstatne menej formalít. Takýto postup je mimoriadne užitočný na medzinárodnej úrovni a vzhľadom na požadované zvýšenie cezhraničnej ponuky a dopytu v oblasti finančných služieb by sieť FIN-NET mala zohrávať väčšiu úlohu. Bohužiaľ, informovanosť spotrebiteľov o tom, čo musí sieť FIN-NET ponúkať, je však v tomto štádiu pomerne nízka a mali by sa prijať opatrenia na jej zlepšenie. Navyše nie všetky členské štáty EÚ – len 22 z 28 – sú členmi siete FIN-NET⁽²⁹⁾. Ak bude táto situácia pretrvávať, očividne nebude možné, aby sa sieť FIN-NET používala ako infraštruktúra na podporu budovania jednotného trhu s finančnými službami. V tejto súvislosti by sa preto mali dôkladne zvážiť možnosti regulačných požiadaviek.

19. Majú spotrebiteľia primeraný prístup k finančnému odškodneniu v prípade zavádzajúceho predaja retailových finančných produktov a poistenia? Ak nie, čo by sa mohlo v tomto smere urobiť?

4.2.3.3.2 Takýto prístup vo väčšine prípadov neexistuje. Pojem zavádzajúci predaj sa stále do značnej miery nechápe a prakticky sa nepoužíva, keďže jeho formulácia je nejasná a regulačné orgány s ním nemajú dostatok skúseností⁽³⁰⁾. Testy na určovanie finančných produktov vhodných pre zákazníkov sú na mnohých miestach len formalitou a nevedú k výberu produktov, ktoré sú pre nich najvhodnejšie.

⁽²⁹⁾ FIN-NET má v súčasnosti 56 členov z 22 členských štátov, pričom nové organizácie neustále žiadajú o členstvo – možno očakávať, že tento proces sa zrýchli po prijatí smernice o alternatívnom riešení sporov – Large Business and International Directive on Information Document Requests Enforcement Process, 28. februára 2014.

⁽³⁰⁾ Pojem zavádzajúceho predaja je podrobne vysvetlený v bode 3.7. Tento problém sa čiastočne odstráni uplatňovaním smernice MiFID a skúškou stability, ktorú táto smernica predpokladá pre určité druhy výrobkov. Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

4.2.3.3.3 Zaručiť prístup k finančnému odškodneniu bude možné vtedy, keď sa zavedie jednotné, presné a praktické vymedzenie pojmu „zavádzajúci predaj“ a keď sa presadí celoeurópsky regulačný postup na postihovanie takéhoto predaja⁽³¹⁾.

4.2.3.4 Ochrana obetí v prípade platobnej neschopnosti poisťovateľov motorových vozidiel

20. Sú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby boli obeť dopravných nehôd kryté záručnými fondmi z iných členských štátov v prípade, že sa poisťovňa dostane do platobnej neschopnosti?

4.2.3.5 Osvedčeným príkladom je postup používaný v Španielsku. Španielsky subjekt „Consortio de Compensación de Seguros“ vystupuje ako poisťovateľ v prípade, že neexistuje poisťovňa, ktorá by na seba vzala riziko, alebo ak poisťovňa nie je k dispozícii – napríklad v prípade platobnej neschopnosti a vždy, keď ide o dcérsku spoločnosť. Záruka tohto subjektu sa vždy vzťahuje len na španielske subjekty. S cieľom zaručiť, aby boli obeť automobilových nehôd kryté na rovnakej úrovni, bude musieť Európska komisia požadovať zavedenie podobného systému záruk vo všetkých členských štátoch. Mohlo by sa považovať o celoeurópskom rozšírení podobného nástroja aj v krajinách, v ktorých takýto nástroj neexistuje.

4.2.3.6 Zvýšenie transparentnosti a porovnateľnosti doplnkového poistenia

21. Aké ďalšie opatrenia by sa mohli prijať na zvýšenie transparentnosti, pokiaľ ide o doplnkové poistné produkty, a na zaistenie toho, aby mohli spotrebiteľia pri nákupe týchto produktov prijímať informované rozhodnutia? Pokiaľ ide o sektor prenajímania automobilov, sú potrebné konkrétne opatrenia v súvislosti s doplnkovými produktmi?

4.2.3.6.1 V novej smernici o distribúcii poistenia⁽³²⁾ sa zdôrazňujú požiadavky na transparentnosť informácií poskytovaných distribútorom poistenia vrátane vedľajších poistných sprostredkovateľov, hoci v ich prípade s istými obmedzeniami (istým prahom). Navyše päť najväčších požičovni áut sa v roku 2015 zaviazalo, že zlepšia svoje internetové stránky, aby spotrebiteľov lepšie informovali o dobrovoľných výnimkách a poistných produktoch. Ide o správne kroky vpred. Členské štáty budú musieť do 23. februára 2018 transponovať smernicu o distribúcii poistenia, a preto je príliš skoro na to, aby sa dalo povedať, či sú potrebné ďalšie opatrenia. Zároveň by bolo vhodné, keby Komisia monitorovala, či si požičovne áut plnia svoje záväzky, čo nie je len o poistných produktoch, a keby zväzila ďalšie opatrenia na zvýšenie transparentnosti a na predchádzanie škodám pre spotrebiteľov.

4.2.3.6.2 V prípade sektora prenajímania automobilov je dôležité vziať do úvahy skutočnosť, že požiadavky na doplnkové poistné produkty sa často líšia v závislosti od rizikového profilu prenajímateľa (zvyčajne v súvislosti s limitom na kreditnej karte) alebo v závislosti od pomeru nárokov plynúcich z poistenia motorových vozidiel alebo iných charakteristík trhu členského štátu. Ale v každom prípade, informácie poskytované pred uzavretím zmluvy a úsilie poskytovať rôzne porovnateľné ponuky sú pre spotrebiteľov dôležité, a preto by bolo vhodné počkať do úplného zavedenia požiadaviek tejto smernice, aby sa mohlo preskúmať, či sú potrebné ďalšie opatrenia.

4.3 Vytvorenie nových trhových príležitostí pre dodávateľov

4.3.1 Ako sa postaviť k výzvam a príležitostiam, ktoré prináša digitalizácia

4.3.1.1 Ako pomôcť firmám lepšie využívať digitalizáciu

22. Aké kroky možno podniknúť na úrovni EÚ na podporu firiem pri vytváraní a poskytovaní inovačných digitálnych finančných služieb v celej Európe s primeranou úrovňou bezpečnosti a ochrany spotrebiteľa?

4.3.1.1.1 EHSV víta podporu inovačných digitálnych finančných služieb v celej Európe. Pripúšťa však, že banky sú najväčšími poskytovateľmi finančných služieb a že ich tiež treba podporovať, aby aktívne využívali príležitosti, ktoré im ponúka digitálna revolúcia. Musia preto podliehať rovnakým pravidlám ako ich konkurenti poskytujúci podobné služby, čo si vyžaduje preskúmanie hlavných úrovní regulácie bánk v značnom počte oblastí, aby sa zabezpečili rovnaké podmienky hospodárskej súťaže z hľadiska:

⁽³¹⁾ Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 61 a Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 24.

⁽³²⁾ Ú. v. EÚ L 26, 2.2.2016, s. 19.

- prudenciálnych požiadaviek;
- poskytovania platobných služieb;
- uplatniteľnosti požiadaviek na postupy založené na zásadách poznaj svojho klienta a boja proti praniu špinavých peňazí;
- odporúčaní, pokiaľ ide o bezpečnosť počas platieb;
- najmodernejšej elektronickej bezpečnosti.

4.3.1.2 Umožnenie elektronických podpisov a overovania totožnosti

23. *Sú potrebné ďalšie opatrenia na zlepšenie uplatňovania právnych predpisov EÚ v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí v záujme toho, aby mohli poskytovatelia služieb identifikovať zákazníkov na diaľku a pritom zachovať normy súčasného rámca?*

4.3.1.2.1 Stále existujú rozdiely medzi právnymi predpismi o elektronickej identifikácii a požiadavkami založenými na zásadách poznaj svojho klienta a boja proti praniu špinavých peňazí. Platné právne predpisy na trvalé prijatie zákazníkov vyžadujú osobnú identifikáciu a osobné posúdenie. Takéto požiadavky obmedzujú rozvoj plne digitálnych finančných služieb, čím vznikajú výrazné prekážky pri prijímaní nových zákazníkov a zvyšujú sa náklady.

4.3.1.2.2 Treba prijať ďalšie opatrenia na prekonanie skutočnosti, že pre rozdiely vo vnútroštátnych postupoch neexistuje celoeurópsky mechanizmus na elektronicкую identifikáciu a elektronické podpisy: Hoci sa v právnych predpisoch stanovujú spoločné normy pre digitálne podpisy v členských štátoch, spôsob, akým ich miestni poskytovatelia uplatňujú na vnútroštátnej úrovni, bráni cezhraničnému uznávaniu digitálnych podpisov. Miestni prevádzkovatelia digitálnych technológií nie sú prepojení a to obmedzuje ich schopnosť ponúkať európskym spotrebiteľom plne digitalizované finančné služby.

24. *Sú potrebné ďalšie kroky na podporu zavádzania a používania elektronickej identifikácie a elektronických podpisov v retailových finančných službách, a to aj pokiaľ ide o bezpečnostné normy?*

4.3.1.2.3 Áno, treba prijať opatrenia, pokiaľ ide o:

- podporovanie vytvárania nezávislých certifikačných agentúr na overovanie totožnosti digitálnych zákazníkov a vedenie vyšetrovaní na osobné rozpoznanie zákazníkov;
- objasňovanie sporných aspektov právnych predpisov týkajúcich sa digitálnej identifikácie a postupmi v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a zásady poznaj svojho klienta;
- nadväzovanie spolupráce medzi finančnými podnikmi a európskymi a vnútroštátnymi regulačnými orgánmi na vytváraní spoločných noriem pre digitálnu identifikáciu podpisov, ktoré by mali uplatňovať aj verejné orgány a finančné podniky;
- zvažovanie možnosti prijatia zjednotenej európskej digitálnej identifikácie a podpisov, ktoré budú napokon aj základom pre identifikáciu spotrebiteľov vo finančných inštitúciách.

4.3.1.3 Zlepšenie prístupu k finančným údajom a ich použiteľnosti

25. *Aký druh údajov je podľa vás potrebný na posúdenie úverovej bonity?*

4.3.1.3.1 Hoci existuje všeobecná zhoda, pokiaľ ide o aspekty finančnej situácie zákazníka, ktoré by sa mali používať na posudzovanie jeho úverovej bonity, veritelia používajú na posudzovanie a spracovanie jednotlivých prípadov svoje vlastné odborné posúdenia a interné metódy. Malo by sa preto zamedziť iniciatívam, ktoré banky alebo iné úverové inštitúcie nútia vymieňať si spracované informácie, ktoré získavajú o úverovej bonite svojich zákazníkov. Zároveň by sa mohli vymieňať prvotné (nespracované) údaje – s dovoľením dotknutého zákazníka a v súlade s normami EÚ v oblasti ochrany údajov. Tým by sa zlepšila porovnateľnosť posúdenia úverovej bonity.

26. *Vyžaduje si zvýšené používanie osobných finančných a nefinančných údajov zo strany firiem (vrátane tradične nefinančných firiem) ďalšie opatrenia na uľahčenie poskytovania služieb alebo zaistenie ochrany spotrebiteľa?*

4.3.1.3.2 Finančné inštitúcie sa snažia dôkladnejšie oboznámiť so správaním spotrebiteľov, aby mohli úspešnejšie diverzifikovať a personalizovať svoje produkty a služby. Neexistujú však jasné pravidlá toho, ako by sa mali zozbierané údaje používať, dokonca ani v prípade, že spotrebiteľia poskytnú svoj súhlas. EHSV sa nazdáva, že by bolo dobré väčšmi objasniť uplatniteľnosť pravidiel v tejto oblasti, aby sa zabezpečila ochrana spotrebiteľa a zároveň aby spotrebiteľia mohli využívať výhody finančných inovácií.

27. *Mali by sa posilniť požiadavky týkajúce sa formy, obsahu alebo dostupnosti histórie poistných nárokov (napríklad v súvislosti s poistným obdobím alebo obsahom), aby sa zabezpečilo, že firmy môžu poskytovať služby aj v zahraničí?*

4.3.1.3.3 História poistných nárokov obsahuje citlivé údaje od zákazníkov. Domáca poisťovňa nemôže tieto informácie poskytnúť inej zainteresovanej strane, ale len konkrétnemu zákazníkovi. Je na ňom, či túto históriu poskytne novej poisťovni. To však nevytvára prekážku v cezhraničnom poskytovaní služieb, keďže zákazník si môže svoju históriu preniesť do krajiny, ktorej dáva prednosť. Komisia by za pomoci orgánu EIOPA zároveň mala preskúmať spôsoby, ako podporiť šandardizáciu výmeny histórie poistných nárokov medzi poisťovňami a prijatie systémov bonus-malus.

4.3.1.4 Uľahčenie poskytovania popredajných služieb

28. *Sú potrebné ďalšie opatrenia na podporu podnikov pri poskytovaní služieb po podpise zmluvy v inom členskom štáte, ak v ňom nemajú dcérsku spoločnosť alebo pobočku?*

4.3.1.4.1 Služby poskytované po podpise zmluvy v inom členskom štáte by sa nemali líšiť od služieb poskytovaných v krajine, v ktorej sú predmetné produkty dostupné. To znamená, že predmetný produkt a súvisiace služby poskytované po podpise zmluvy by sa pri cezhraničnej ponuke finančných produktov mali považovať za jeden celok. Uplatňovanie tejto zásady musí byť zaručené, inak sa zákazníci dostanú do nerovnocenného postavenia. Je dôležité, aby príslušné regulačné orgány monitorovali uplatňovanie tejto zásady.

4.3.1.4.2 Platformy, ktoré podporujú podniky (firmy) pri cezhraničnom ponúkaní ich produktov, by tiež mali zahŕňať oddiely zamerané na služby poskytované po podpise zmluvy. Praktickým spôsobom ponúkajú takýchto služieb poskytovaných po podpise zmluvy by bolo, keby boli spoločnosti motivované k vytváraniu skupín a spolupracovali, aby dosiahli dostatočný rozsah prevádzky.

4.3.1.5 Zbližovanie postupov pri osobnej platobnej neschopnosti, oceňovaní majetku a vymáhaní kolaterálu

29. *Sú potrebné ďalšie kroky na podporu veriteľov pri poskytovaní hypotekárnych úverov alebo pôžičiek do zahraničia?*

4.3.1.5.1 Hlavný problém v tejto oblasti sa týka núteného vymáhania dlhov v prípade, že dlžníci nedokážu plniť svoje povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o úvere. Veritelia preto v súčasnosti nepovažujú poskytovanie hypotekárnych úverov v zahraničí za lákavé, takže na stimuláciu vnútorného trhu EÚ v tejto oblasti treba prijať ďalšie opatrenia.

4.3.1.5.2 Hypotekárne úvery a pôžičky patria medzi finančné produkty, ktorých poskytovanie v zahraničí čelí mnohým prekážkam, ktoré sa ťažko prekonávajú. Je pravdepodobné, že z celej škály finančných služieb bude práve pri týchto produktoch prekonanie prekážok trvať najdlhšie. V tomto štádiu je preto lepšie zamerať počiatočné úsilie na iné retailové finančné služby, pri ktorých existuje menej prekážok, a získať praktické skúsenosti a hybnú silu prostredníctvom aktívnej práce práve na týchto službách.

4.3.2 Dodržiavanie odlišných regulačných požiadaviek v hostiteľských členských štátoch

4.3.2.1 Ako firmám zjednodušiť dodržiavanie zákonných požiadaviek platných v iných členských štátoch

30. Je potrebné konať na úrovni EÚ s cieľom sprístupniť praktickú pomoc zo strany vlád členských štátov alebo príslušných vnútroštátnych orgánov (napr. prostredníctvom jednotných kontaktných miest) s cieľom uľahčiť cezhraničný predaj finančných služieb, najmä pre inovačné firmy alebo produkty?

4.3.2.1.1 Uplatňovanie európskych právnych predpisov v mnohých oblastiach – okrem iného napríklad pri ponúkaní investičných produktov – je v rôznych členských štátoch nejednotné a protichodné. Následne je potrebné žiadať o pomoc vnútroštátne orgány, aby sa obmedzila nadmerná regulácia.

Medzi ďalšie dobré iniciatívy patrí sieť SOLVIT, ktorá na úrovni EÚ pomáha podnikom, keď narazia na problémy s verejnými orgánmi neuplatňujúcimi právo EÚ správnym spôsobom, a tzv. jednotné kontaktné miesta, ktoré poskytujú pomoc firmám pri plnení ich povinností pri cezhraničnom poskytovaní služieb ⁽³³⁾.

4.3.2.1.2 Po zúročení skúseností so sieťou SOLVIT má zmysel, aby sa vyvinula snaha o dosiahnutie riešenia zameraného konkrétne na finančné produkty, na lepšiu spoluprácu a koordináciu medzi vnútroštátnymi regulačnými orgánmi vrátane pomoci regulačných orgánov inovatívnym firmám, aby pochopili svoje povinnosti.

31. Aké kroky by najviac pomohli firmám, aby využili slobodu usadiť sa alebo slobodu poskytovať služby pre inovačné produkty (napríklad efektívnejšia spolupráca medzi domácimi a hosťateľskými orgánmi dohľadu)?

4.3.2.2 Naplno využiť slobodu usadiť sa

Pre poisťovateľov je miestne zastúpenie často potrebné na získavanie lepších poznatkov o rizikách na mieste a o spotrebiteľoch, ktorí majú byť poistení. Sloboda usadiť sa na danom mieste je preto nevyhnutná pre poisťovateľov, akými sú vzájomné poisťovne. Keďže formy podnikov sociálneho hospodárstva vrátane vzájomných poisťovacích spoločností nie sú na európskej úrovni uznané, nemôžu sa tieto spoločnosti usadiť v členskom štáte, ktorý takýto model podnikania neuznáva, čo brzdí ich cezhraničný rozvoj, ako aj rozvoj trhov a hospodárskej súťaže. EHSV vyzýva Komisiu, Radu Európskej únie, Európsky parlament a členské štáty, aby presadzovali uznávanie modelu vzájomných poisťovní v Európskej únii.

4.3.2.3 Vytvorenie autonómnych alebo užšie harmonizovaných celoeurópskych režimov

32. Pre ktoré retailové finančné služby a produkty by mohla byť standardizácia alebo dobrovoľné režimy najúčinnejšou voľbou pri prekonávaní rozdielov v právnych predpisoch členských štátov?

4.3.2.3.1 Z hľadiska cezhraničnej distribúcie si pozornosť zasluhujú tieto otázky:

- identifikácia zákazníkov prostredníctvom elektronických certifikátov. EHSV je presvedčený, že v prípade poskytovania finančných služieb na diaľku sa register uznávaných vydavateľov elektronických certifikátov musí viesť na úrovni EÚ (napríklad Európskym orgánom pre cenné papiere a trhy);
- umožniť poskytovateľom finančných služieb spoznať úverovú históriu zákazníkov. Vedenie úverového registra na úrovni EÚ má zásadný význam pre cezhraničné ponúkanie finančných služieb, najmä tých, ktoré súvisia s predĺžovaním úveru.
- postup získavania kolaterálu, ktorým sa ručí pri poskytovaní pôžičky. Zdroje a úsilie by mali smerovať k vytvoreniu zjednoteného legislatívneho rámca EÚ pre vymáhanie kolaterálu pri cezhraničnom poskytovaní finančných služieb.
- pokiaľ ide o poisťné produkty, ľahšie sa štandardizujú tie, za ktoré sa poskytuje peňažná náhrada. Zákazník dostane istú sumu peňazí bez ohľadu na to, kde sa nachádza. Spoločnosť musí byť len schopná posúdiť riziko. Dobrým príkladom je životné poistenie. Štandardizácia a prenosnosť však nie sú možné v prípade tých poisťných produktov, pri ktorých sa poskytuje istá služba (ako je napríklad náprava škody). Platí to najmä pre produkty, ako sú napríklad produkty zdravotného poistenia.

⁽³³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_en.htm.

33. Sú potrebné ďalšie opatrenia na úrovni EÚ, pokiaľ ide o zásadu „umiestnenia rizika“ v právnych predpisoch týkajúcich sa poistenia a pokiaľ ide o objasnenie pravidiel týkajúcich sa všeobecného dobra v sektore poisťovníctva?

4.3.2.3.2 Umiestnenie rizika je zvyčajne miesto zvyčajného bydliska poistenej osoby, s určitými výnimkami v prípadoch nehnuteľností, keď ide o polohu budovy. Táto zásada je zvyčajne štandardizovaná na celom svete a má pre zúčastnené strany právne a daňové dôsledky. EHSV sa domnieva, že zásada umiestnenia rizika v oblasti poistenia zodpovedá istému účelu. Chápe však, že pravidlá týkajúce sa všeobecného dobra treba zrevidovať, keďže dávajú členským štátom možnosť prijímať právne predpisy, ktoré môžu brániť cezhraničnej distribúcii poisťných produktov.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Kroky smerom k modernému, európskejšiemu rámcu autorských práv“

[COM(2015) 626 final]

(2016/C 264/06)

Spravodajca: Denis MEYNENT

Komisia sa 22. decembra 2015 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Kroky smerom k modernému, európskejšiemu rámcu autorských práv

[COM(2015) 626 final].

Sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla 2016) prijal 216 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV ľutuje, že v skúmanom oznámení Komisia nepredkladá konkrétnejšie návrhy, ale len súhrn možností bez toho, aby sa k nim vyjadřila, čo je na škodu dobrému štruktúrovaniu diskusie.

1.2 Autorské právo je naďalej dôležitým prostriedkom ochrany a spravodlivého odmeňovania autorov a účastníkov šírenia diel a predstavení prostredníctvom navzájom prepojených digitálnych sietí.

1.3 Výbor požaduje rýchlu ratifikáciu Marakéšskej zmluvy; výnimky v oblasti vyučovania, vedeckého výskumu a výmeny poznatkov by mali byť tiež prioritou; rovnako sa vyslovuje za digitalizáciu osirelých diel.

1.4 EHSV sa domnieva, že zjednotenie pravidiel v oblasti súkromného kopírovania v Európe je možné a žiaduce. Významná časť príjmov z odmien za súkromné kopírovanie by logicky mala byť nasmerovaná na financovanie literárnej a umeleckej tvorby a podporu kultúrnej rozmanitosti, ako aj na spoločné programy napríklad v oblasti vzdelávania a výskumu.

1.5 EHSV odporúča vytvoriť právne prostredie, ktoré bude priaznivé tak pre tvorbu diel chránených autorským právom, ako aj pre uplatňovanie nových modelov licencií a nových obchodných modelov pri budovaní jednotného európskeho trhu, a zároveň bude chrániť zmluvnú slobodu a práva autorov a tvorcov tak, aby mohli mať plný úžitok z výsledkov svojej tvorby.

1.6 EHSV sa domnieva, že nariadenie je veľmi vhodným nástrojom budovania jednotného digitálneho trhu; rovnako by sa malo konsolidovať aj existujúce právo.

1.7 EHSV nabáda Komisiu, aby uskutočnila podrobné štúdie a hĺbkový prieskum o obchodných modeloch spojených s bezplatnými licenciami, o ich súčasnom a potenciálnom hospodárskom význame, príjmoch a pracovných miestach, ktoré by sa vďaka nim mohli vytvoriť v rôznych oblastiach, ako aj o možných právnych návrhoch, ktoré by boli potrebné na ich podporu a využívanie.

1.8 EHSV sa nazdáva, že kultúrna rozmanitosť Európy je podstatnou súčasťou európskej identity a mala by sa medzi členskými štátmi podnecovať a podporovať.

1.9 V boji proti porušovaniu autorských práv by sa malo predovšetkým zastaviť a postihovať porušovanie v komerčnom rozsahu; tu je nevyhnutná spolupráca a výmena informácií medzi orgánmi presadzovania práva a súdnymi orgánmi členských štátov.

1.10 Riešiť by sa mal aj prenos hodnoty v online prostredí, z ktorého v súčasnosti profitujú samozvaní sprostredkovatelia, ktorí sa vyhýbajú súhlasu tvorcov a ich odmeňovaniu.

2. Návrhy Komisie

2.1 Skúmaný akčný plán sa zameriava na zmodernizovanie európskych pravidiel v oblasti autorských práv. Komisia vo svojom oznámení uvádza podstatné prvky s cieľom spresniť svoju stratégiu pre jednotný digitálny trh – rozšírenie prístupu k obsahu v celej únii, stanovenie výnimiek z autorských práv, vytvorenie spravodlivejšieho trhu a boj proti komerčnému pirátstvu – a súčasne nabáda na zjednotenie autorských práv v dlhodobom horizonte.

2.2 Komisia v oznámení okrem iného predstavuje návrh nariadenia o zaistení cezhraničnej prenosnosti online obsahových služieb ⁽¹⁾, ktoré by pre európskych spotrebiteľov znamenalo nové právo a ktoré by malo začať platiť od roku 2017, keď budú v únii zrušené roamingové poplatky.

3. Úvod

3.1 Prenos digitálnych dát medzi európskymi štátmi je veľmi slabý (4 % celkového počtu), väčšina digitálnych služieb sa nachádza v USA a k prenosu ostatných digitálnych dát dochádza v rámci jednotlivých štátov. V súčasnosti je európsky jednotný digitálny trh veľmi málo rozvinutý. Pretrvávajú prekážky brániace najmä kultúrnej výmene medzi mnohými európskymi jazykovými menšinami, ktoré žijú na oboch stranách hraníc niekoľkých štátov.

3.2 Vo svojom programe „Nový začiatok pre Európu“ ⁽²⁾ stanovil predseda Komisie za prioritu vytvorenie veľkého prepojeného digitálneho trhu pre všetky členské štáty EÚ, a to bez rozdielov medzi jednotlivými štátmi.

3.3 Autorské právo je právnym pilierom tvorby a základom pre výpočet odmeny autorov, tvorcov, interpretov a iných držiteľov práv, a všeobecnejšie pre ekosystém kultúrnych a tvorivých činností a odvetví. Autorské právo je teritoriálne právo, ktoré je v každom členskom štáte odlišné. Všade zaručuje výhradné a hmotné práva držiteľom práv, ktorí majú príjmy nielen z licencií, ale jednoducho len z možnosti, že ich dielo by mohlo byť kopírované na iné nosiče alebo že by ho nadobúdateľ príslušnej licencie mohol poskytnúť tretím osobám bez toho, aby bolo nutné preukázať, že taká kópia bola skutočne vyhotovená (vyberanie poplatkov za súkromné kópie a daňové zaťaženie čistých nosičov, ktoré by sa mohli použiť na vyhotovenie ilegálnej kópie). V niektorých štátoch existuje dokonca trestný sadzobník za činy, ktorých sa čestní užívatelia môžu dopustiť v dobrej viere, na rozdiel od iných štátov, kde takéto konanie nie je trestné.

3.4 Výnimky z autorského práva a jeho obmedzenia sú vo všetkých členských štátoch minimálne. Autorské právo bolo vytvorené v čase tlače na papier a pre technológie tej doby, v prvom rade pre vydávanie kníh a následne aj vydávanie novín, časopisov a hudobní. Už však celkom nezodpovedá dnešnej digitálnej spoločnosti, ktorá využíva vzájomne prepojené siete širokopásmového internetu a neustále sa vyvíja, a preto musí byť spresnené. V iných oblastiach, ako sú napríklad nové postupy v oblasti prístupu k hudbe a audiovizuálnej tvorbe, sa z dôvodu fragmentácie repertoáru skomplikovala správa práv, čo by sa malo riešiť v novej smernici o kolektívnej správe autorských práv ⁽³⁾. Od vinylovej platne po DVD sa toho zmenilo len málo, najmä pokiaľ ide o distribúciu alebo požičiavanie diel. Nové technológie úplne zmenili tento model a takmer všetky obchody predávajúce vinylové platne a DVD zanikli a nahradili ich nové formy distribúcie alebo elektronického požičiavania online. To isté platí aj pre film, televíziu a všetky druhy umenia, ktoré možno sprístupniť online.

3.5 Keďže v oblasti uplatniteľného nedošlo k veľkému pokroku, nedajú sa plne využiť všetky možnosti, ktoré so sebou prináša digitalizácia diel a nehmotné diela a následne ich pohyb na internete, ktorý sa veľmi rýchlo rozvíja a stáva samozrejmosťou.

⁽¹⁾ COM(2015) 627 final, pozri stranu 86 tohto úradného vestníka.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/priorities/sites/beta-political/files/pg_fr_0.pdf.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 84, 20.3.2014, s. 72; Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 104.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV ľutuje, že v skúmanom oznámení Komisia nepredkladá konkrétnejšie návrhy, ale len súhrn možností bez toho, aby sa k nim vyjadrila, čo je na škodu dobrému štruktúrovaniu diskusie.

4.2 Vo svojom stanovisku z 26. októbra 2006⁽⁴⁾ EHSV vyzýva predovšetkým Komisiu, aby vypracovala návrhy na podporu a ochranu slobodných licencií, najmä licencie LGPL pre technickú dokumentáciu alebo licencie „Creative Commons“ pre literárne a umelecké diela. Napriek dôležitosti tejto otázky – veľká väčšina serverov a fariem serverov vo svete funguje na základe slobodných licencií, ako je Debian, alebo LPG na GNU/Linux – treba konštatovať, že Komisia odvtedy nepredložila vôbec žiaden návrh, ktorý by bol zameraný na túto problematiku.

4.3 To má negatívne účinky na rozvoj prenosu dát a cezhraničných služieb v rámci jednotného európskeho trhu. Licencia „Creative Commons“ a verejná doména predstavujú totiž nové univerzálne územia, ktoré vznikli vďaka digitalizácii a prepojenej sieti, avšak fragmentácia práva vytvára toľko prekážok ako v prípade hraničných bariér brániacich cezhraničnému obchodu.

4.4 Právo musí umožniť využiť úžasný potenciál internetu pre autorov a tvorcov na jednej strane a používateľov na strane druhej, namiesto toho, aby ich obmedzovalo a spúšťovalo. Právne predpisy EÚ by mali umožniť odstrániť čo najviac prekážok, ktorá bráni cezhraničným výmenám, pokiaľ ide o menšinové jazyky v Európskej únii a ľahký prístup k službám a dielam.

4.5 Držitelia práv by sa nemali takéhoto vývoja obávať, mali by sa skôr chopiť príležitostí, ktoré ponúka. Voľný neznamená automaticky aj bezplatný, napríklad voľný softvér umožňuje odlišný obchodný model založený na službách a tvorbe pracovných príležitostí, na rozdiel od niektorých súčasných postupov, v rámci ktorých sa uprednostňujú platby vlastníkom práva a jeho právna ochrana.

4.6 EHSV znovu nabáda Komisiu, aby uskutočnila podrobné štúdie a hĺbkový prieskum o obchodných modeloch spojených s bezplatnými licenciami, ich súčasnom a potenciálnom hospodárskom význame, príjmoch a pracovných miestach, ktoré by mohli vytvoriť v rôznych oblastiach, ako aj o možných právnych návrhoch, ktoré by boli potrebné na ich podporu a využívanie.

4.7 Prípady, keď boli na internete na základe voľnej licencie zverejnené vedecké publikácie, záznamy o výskumoch realizovaných s príspevom verejných dotácií, súbory univerzitných prednášok s cieľom kompenzovať neprimerané náklady na vysokoškolské štúdium v niektorých krajinách, ako napríklad všetky prednášky, ktoré ponúka MIT, si zasluhujú osobitnú pozornosť a musia byť preskúmané so zreteľom na ich možné uplatňovanie v EÚ (MOOC). V tejto súvislosti sa vysokoškolské vzdelávanie a kultúra stávajú spoločnými hodnotami podporujúcimi vytvorenie znalostnej spoločnosti, ktorú chceme v EÚ vybudovať.

4.8 Spôsob výroby sa mení a nehmotné tovary a služby distribuované vzájomne prepojenými sieťami predstavujú nový horizont hospodárskeho rozvoja a tvorby pracovných miest a inovačných podnikov. Spôsoby potreby sa začali meniť a nové spôsoby rýchlo presadzovať. Budíme však realistickí. Aj napriek tomu ešte stále neexistuje jednotný európsky trh, pokiaľ ide o súčasných poskytovateľov nehmotných služieb. Súvisí to predovšetkým s preferenciami a kultúrnymi praktikami v jednotlivých členských štátoch, s jazykom spotrebiteľov a tiež fragmentáciou autorského práva, ktoré neumožňuje rozvoj európskeho trhu ani vytvorenie multiteritoriálnych, alebo dokonca európskych licencií.

4.9 EHSV odporúča vytvoriť právne prostredie, ktoré bude priaznivé tak pre tvorbu diel chránených autorským právom, ako aj pre uplatňovanie nových modelov licencií a nových obchodných modelov pri budovaní jednotného európskeho trhu, a zároveň bude chrániť zmluvnú slobodu a práva autorov a tvorcov tak, aby mohli mať plný úžitok z výsledkov svojej tvorby. Tieto nové modely môžu byť vyvinuté súbežne s modelmi obsiahnutými v zmluvách WIPO. Táto otázka by mala byť súčasťou digitálnej stratégie, ktorú Komisia ohlásila v mája 2015, a skúmaného plánu modernizácie autorského práva.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 8.

4.10 Ďalšou bariérou sú výnimky. EHSV vyzýva členské štáty, aby čo najrýchlejšie ratifikovali Marakéšsku zmluvu, ktorá zavádza výnimku pre nevidiacich alebo slabozrakých. EÚ túto zmluvu podpísala, ale ratifikovať ju musia jednotlivo členské štáty, až potom nadobudne platnosť. EHSV odporúča Komisii, aby sa riadila stanoviskom Európskeho parlamentu z 9. júla 2015 a vyzvala členské štáty, aby čo najskôr ratifikovali túto zmluvu, ktorú bolo veľmi ťažké dojednať vzhľadom na konzervatívne postoje niektorých zainteresovaných strán. Okrem toho výbor dôrazne vyzýva Európsku radu, aby urobila všetko pre urýchlenie tejto ratifikácie.

4.11 Treba tiež zvýšiť produkciu diel, ktoré budú prístupné pre nevidiacich alebo slabozrakých, keďže momentálne je pre nich vyše 95 % kníh nedostupných.

4.12 Mali by byť zohľadnené aj ďalšie výnimky súvisiace s digitálnou érou a sieťami, najmä pokiaľ ide o verejný výskum, digitalizáciu literárnych diel vo verejnom vlastníctve alebo osirotených diel v univerzitných a verejných knižniciach, požičiavanie elektronických kníh a audio a video nosičov vzhľadom na rýchly nárast počtu čítačiek elektronických kníh a širokú škálu nových nosičov. Zároveň je dôležité poznamenať, že niektoré technologizované odvetvia sa pokúšajú znovu získať ochranu toho, čo je už vo verejnej sfére, a tým obmedziť prístup pre obchodné stratégie.

4.13 Rozčlenenie na zemepisné oblasti je tiež prekážkou šírenia diel. Postihuje to všetkých potenciálnych užívateľov, a osobitne jazykové menšiny, v EÚ veľmi početné, keďže existujú rozdiely medzi politickou a jazykovou mapou Európy, ktoré sú dedičstvom histórie a dôsledkom vojen v 19. a 20. storočí. Vzhľadom na silnejúcu populistickú a nacionalistickú rétoriku dostáva riešenie tohto problému naliehavý politický rozmer. Európska charta regionálnych jazykov bola vo veľkej miere ratifikovaná, ale v dôsledku súčasných prekážok sa napríklad výrazne znížil kultúrny vplyv televízneho vysielania v regionálnych jazykoch.

4.14 EHSV sa nazdáva, že kultúrna rozmanitosť Európy je podstatnou súčasťou európskej identity a mala by sa medzi členskými štátmi podnecovať a podporovať.

4.15 EHSV považuje tieto otázky za prioritné a nabáda Komisiu, aby zohľadnila jeho návrhy, ktoré nie sú v rozpore s medzinárodnými zmluvami o autorských právach a môžu otvoriť nové možnosti pre dokončenie jednotného digitálneho trhu EÚ.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 V blízkej budúcnosti budú potrebné rozsiahle zmeny v súvislosti so stratégiou so 16 iniciatívami uverejnenou v máji 2015 a predchádzajúcimi všeobecnými pripomienkami, ktoré ponúkajú novú dôležitú iniciatívu na podporu verejných statkov, interoperability a cezhraničných vzťahov a voľných licencií. EHSV vo svojich stanoviskách na tému *Digitálne zmluvné právo* (INT/775) a *Hospodárstvo spoločného využívania zdrojov a samoregulácia* (INT/779) uznáva význam autorských práv pre správne vymedzenie práv zainteresovaných strán v rámci zmlúv o poskytovaní digitálneho obsahu a v hospodárstve spoločného využívania zdrojov.

5.2 EHSV so záujmom konštatuje, že Komisia jasne uvádza, že pravidlá EÚ v oblasti autorského práva je potrebné upraviť tak, aby sa všetci účastníci trhu a občania mohli chopiť príležitostí, ktoré toto nové prostredie prináša, a že potrebujeme európskejší rámec, aby sme odstránili fragmentáciu a spory v rámci fungujúceho jednotného trhu. Výbor súhlasí s týmto cieľom, ale pripomína, že vlády bránia teritorialitu ako jediný spôsob, ktorým možno zabezpečiť financovanie tvorby. Existujú aj iné prostriedky, ktoré sa musia preskúmať. Nesmieme predsa zatvoriť dvere skôr, než sa objektívne preskúmajú možné alternatívy.

5.3 Výbor sa domnieva, že stagnácia a odmietanie zmien v oblasti autorského práva nie je v súlade s rýchlymi technologickými zmenami a inováciami v oblasti služieb a distribúcie, ktoré nevyhnutne vznikajú a ďalej sa vyvíjajú s rozvojom internetu a sietí, ako aj širokopásmového pripojenia. Súhlasí s názorom Komisie, že by bolo vhodné, aby „sa pravidlá týkajúce sa autorských práv v prípade potreby prispôbili novej technologickej realite a mohli aj naďalej plniť svoje ciele“.

5.4 Pokiaľ ide o výnimky, ktoré úzko súvisia so vzdelávaním, výskumom a prístupom k vedomostiam, možno konštatovať veľkú rozmanitosť, a táto rozmanitosť môže byť ešte väčšia v budúcnosti. Môže siahť od jednoduchého použitia na účely príkladu alebo ilustrácie až po – ak nie v zmysle práva, tak v praxi – neobmedzené sprístupnenie diel, kníh alebo lekcí na vzdelávacie účely.

5.5 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES⁽⁵⁾ o autorských právach obsahuje zoznam výnimiek. Uplatňovanie výnimiek z tohto zoznamu a ich vývoj by sa mal prediskutovať v súlade s postupmi participatívnej demokracie s cieľom dosiahnuť posun vpred z hľadiska individuálnych aj kolektívnych názorov a vytvoriť konzistentné a jednotné európske právo v oblasti výnimiek, ktoré musia byť jasne špecifikované a definované, aby sa dali ľahšie uplatniť. EHSV súhlasí s názorom Komisie, že prioritnými by mali byť výnimky v oblasti vzdelávania, vedeckého výskumu a výmeny poznatkov. Zároveň by sa mali vykonať štúdie o iných spoločných statkoch s cieľom pripraviť budúcnosť.

5.6 EHSV sa domnieva, že zjednotenie pravidiel v oblasti súkromného kopírovania v Európe je možné a žiaduce. Podporuje Komisiu, aby v tejto súvislosti čo najskôr konala, pretože vnútroštátne rozdiely predstavujú vážnu prekážku jednotného trhu s elektronickým tovarom, práve keď sa objavili nové nosiče. Konzistentnosť je nevyhnutná pre voľný pohyb tovaru, ktorého súčasťou sú takéto nosiče. Pri rozdeľovaní príjmu z poplatkov za nosiče by sa mala zohľadniť skutočnosť, že väčšina týchto nosičov nie je určená na kopírovanie diel chránených autorským právom. Značná časť zdrojov by sa teda logicky mala nasmerovať na financovanie vytvárania a podpory kultúrnej rozmanitosti, ako sa to už robí v niektorých štátoch, a na spoločné statky, napríklad v oblasti vzdelávania a výskumu.

5.7 Výbor je presvedčený, že zásada neutrality by mala zostať neoddeliteľne spojené s internetom, aby bola zabezpečená úplná rovnosť spotrebiteľov bez ohľadu na ich hospodársku silu. Neutralita siete je základnou zásadou internetu, ktorá zaručuje, že prevádzkovatelia telekomunikačných sietí nerobia v komunikácii rozdiely medzi jednotlivými používateľmi, ale len jednoducho prenášajú informácie. Táto zásada umožňuje všetkým používateľom, bez ohľadu na ich finančné prostriedky, získať prístup k rovnakej sieti v celom rozsahu. Táto definícia a potvrdenie ochrany tejto neutrality by mali byť jasne stanovené v právnych predpisoch EÚ.

5.8 V boji proti porušovaniu autorských práv by sa malo predovšetkým zastaviť a postihovať porušovanie v komerčnom rozsahu, ktoré oberá autorov o veľkú časť ich príjmov. Výbor sa už niekoľkokrát vyjadril k problémom boja proti falšovaniu tovarov a všetkým formám porušovania autorských a súvisiacich práv, odkazuje preto na svoje predchádzajúce stanoviská, ktoré sú podľa jeho názoru stále platné⁽⁶⁾.

5.9 Autorské právo zostáva aj naďalej dôležitým prostriedkom ochrany autorov a účastníkov šírenia diel a predstavení prostredníctvom navzájom prepojených digitálnych sietí. Autorské právo sa musí zmeniť, aby sa prispôbilo veľmi rýchlym technologickým zmenám a inováciám v oblasti distribúcie a služieb. Takáto modernizácia by mala prebiehať v rámci, ktorý umožní zaručiť práva tvorcov a umelcov, spravodlivé odmeňovanie ich tvorivého úsilia, ich podiel na komerčnom úspechu diel a zachovanie vysokej úrovne ochrany a financovania diel. Preskúmať sa musí najmä právne postavenie platforiem poskytujúcich služby online v oblasti autorských práv. Hoci sú tieto platformy hlavným kanálom, ktorým sa používatelia dostávajú k online obsahu, vydávajú sa len za čisto technických sprostredkovateľov, a teda odmietajú odmeňovať tvorcov obsahu. Oslbuje to efektívnosť fungovania trhu, narúša hospodársku súťaž a znižuje celkovú hodnotu online kultúrneho obsahu.

5.10 Ak odmietneme prispôbiť toto právo globálnemu charakteru internetu, širokopásmovému pripojeniu a novým očakávaniam spotrebiteľov, môže sa znížiť hodnota toto práva, ktoré je užitočné pre pokrok výsledkov duševnej tvorby a ich šírenie. Bude však potrebné akceptovať výnimky odôvodnené na základe práv ďalších zainteresovaných strán, ktorých sociálne potreby sa vyvíjajú, ako sú osoby so zdravotným postihnutím, študenti alebo verejné knižnice. Potrebný bude aj ďalší vývoj smerom k postupnej „europeizácii“ autorských práv a s nimi súvisiacich práv v členských štátoch, ktoré v skutočnosti disponujú hlavnými právnymi nástrojmi budúcich zmien.

⁽⁵⁾ Ú. v. ES L 167, 22.6.2001, s. 10.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 72; Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 104; Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 28; Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 66; Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 62; Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 105; Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 52; Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 7; Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 36; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 32; Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 8; Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 7; Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 3; Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004, s. 15.

5.11 EHSV sa domnieva, že nariadenie je tým najvhodnejším nástrojom na budovanie jednotného digitálneho trhu, pretože rôznorodosť vnútroštátnych právnych predpisov je nepochybne dôkazom takmer úplnej blokády, ktorú táto rôznorodosť predstavuje a ktorú je potrebné riešiť prostredníctvom dialógu medzi všetkými zainteresovanými stranami bez rozdielu, vrátane zástupcov voľných softvérových licencií a obsahov a nových služieb a obchodných modelov, ktoré s nimi súvisia. Takisto by sa mali podrobne preskúmať prekážky, ktoré bránia multiteritoriálnym licenciám, a spôsoby, ako ich prekonať.

5.12 Sila rôznych záujmov a predsudkov v oblasti autorského práva je taká veľká, že pravdepodobne bude možné napredovať len krok za krokom, na základe prísneho posúdenia a primeranej reakcie, musíme však urobiť všetko preto, aby sme skutočne vstúpili do znalostnej a informačnej spoločnosti, ktorá jediná môže vyviesť Európu zo stagnácie a krízy ohrozujúcej samotné základy európskeho ideálu. V dynamickom sociálnom trhovom hospodárstve by mal verejný záujem prevážiť nad niektorými osobnými záujmami.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu

[COM(2015) 634 final – 2015/0287 (COD)]

a

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o online a iných predajoch tovaru na diaľku

[COM(2015) 635 final – 2015/0288 (COD)]

(2016/C 264/07)

Spravodajca: Jorge PEGADO LIZ

Rada (18. januára 2016) a Európsky parlament (21. januára 2016) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu

[COM(2015) 634 final – 2015/0287 (COD)]

a

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o online a iných predajoch tovaru na diaľku

[COM(2015) 635 final – 2015/0288 (COD)].

Sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) prijal 146 hlasmi za, pričom 61 členov hlasovalo proti a 44 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV súhlasí s potrebou a vhodnosťou regulácie niektorých oblastí, ako to bolo oznámené v oznámení Komisie [COM(2015) 633 final], najmä oblastí obsiahnutých v návrhu smernice o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu.

1.2 EHSV sa však nazdáva, že ďalšie faktory, ktoré uvádza, sú omnoho dôležitejšie ako regulácia zmluvných práv v zmluvách o online predaji hmotného hnutel'ného majetku a majú rozhodujúci a prioritný význam pre ciele Komisie zamerané na vytvorenie jednotného digitálneho trhu a zároveň predstavujú väčšie prekážky rozvoja cezhraničného obchodu.

1.3 A pokiaľ ide o uvedené aspekty, EHSV nesúhlasí s právnym základom, ktorý použila Komisia a navrhuje článok 169 ZFEÚ.

1.4 Z toho v zásade vyplýva, že prijímané opatrenia musia vychádzať zo smerníc o minimálnej harmonizácii, ako vyplýva z odseku 2 písm. a) a odseku 4 uvedeného článku a bolo všeobecne akceptované európskym zákonodarcom.

1.5 EHSV sa nazdáva, že regulácia týchto oblastí prostredníctvom dvoch smerníc namiesto jediného nástroja je prijateľná len preto, že regulácia online obchodu s digitálnym obsahom je naliehavá a vhodná.

1.6 Takisto sa domnieva, že nie je dostatočne odôvodnená voľba úplnej cieľovej harmonizácie namiesto inej harmonizácie, ako je napr. harmonizácia vzorových zmlúv certifikovaných ochrannou známkou EÚ alebo minimálna harmonizácia v súlade s článkom 169 ZFEÚ.

1.7 Pokiaľ ide o aspekty, ktoré sú v súčasnosti samostatne regulované návrhom týkajúcim sa zmlúv o online predaji hmotného huteľného majetku, bolo by podľa názoru výboru správnejšie regulovať ich spoločne, súběžne revíziou smernice 1999/44/ES, ktorá obsahuje kapitolu týkajúcu sa týchto aspektov, v rámci realizácie programu REFIT v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa spotrebiteľov.

1.8 Komisia návrhom o online predaji hmotného tovaru zároveň vytvorila dva systémy, čím zavádza rozdielny prístup pri predaji tovaru online a offline, čo je neprijateľné.

1.9 Ak sa zámer Komisie odsúhlasí v súčasnej podobe, EHSV navrhuje viacero zlepšení vo formulácii navrhovaného znenia, aby nedošlo k obmedzeniu práv spotrebiteľov a skutočne sa zaručila vysoká úroveň ochrany, ako sa vyžaduje v ZFEÚ:

1.10 najmä v prípade regulácie predaja digitálneho obsahu, ktorú považuje za prioritnú a pre ktorú z pragmatických dôvodov akceptuje postup maximálnej cieľovej harmonizácie navrhnutý Komisiou;

1.11 v tejto oblasti sa však vyskytujú prognostické nedostatky a chybné ustanovenia, ktoré sú nezlučiteľné s maximálnou harmonizáciou, čo vedie k neprekonateľným problémom pri transpozícii a uplatňovaní v členských štátoch, ktoré sa výbor snaží napraviť súborom konkrétnych návrhov.

2. Úvod: jedno oznámenie, dva návrhy smernice

2.1 Predkladaným oznámením Komisia uskutočnila prvý krok k vykonávaniu stratégie pre jednotný digitálny trh v Európe ⁽¹⁾ a prijala jedno z najdôležitejších opatrení svojho pracovného programu na rok 2015 ⁽²⁾. Cieľom návrhu je zaručiť „lepší prístup spotrebiteľov a podnikov k online tovarom a službám v celej Európe“ a tvoria ho tieto dva právne nástroje:

- a) návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu;
- b) návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o online a iných predajoch tovaru na diaľku.

2.2 Keďže Komisia si uvedomuje, že zo systematického hľadiska hlavné aspekty týchto dvoch návrhov úzko súvisia so smernicou o predaji spotrebného tovaru ⁽³⁾, zdôraznila, že sú „do maximálnej možnej miery súdržné“. Vysvetlila však, že sa rozhodla „prijíť dva legislatívne nástroje“, vzhľadom na to, že „špecifiká digitálneho obsahu si vyžadujú, aby určité pravidlá boli upravené inak, ako v prípade online predaja [iného] tovaru“ a že „pre rýchly technický a obchodný rozvoj v oblasti digitálneho obsahu [bude] potrebné túto smernicu preskúmať“, ako aj preto, aby odôvodnila skutočnosť, že tieto ustanovenia „budú obsiahnuté v jedinom právnom nástroji, a to menovite v smernici o dodávaní digitálneho obsahu“.

2.3 Komisia chce týmito dvomi návrhmi dosiahnuť päť cieľov:

- a) zníženie nákladov vyplývajúcich z rozdielov v zmluvnom práve;
- b) zabezpečenie právnej istoty pre podniky;
- c) podpora cezhraničného nakupovania online v rámci EÚ;
- d) zníženie ujmy spôsobenej v súvislosti s chybným digitálnym obsahom;

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 71, 24.2.2016, s. 65.

⁽²⁾ COM(2014) 910 final.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 171, 7.7.1999, s. 12.

e) celkové vyváženie záujmov spotrebiteľov a podnikov a zlepšenie každodenného života.

2.4 Komisia sa domnieva, že v oboch prípadoch je najvhodnejším spôsobom „cielená“ harmonizácia. Plne sa harmonizujú predpisy uplatniteľné v zmluvách o dodávaní digitálneho obsahu a online predaji a kúpe tovaru, ako aj práva a záväzky platné pre strany zmluvy o dodávaní digitálneho obsahu a online predaji a kúpe iného tovaru. Takáto harmonizácia zahŕňa takmer všetky ustanovenia smernice s výnimkou pravidiel týkajúcich sa vypracovania, platnosti a účinkov zmlúv vrátane dôsledkov ukončenia zmluvy (článok 1 ods. 4 návrhu smernice o predaji na diaľku) a určitých aspektov ich vykonávania.

2.5 Komisia výslovne obmedzila rozsah pôsobnosti na zmluvné právo v zmluvách týkajúcich sa vzťahov medzi podnikmi a spotrebiteľmi, a to z dôvodu, ako sa uvádza v posúdení vplyvu (s. 23), že sa nepreukázalo, že by rozdiely v zmluvnom práve bránili podnikom v EÚ nakupovať online v iných členských štátoch. Uznáva, že MSP ako slabšie strany s menšou vyjednávacou silou tiež čelia ťažkostiam súvisiacim so zmluvným právom, a to najmä pri používaní digitálneho obsahu. S osobitným zreteľom na stanoviská zainteresovaných strán a členských štátov sa teda Komisia rozhodla preskúmať túto otázku v kontexte ďalších iniciatív oznámených v rámci stratégie pre jednotný digitálny trh.

2.6 Pokiaľ ide o zvolený právny nástroj, Komisia odôvodňuje voľbu smernice miesto nariadenia na základe presvedčenia, že smernice predstavujú vhodnejšie nástroje, keďže členským štátom poskytujú slobodu pri výbere formy transpozície do vnútroštátneho práva. Podľa jej názoru sa touto možnosťou spolu s plnou cieľovou harmonizáciou záväzných práv spotrebiteľov vytvorí primeraná rovnováha medzi vysokou úrovňou ochrany spotrebiteľov v EÚ a značným nárastom možností pre podniky.

2.7 Hospodárske odôvodnenie týchto smerníc Komisia vidí v niekoľkých predpokladoch, predovšetkým týchto:

- a) európsky trh elektronického obchodu má ešte silný potenciál rastu, ktorý možno využiť;
- b) vytvorenie jednotného digitálneho trhu bude viesť k ďalšiemu rastu v Európe;
- c) podniky v EÚ budú môcť zvýšiť svoju konkurencieschopnosť tým, že budú môcť predávať za jednoduchších podmienok na väčšom trhu než predstavujú trhy jednotlivých štátov;
- d) zjednotením práv spotrebiteľov a vysokou ochranou sa zvýši ich dôvera, pokiaľ ide o nákup v zahraničí;
- e) ak by sa podarilo odstrániť prekážky súvisiace so zmluvným právom, zapojilo by sa do cezhraničného online predaja odhadom približne 122 000 podnikov. Cezhraničný obchod v EÚ by mohol vzrásť približne o 1 miliardu EUR. Zvýšená konkurencia v oblasti maloobchodu online povedie k poklesu maloobchodných cien vo všetkých členských štátoch v priemere o -0,25 % na úrovni celej EÚ, čo priamo zvýši spotrebu domácností v EÚ približne o 18 miliárd EUR;
- f) širší výber výrobkov a služieb sa okrem toho premietne aj do vyššej spokojnosti spotrebiteľov. Nakupovať online cezhraničným spôsobom by mohlo začať niečo medzi 7,8 až 13 miliónmi nových spotrebiteľov. Celkový reálny HDP EÚ by podľa očakávaní mal vzrásť približne o 4 miliardy EUR ročne.

2.8 Na dosiahnutie týchto predpokladaných výsledkov však tieto dve v súčasnosti navrhované smernice nestačia. Sú súčasťou väčšieho balíka opatrení, z ktorých Komisia poukazuje predovšetkým na:

- a) návrh nariadenia o cezhraničnej prenosnosti online obsahových služieb;

b) vytvorenie vysokokvalitných cezhraničných služieb doručovania balíkov;

c) zrušenie geografického blokovania;

d) zriadenie európskej platformy riešenia sporov online ⁽⁴⁾.

2.9 Komisia napokon zdôrazňuje potrebu konať skôr, ako bude neskoro, keďže prípadné oneskorenie v oblasti digitálneho obsahu prináša riziko, že sa objavia vnútroštátne ustanovenia, ktorých výsledkom bude roztrieštenie jednotného trhu a prekážky pre zapojenie spotrebiteľov a dodávateľov do cezhraničných transakcií.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Predpokladá sa, že základné ekonomické a psychologické faktory, ktoré ukážu, aký je vzťah medzi navrhovanými legislatívnymi nástrojmi a zvýšením objemu elektronického obchodu a ich nevyhnutný vplyv na rast na európskej úrovni, by sa mali uvádzať v štúdiu priloženej k posúdeniu vplyvu. Napriek tomu z jej podrobnej analýzy jasne a presvedčivo nevyplýva, že údaje, z ktorých sa v vychádza a ku ktorým sa došlo, sú absolútne spoľahlivé, že nie sú ovplyvnené inými faktormi a že by iné možnosti nevedli k lepším výsledkom.

3.1.1 Aj keď pripustíme správnosť niektorých východiskových štatistických údajov, podľa ktorých by 62 % (s. 10) európskych obchodníkov, čo predstavuje vyše 122 000 podnikov, a vyše 13,5 % (s. 13) spotrebiteľov, čo predstavuje 8 až 13 miliónov spotrebiteľov, čím sa celkový počet zvyšuje na 70 miliónov, začalo uskutočňovať online transakcie v cezhraničných operáciách, pokiaľ by sa odstránili uvádzané prekážky a ďalšie náklady priamo vyplývajúce zo súčasného platného právneho systému, nemožno z nich samozrejme určiť, aký nárast uskutočneného obchodu by viedol k následnému odhadovanému zvýšeniu európskeho HDP o 0,03 %, čo zodpovedá približne 4 mld. EUR ako nevyhnutnému a vylučnému dôsledku, ale naopak je jasné, že každý podnik bude musieť vynaložiť v priemere 7 000 EUR s cieľom prispôsobiť zmluvné nástroje novému režimu.

3.1.2 Na druhej strane z tejto štúdie na základe náležitých výpočtov tiež nevyplýva, že iné dodatočné faktory, ako napríklad jazyková stránka daňových systémov, kvalita, cena a dostupnosť vysokorychlostných internetových služieb, riziko podvodu, náklady na súdne konania, bezpečnosť platobných prostriedkov, overovanie totožnosti a dôveryhodnosti predajcov, nedostatočná dôvera v postupy súdneho a mimosúdneho riešenia sporov, nebudú aj naďalej značným spôsobom ovplyvňovať možnosti online transakcií na cezhraničnej úrovni, a to možno vo väčšej miere ako súčasný právny systém (opísané na s. 7 a nasl., a na s. 18 a nasl. posúdenia vplyvu).

3.1.2.1 Obzvlášť dôležité, keďže sa ako také spomínajú vo všetkých štúdiách, ktoré zadala Komisia, sú v tomto kontexte oneskorenie transpozícií a ťažkosti pri uplatňovaní a nefunkčnosť určitých systémov alternatívneho riešenia sporov (ARS) zriadených smernicou 2013/11/EÚ ⁽⁵⁾ z dôvodov, ktoré často súvisia s nedostatkom finančných prostriedkov v niektorých členských štátoch, a v ešte väčšej miere očividná nefunkčnosť systému riešenia sporov online (RSO) zavedeného nariadením (EÚ) č. 524/2013 ⁽⁶⁾, ktorý nadobudol účinnosť 15. februára 2016 a ktorý má zásadný význam pre fungovanie jednotného digitálneho trhu.

3.1.3 Taktiež sa jasne nepreukázalo, aký je relatívny podiel pružnosti ponuky a dopytu pri výpočte nasýtenia trhu v podmienkach dokonalej hospodárskej súťaže, čo je dôležité pre dôveryhodnosť tohto modelu, hoci ide o čisto teoretickú hypotézu, nehovoriac o externých faktoroch makroekonomickej politiky, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvňujú rozhodnutia spotrebiteľov týkajúce sa nákupu, ako napríklad dôsledky politik šetrenia v porovnaní s politikami rastu založenými na spotrebe a investíciách keynesiánskeho typu.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 165, 18.6.2013, s. 1.

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 4.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 4.

3.1.4 V posúdení, ktoré Komisia uskutočnila, sa kladie dôraz na navrhovaný model a dostatočne sa v ňom nezohľadnili ekonomické dôsledky ďalších štyroch modelov, ktoré boli na výber (posúdenie vplyvu, s. 23 a nasl.) a ktoré by rovnako prispeli k odstráneniu tých istých prekážok, s cieľom umožniť porovnávaciu analýzu, a to najmä v prípade možnosti č. 5 – nepovinná európska vzorová zmluva v kombinácii so značkou dôveryhodnosti EÚ (s. 25), napriek tomu, že ide o jednoduchú alternatívu s nízkymi nákladmi a malou administratívnou záťažou (s. 38 a nasl.), čiže by najlepšie zodpovedala zásadám balíka lepšej právnej regulácie⁽⁷⁾ a programu REFIT⁽⁸⁾, a počas prípravných konzultácií získala podporu.

3.2 Takisto nie je riadne odôvodnený výber smerníc zameraných na maximálnu harmonizáciu. EHSV sa vo všeobecnosti vyjadril, že je viac naklonený prijímaniu podľa potreby čo najpodrobnejších nariadení, pokiaľ ide o harmonizáciu oblastí týkajúcich sa najmä fungovania vnútorného trhu a ukázal tiež, že v záležitostiach, ktoré sa konkrétne týkajú práv spotrebiteľov, uprednostňuje smernice, ktorými sa zavádza minimálna harmonizácia tak, ako to okrem iného vyplýva z výslovného ustanovenia ZFEÚ (článok 169 ods. 4).

3.2.1 EHSV sa naopak opakovane vyjadril proti prevládajúcim tendenciám Komisie v minulých rokoch prijímať smernice, ktorými sa zavádzala maximálna harmonizácia a v ktorých sa stanovila nízka úroveň ochrany a nezohľadňujú sa záujmy hospodárskych subjektov⁽⁹⁾.

3.2.2 V analyzovanom prípade existuje viacero otázok, ktorými sa smernice nezaoberajú a ktoré je potrebné harmonizovať, napr. spôsobilosť maloletých uzatvárať zmluvy v digitálnom prostredí (ktorá sa v poslednom znení smernice o ochrane údajov pohybuje v rozmedzí 13 až 16 rokov), vymedzenie kategórií nekalých podmienok špecifických pre online zmluvy, ktoré neboli uvedené v smernici 93/13/EHS⁽¹⁰⁾, najnovšia praktika využívania tlačidla „zaplatiť teraz“ (pay now) na niektorých sociálnych sieťach bez odkazu na stránku nejakej zodpovednej platformy a žiaduce vloženie štandardnej doložky o koregulácii.

3.3 Odôvodnená nie je tiež voľba dvoch smerníc namiesto jednej, keďže sa ňou zbytočne zdvojujú právne ustanovenia, vyžaduje si väčšie úsilie pri transponovaní s cieľom dosiahnuť súdržnosť s internými predpismi jednotlivých členských štátov a zaväzuje k väčšiemu úsiliu pri výklade, ktorý je úplne zbytočný, pokiaľ by sa ako základ zobralo znenie smernice o online predaji hmotného tovaru a špecifiká predaja nehmotného tovaru by sa do základného režimu zahrnuli ako výnimky, pričom je isté, že rozdiel medzi hmotným tovarom a digitálnym obsahom nie je zrejмый, najmä pokiaľ sú vzájomne prepojené.

3.4 Podľa Komisie sa výber nástroja uskutočnil na základe 189 odpovedí získaných v rámci konzultácií so všetkými kategóriami zainteresovaných strán v celej EÚ, počas konzultácie so skupinou zloženou z 22 organizácií zastupujúcich širokú škálu záujmov, ktorá sa stretla sedemkrát, na seminároch s členskými štátmi a na stretnutiach s vnútroštátnymi orgánmi presadzovania práva, na schôdzi výboru pre spoluprácu v oblasti ochrany spotrebiteľa a s vnútroštátnymi orgánmi zodpovednými za ochranu spotrebiteľov na schôdzi siete pre politiku v oblasti spotrebiteľov (máj 2015), ktorá neskôr namietala proti platnosti tejto vzorky vzhľadom na jej obmedzený rozsah⁽¹¹⁾.

3.4.1 Podľa známych a uverejnených výsledkov⁽¹²⁾ však neexistuje jasná väčšina v prospech vybratej možnosti. Organizácie spotrebiteľov jednoznačne namietajú proti akémukoľvek uplatňovaniu zákona v prospech predávajúceho v akejkoľvek forme, zatiaľ čo väčšina profesijných organizácií a niektorí akademici sa vyjadrujú v prospech tejto možnosti. Väčšina členských štátov zase pochybovala o potrebe nových právnych predpisov v oblasti nakupovania na diaľku (ktorá už zahŕňa online predaj) a predovšetkým o vhodnosti dvoch smerníc vzhľadom na ťažkosti pri získavaní presných a jasne vymedzených usmernení. Na prvý pohľad sa na základe objektívnej analýzy odpovedí zdalo, že možnosť 5 vzbudzuje všeobecný súhlas hospodárskych subjektov a spotrebiteľov – čo zjavne závisí od obsahu vzorových zmluvných pravidiel, s ktorými bude odvetvie súhlasiť, a od stupňa používania a prijímania značky dôveryhodnosti zo strany podnikov v EÚ, najmä preto, že pre hospodárske subjekty znamená najmenšie náklady.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 13, 15.1.2016, s. 192.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 66.

⁽⁹⁾ Pozri stanoviská EHSV: Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004, s. 81; Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 54 a Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 75.

⁽¹⁰⁾ Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ktorá bola následne zmenená a doplnená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 57.

⁽¹²⁾ <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/contract/opinion/>.

3.5 Na záver treba pripomenúť, že EHSV mal príležitosť zoširoka sa vyjadriť na tému práv spotrebiteľov v digitálnom prostredí vo viacerých svojich stanoviskách, v ktorých vymedzil základne zásady, podľa ktorých by mali byť tie isté práva, ktoré sa uznávajú vo „fyzickom“ svete offline (v zmluvách uzavretých osobne), súdržné s online prostredím, pričom by nemali negatívne ovplyvniť špecifiká alebo vhodné formy transakcií digitálneho obsahu (nehmotného tovaru), ale vždy by ich mali posilniť, a nie znížiť alebo oslabiť. Komisia návrhom o online predaji hmotného tovaru zároveň vytvorila dva systémy, čím zavádza rozdielny prístup pri predaji tovaru online a offline, čo je neprijateľné.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Uvedené pripomienky neznameniajú, že by EHSV plne nepodporoval potrebu a príležitosť regulovať niektoré oblasti, ktoré sú obsahom analyzovaných smerníc, najmä pokiaľ ide o online predaj digitálneho obsahu. Pokiaľ ide o online predaj hmotného majetku, EHSV odporúča, aby sa opatrenia prijali vo vhodnom čase v rámci programu REFIT. V pripomienkach, ktoré sa z dôvodu obmedzeného priestoru týkajú vždy jedného z návrhov, sa uvádzajú len body, v ktorých výbor nesúhlasí s navrhovanými ustanoveniami.

4.2 Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o online a iných predajoch tovaru na diaľku [COM(2015)635 final – 2015/0288 (COD)]

4.2.1 Hneď pokiaľ ide o právny základ sa zástupcovia spotrebiteľov, ako aj väčšina členov EHSV v súlade s predchádzajúcimi stanoviskami výboru domnievajú, že by ním mal byť skôr článok 169 ods. 2 ZFEÚ, keďže v zásade ide o vymedzenie práv spotrebiteľov a ich ochranu, a nie výlučne o vytváranie jednotného trhu. Niektorí členovia EHSV, najmä zástupcovia profesijných organizácií, oceňujú aspekt dokončenia jednotného trhu a súhlasia s Komisiou.

4.2.2 EHSV sa domnieva, že pokiaľ sa zvolí jedna smernica, mala by sa ňou zavádzať minimálna harmonizácia podľa vzoru súčasnej smernice o predaji a zárukách (smernica 1999/44/ES), keďže prijatá možnosť vedie k väčšej fragmentácii, menšej právnej bezpečnosti a dvom kategóriám ochrany, pričom je zrejmé, že najnovšie zavádzané „vylepšenia“ by sa mali uplatňovať taktiež na „fyzický svet“.

4.2.3 Vzhľadom na zložitosť právnych predpisov v oblasti ochrany spotrebiteľa má navrhovaná smernica spoločné body s inými predpismi, pričom ich dopĺňa⁽¹³⁾, ale vyžaduje si zbytočné a namáhavé úsilie pri výklade v rozpore s účinnými pravidlami uvedenými v balíku lepšej právnej regulácie a vytvára ďalšie ťažkosti pri transpozícii v snahe dosiahnuť kompatibilitu s existujúcimi vnútroštátnymi predpismi, ktorými sa transponovali a vykonali spomínané predpisy EÚ a ktoré sa v jednotlivých členských štátoch líšia.

4.2.4 EHSV by preto uprednostnil, keby pravidlá obsiahnuté v tomto návrhu smernice pripojili k revízii smernice 1999/44/ES v rámci programu REFIT.

4.2.5 Ďalej sa navrhujú určité konkrétne zmeny v niektorých ustanoveniach návrhu:

4.2.5.1 Článok 1 – Predmet úpravy a rozsah pôsobnosti

Z predmetu úpravy a rozsahu pôsobnosti by nemalo byť vylúčené uzatváranie zmlúv online alebo na diaľku o poskytovaní určitých služieb, napríklad prenájom tovaru (*leasing*).

4.2.5.2 Článok 2 – Vymedzenie pojmov

1. Pojem „obchodná záruka“ by mal zahŕňať aj ďalšie formy kompenzácie, pokiaľ sa nepovažujú za zahrnuté už v pravidlách uvedených v článku 15.

⁽¹³⁾ Smernica 2011/83/EÚ (Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011, s. 64); smernica 2009/125/ES (Ú. v. EÚ L 285, 31.10.2009, s. 10); smernica 2010/30/EÚ z 19.5.2010 (Ú. v. EÚ L 153, 18.6.2010, s. 1).

2. Pojem „hmotný hnuiteľný predmet“ nie je riadne vymedzený, čo vedie členské štáty k rozdielnemu výkladu.
3. Tiež nie sú vylúčené iné druhy výrobkov, ktorých sa týkajú vlastné právne predpisy, ako napríklad farmaceutické výrobky a zdravotnícke pomôcky, a na ktoré sa neuplatňujú ostatné právne predpisy týkajúce sa ochrany spotrebiteľov.
4. Nevymedzuje sa, či sa môžu online platformy považovať za „predávajúcich“.
5. Tiež nie je vymedzený pojem „výrobca“, aby sa mu mohla v súlade s článkom 16 vyvodiť priama zodpovednosť voči spotrebiteľovi.

4.2.5.3 Článok 3 – Rozsah harmonizácie

Rozsah harmonizácie by mal byť minimálny a zahŕňať všetky potrebné aspekty vyplývajúce z režimu.

4.2.5.4 Články 4 a 5 – Súlad so zmluvou

1. Malo by sa doplniť kritérium „trvanlivosti“⁽¹⁴⁾, ktorým by sa stanovili podmienky pre platnosť záruky.
2. Vymedzenie požiadaviek týkajúcich sa súladu by sa malo formulovať záporne s cieľom výslovne spotrebiteľa oslobodiť od povinnosti dokazovať, že tovar nie je v súlade so zmluvou, keďže je to povinnosťou predávajúceho.
3. Znenie výnimiek z tohto článku vedie k situácii všeobecného vylúčenia zodpovednosti predávajúceho, ktorú nemožno vyžadovať od spotrebiteľov bez porušenia práva na nápravu (uplatniteľné v prípade VW).

4.2.5.5 Článok 7 – Práva tretích osôb

Na záver doplniť: „... s výnimkou prípadu, že sa na tom strany vyslovene dohodli a že je to presne v súlade s podmienkami zmluvy“.

4.2.5.6 Článok 8 – Relevantný čas pre stanovenie súladu so zmluvou a presunutie dôkazného bremena

1. Na záver ods. 2 doplniť: „s výnimkou situácií, v ktorých si mimoriadna zložitosť inštalácie vyžaduje dlhší čas, na ktorom sa dohodne s predávajúcim“.
2. Práva poskytnuté v tomto návrhu týkajúce sa predajcu by sa mali presunúť na všetky osoby konajúce v dobrej viere.

4.2.5.7 Článok 9 – Prostriedky nápravy v prípade nesúladu so zmluvou

1. V tomto ustanovení sa ako počiatočná možnosť vylučuje možnosť okamžitého vrátenia tovaru a platby, čo predstavuje porušenie práv spotrebiteľov vo viacerých členských štátoch, a to so značnými rozdielmi (Grécko, Portugalsko, Írsko, Spojené kráľovstvo, Dánsko, Litva).
2. Pojem „primeraná lehota“ je subjektívny a dáva priestor rôznym transpozíciám v dôležitej oblasti, čo je nezlučiteľné s charakterom maximálnej harmonizácie. Napríklad v krajinách ako Bulharsko, Francúzsko, Portugalsko a Luxembursko je táto lehota 30 dní a v Maďarsku, Rumunsku, Grécku a Estónsku je to 15 dní. V tomto ustanovení by sa mala určiť lehota, ktorá by zodpovedala maximálnej lehote uplatňovanej v niektorých krajinách EÚ, a to 15 dní.
3. Vyjadrenie „nie sú možné“ v ods. 3 písm. a) by sa malo nahradiť slovami „nie sú technologicky možné“.

⁽¹⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 23.

4. Rovnako je subjektívny aj pojem „značné ťažkosti“ a mal by sa zrušiť alebo nahradiť formuláciou z rakúskeho zákona – „najmenšie možné ťažkosti“ – a doplniť možnosťou dať okamžite spotrebiteľovi k dispozícii podobný tovar ako dočasnú náhradu až do ukončenia opravy.
5. V návrhu Komisie sa nezohľadnila požiadavka, ktorú už obsahujú viaceré vnútroštátne právne predpisy (Francúzsko, Malta, Grécko, Rumunsko, Portugalsko a Slovinsko), na záväzok výrobcov zásobujúcich obchodníkov udržiavať primerané zásoby náhradných kusov alebo dodať ich v riadnom čase, počas očakávanej životnosti tovaru, čo súvisí s plánovaným zastarávaním a záručnou lehotou nahradeného kusu.
6. Komisia by mala stanoviť, aby bol predávajúci povinný poskytnúť dočasnú náhradu za tovar.

4.2.5.8 Článok 10 – Výmena tovaru

1. Komisia nestanovila pozastavenie zákonnej záruky počas opravy alebo výmeny, pričom vo väčšine vnútroštátnych zákonov sa to uvádza. Rovnako to platí pre obdobia prípadných mediácií, rozhodcovských konaní alebo vykonávania opravných prostriedkov.
2. V prípade výmeny by mal tovar, ktorý je predmetom výmeny, dostať novú záručnú lehotu, ktorá by sa počítala od jeho dodania.

4.2.5.9 Článok 11 – Možnosť spotrebiteľa vybrať si opravu alebo výmenu

1. Pojem „značné“ by sa mal z dôvodov, ktoré už boli uvedené, vypustiť.
2. V prípade „opakovaného výskytu“ chýb sa spotrebiteľovi musí automaticky poskytnúť možnosť ukončiť zmluvu.

4.2.5.10 Článok 13 – Právo spotrebiteľa ukončiť zmluvu

1. Povinnosť spotrebiteľa platiť v prípade ukončenia zmluvy za používanie alebo zhoršenie stavu či stratu tovaru je veľmi sporná.
2. Súdny dvor navyše už uviedol, že v prípade uplatnenia práva na výmenu sa od spotrebiteľa nesmie vyžadovať, aby zaplatil náhradu za používanie chybného tovaru (vec *Quelle* ⁽¹⁵⁾).
3. Nie je jasné, akú sumu treba nahradiť, ak sa nákup uskutočnil za celkovú cenu za viacero nerozlíšených tovarov.

4.2.5.11 Článok 14 – Lehoty

Pri určovaní lehoty by sa mali vziať do úvahy záručné lehoty, ktoré už existujú v niektorých členských štátoch (Fínsko, Holandsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo), v rámci ktorých sa zohľadňuje trvanlivosť a plánované zastarávanie výrobkov.

4.2.5.12 Článok 15 – Obchodné záruky

1. K ods. 1 pripojiť nové písmeno d): ďalších zárukách, ktoré ponúka predávajúci v mene tretích osôb s cieľom poskytnúť záruku (poistenie vybavenia, záruka značky atď.).
2. Tiež by mal obsahovať informácie o možnosti prevodu obchodnej záruky na tretie osoby.

4.2.5.13 Článok 16 – Právo na nápravu

1. Neharmonizovanie tejto oblasti predstavuje významný zdroj rozdielov pri vykonávaní smernice, ktoré budú mať negatívne dôsledky pre obchod.
2. V predpise by sa mala ustanoviť priama, spoločná a nerozdielna zodpovednosť výrobcu voči spotrebiteľovi v prípadoch, keď sa spotrebiteľ rozhodne pre opravu alebo výmenu tovaru.

⁽¹⁵⁾ Vec C-404/06 – rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 17. apríla 2008 (prvý oddiel), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1461850459727&uri=CELEX:62006CC0404>.

3. Malo by sa takisto stanoviť, že v prípade vrátenia tovaru od predajcu výrobcovi, má predajca nárok na náhradu vynaložených výdavkov v plnej výške.
4. Podobne ako v predchádzajúcich bodoch by sa mala ustanoviť spoločná a nerozdielna zodpovednosť online platforiem, na ktorých si spotrebiteľ tovar zakúpil.

4.2.5.14 Článok 17 – Výkon práva

Neharmonizovanie aspektov dohľadu nad vykonávaním smernice predstavuje jednu z hlavných prekážok účinnej ochrany spotrebiteľov a spravodlivej hospodárskej súťaže.

4.3 Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu [COM(2015) 634 final — 2015/0287 (COD)]

4.3.1 Ako potvrdzuje aj samotná Komisia, odôvodnenie návrhu, získavanie odborných poznatkov a posúdenie vplyvu sa týkajú oboch návrhov, keďže obe smernice boli navrhnuté ako jeden súbor so spoločnými cieľmi. EHSV preto nebude opakovať otázky všeobecného charakteru, ktoré sú spoločné pre oba návrhy, a obmedzí sa na pripomienky týkajúce sa špecifických aspektov. Hneď na začiatku však treba uviesť, že EHSV vo všeobecnosti s návrhom súhlasí, a to najmä pokiaľ ide o:

- a) osobitnú ochranu spotrebiteľov pri online nakupovaní nehmotných tovarov, pokiaľ ide o vyššiu komplexnosť produktov, nedostatok transparentnosti pri vyjednávaní, väčšie ohrozenie bezpečnosti, súkromia a ochrany údajov, osobitné formy nekalých praktík a podmienok, skryté náklady, ceny meniace sa podľa lokality a menšiu konzistentnosť použitých prostriedkov (internet, televízia, sociálne siete atď.);
- b) naliehavú potrebu vypracovať jasné právne predpisy v oblasti, v ktorej tento druh zmlúv osobitne reguluje len jeden členský štát (Spojené kráľovstvo);
- c) vhodnosť presadzovania maximálnej harmonizácie s vysokou úrovňou ochrany spotrebiteľov obmedzenej na zmluvy medzi podnikom a zákazníkom (B2C), ktorú by sa za každých okolností podarilo lepšie dosiahnuť prostredníctvom nariadenia;
- d) potrebu vymedziť právnu povahu tohto druhu zmlúv jednotným spôsobom;
- e) potrebu celkovej aproximácie s množstvom ďalších opatrení uvedených v stratégii pre jednotný digitálny trh vrátane, a predovšetkým, iniciatív týkajúcich sa cezhraničnej prenosnosti obsahu, úlohy platforiem, voľného obehu údajov, európskej iniciatívy cloud computingu, záväzkov v oblasti DPH, ako aj činností určených na zaručenie prenosnosti a interoperability obsahov, so zreteľom na spustenie prevádzky platformy na riešenie sporov online⁽¹⁶⁾ a revíziu nariadenia (ES) č. 2006/2004 z 27. októbra 2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa;
- f) potrebu zohľadniť predovšetkým ochranu osôb pri spracúvaní osobných údajov, ktorá sa upravuje v smernici 1995/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe takýchto údajov⁽¹⁷⁾ a smernici 2002/58/ES z 12. júla 2002 týkajúca sa spracovávaní osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií⁽¹⁸⁾. Tieto predpisy možno v plnom rozsahu uplatňovať pri dodávaní digitálneho obsahu, keďže sú účinné na úrovni spracúvania osobných údajov;
- g) revíziu regulačného balíka týkajúceho sa služieb elektronickej komunikácie;
- h) potrebu venovať osobitnú pozornosť zmluvám týkajúcim sa cloud computingu.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ L 165, 18.6.2013, s. 1.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. ES L 281, 23.11.1995, s. 31.

⁽¹⁸⁾ Ú. v. ES L 201, 31.7.2002, s. 37.

4.3.2 Ďalej sa navrhujú určité konkrétne zmeny v niektorých ustanoveniach návrhu, ktorý tvorí 24 článkov (a nie 20, ako sa nesprávne uvádza v niektorých verziách, bod 5):

4.3.2.1 Článok 1 – Predmet úpravy

Jednoznačný charakter „zmlúv o poskytovaní služieb“ týkajúcich sa predmetu úpravy, ktorý jasne vyplýva z vymedzení pojmov „digitálny obsah“ a „dodávanie“ v článku 2 ods. 1 a 10 tohto návrhu, posilňuje návrh vypracovaný v článku 1 predchádzajúceho návrhu smernice.

4.3.2.2 Článok 2 – Vymedzenie pojmov

Zachováva sa návrh, aby sa do okruhu osôb v rámci vymedzenia spotrebiteľa doplnili aj jednotlivci vykonávajúci slobodné povolania.

4.3.2.3 Článok 3 – Rozsah pôsobnosti

1. EHSV môže súhlasiť s tým, aby sa platby uskutočňovali v naturáliách (za iné nefinančné protiplnenie) za predpokladu, že by sa tento koncept riadne vymedzil, pokiaľ ide o jeho obsah, a v prípade poskytovania osobných alebo iných údajov bude potrebné špecifikovať, ktoré to budú a za akých podmienok a okolností sa budú poskytovať.
2. Tiež bude potrebné objasniť, či sem patria určité služby, napríklad televízia s plateným prístupom (*pay TV*) alebo služby *Google* a *Facebook Messenger*, a či sa určité fyzické platformy na prístup na internet vecí považujú za hmotný alebo nehmotný tovar.
3. Nie je jasné, či výnimka v ods. 5 písm. a) zahŕňa aj zdravotnú starostlivosť, služby v oblasti platených hier alebo finančné služby. Táto otázka si vyžaduje ďalšie objasnenia, aby sa zabránilo vzniku právnej neistoty.
4. Nie je jasné, či tento rozsah pôsobnosti zahŕňa aj tzv. skryté platby alebo, inak povedané, služby, ktoré sú poskytované bezplatne, ale počas realizácie môžu zahŕňať iné služby, za ktoré sa už musí platiť.
5. Rozsah pôsobnosti by mal v prípade údajov, ktorých spracovanie je nevyhnutné podľa článku 3 ods. 4, zahŕňať nielen plnenie, ale aj „uzatvorenie zmluvy“. Spracúvanie takýchto údajov by sa malo povoľovať v súlade s pravidlami stanovenými v právnych predpisoch v oblasti osobných údajov.
6. Taktiež je zásadne dôležité vysvetliť rozdiel medzi produktmi a službami poskytovanými online a produktmi a službami, ktoré sú plne prepojené s hmotnými tovarmi, ako je to v prípade zariadení nositeľných na tele (*wearables*) alebo internetu vecí, v rámci ktorých sa väčšina procesov odohráva na digitálnej úrovni bez vplyvu na existenciu hmotného tovaru, ktorý slúži ako ich základ.
7. Musí byť jasné, že služby dátových centier, najmä cloud computingu, budú v tomto návrhu jasne označené nezávisle od toho, či sú bezplatné alebo poliehajú nejakému protiplneniu, pričom treba zohľadniť, že často súvisia s inými službami alebo produktmi poskytovanými spotrebiteľom, v dôsledku čoho môže hroziť, že budú vylúčené z rozsahu pôsobnosti tejto smernice.
8. Tiež sa ukázalo, že je potrebné ujasniť, či rozsah pôsobnosti tohto nástroja zahŕňa aj kombináciu služieb digitálneho obsahu s komunikačnými službami, ako je *Facebook Messenger* alebo *Google Hangout*, keďže tieto v súčasnosti nie sú regulované smernicou 2002/21/ES týkajúcou sa služieb elektronickej komunikácie, a dospelo sa k názoru, že niektoré z týchto služieb treba považovať za služby elektronickej komunikácie so zvýšenou ochranou, pokiaľ ide o spotrebiteľa.

9. Rovnako nie je jasný rozdiel medzi situáciami, v ktorých sú získané osobné údaje potrebné len na plnenie zmluvy alebo na dodržiavanie právnych predpisov. EHSV preto navrhuje obozretne uplatňovať smernicu na všetky služby, ktoré sa poskytujú prostredníctvom dodávania osobných údajov, s výnimkou tých služieb, v rámci ktorých poskytovateľ preukáže, že tieto údaje sú potrebné len na plnenie zmluvy alebo na dodržiavanie právnych predpisov.
10. V súvislosti s ods. 4 ešte treba uviesť, že bude potrebné objasniť, kedy je zhromažďovanie údajov určené na plnenie zmluvy alebo dodržiavanie právnych predpisov, pričom treba vziať do úvahy, že v iných sektoroch, ako sú telekomunikácie alebo energetika, sa osobné údaje napriek tomu, že boli poskytnuté na plnenie zmluvy, často používajú na reklamné kampane samotných spoločností, a najmä, či sa zhromažďovanie údajov uplatňuje aj na iné nepeňažné typy protiplnenia.

4.3.2.4 **Článok 4 – Rozsah harmonizácie**

EHSV súhlasí s dôvodmi maximálnej harmonizácie uvedenými v návrhu, pokiaľ sa zaručí vyššiu úroveň ochrany spotrebiteľov.

4.3.2.5 **Článok 5 – Dodanie digitálneho obsahu**

Nie je jasné, či sa povinnosť „bezprostredného dodania“ digitálneho obsahu uvedená v ods. 2 súčasne nevyskytuje aj v smernici 2011/83/EÚ, v ktorej sa pri bezprostrednom dodaní vyžaduje súhlas spotrebiteľa a zároveň sa poskytuje právo na odstúpenie od zmluvy do 14 dní (článok 16 písm. m) smernice). Zrejme by bolo vhodné harmonizovať predpisy v tejto oblasti, aby sa predišlo riziku prekryvania predpisov v neprospech podnikov a spotrebiteľov.

4.3.2.6 **Článok 6 – Súlad**

1. V ods. 1 vypustiť slová „podľa konkrétnych okolností“.
2. V ods. 1 písm. b) po slovách „na ktorý ho spotrebiteľ žiada“ doplniť „alebo predpokladá, že ho bude legitímne žiadať“.
3. V ods. 2 písm. b) vypustiť „ak je to relevantné“.

4.3.2.7 **Článok 9 – Dôkazné bremeno**

V ods. 3 vypustiť slová „možnom a“.

4.3.2.8 **Článok 11 – Náprava v prípade nedodania**

V znení článku sa nezohľadňuje model dodávania obsahu v dočasných balíkoch, v prípade ktorého je ťažké primeraným spôsobom vyčíslieť znemožnenie prístupu k jednému filmu v súvislosti s celkovou cenou balíka. Taktiež sa neuvažuje o možnosti dodávania iných obsahov na rovnakej cenovej úrovni (uprednostňované spotrebiteľmi).

4.3.2.9 **Článok 12 – Prostriedky nápravy v prípade nesúladu so zmluvou**

V ods. 2 nahradiť výraz „v primeranej lehote“ slovami „bez zbytočného odkladu“.

4.3.2.10 **Článok 13 – Ukončenie zmluvy**

1. V ods. 2 písm. b) nahradiť „dodávateľ prijme všetky opatrenia, ktoré od neho možno očakávať, aby sa zdržal...“ slovami „dodávateľ sa musí zdržať“.
2. Písmená c), d) a e) závisia od regulácie autorského práva, ktorá ešte nie je známa.

4.3.2.11 Článok 16 – Právo na ukončenie dlhodobých zmlúv

Lehota by mala byť len v dĺžke 6 mesiacov.

Treba zdôrazniť, že je to bez akýchkoľvek poplatkov.

Brusel 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

PRÍLOHA

I. Nasledujúci bod stanoviska sekcie bol zmenený na základe kompromisného pozmeňovacieho návrhu, ktorý schválilo plenárne zhromaždenie, pričom aspoň štvrtina členov hlasovala za to, aby zostal v pôvodnej podobe (článok 54 ods. 4 rokovacieho poriadku):

a) **Bod 3.4.1**

Podľa známych a uverejnených výsledkov však neexistuje jasná väčšina v prospech vybratej možnosti. Organizácie spotrebiteľov jednoznačne namietajú proti akémukoľvek uplatňovaniu zákona v prospech predávajúceho v akejkoľvek forme, zatiaľ čo väčšina niektorých profesijných organizácií a niektorí akademici sa vyjadrujú v prospech tejto možnosti. Väčšina členských štátov zase pochybovala o potrebe nových právnych predpisov v oblasti nakupovania na diaľku (ktorá už zahŕňa online predaj) a predovšetkým o vhodnosti dvoch smerníc vzhľadom na ťažkosti pri získavaní presných a jasne vymedzených usmernení. Na prvý pohľad sa na základe objektívnej analýzy odpovedí zdalo, že možnosť 5 vzbudzuje všeobecný súhlas hospodárskych subjektov a spotrebiteľov – čo zjavne závisí od obsahu vzorových zmluvných pravidiel, s ktorými bude odvetvie súhlasiť, a od stupňa používania a prijímania značky dôveryhodnosti zo strany podnikov v EÚ – najmä preto, že pre hospodárske subjekty znamená najmenšie náklady.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 115

Hlasy proti: 91

Zdržali sa: 18

II. Nasledujúce kompromisné pozmeňovacie návrhy boli zamietnuté plenárnym zhromaždením, avšak aspoň štvrtina členov hlasovala za ich schválenie (článok 54 ods. 4 rokovacieho poriadku):

b) **Bod 4.2.1**

Hneď pokiaľ ide o právny základ sa väčšina členov EHSV vrátane zástupcovia spotrebiteľov, ako aj väčšina členov EHSV v súlade s predchádzajúcimi stanoviskami výboru domnievajú, že by ním mal byť skôr článok 169 ods. 2 ZFEÚ, keďže v zásade ide o vymedzenie práv spotrebiteľov a ich ochranu, a nie výlučne o vytváranie jednotného trhu. Niektorí členovia EHSV, najmä z zástupcovia profesijných organizácií v EHSV, ktorí sa viac zameriavajú na potrebu, aby podnikatelia disponovali súborom jasných pravidiel, ktoré budú dodržiavať, oceňujú aspekt dokončenia jednotného trhu a súhlasia s Komisiou.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 110

Hlasy proti: 110

Zdržali sa: 10

V článku 56 ods. 6 Rokovacieho poriadku EHSV sa uvádza, že ak pri hlasovaní dôjde k rovnosti hlasov, rozhoduje hlas člena predsedajúceho zasadnutiu alebo schôdzi. V súlade s týmto pravidlom sa predsedajúci rozhodol zamietnuť návrh kompromisného pozmeňovacieho návrhu.

c) **Bod 4.2.2**

Väčšina členov EHSV vrátane zástupcov spotrebiteľov sa domnieva, že pokiaľ sa zvolí jedna smernica, mala by sa ňou zavádzať minimálna harmonizácia podľa vzoru súčasnej smernice o predaji a zárukách (smernica 1999/44/ES), keďže prijatá možnosť vedie k väčšej fragmentácii, menšej právnej bezpečnosti a dvom kategóriám ochrany, pričom je zrejmé, že najnovšie zavádzané „vylepšenia“ by sa mali uplatňovať taktiež na „fyzický svet“. Zástupcovia profesijných organizácií v EHSV však súhlasia s návrhom na maximálnu harmonizáciu z údajného dôvodu jasnosti pri uplatňovaní práv v rámci jednotného trhu.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 102

Hlasy proti: 115

Zdržali sa: 14

d) Bod 4.2.5.3

Článok 3 – Rozsah harmonizácie

Väčšina členov EHSV vrátane zástupcov spotrebiteľov sa domnieva, že rozsah harmonizácie by mal byť minimálny a zahŕňať všetky potrebné aspekty vyplývajúce z režimu. Zástupcovia podnikov uprednostňujú maximálnu harmonizáciu.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 112

Hlasy proti: 114

Zdržali sa: 12

e) Bod 4.2.5.4

Články 4 a 5 – Súlad so zmluvou

1. Malo by sa doplniť kritérium „trvanlivosti“, ktorým by sa stanovili podmienky pre platnosť záruky.

2. Väčšina členov EHSV vrátane zástupcov spotrebiteľov zastáva názor, že vymedzenie požiadaviek týkajúcich sa súladu by sa malo formulovať záporne s cieľom výslovne spotrebiteľa oslobodiť od povinnosti dokazovať, že tovar nie je v súlade so zmluvou, keďže je to povinnosťou predávajúceho. Zástupcovia podnikov však odporúčajú, aby bolo vymedzenie požiadaviek týkajúcich sa súladu sformulované všeobecne. Hlavným kritériom na určenie súladu by podľa nich malo byť to, či tovar zodpovedá tomu, čo sa považovalo za dohodnuté (napr. pokiaľ ide o druh, množstvo, kvalitu a ďalšie charakteristiky).

3. Znenie výnimiek z tohto článku vedie k situácii všeobecného vylúčenia zodpovednosti predávajúceho, ktorú nemožno vyžadovať od spotrebiteľov bez porušenia práva na nápravu (uplatniteľné v prípade VW).

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 99

Hlasy proti: 126

Zdržali sa: 13

f) Bod 4.2.5.7

Článok 9 – Prostriedky nápravy v prípade nesúladu so zmluvou

1. Zástupcovia spotrebiteľov konštatujú, že v tomto ustanovení sa ako počiatočná možnosť vylučuje možnosť okamžitého vrátenia tovaru a platby, čo predstavuje porušenie práv spotrebiteľov vo viacerých členských štátoch, a to so značnými rozdielmi (Grécko, Portugalsko, Írsko, Spojené kráľovstvo, Dánsko, Litva). Zástupcovia podnikov v záujme čo najväčšej harmonizácie súhlasia s tým, že táto možnosť nie je ustanovená.

2. Zástupcovia spotrebiteľov sa domnievajú, že pojem „primeraná lehota“ je subjektívny a dáva priestor rôznym transpozíciám v dôležitej oblasti, čo je nezlučiteľné s charakterom maximálnej harmonizácie. Napríklad v krajinách ako Bulharsko, Francúzsko, Portugalsko a Luxembursko je táto lehota 30 dní a v Maďarsku, Rumunsku, Grécku a Estónsku je to 15 dní. V tomto ustanovení by sa mala určiť lehota, ktorá by zodpovedala maximálnej lehote uplatňovanej v niektorých krajinách EÚ, a to 15 dní. Zástupcovia podnikov zastávajú názor, že pojem „primeraná lehota“ je objektívna právna formulácia a poskytuje možnosti pre uplatňovanie v odlišných situáciách.
3. Vyjadrenie „nie sú možné“ v ods. 3 písm. a) by sa malo nahradiť slovami „nie sú technologicky možné“.
4. Zástupcovia spotrebiteľov sa rovnako domnievajú, že subjektívny je aj pojem „značné ťažkosti“ a mal by sa zrušiť alebo nahradiť formuláciou z rakúskeho zákona – „najmenšie možné ťažkosti“ – a doplniť možnosťou dať okamžite spotrebiteľovi k dispozícii podobný tovar ako dočasnú náhradu až do ukončenia opravy. Zástupcovia podnikov poukazujú na skutočnosť, že táto všeobecne rozšírená právna formulácia poskytuje možnosti pre uplatňovanie v odlišných situáciách.
5. V návrhu Komisie sa nezohľadnila požiadavka, ktorú už obsahujú viaceré vnútroštátne právne predpisy (Francúzsko, Malta, Grécko, Rumunsko, Portugalsko a Slovinsko), na záväzok výrobcov zásobujúcich obchodníkov udržiavať primerané zásoby náhradných kusov alebo dodať ich v riadnom čase, počas očakávanej životnosti tovaru, čo súvisí s plánovaným zastarávaním a záručnou lehotou nahradeného kusu.“
6. ~~Komisia by mala stanoviť, aby bol predávajúci povinný poskytnúť dočasnú náhradu za tovar.~~

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 100

Hlasy proti: 135

Zdržali sa: 2

g) Bod 4.2.5.10

Článok 13 – Právo spotrebiteľa ukončiť zmluvu

~~1. Zástupcovia podnikov žiadajú, aby sa do návrhu doplnilo ustanovenie uvedené v článku 3 ods. 6 smernice 1999/44/ES, podľa ktorého spotrebiteľ nemá nárok na zrušenie zmluvy v prípade málo významného nesúladu tovaru so zmluvou.~~

1. Povinnosť spotrebiteľa platiť v prípade ukončenia zmluvy za používanie alebo zhoršenie stavu či stratu tovaru je veľmi sporná.
2. Súdny dvor navyše už uviedol, že v prípade uplatnenia práva na výmenu sa od spotrebiteľa nesmie vyžadovať, aby zaplatil náhradu za používanie chybného tovaru (vec Quelle).
3. Nie je jasné, akú sumu treba nahradiť, ak sa nákup uskutočnil za celkovú cenu za viacero nerozlíšených tovarov.
4. Zástupcovia podnikov žiadajú, aby sa do návrhu doplnilo ustanovenie uvedené v článku 3 ods. 6 smernice 1999/44/ES, podľa ktorého spotrebiteľ nemá nárok na zrušenie zmluvy v prípade málo významného nesúladu tovaru so zmluvou.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 110

Hlasy proti: 118

Zdržali sa: 18

h) Bod 4.2.5.10

Článok 13 – Právo spotrebiteľa ukončiť zmluvu

1. Väčšina členov EHSV vrátane zástupcov spotrebiteľov sa domnieva, že povinnosť spotrebiteľa platiť v prípade ukončenia zmluvy za používanie alebo zhoršenie stavu či stratu tovaru je veľmi sporná. Zástupcovia profesijných organizácií však toto ustanovenie podporujú.
2. Súdny dvor navyše už uviedol, že v prípade uplatnenia práva na výmenu sa od spotrebiteľa nesmie vyžadovať, aby zaplatil náhradu za používanie chybného tovaru (vec Quelle).
3. Nie je jasné, akú sumu treba nahradiť, ak sa nákup uskutočnil za celkovú cenu za viacero nerozlíšených tovarov.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 101

Hlasy proti: 132

Zdržali sa: 10

i) Bod 1.3 a 1.4

1.3 A pokiaľ ide o uvedené aspekty, väčšina členov EHSV vrátane zástupcov spotrebiteľov nesúhlasí s právnym základom, ktorý použila Komisia a navrhuje článok 169 ZFEÚ. Z toho vyplýva, že základom prijatých opatrení by v zásade mala byť minimálna harmonizácia podľa odseku 2 písm. a) a odseku 4 uvedeného článku, s čím európsky zákonodarca vo všeobecnosti súhlasil.

1.4 Z toho vyplýva, že základom prijatých opatrení by v zásade mala byť minimálna harmonizácia podľa odseku 2 písm. a) a odseku 4 uvedeného článku, s čím európsky zákonodarca vo všeobecnosti súhlasil. Zástupcovia profesijných organizácií však súhlasia s právnym základom, ktorý uvádza Komisia, pretože otázky vnútorného trhu sa považujú za dominantné a podniky tvrdia, že potrebujú jeden súbor jasných pravidiel, ktoré majú dodržiavať.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 111

Hlasy proti: 123

Zdržali sa: 12

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o pravidlách verejného obstarávania v súvislosti so súčasnou azylovou krízou

[COM(2015) 454 final]

(2016/C 264/08)

Spravodajca: Erik SVENSSON

Európska komisia sa 14. októbra 2015 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o pravidlách verejného obstarávania v súvislosti so súčasnou azylovou krízou

[COM(2015) 454 final].

Sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) prijal 220 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 9 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko.

1. Závbery a odporúčania

1.1 V situácii, keď sú verejní obstarávatelia pri riešení naliehavých problémov v súvislosti s utečeneckou a azylovou krízou pod veľkým tlakom, EHSV berie na vedomie vysvetľujúce oznámenie Komisie, ktoré neprináša žiadne zmeny.

1.2 EHSV verí, že tak platné, ako aj nové usmernenia môžu vďaka možnosti podstatného skrátenia lehôt na predkladanie ponúk a priameho zadávania verejných zákaziek poskytnúť dostatok priestoru na rýchlejšie spracovanie.

1.3 EHSV však zdôrazňuje, že je dôležité:

- zabezpečiť vysoký stupeň transparentnosti a podrobne zdokumentovať postupy,
- zabrániť neprimeranému využívaniu flexibility predpisov,
- snažiť sa o riešenie, ktoré uľahčujú následnú integráciu a ďalšiu podporu,
- udeľovať zákazky v núdzových prípadoch len na krátke obdobie.

1.4 Verejnoprospešný sektor má ako doplnok verejného obstarávania nedocniteľný význam. Vďaka angažovanosti tohto sektora boli viaceré krajiny schopné poskytnúť podporu a pomôcť oveľa väčšiemu počtu ľudí, než by to inak bolo možné.

1.5 Aj keď právny rámec umožňuje rýchlejšie spracovanie, EHSV považuje za vhodné zoštíhliť byrokratické postupy, ktoré spôsobujú zdĺhavé obstarávacie konania.

1.6 Vzhľadom na nové a pribúdajúce hrozby musia verejní obstarávatelia zväziť možnosť oddeleného obstarávania riešení v oblasti bezpečnosti a poistenia.

1.7 EHSV poukazuje na to, že podobné problémy vznikajú aj pri utečencoch, ktorí po príchode **nechcú** požiadať o azyl, pretože takisto naliehavo potrebujú zaopatrenie, zdravotnú starostlivosť a ochranu.

1.8 EHSV zdôrazňuje, že v rámci verejného obstarávania v súvislosti s azylovou a utečeneckou problematikou treba uvažovať aj o iných službách, ktoré umožňujú prípravu na budúcu integráciu a túto integráciu uľahčujú.

1.9 EHSV žiada a odporúča, aby Komisia svoje oznámenie spresnila aj s ohľadom na obstarávanie v súvislosti so súčasnou utečeneckou krízou, alebo aby sa pripravilo ďalšie oznámenie o verejnom obstarávaní v súvislosti s utečeneckou krízou.

2. Zhrnutie návrhu Komisie

2.1 Európska únia v súčasnosti čelí viacerým výzvam v dôsledku náhleho a prudko zvýšeného prílevu žiadateľov o azyl. Členské štáty musia predovšetkým primerane a rýchlo uspokojiť okamžité potreby žiadateľov o azyl (bývanie, dodávky tovaru a služby). Európske pravidlá v oblasti verejného obstarávania poskytujú všetky potrebné nástroje na uspokojenie týchto potrieb podľa ustanovení platnej smernice 2004/18/ES⁽¹⁾ (ďalej len „smernica“), ako aj najnovšej smernice o verejnom obstarávaní 2014/24/EÚ⁽²⁾.

2.2 Týmto oznámením sa nevytvárajú nové právne predpisy. Oznámenie zahŕňa výklad Komisie pokiaľ ide o: a) zákazky na infraštruktúru (bývanie), ktorá sa poskytne buď nájmom existujúcich budov, v ktorých nie sú potrebné rozsiahle úpravy (t. j. stavebné práce), výstavbou nových budov alebo renováciou existujúcich budov, s prahovou hodnotou 5 186 000 EUR; b) zákazky na dodávku tovarov, ako sú stany, kontajnery, odevy, prikrývky, posteľe a potraviny, s prahovou hodnotou 135 000 EUR (voľakedy 134 000 EUR) alebo 209 000 EUR (voľakedy 207 000 EUR), podľa druhu verejného obstarávateľa; c) zákazky na služby, ako je upratovanie, zdravotnícke služby, hromadné stravovanie a bezpečnostné služby, s rovnakou prahovou hodnotou ako pri zákazkách na dodávku tovarov. Aj keď sú ustanovenia smernice použiteľné pri úplne všetkých službách, pri „zjednodušenom režime“ (poskytovanie sociálnych a iných osobitných služieb) platia osobitné predpisy o verejnom obstarávaní. Pri týchto službách bola prahová hodnota stanovená na 750 000 EUR.

2.3 V prípade zákaziek patriacich do rozsahu pôsobnosti smernice si verejný obstarávateľ môže zvoliť možnosť zadať zákazku na základe **verejnej** alebo **užšej** súťaže. Minimálna lehota na predloženie ponuky vo verejnej súťaži je 52 dní, ale pri použití elektronických prostriedkov môže byť skrátená na 40 dní. V užšej súťaži je na predloženie žiadosti o účasť všeobecná lehota 37 dní a na predloženie ponuky ďalších 40 dní po tom, čo verejný obstarávateľ vyberie účastníkov, ktorí môžu predložiť ponuku.

Pre naliehavé prípady sa v smernici predpokladá výrazné skrátenie všeobecných lehôt: a) „zrýchlený postup v užšej súťaži“, pri ktorom lehota na predloženie žiadosti o účasť je 15 dní a na predloženie ponuky 10 dní; b) „rokovacie konanie bez zverejnenia“, ktoré umožňuje zadať zákazku na uspokojenie potrieb žiadateľov o azyl v najnaliehavejších prípadoch.

2.4 Verejní obstarávatelia budú musieť na individuálnom základe posúdiť, aký postup zvolia pri zadávaní zákaziek na uspokojenie okamžitých potrieb žiadateľov o azyl (bývanie, dodávky tovaru alebo služby).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV berie na vedomie oznámenie Komisie a súhlasí s jej všeobecným postojom, že členské štáty musia byť schopné uspokojiť najnaliehavejšie potreby žiadateľov o azyl.

3.1.1 EHSV konštatuje, že toto oznámenie neprináša zmeny, ale obsahuje konštruktívne spresnenia a vysvetlenia.

⁽¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby, Ú. v. EÚ L 134, 30.4.2004, s. 114; stanovisko EHSV: Ú. v. ES C 193, 10.7.2001, s. 7 [nie je dostupné v slovenčine].

⁽²⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES, Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 65; stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 84.

3.2 Podľa názoru EHSV je veľmi dobré a účelné, že sa Komisia práve teraz vyjadruje k oblasti pôsobnosti platných predpisov, pretože mnohé krajiny (aj keď v rôznom rozsahu) prijali viac žiadateľov o azyl než kedykoľvek predtým a (celoštátni a regionálni) verejní obstarávatelia sú pod veľkým tlakom.

3.3 EHSV súhlasí s názorom Komisie vyjadreným v oznámení, že ustanovenia platnej smernice 2004/18/ES a novej smernice 2014/24/EÚ, ktorá sa do právnych predpisov členských štátov musí transponovať najneskôr 18. apríla tohto roku, sú v zásade postačujúce na to, aby sa zvládali stúpajúce počty a väčší časový tlak v dôsledku súčasnej utečeneckej situácie.

3.3.1 Je veľmi dôležité, aby predpisy o verejnom obstarávaní neboli prekážkou pri zvládaní vzniknutého stavu a zabezpečovaní ochrany predpísanej azylovým právom. Také nebezpečenstvo vzniká predovšetkým v oblasti bývania, zdravotnej starostlivosti, bezpečnosti a zásobovania potravinami.

3.3.2 EHSV verí, že nová smernica, a tým aj nové predpisy členských štátov, môžu vďaka možnosti značného skrátenia lehôt na podávanie ponúk poskytnúť dostatočný priestor na rýchlejšie spracovanie.

3.3.3 Okrem toho je v najnaliehavejších prípadoch možné priame zadávanie verejných zákaziek aj nad úroveň prahových hodnôt.

3.4 EHSV však považuje za mimoriadne dôležité, aby sa pri rýchlejších postupoch alebo pri priamom zadávaní zákaziek zaručil vyšší stupeň transparentnosti a podrobnejšia dokumentácia.

3.4.1 Aby tak podnikatelia, ako aj odbory a ostatné časti občianskej spoločnosti naďalej podporovali zákon o verejnom obstarávaní, je veľmi dôležité, aby žiadna zo strán, či už ide o verejné orgány alebo dodávateľov, nevyužívali flexibilitu predpisov neprimeraným spôsobom. Z tohto dôvodu má veľký význam uľahčiť už počas konania prípadné previerky. Na zaručenie riadneho vykonávania by bolo vhodné zvážiť postup následného posúdenia.

3.4.2 Je dôležité zdôrazniť, že aj v naliehavých prípadoch by sa mali hľadať riešenia, ktoré umožnia neskoršiu integráciu a ďalšiu podporu. Osobitne to platí o skupinách hodných ochrany, ako sú maloleté osoby bez sprievodu, tehotné ženy a ľudia so zdravotným postihnutím.

3.5 V núdzových situáciách, ktoré v niektorých krajinách vznikajú v súvislosti so súčasnou utečeneckou problematikou, je vždy určité riziko, že tak verejní obstarávatelia, ako aj dodávatelia budú hľadať nejaké „skratky“.

3.6 Dôležité je obmedziť na kratšie obdobie zákazky zadávané v naliehavých prípadoch („zrýchleným postupom v užšej súťaži“ alebo „rokovacím konaním bez zverejnenia“), aby sa čo najskôr bolo možné vrátiť k normálnym postupom.

4. Osobitné pripomienky

4.1 Treba zdôrazniť, že verejnoprospešný sektor ako doplnok k verejným obstarávateľom bol obrovským prínosom. V krajinách, ktoré prijali väčšinu žiadateľov o azyl (napr. Nemecko a Švédsko), to malo rozhodujúci význam. Bez nasadenia verejnoprospešného sektora by sme situáciu v takomto rozsahu nedokázali zvládnuť.

4.1.1 Možnosť priameho zadávania je teraz dostupná aj takým subjektom, ktoré inak majú pri verejnom obstarávaní sotva príležitosť (napr. verejnoprospešné organizácie).

4.2 Aj keď právny rámec ponúka možnosti rýchlejšieho spracovania, obstarávateľské orgány naň často potrebujú (skutočne) priveľa času. Byrokratické postupy môžu pri verejnom obstarávaní spôsobiť zdĺhavé konania.

4.3 Možno by malo zmysel uviesť konkrétny príklad z tej krajiny EÚ, ktorá (spolu s Nemeckom) v pomere k svojej veľkosti prijala najväčší počet žiadateľov o azyl, v prvom rade zo Sýrie.

4.3.1 Švédská vláda v novembri 2015 skúmala, či by na zvládnutie extrémnej azylovej situácie bolo vhodné zmeniť zákon.

4.3.2 Podľa odpovedí švédskych obstarávateľských orgánov umožňujú predpisy o verejnom obstarávaní tak rýchlu reakciu v naliehavých prípadoch, ako aj dodržanie požiadavky verejného záujmu a rozumné vyváženie záujmov.

4.4 Aby mohli obstarávateľské orgány pri svojej práci zabezpečiť kvalitu, a zároveň reagovať s potrebnou rýchlou, mali by podľa názoru EHSV pred vznikom krízovej situácie urobiť prieskum trhu, aby zistili, ktorí dodávatelia prichádzajú do úvahy a sú k dispozícii, a mohli odhadnúť očakávané náklady.

4.5 Podľa názoru EHSV je mimoriadne dôležité, aby obstarávateľ neodkladal uzavretie zmluvy, ale aby postupoval tak rýchlo, ako si to vyžadujú dané okolnosti.

4.6 Skúsenosti ukazujú, že na základe ohrození a nedávnych udalostí značne vrástli náklady na bezpečnosť a poistenie (až na trojnásobok).

4.7 Aby sa zmenšila neistota pri obstarávaní a zväčšila dostupnosť možných riešení musia verejní obstarávatelia zvážiť osobitné konania pri obstarávaní riešení v oblasti bezpečnosti a poistenia.

5. Poznámky k otázkam, ktoré nie sú predmetom oznámenia Komisie

5.1 EHSV poukazuje na to, že podobné problémy vznikajú aj pri utečencoch, ktorí **nechcú** požiadať o azyl. Aj v týchto prípadoch sa musí zabezpečiť ich zaopatrenie, zdravotná starostlivosť a ochrana a musia sa uspokojiť ich najzákladnejšie ľudské potreby.

5.2 Podľa názoru EHSV sa pri verejnom obstarávaní v oblasti bývania, zdravotnej starostlivosti a služieb pre žiadateľov o azyl a ostatných utečencov musia zvažovať aj také služby, ktoré ich pripravujú na každodenný život a prípadnú budúcu integráciu, a život a integráciu im aj uľahčujú. Medzi takéto naliehavé služby patria jazykové kurzy a prednostne aj učňovské vzdelávanie.

5.2.1 Jestvujú konkrétne príklady verejného obstarávania jazykových kurzov, odborného vyučovania a iných dôležitých činností, ktoré zabezpečuje verejnoprospešný sektor, cirkvi alebo spolky.

5.3 Vo finančne slabých krajinách, v ktorých hrozí nebezpečenstvo, že orgány nebudú schopné uhradiť objednané služby, má podstatný význam, aby k platbe skutočne došlo.

5.4 Na záver EHSV zastáva názor, že Komisia musí svoje oznámenie spresniť vo vzťahu k širším súvislostiam, **buď** tým, že sa bude venovať aj verejnému obstarávaniu, ktoré sa týka tak azylovej, ako aj utečeneckej problematiky, **alebo** tým, že ako reakciu na utečeneckú krízu vypracuje ďalšie oznámenie o verejnom obstarávaní.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 91/477/EHS o kontrole získavania a vlastníctva zbraní

[COM(2015) 750 final – 2015/0269 (COD)]

(2016/C 264/09)

Spravodajca: Paulo BARROS VALE

Rada a Európsky parlament sa 14. decembra 2015 rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 91/477/EHS o kontrole získavania a vlastníctva zbraní

[COM(2015) 750 final – 2015/0269 (COD)].

Sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) prijal 176 hlasmi za, pričom 8 členov hlasovalo proti a 20 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Hoci otázky týkajúce sa zbraní sú vždy kontroverznou témou, tragické udalosti, ktoré sa odohrali v Európe, viedli v tejto oblasti k ešte búrlivejšej diskusii. Na hodnotenie revízie smernice sa však nutne treba pozerať menej emotívnym a objektívnejším spôsobom, pričom treba vyvážené analyzovať otázky bezpečnosti a trhu a zásadnú otázku boja proti terorizmu a organizovanej trestnej činnosti odložiť na iné diskusie, ktoré budú primeranejšie vzhľadom na jej závažnosť.

1.2 Podľa štúdie Úradu Organizácie Spojených národov pre drogy a kriminalitu o strelných zbraniach (Study on Firearms)⁽¹⁾ sa odhaduje, že v roku 2007 existovalo vo svete približne 875 miliónov zbraní. Z toho boli len 3 % vo vlastníctve policajných zložiek a 23 % vlastnilo vojsko. V odvetví dosahujúcom takéto rozmery musí zákonodarca nájsť a zaviesť prostriedky, ktoré dokážu zmierniť potenciálne nebezpečenstvo, ktoré predstavuje vlastníctvo takého veľkého počtu zbraní.

1.3 EHSV podporuje prijatie skúmanej smernice, ktorá prispeje k objasneniu pojmov a ktorou sa zavedú nové požiadavky a jednotnejšie pravidlá označovania a ničenia zbraní, ale chce tiež navrhnúť opatrenia, ktoré podľa jeho názoru môžu prispieť k zvýšeniu bezpečnosti občanov.

1.4 Na rozdiel od situácie v iných sektoroch, v ktorých Európska únia prijala rozsiahle právne predpisy, to isté neplatí pre zbrojársky priemysel, kde prijaté pravidlá nedosahujú potenciálne možnosti v oblasti bezpečnosti a sledovania zbraní a osôb zapojených do trestnej činnosti. Pri plnení cieľov v takej citlivej oblasti, ako je bezpečnosť, nesmieme preto ustúpiť.

1.5 Keďže vysledovateľnosť nielen zbraní, ale aj municie, je dôležitá, EHSV zastáva názor, že v strednodobom resp. dlhodobom horizonte by sa malo preskúmať, či je možné dosiahnuť zmenu v priemysle tak, aby sa projektily označovali nezmazateľným spôsobom a na takom mieste, ktoré sa pri používaní nezničí. Ak je to technicky možné, tieto údaje a ostatné údaje týkajúce sa zbraní, ktoré budú k dispozícii v interoperabilných databázach pre zložky presadzovania práva, by výrazne prispeli k zlepšeniu účinnosti vyšetrovaní. Tieto databázy by sa nemali obmedzovať len na vytváranie vnútroštátnych registrov, ale predovšetkým by mali byť databázou na európskej úrovni, ku ktorej by mali prístup a ktorú by dopĺňali všetky členské štáty.

⁽¹⁾ Úrad Organizácie Spojených národov pre drogy a kriminalitu, *Study on Firearms 2015 – A study on the transnational nature of and routes and modus operandi used in trafficking in firearms* (Štúdia o strelných zbraniach, 2015 – Štúdia o nadnárodnom charaktere, trasách a spôsoboch obchodovania so zbraňami).

1.6 EHSV zastáva názor, že by Európa vo svojich programoch nákupu zbraní mohla preskúmať možnosť nasledovať príklad Austrálie a Veľkej Británie a dosiahnuť tak stiahnutie mnohých tisícov zbraní z obehu. Hoci priama súvislosť medzi počtom zbraní v obehu a počtom trestných činov nie je dokázaná, štatisticky by pravdepodobnosť, že budú spáchané trestné činy, dôjde k nehodám či dokonca, že sa zbrane dostanú do rúk zločincov, bola menšia.

1.7 Technologický vývoj trojrozmernej tlače predstavuje zdroj nebezpečenstva, ktorý umožňuje výrobu zbraní, ktoré sú rovnako smrtiace ako iné, bez akejkoľvek možnosti kontroly a výsledovateľnosti. Dodáva, že tieto zbrane sa vyrábajú väčšinou z materiálov, ktoré tradičné bezpečnostné systémy nedokážu odhaliť. Naliehavo vyzýva, aby štáty začlenili túto tému do svojich bezpečnostných programov, aby bolo možné jednotným spôsobom prijať opatrenia na zabránenie šíreniu smrtiacich zbraní bez akéhokoľvek druhu kontroly.

2. Kontext návrhu

2.1 V rámci osobitnej pozornosti, ktorá sa venuje bezpečnosti, Komisia navrhuje zmeniť smernicu 91/477/EHS⁽²⁾ zmenenú smernicou 2008/51/ES⁽³⁾ o kontrole získavania a vlastníctva zbraní.

2.2 Táto zmena spadá do rámca Európskeho programu v oblasti bezpečnosti, ktorý bol predstavený 28. apríla 2015 a ktorým sa má na európskej úrovni zabezpečiť účinná a koordinovaná reakcia na bezpečnostné hrozby. V Európskom programe v oblasti bezpečnosti boli ako prekážky účinnosti kontrol a spolupráce policajných zložiek členských štátov identifikované rozdiely vo vnútroštátnych právnych predpisoch, pričom sa vyzvalo k preskúmaniu právnych predpisov týkajúcich sa strelných zbraní, ako aj pravidiel deaktivácie zbraní.

2.3 Cieľom smernice je popri zaručení bezpečnosti občanov uľahčiť fungovanie vnútorného trhu so strelnými zbraňami, pričom sa stanovujú pravidlá, ktoré sa prijímajú na celý životný cyklus zbrane od jej výroby až po zničenie.

2.4 V smernici sa stanovujú minimálne požiadavky, ktoré má každý členský štát zaviesť, pokiaľ ide o získavanie, vlastníctvo a prevod zbraní rôznych kategórií vrátane zbraní určených na lov a športovú strelbu.

2.5 Ako základ preskúmania súčasného právneho rámca sa vypracovali tri štúdie o vhodnosti platných právnych predpisov, pričom sa dospelo k záveru, že je dôležité prijať minimálne normy na úrovni EÚ týkajúce sa nezákonného obchodovania so zbraňami a že platná smernica sa musí revidovať s cieľom:

- harmonizovať pravidlá označovania zbraní,
- prijať spoločné normy a postupy a zaviesť požiadavky na registráciu deaktivovaných strelných zbraní,
- vymedziť postupy týkajúce sa upraviteľnosti poplašných a signálnych zbraní a replík,
- podporovať výmenu poznatkov medzi členskými štátmi a vypracovanie a údržbu databázy o výrobe, držbe a deaktivácii zbraní,
- vymedziť spoločný prístup ku klasifikácii loveckých a športových zbraní.

2.6 Komisia vypočula zainteresované strany – zástupcov európskych združení výrobcov strelných zbraní a streliva na civilné účely, subjekty zapojené do civilného obchodu so zbraňami, poľovníkov, zberateľov, mimovládne organizácie, výskumné inštitúcie, atď. Členské štáty a mimovládne organizácie sa zhodli na prospešnosti súčasnej smernice pri zabraňovaní presúvaniu strelných zbraní na nelegálny trh, zatiaľ čo zástupcovia súkromného sektora vyjadrili obavy, pokiaľ ide o zmenu kategórií strelných zbraní a jej vplyv na malé a stredné podniky.

⁽²⁾ Smernica 91/477/EHS: Ú. v. EŠ L 256, 13.9.1991, s. 51; stanovisko EHSV: Ú. v. ES C 35, 8.2.1988, s. 25.

⁽³⁾ Smernica 2008/51/ES: Ú. v. EÚ L 179, 8.7.2008, s. 5; stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 83.

2.7 Zainteresované strany, s ktorými Komisia konzultovala, vidia v reaktivácii deaktivovaných zbraní významný zdroj zbraní používaných na účely trestných činov a za prioritu považujú harmonizáciu pravidiel deaktivácie na boj proti týmto praktikám.

2.8 Na potrebe výmeny informácií medzi členskými štátmi, harmonizácii pojmov a vymedzení minimálnych noriem pre usmernenia týkajúce sa deaktivácie zbraní sa konzultované zainteresované strany zhodli.

3. Všeobecné pripomienky

Nedávne tragické udalosti urýchlili diskusiu o obchodovaní so zbraňami a ich používaní. Bezpečnosť občanov, ktorú čoraz viac ohrozuje terorizmus, síce nemožno zamieňať s vlastnením zbraní, výbor však nalieha, že treba s presvedčením bojovať proti jednoduchému získavaniu strelných zbraní, vďaka ktorému sa do rúk radikálnych skupín, páchatel'ov organizovanej trestnej činnosti a narušených jedincov s nepochopiteľnými motívmi stále dostávajú prostriedky na opakovanie barbarských zločinov. Takisto nemožno zabúdať na všeobecnú kriminalitu, samovraždy a nehody spôsobené strelnými zbraňami.

3.1 V súčasnosti navrhované objasnenia významne zlepšujú predchádzajúcu smernicu a EHSV ich ako také víta. Tieto návrhy nemajú za cieľ zákaz strelných zbraní, ale harmonizáciu noriem uplatniteľných pre nadobúdanie a držanie zbraní počas celého ich životného cyklu, a reguláciu trhu a zaistenie bezpečnosti.

EHSV sa však po konzultácii so zainteresovanými stranami, najmä so zástupcami polície, priemyslu, obchodu, užívateľ'ov, zberateľ'ov a mimovládnych organizácií pôsobiacich v oblasti bezpečnosti občanov, domnieva, že v súvislosti s pretrvávajúcimi problémami s bezpečnosťou musia byť právne predpisy týkajúce sa tejto tematiky ambicióznejšie. Komisia nesmie prijať právne predpisy len ako okamžitú reakciu na nedávne udalosti súvisiace s terorizmom, ale má tak spraviť s cieľom vyriešiť otázku bezpečnosti legálnych strelných zbraní.

3.2 O kontrole zbrojenia boli vypracované viaceré štúdie. Niektoré poukazujú na to, že obmedzenia týkajúce sa zbraní znižujú násilie⁽⁴⁾, počet nehôd⁽⁵⁾ a samovrážd⁽⁶⁾, v iných sa tvrdí, že ak sa držba zbrane umožní občanom, ktorí nemajú záznam v registri trestov alebo duševné problémy, znižuje sa násilná trestná činnosť a samo osebe to nemá významný vplyv na zvýšenie počtu samovrážd alebo nehôd⁽⁷⁾.

3.2.1 Vzorom pre kontrolu zbraní je prípad Austrálie. Po tom, ako jeden muž vošiel do kaviarne a dvoma strelnými zbraňami tam zabil 35 osôb a ďalších 23 zranil, začala Austrália v roku 1997 jednu z doposiaľ najrozsiahlejších reforiem pravidiel používania a vlastnenia zbraní, ktorej viditeľným dôsledkom bolo zníženie úmrtí spôsobených použitím strelných zbraní. Zakázala niektoré druhy zbraní, zaviedla povinnosť uviesť legitímny dôvod na vlastníctvo zbrane (ktorým nemôže byť len sebaobrana) a poskytla finančné prostriedky na program odkúpenia zbraní štátom. Vďaka tejto iniciatíve bolo z obehu stiahnutých približne 700 000 zbraní a zaviedli sa nové obmedzenia, čím sa prudko znížila miera vrážd s použitím strelnej zbrane⁽⁸⁾.

⁽⁴⁾ Hepburn, Lisa; Hemenway, David, *Firearm availability and homicide: A review of the literature* (Dostupnosť strelných zbraní a vraždy: prieskum literatúry), *Aggression and Violent Behavior: A Review Journal* (Agresivita a násilné správanie: odborný časopis), 2004; 9:417-40 citované v Harvard T.H. Chan School of Public Health na stránke <http://www.hsph.harvard.edu/hicrc/firearms-research/guns-and-death/>

⁽⁵⁾ Miller, Matthew; Azrael, Deborah; Hemenway, David, *Firearm availability and unintentional firearm deaths. Accident Analysis and Prevention* (Dostupnosť strelných zbraní a neúmyselné zabitia strelnou zbraňou. Analýza nehôd a ich prevencia), 2001; 33:477-84 citované v Harvard T.H. Chan School of Public Health na stránke <http://www.hsph.harvard.edu/hicrc/firearms-research/gun-threats-and-self-defense-gun-use/>

⁽⁶⁾ Miller, Matthew; Hemenway, David, *Gun prevalence and the risk of suicide: A review* (Rozšírený výskyt zbraní a riziko samovraždy: prieskum), *Harvard Health Policy Review*, 2001; 2:29-37, citované v Harvard T.H. Chan School of Public Health na stránke <http://www.hsph.harvard.edu/hicrc/firearms-research/gun-ownership-and-use/>

⁽⁷⁾ John R. Lott, Jr. a David B. Mustard, *Crime, Deterrence, and Right-to-Carry Concealed Hand Guns* (Zločin, zastrasovanie a právo na nosenie skrytých strelných zbraní), University of Chicago Law School, máj 1998.

⁽⁸⁾ Alpers, Philip, Amélie Rossetti a Marcus Wilson, 2016, *Guns in Australia: Total Number of Gun Deaths* (Zbrane v Austrálii: Celkový počet úmrtí spôsobených strelnou zbraňou), Sydney School of Public Health, The University of Sydney, GunPolicy.org, 7. marca. Vyhľadané 10. marca 2016 na stránke: http://www.gunpolicy.org/firearms/compareyears/10/total_number_of_gun_deaths

3.2.2 Austrálsky program odkúpenia zbraní je založený na myšlienke, že veľká dostupnosť zbraní umožňuje, aby sa z vražedných pohnútok jedinca jednoduchšie stala masová vražda.

3.2.3 Podobne ako v Austrálii a po zabití 15 osôb v náhodných prestrelkách, po ktorých ostalo ešte 15 zranených, zakázalo používanie niektorých druhov zbraní aj Spojené kráľovstvo, pričom zaviedlo povinnú registráciu vlastníkov a poskytlo finančné prostriedky na program odkúpenia zbraní. Tento prípad nemal rovnaký účinok ako v Austrálii, pokiaľ ide o počet úmrtí spôsobených strelnou zbraňou⁽⁹⁾.

3.2.4 Nedávna významná štúdia o kontrole zbraní, uverejnená vo februári 2016, preskúmala 130 ďalších štúdií vykonaných v 10 rôznych krajinách od roku 1950 do roku 2014⁽¹⁰⁾. Autori zastávajú názor, že napriek tomu, že nepreukázali, že reštriktívne zákony znižujú násilie, získané údaje naznačujú, že v niektorých krajinách je implementácia zákonov zameraných na obmedzenie prístupu k rôznym typom zbraní spojená so znížením počtu úmrtí spôsobených strelnou zbraňou. Prijatie zákonov, ktoré sprísňujú podmienky nadobúdania strelných zbraní (napr. overenie záznamov) alebo prístupu k zbraniam (napr. skladovanie) tiež súvisí s poklesom vražd z vášne a nešťastných úmrtí detí.

3.3 So zreteľom na tieto príklady a štúdie EHSV zastáva názor, že by sa mali dodržiavať prísne pravidlá pre získanie povolenia na používanie a držbu zbrane, nadobúdanie zbraní a munície, zákaz a deaktiváciu niektorých druhov zbraní a tiež v rámci programu odkúpenia zbraní členskými štátmi na účely ich zničenia.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Iniciatíva je v súlade so zásadou subsidiarity a proporcionality. Forma smernice je primeraná vzhľadom na to, že nie je isté, či by členské štáty boli ochotné akceptovať nariadenie.

4.2 Touto smernicou sa menia rôzne články predchádzajúcej smernice, pričom sa vysvetľujú a zavádzajú nové požiadavky, ktoré výrazne zlepšujú predchádzajúci akt, a EHSV ich ako také víta.

4.3 EHSV podporuje, aby sa pred vydaním alebo obnovením povolenia na používanie a držbu zbrane zaviedli povinné lekárske vyšetrenia fyzického a duševného zdravia, ktoré by dosahovali európsku kvalitu a splňali minimálne požiadavky na európskej úrovni, pričom tento postup je už v niektorých členských štátoch prijatý. Konštatuje však, že v smernici by sa tiež mohlo požadovať absolvovanie odbornej prípravy o manipulácii so strelnou zbraňou a požiadavky na zabezpečené skladovanie (v trezore, ako sa už vyžaduje v niektorých členských štátoch) a bezpečnú prepravu zbraní a ich komponentov.

4.4 Európska únia preukázala svoju schopnosť prijímať rozsiahle právne predpisy v mnohých oblastiach. Vzorovým príkladom je automobilový priemysel, ktorý musel reagovať na požiadavky v oblasti bezpečnosti (cestujúcich a životného prostredia) rozsiahlymi investíciami do výskumu a vývoja. Tiež sa rozšírili pojmy, pokiaľ ide o označovanie zbraní a ich komponentov. EHSV v strednodobom resp. dlhodobom horizonte navrhuje zísť pri označovaní projektilov ešte ďalej a zvážiť možnosť uložiť priemyslu povinnosť neodstrániteľne ich označovať na mieste, ktoré sa nezničí pri používaní, napríklad vnútri munície, tak, aby sa umožnila ich úplná výsledovateľnosť. Na mieste trestného činu zvyčajne zostanú projektily, a nie zbraň, a takéto označenie môže byť dôležitým zdrojom informácií pri policajnom vyšetrení.

4.5 Pokiaľ ide o databázy strelných zbraní, EHSV podporuje ich prepracovanie, ktorým sa rozšíri rozsah záznamov až po zničenie strelnej zbrane. Predstavuje to veľký prínos a dôležitý nástroj na kontrolu a vyšetrenie. Komisia by mala podporovať orgány v tom, aby tieto záznamy dávali v reálnom čase k dispozícii vo všetkých členských štátoch, čo uľahčí získavanie dôkazov a umožní rýchlu a účinnú výmenu informácií o údajoch vedúcich k identifikácii a lokalizácii strelných zbraní.

⁽⁹⁾ Alpers, Philip, Amélie Rossetti a Marcus Wilson, 2016, *Guns in the United Kingdom: Total Number of Gun Deaths* (Zbrane v Spojenom kráľovstve: Celkový počet úmrtí spôsobených strelnou zbraňou), Sydney School of Public Health, The University of Sydney. GunPolicy.org, 23. februára. GunPolicy.org, 23. februára. Vyhľadane 10. marca 2016 na stránke: http://www.gunpolicy.org/firearms/compareyears/10/total_number_of_gun_deaths

⁽¹⁰⁾ Julian Santaella-Tenorio, Magdalena Cerdá, Andrés Villaveces, a Sandro Galea, *What Do We Know About the Association Between Firearm Legislation and Firearm-Related Injuries?* (Čo vieme o vzájomnom vzťahu medzi právnymi predpismi v oblasti strelných zbraní a zraneniami spôsobenými takýmito zbraňami?), vydané vydavateľstvom Oxford University Press v mene Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health.

4.6 V kategórii zakázaných zbraní sú tiež zahrnuté poloautomatické strelné zbrane na civilné použitie, „ktoré sa podobajú zbraniam s automatickými mechanizmami“. Pojem „podobá sa“ nie je dostatočne objektívny, mali by sa skôr vymedziť jasné kritériá, pokiaľ ide o „podobné znaky“, podľa ktorých by mali byť tieto zbrane zaradené do kategórie zakázaných strelných zbraní.

4.7 Poplašné a signálne zbrane, salutky a akustické zbrane, ako aj repliky, budú odteraz uvádzané v kategórii C – strelné zbrane podliehajúce ohláseniu. Hoci sa to už stanovuje v právnych predpisoch niektorých členských štátov, EHSV vyjadruje pochybnosti o význame zahrnutia takéhoto ustanovenia vzhľadom na to, že okrem toho, že sa tieto zbrane v protokole OSN nepovažujú za „strelné zbrane“, v prípadoch, keď sa to v právnych predpisoch ešte nestanovuje, povedie ohlasovacia povinnosť k značným administratívnym nákladom, a to pri druhu zbraní, ktorých hrozba pre bezpečnosť občanov sa nezdá byť príliš vysoká.

4.8 Ohrozenie bezpečnosti občanov pri týchto alebo iných zbraniach, napríklad vzduchových zbraniach, by malo byť predmetom štúdie, v ktorej sa posúdi ich nebezpečnosť a možnosti ich úpravy na zbrane s väčším smrtiacim účinkom. Táto štúdia by mohla slúžiť ako základ zavedenia nových technických a právnych pravidiel týkajúcich sa bezpečnosti, úpravy, premeny, deaktivácie a zničenia zbraní.

4.9 V digitálnej spoločnosti je potrebné dohliadať na nebezpečenstvo, ktoré predstavuje elektronický obchod v oblasti prevodov zbraní a munície. Spoločnosti *Facebook* a *Instagram* oznámili, že zaviedli obmedzenia týkajúce sa predaja zbraní na svojich sociálnych sieťach, a svojim používateľom zakázali inzerovať alebo dohadovať si prevody zbraní prostredníctvom zverejnených príspevkov, diskusných skupín alebo súkromných správ. EHSV zastáva názor, že napriek tomu, že je to stanovené, že elektronický obchod s určitými druhmi zbraní a munície sa môže povoliť podnikateľom a sprostredkovateľom v oblasti zbraní, mali by sa povoliť len osobné prevody, čím sa zabezpečí prísny dohľad zo strany príslušných orgánov.

4.10 Vďaka technologickým inováciám vznikli trojrozmerné tlačiarne. V prípade zbraní neostala táto technológia nepovšimnutá a netrvalo dlho a na internete sa objavili návody a programy, ktoré umožňovali vytlačiť si zbraň, ktorou je možné zabíjať. Keďže tlač zbraní zatiaľ neupravujú žiadne právne predpisy, predstavuje táto technológia skutočnú hrozbu, ktorej sa zatiaľ neprikladá náležitý význam. Krajiny by sa mali spojiť a o tejto téme diskutovať, sledovať internet či dokonca kontrolovať nákup materiálov, ktoré možno použiť na výrobu tohto druhu zbraní, a seriózne zvážiť zákaz ich výroby.

4.11 Smernica členským štátom umožňuje, aby subjektom, ktoré sa zbraniam venujú s kultúrnym a historickým poslaním a sú v tomto zmysle uznané, povolili ponechať si vo svojom fonde strelné zbrane kategórie A získané pred nadobudnutím účinnosti tejto smernice za predpokladu, že sú deaktivované. EHSV sa nazdáva, že treba zvážiť osobitný režim uplatňovania smernice na zbierky zbraní uložené v múzeách, ktorých činnosť je členskými štátmi riadne uznaná, a to za predpokladu, že nie je ohrozená bezpečnosť alebo verejný poriadok. Tento režim by obsahoval prísne pravidlá vystavovania, registrácie a skladovania zbraní a manipulácie s nimi, ale zabránil by zničeniu zbraní kategórie A s vysokou historickou hodnotou.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady týkajúcej sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie)

[COM(2015) 616 final — 2015/0283 (COD)]

(2016/C 264/10)

Spravodajca: Jorge PEGADO LIZ

Pomocní spravodajcovia: Roger BARKER a Christophe LEFÈVRE

Rada sa 29. apríla 2016 rozhodla podľa článku 50 ods. 1 a ods. 2 písm. g) Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady týkajúcej sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie)

[COM(2015) 616 final — 2015/0283 (COD)].

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla 2016) prijal 223 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV bezvýhradne podporuje iniciatívu spočívajúcu v konsolidácii, kodifikácii, a teda zjednodušení textu návrhu týkajúceho sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností [COM(2015) 616 final], čo je v súlade s tým, čo výbor viackrát navrhol vo svojich stanoviskách.

1.2 EHSV podrobne preskúmal všetky konsolidované texty a všetky návrhy nových kodifikovaných znení a s istotou môže povedať, že okrem bodov podrobne uvedených v bode 4.2 nezistil žiadnu formálnu chybu.

1.3 EHSV odporúča, aby tabuľka zhody uvedená v prílohe IV bola vypracovaná s dvoma vstupmi, aby bolo možné porovnať aj nové články s bývalými článkami, a nielen bývalé články s novými článkami.

1.4 EHSV by si bol okrem toho želal ambicióznejší návrh, ktorého cieľom by bola kodifikácia prvkov, ktoré sú rozptýlené v iných legislatívnych nástrojoch, najmä prvkov, na ktoré sa odkazuje v smerniciach uvedených v bode 4.4.

1.5 Výbor by ocenil, ak by sa pri zásadnej revízii nového znenia riadne zohľadnili návrhy, ktoré predložil v priebehu rokov ku každej zo smerníc, ktoré sú predmetom tohto návrhu Európskej Komisie, a to najmä v stanoviskách uvedených v bode 4.8.

2. Predmet a cieľ návrhu Komisie

2.1 V dôvodovej správe návrhu Komisie [COM(2015) 616 final z 3. decembra 2015] sa uvádza:

„Predkladaný návrh sleduje kodifikáciu siestej smernice Rady zo 17. decembra 1982 o rozdelení akciových spoločností, vychádzajúcej z článku 54 ods. 3 bod g) zmluvy (82/891/EHS), jedenástej smernice Rady z 21. decembra 1989 o požiadavkách na sprístupnenie údajov týkajúcich sa pobočiek zriadených v určitom členskom štáte určitými druhmi obchodných spoločností, ktoré sa spravujú právom iného štátu (89/666/EHS), smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/56/ES z 26. októbra 2005 o cezhraničných zlúčeníach alebo splynutiach kapitálových spoločností, smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/101/ES zo 16. septembra 2009 o koordinácii záruk, ktoré sa od obchodných spoločností v zmysle článku 48 druhého odseku zmluvy vyžadujú v členských štátoch na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto záruk, smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/35/EÚ z 5. apríla 2011 o zlúčení a splynutí akciových spoločností, smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/30/EÚ z 25. októbra 2012 o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 54 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností a udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení.“

2.2 Keďže ide o kodifikáciu, Komisia zdôrazňuje: „Nová smernica nahrádza viaceré právne akty tvoriace predmet kodifikácie; návrh plne zachováva obsah kodifikovaných právnych aktov a obmedzuje sa výlučne na ich zjednotenie do jedného právneho aktu, pričom formálne zmeny a doplnenia nepresahujú nevyhnutný kodifikačný účel.“ To však neznamená, že pri tejto kodifikácii sa nemusia „dodržať štandardné postupy prijímania aktov Únie“. Toto konštatovanie odôvodňuje stanovisko EHSV, hoci ide „skrátene [...] konanie pre rýchle prijatie kodifikovaných právnych aktov“ podľa medziinštitucionálnej dohody z 20. decembra 1994 medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou, ktorá je stále platná, a ktorú posilnila posledná medziinštitucionálna dohoda uzavretá medzi týmito inštitúciami ⁽¹⁾.

2.3 Cieľom spomínanej iniciatívy týkajúcej sa kompilácie, systematizácie a kodifikácie európskeho práva obchodných spoločností je zjednodušiť výklad, transpozíciu, uplatňovanie a vykonávanie noriem EÚ, ktoré upravujú túto oblasť práva.

2.4 EHSV v mnohých svojich stanoviskách navrhol, odporúčal a žiadal, aby sa európsky zákonodarca usiloval ísť týmto smerom, pričom výbor toto úsilie vždy podporoval. EHSV preto bezvýhradne súhlasí s iniciatívou, ktorú Komisia začala prostredníctvom tohto návrhu najmä preto, že ide o oblasť, kde zjednodušenie prinesie výhody každému: podnikom, pracovníkom, spotrebiteľom a občanom vo všeobecnosti, ale konkrétne aj sudcom, advokátom, notárom a vlastne všetkým osobám, ktoré v rámci svojej profesie uplatňujú právo spoločností.

3. Začiatok a vývoj práva obchodných spoločností v Európskej únii

3.1 Právny základ počiatočného práva spoločností možno nájsť v článkoch 48 až 66 EHS pôvodnej Rímskej zmluvy z roku 1957, ktorou bolo založené EHS. Myšlienka aproximácie vnútroštátnych právnych predpisov v určitých aspektoch práva obchodných spoločností sa objavila až so zmluvou podpísanou v Maastrichte 7. februára 1992, konkrétne v novom znení článkov 94 až 97 (pochádzajúcich z Jednotného európskeho aktu) o aproximácii právnych predpisov v súvislosti s realizáciou jednotného trhu, ako aj v novom znení článkov 39 až 55 ES (ktoré nahradili bývalé články 48 až 66 EHS).

3.2 Preto od prijatia prvej smernice Rady 68/151/EHS z 9. marca 1968 o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 zmluvy s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto ochranných opatrení v rámci celého spoločenstva (Ú. v. ES L 65, 14.3.1968, s. 8), sa desiatky smerníc, nariadení a odporúčaní pokúšali o reguláciu určitých aspektov práva obchodných spoločností v Európe, ktoré súvisia s realizáciou jednotného trhu, a to buď aproximáciou vnútroštátnych právnych predpisov, alebo snahou tieto právne predpisy harmonizovať, ale bez toho, aby sa usilovali o skutočný „zjednocujúci kódex“ práva obchodných spoločností v Európe.

3.3 Cieľom iniciatívy, ktorú Komisia začala prostredníctvom tohto návrhu, dokonca ani nie je kodifikovať všetky smernice týkajúce sa rôznych aspektov práva obchodných spoločností. Venuje sa totiž len aspektom, ktoré sú predmetom týchto šiestich smerníc:

- šiesta smernica Rady 89/891/EHS zo 17. decembra 1982 o rozdelení akciových spoločností, vychádzajúca z článku 54 ods. 3 bod g) zmluvy,
- jedenásta smernica Rady 89/666/EHS z 21. decembra 1989 o požiadavkách na sprístupnenie údajov týkajúcich sa pobočiek zriadených v určitom členskom štáte určitými druhmi obchodných spoločností, ktoré sa spravujú právom iného štátu,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/56/ES z 26. októbra 2005 o cezhraničných zlúčeníach alebo splynutiach kapitálových spoločností,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/101/ES zo 16. septembra 2009 o koordinácii záruk, ktoré sa od obchodných spoločností v zmysle článku 48 druhého odseku zmluvy vyžadujú v členských štátoch na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto záruk,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/35/EÚ z 5. apríla 2011 o zlúčení a splynutí akciových spoločností,

⁽¹⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARG+PE-575.118+03+DOC+PDF+V0//SK>.

— smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/30/EÚ z 25. októbra 2012 o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 54 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností a udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení.

3.4 Táto iniciatíva bola uskutočnená na základe predbežnej konsolidácie smerníc 82/891/EHS, 89/666/EHS, 2005/56/ES, 2009/101/ES, 2011/35/EÚ a 2012/30/EÚ a právnych predpisov, ktorými boli zmenené a doplnené, v 23 oficiálnych jazykoch. Bývalé a nové číslovanie sa uvádza v tabuľke zhody, ktorá sa nachádza v prílohe IV budúcej smernice.

4. Hodnotenie návrhu

4.1 Ako sa uvádza vyššie, EHSV bezvýhradne súhlasí s iniciatívou spočívajúcou v konsolidácii, kodifikácii, a teda zjednodušení textu, ktoré je výsledkom tejto práce.

4.2 EHSV podrobne preskúmal všetky konsolidované texty a všetky návrhy nových kodifikovaných znení a s istotou môže povedať, že okrem nasledujúcich pripomienok nezistil žiadnu formálnu chybu:

— v kodifikovanom znení odôvodnenia 3 smernice 2005/56/ES sa uvádza „stanoviť“ namiesto „ustanoviť“,

— odsek 2 článku 10 smernice 89/666/EHS nebol kodifikovaný v návrhu smernice,

— v odôvodneniach 48, 62, 65, 66 a 80 by Komisia mala potvrdiť, či odkazy na niektoré legislatívne akty zodpovedajú skutočne najnovším opatreniam prijatým v jednotlivých oblastiach napríklad v odôvodnení 48 by sa odkaz na smernicu o zneužívaní trhu mal aktualizovať odkazom na nariadenie o zneužívaní trhu [nariadenie (EÚ) č. 596/2014 Európskeho parlamentu a Rady zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu) a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES a smerníc 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES],

— v názve kapitoly III by sa malo spresniť, že príslušné zverejňovanie sa uskutočňuje „v prospech ochrany tretích strán“. Pokiaľ je naopak príslušné zverejnenie aj v prospech akcionárov, nemala by sa potom v článku 13 písm. f) spomenúť aj smernica 2013/24/EÚ a smernica 2014/95/EÚ?

4.3 EHSV odporúča, aby tabuľka zhody v prílohe IV bola vypracovaná s dvoma vstupmi, aby bolo možné porovnať aj nové články s bývalými článkami, a nielen bývalé články s novými článkami.

4.4 EHSV by si bol okrem toho želal ambicióznejší návrh, ktorého cieľom by bola kodifikácia prvkov, ktoré sú rozptýlené v ďalších legislatívnych nástrojoch, najmä prvkov, na ktoré sa odkazuje v uvedených smerniciach:

— smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/76/EÚ z 24. novembra 2010, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokiaľ ide o kapitálové požiadavky na obchodnú knihu a na resekuritizácie a preverovanie politik odmeňovania orgánmi dohľadu,

— smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/36/ES z 11. júla 2007 o výkone určitých práv akcionárov spoločností registrovaných na regulovanom trhu,

— smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/25/ES z 21. apríla 2004 o ponukách na prevzatie,

— smernica Rady 2001/86/ES z 8. októbra 2001, ktorou sa dopĺňajú stanovby európskej spoločnosti v súvislosti s účasťou zamestnancov na riadení,

— smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/102/ES zo 16. septembra 2009 v oblasti práva obchodných spoločností o spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom,

— ôsma smernica Rady 84/256/EHS z 10. apríla 1984 o požiadavkách kladených na osoby oprávnené vykonávať povinný audit účtovných dokladov, vychádzajúca z článku 54 ods. 3 písm. g) zmluvy,

- siedma smernica Rady 83/349/EHS z 13. júna 1983 o konsolidovaných účtovných závierkach, vychádzajúca z článku 54 ods. 3 písm. g) zmluvy,
- štvrtá smernica Rady 78/660/EHS z 25. júla 1978 o ročnej účtovnej závierke niektorých typov spoločností, vychádzajúca z článku 54 ods. 3 písm. g) zmluvy.

4.5 Komisia však vo svojom pracovnom programe na rok 2015 [COM(2014) 0910 final, príloha III, bod 45] oznámila kodifikáciu smernice 2009/102 v oblasti práva obchodných spoločností o spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom.

4.6 EHSV víta skutočnosť, že v smernici 2003/58/ES a smernici 2006/68/ES Komisia zohľadnila niektoré odporúčania pracovnej skupiny zaoberajúcej sa zjednodušením práva obchodných spoločností v rámci iniciatívy SLIM, ktorá sa týka zjednodušenia prvej a druhej smernice v oblasti práva obchodných spoločností.

4.7 Ku všetkým smerniciam, ktoré sú predmetom skúmaného návrhu Komisie, mal EHSV príležitosť vypracovať stanoviská, ktoré neboli vždy v plnej miere zohľadnené. Výbor by si taktiež priaľ, aby Komisia v prípade zásadnej revízie nového znenia náležite prihliadla na návrhy, ktoré už výbor v priebehu minulých rokov vypracoval, a ktorými sa táto iniciatíva nezaoberá.

4.8 Ide konkrétne o tieto stanoviská:

- stanovisko z 24. septembra 1987, Ú. v. ES C 319, 30.11.1987, s. 61, spravodajca: pán Jean PARDON,
- stanovisko z 28. apríla 2004, Ú. v. EÚ C 117, 30.4.2004, s. 43, spravodajkyňa: pani María Candelas SANCHEZ MIGUEL,
- stanovisko z 30. mája 2007, Ú. v. EÚ C 175, 27.7.2007, s. 33, spravodajkyňa: pani María Candelas SANCHEZ MIGUEL,
- stanovisko z 25. februára 2009, Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 27, spravodajkyňa: pani María Candelas SANCHEZ MIGUEL,
- stanovisko z 15. júna 2011, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 118, spravodajca: pán Miklós PASZTOR,
- stanovisko z 12. decembra 2012, Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 68, spravodajkyňa: pani Lena ROUSSENOVA,

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zaistení cezhraničnej prenosnosti online obsahových služieb na vnútornom trhu

[COM(2015) 627 final – 2015/0284 (COD)]

(2016/C 264/11)

Spravodajca: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

Rada (8. januára 2016) a Európsky parlament (21. januára 2016) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zaistení cezhraničnej prenosnosti online obsahových služieb na vnútornom trhu

[COM(2015) 627 final – 2015/0284 (COD)].

Sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla 2016) prijal 162 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Výbor kladne hodnotí iniciatívu Komisie zaoberať sa tzv. cezhraničnou prenosnosťou. Cezhraničná prenosnosť v podstate umožňuje používateľom a spotrebiteľom online audiovizuálnych obsahových služieb, ku ktorým majú legálny prístup v štáte svojho pobytu, využívať tieto služby aj vtedy, keď sa dočasne presúvajú do iného členského štátu EÚ.

1.2. Výbor tiež súhlasí s tým, aby sa na reguláciu prenosnosti použilo nariadenie, keďže ide o cezhraničnú činnosť. Ako logické sa tiež javí stanovenie *vacatio legis*, od ktorého sa bude zohľadňovať nevyhnutnosť reštriktívnych ustanovení týkajúcich sa prenosnosti v platných zmluvách. V tejto súvislosti sa obdobie šiestich mesiacov považuje za primerané na to, aby príslušní poskytovatelia služieb prispôbili svoje ponukové systémy novej situácii.

1.3. EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné jasne vymedziť pojem „členský štát pobytu“ účastníka, aby sa ostatné členské štáty EÚ automaticky museli považovať za štáty, v ktorých sa môže nachádzať dočasne. Jednoduchá zmienka o obvyklom mieste pobytu v článku 2 nemusí byť postačujúca a preto by bolo potrebné posúdiť iné kritériá dočasnosti, životné okolnosti atď. a vytvoriť neúplný zoznam ukazovateľov s cieľom spresniť dočasný vzťah založený na pobyte. Výbor sa v každom prípade domnieva, že ak existuje klient, predplatiť alebo účastník služby a používateľ je na základe svojej IP adresy, pripojenia na internet alebo iného rovnocenného ukazovateľa identifikovaný a viazaný na určitý členský štát, mala by sa zaistiť cezhraničná prenosnosť.

1.4. Pokiaľ ide o povahu a podmienky prenosných služieb, je jasné, že súčasťou návrhu sú platené aj neplatené služby daného druhu, hoci v prípade neplatených služieb sa vždy musí „overiť“ členský štát. Domnievame sa, že predovšetkým v prípade neplatených služieb by sa ich prenosnosť mala zaistiť vtedy, ak je členský štát „overiteľný“, t. j. keď ho možno „overiť“, a ak tým poskytovateľovi služby nevzniknú dodatočné náklady.

1.5. V normatívnych ustanoveniach by sa malo výslovne uviesť, že akékoľvek ochudobnenie alebo zhoršenie ponuky, ktoré ovplyvní služby, ich rozsah, dostupnosť v zariadeniach a počet používateľov, sa bude považovať za nesplnenie služby. Takisto by sa mala zaistiť minimálna kvalita prístupu, a to aspoň taká, ktorú možno považovať za štandardnú alebo referenčnú v členskom štáte pobytu a ktorá je dostupná prostredníctvom miestnych liniek, s cieľom nepodporovať nekalé podmienky a praktiky, ako je príplatok za zaručené poskytovanie prístupu typu alebo triedy „Premium“, pričom jednoduché upozornenie používateľa o poskytovanej úrovni kvality nemožno považovať za dostatočné. Tieto povinnosti by mali byť výslovne uvedené aj v samotnom texte nariadenia, a nielen v jeho odôvodnení.

2. Úvod

2.1. Medzi politickými usmerneniami Európskej komisie z 15. júla 2014 sa ako priorita č. 2 uvádza vytvorenie „prepojeného jednotného digitálneho trhu“, na základe čoho bolo schválené oznámenie s názvom *Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe* ⁽¹⁾. EHSV vo svojom stanovisku uvedenú prioritu podporil ⁽²⁾, pretože sa domnieva, že by mohla byť novým impulzom pre digitálnu politiku v Európskej únii.

2.2. Komisia konkrétne navrhla „zabrániť neopodstatnenému geografickému blokovaniu“ s cieľom umožniť spotrebiteľom a podnikom v plnej miere využívať jednotný trh z hľadiska výberu a za nižšie ceny.

2.3. Konferencia Organizácie Spojených národov pre obchod a rozvoj (Unctad) nedávno schválila aktualizáciu usmernení tejto organizácie na ochranu spotrebiteľov s cieľom aktualizovať ich zo zreteľom na najnovší technologický vývoj vrátane elektronického obchodu a tzv. digitálnej spotreby, zvýšiť prostredníctvom nich ochranu súkromia na internete a začleniť do nich zásadu, podľa ktorej si spotrebiteľia zaslúžia primeranú ochranu.

2.4. Pri príprave uvedenej stratégie pre jednotný digitálny trh Komisia prijala aj oznámenie o modernizácii noriem týkajúcich sa autorských práv a o zmluvách o online predaji a zmluvách o dodávaní digitálneho obsahu, ku ktorým sa EHSV vyjadri.

2.5. Do tohto rámca patrí aj návrh nariadenia o tzv. cezhraničnej prenosnosti, ktorá spočíva v tom, že odberateľ online obsahovej služby v určitom štáte EÚ získa prístup k tomuto obsahu, aj keď sa dočasne premiestni do iného členského štátu. Táto prenosnosť sa považuje za významný krok na dosiahnutie širšieho prístupu k audiovizuálnemu obsahu zo strany používateľov – ide o niečo, čo samotná Komisia považuje za kľúčový cieľ rozvoja stratégie pre jednotný digitálny trh.

2.6. Problémy, s ktorými sa v súčasnosti stretávajú európski občania ako predplatelia tohto druhu služieb a ktoré súvisia s prístupom k uvedeným službám mimo územia ich krajiny, no stále v EÚ, alebo nemožnosť sa k týmto službám dostať, sú inej než technologickej povahy. Ich príčinou je geografické blokovanie, ktoré sa zakladá na praktikách udeľovania licencií držiteľom práv alebo na obchodných praktikách poskytovateľov služieb. V neprospech cezhraničnej prenosnosti sú aj vysoké roamingové poplatky, ktoré znášajú spotrebiteľia a európski používatelia. Ich odstránenie sa však blíži vďaka návrhu, ktorý schválila Komisia.

3. Obsah návrhu

3.1. Hlavným cieľom návrhu nariadenia, ako sa uvádza v článku 1 textu predloženého na pripomienkovanie, je zaistiť cezhraničnú prenosnosť online obsahových služieb na vnútornom trhu. Ide teda o to, aby každý používateľ v Európskej únii, ktorý legálne prijíma tento obsah vo svojej krajine pobytu, mohol mať k nemu prístup, i keď sa dočasne zdržiava v inom členskom štáte.

⁽¹⁾ COM(2015) 192 final.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 71, 24.2.2016, s. 65.

3.2. Článok 2 obsahuje rôzne vymedzenia týkajúce sa podstaty služby a zapojených účastníkov: „účastník“, „spotrebiteľ“, „členský štát pobytu“, „dočasne prítomný“, „online obsahová služba“, „prenosná“. V súvislosti s online obsahovými službami sa spresňuje, že môže ísť o audiovizuálne mediálne služby alebo služby, ktorými sa sprístupňujú služby alebo iné predmety ochrany alebo prenosy vysielacích organizácií. Tieto služby možno používateľom poskytovať lineárne alebo na požiadanie, za odplatu alebo bezodplatne.

3.3. V článku 3 návrhu nariadenia sa stanovuje, že povinnosť umožniť uvedenú prenosnosť v iných štátoch, ktorá sa zavádza pre poskytovateľov prenosnej služby, neznamená zachovanie úrovni kvality poskytovaných v členskom štáte pobytu, ak sa poskytovateľ služby výslovne nezaviaže, že ich bude zaručovať. Bude však povinný informovať účastníkov o kvalite poskytovania tejto služby.

3.4. Podľa článku 4 sa poskytovanie prenesenej služby, ako aj prístup k nej a jej využívanie účastníkom, považuje za poskytovanie v štáte pobytu, a to na účely audiovizuálnej regulácie, regulácie v oblasti duševného vlastníctva alebo ochrany osobných údajov.

3.5. V článku 5 sa stanovuje nevyhnutnosť zmluvných ustanovení, ktoré sú v rozpore s povinnosťou umožniť cezhraničnú prenosnosť a ktoré existujú medzi držiteľmi práv a poskytovateľmi služieb, ako aj medzi poskytovateľmi služieb a ich klientmi. Držitelia práv môžu vyžadovať, aby poskytovateľ služby pomocou účinných prostriedkov, ktoré musia byť primerané a adekvátne, overil, že služba sa poskytuje v súlade s nariadením.

3.6. V článku 6 sa stanovuje, že spracovanie osobných údajov účastníkov sa bude musieť prispôbiť európskym právnym predpisom v tejto oblasti (smernice 95/46/ES a 2002/58/ES) ⁽³⁾.

3.7. V článku 7 sa stanovuje, že toto nariadenie sa vzťahuje nielen na zmluvy uzavreté po jeho vstupe do platnosti, ale so spätnou platnosťou aj na zmluvy uzavreté a práva nadobudnuté pred dátumom jeho uplatňovania, ak sa týkajú poskytovania online obsahovej služby, prístupu k nej alebo jej využívania.

3.8. V článku 8 sa stanovuje lehota na uplatňovanie nariadenia po jeho uverejnení, ktorá predstavuje 6 mesiacov.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Výbor kladne hodnotí iniciatívu Komisie zaoberať sa tzv. cezhraničnou prenosnosťou, ktorá v podstate umožňuje používateľom a spotrebiteľom prístup k online audiovizuálnym obsahovým službám zaregistrovaným v určitom členskom štáte EÚ, a to aj keď dočasne cestujú do iného členského štátu.

4.2. EHSV sa domnieva, že toto opatrenie je v rámci stratégie Komisie dôležité na vybudovanie jednotného digitálneho trhu, pokiaľ ide o odstránenie prekážok slobodného poskytovania služieb a slobodnej hospodárskej súťaže medzi podnikmi. Zároveň má i obchodné aspekty, čím môže posilniť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť a podporiť začleňovanie jednotlivých skupín organizovanej občianskej spoločnosti.

4.3. Cieľom návrhu nariadenia, ktorý predložila Komisia 9. decembra 2016, je v tejto súvislosti odstrániť prekážky cezhraničnej prenosnosti a zaviazat poskytovateľov, aby cezhraničnú prenosnosť poskytovali v prípade, že sa tieto služby poskytujú legálne a sú prenosné na ich vnútroštátnom trhu.

4.4. Výber právneho nástroja (nariadenie) by teda bolo možné odôvodniť nadnárodným charakterom činnosti, ktorá má byť predmetom regulácie, a potrebou, aby sa podobne a súbežne vzťahoval na všetky členské štáty. Návrh je v súlade s článkom 56 ZFEÚ, podľa ktorého sú zakázané obmedzenia slobody poskytovať služby v Únii vo vzťahu k štátnym príslušníkom členských štátov, ktorí sa usadili v niektorom inom členskom štáte ako príjemca služieb.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 281, 23.11.1995, s. 31 a Ú. v. ES L 201, 31.7.2002, s. 37.

4.5. EHSV súhlasí so zvoleným právnym základom vnútorného trhu (článok 114 ZFEÚ), a to pre neodmysliteľný cezhraničný dosah a podstatu služieb, ktoré zahŕňa návrh nariadenia, a potrebu súladu s ostatnými politikami Európskej únie, najmä pokiaľ ide o kultúrne aspekty (článok 167 ZFEÚ) a podporu záujmov spotrebiteľov (článok 169 ZFEÚ). Je dôležité, aby sa toto nariadenie vykladalo v súlade s rešpektovaním súkromného a rodinného života, právom na ochranu osobných údajov, slobodou prejavu a slobodou podnikania.

4.6. Návrh sa vzťahuje na obsah, ktorý šíria vysielacie organizácie alebo poskytovatelia služieb informačnej spoločnosti, či už lineárny alebo na požiadanie, a ktorý poskytujú veľké podniky alebo MSP formou sťahovania, strimingu alebo iným postupom výmenou za odplatu (predplátne) alebo bezodplatne. V prípade bezodplatného poskytovania uvedených služieb sa vždy musí overiť štát pobytu registrovaného používateľa (napríklad prostredníctvom IP adresy alebo internetového pripojenia). Do návrhu nariadenia by nebol zaradený iný tovar a služby, ktoré sú predmetom cezhraničných transakcií a u ktorých je striktno audiovizuálny obsah len doplnkom.

4.7. Cieľom návrhu nariadenia je preto čo najefektívnejšie vyhovieť želaniam a potrebám občanov v digitálnej oblasti, keďže im toto opatrenie umožní pri cestovaní po krajinách EÚ využívať audiovizuálny obsah, ku ktorému majú prístup. Zároveň umožní zosúladiť rozvoj trhu s audiovizuálnym obsahom a zachovať vysokú úroveň ochrany pre držiteľov práv (autorských práv a súvisiacich práv, ako aj práv na vysielanie významných podujatí a informácií).

4.8. Komisia v tejto súvislosti poukazuje na výhody, ktoré môžu z dlhodobého hľadiska plynúť z tejto iniciatívy pre účastníkov na strane dopytu, ako aj ponuky. V preambule návrhu nariadenia sa uvádza, že cezhraničná prenosnosť nepodporuje iba záujmy spotrebiteľov. Mohla by tiež priniesť rôzne výhody držiteľom práv v oblasti tvorby, interpretácie a prednesu, ako aj tým, ktorí sa venujú reprodukcii, komunikácii s publikom a sprístupňovaniu audiovizuálneho obsahu, a zabezpečiť im väčšiu právnu istotu a lepšiu schopnosť reagovať na žiadosti používateľov.

4.9. V každom prípade Komisia v súvislosti s poskytovateľmi a držiteľmi kladie mimoriadny dôraz na ich práva a činnosť, čím zaiste reaguje na obavy, ktoré tieto skupiny vyjadrili počas verejnej konzultácie. Uvádza sa, že návrh významne neovplyvňuje udeľovanie licencií na práva ani na obchodné modely; že vzhľadom na nevyhnutnosť ustanovení zmluvy, ktoré sú v rozpore s povinnou prenosnosťou, nie je nutné opätovne rokovať o licenciách; že (so zreteľom na širiteľov športového a audiovizuálneho obsahu, o ktorý je veľký záujem) prenosnosť nerozširuje spektrum používateľov služby a ako taká nespochybňuje územnú exkluzivitu licencií.

4.10. Do návrhu, konkrétne do článku 5 ods. 2, by sa malo doplniť, že okrem primeranosti a adekvátnosti prostriedkov, ktoré sa používajú na overenie adekvátneho poskytovania online obsahovej služby, uvedené „účinné prostriedky“ musia rešpektovať zásady a práva, ktoré zaručuje Charta základných práv Európskej únie alebo byť v súlade s nimi. Tieto zásady a práva by sa mali výslovne uviesť.

4.11. Poskytovaním služby na základe cezhraničnej prenosnosti sa táto služba stáva rovnocennou so službou, ktorá sa využíva v krajine pobytu, čím by vznikla „právna fikcia“ na účely autorských práv a súvisiacich práv, rozmnožovania, verejného prenosu, sprístupňovania alebo opätovného použitia, uvedených zariadení, povoleného počtu používateľov a rozsahu funkcií. Malo by sa spresniť, že sa pritom musí v každom prípade rešpektovať zásada technologickej neutrality. Mal by sa takisto objasniť rozsah pôsobnosti a vymedzenia návrhu nariadenia, a to najmä ustanovenia, ktoré súvisia s vymedzením subjektívneho rozsahu pôsobnosti. To sa musí v každom prípade zakladať na objektívnych a rozoznateľných kritériách, keďže sú potrebné na zaručenie právnej istoty a predvídateľnosti normy.

4.11.1. Platí však, že:

— táto povinnosť sa obmedzuje na splnenie určitých podmienok proporcionality alebo sa im podriaďuje, ak je zrejmé, že môže poskytovateľom služieb spôsobiť neprimerané náklady. Povinnosť prenosnosti sa teda nevzťahuje na poskytovateľa, ktorý pri poskytovaní služieb neoveruje krajinu pobytu účastníka,

- sa obmedzuje tiež povinnosť zabezpečiť splnenie práv držiteľov, a najmä
- sa nevyžadujú opatrenia na zaručenie toho, že kvalita poskytovania obsahovej služby v krajine pobytu bude rovnaká ako kvalita, ktorá sa ponúka v krajine bydliska, s výnimkou prípadu, keď sa k tomu poskytovateľ služby výslovne zaviazal, hoci by táto kvalita nemala byť horšia ako kvalita prístupu dostupná prostredníctvom miestnych liniek v krajine pobytu. Odôvodňuje sa to tým, že táto záruka kvality by mohla spôsobiť poskytovateľom služieb neprimerané náklady vzhľadom na rozdiely, ktoré existujú medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o telekomunikačnú kapacitu a infraštruktúru.

4.12. V súvislosti s posledným bodom treba uviesť, že by kombinácia výnimky zo zaručovania určitej štandardnej kvality a možnosti ponúkať služby typu *Premium*, ktoré by zaručovali túto kvalitu výmenou za príplatok, mohla vyvolať určité nekalé praktiky zo strany poskytovateľov. Zhoršením alebo znížením kvality základnej služby by sa obsah mohol stať takmer základným produktom, zatiaľ čo zisk sa spája s vyberaním poplatkov za službu. Malo by sa aspoň v normatívnej časti nariadenia výslovne objaviť ustanovenie o tom, že ponúkaná kvalita by v žiadnom prípade nemala byť nižšia ako kvalita, ktorú umožňuje prístup prostredníctvom miestnych liniek v krajine pobytu.

4.13. Na záver je potrebné vyzdvihnúť zámer Komisie vykonávať nariadenie so spätnou platnosťou. Znamená to, že voči záväzkom, ktoré strany vyrokovali skôr, sa ustanovenia a podmienky, na základe ktorých sa porušuje alebo obmedzuje prenosnosť, chápu ako neplatné. Okrem toho sa podporuje uzatváranie zmlúv medzi uvedenými stranami s cieľom vykonávať zásadu cezhraničnej prenosnosti.

4.14. EHSV navrhuje novú definíciu „čiastočne prenosných“ služieb, ktorá by sa mala uplatňovať pri online službách citlivých na kvalitu v prípadoch, ak nízka kvalita miestneho internetu predplatiteľom v konkrétnych oblastiach znemožňuje využívať on-line obsahové služby. Podobné uplatňovanie tohto pojmu sa uvádza na strane 8 posúdenia vplyvu⁽⁴⁾.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ SWD(2015) 270 final.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 575/2013, pokiaľ ide o výnimky pre obchodníkov s komoditami

[COM(2015) 648 final – 2015/0295 (COD)]

(2016/C 264/12)

Spravodajca: John WALKER

Rada (12. januára 2016) a Európsky parlament (18. januára 2016) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 575/2013, pokiaľ ide o výnimky pre obchodníkov s komoditami

[COM(2015) 648 final – 2015/0295 (COD)].

Sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) prijal 224 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV chápe, že je potrebné zmeniť nariadenie o kapitálových požiadavkách (EÚ) č. 575/2013 a súhlasí s navrhovanými zmenami a doplneniami.

1.2. EHSV chce v dohľadnom čase vypracovať stanovisko k revidovanému nariadeniu.

2. Úvod

2.1. Nasledujúce odseky, ktoré sú prevzaté z preambuly k navrhovanému nariadeniu, stručne vysvetľujú túto požiadavku.

2.2. Nariadením (EÚ) č. 575/2013 sa investičné spoločnosti, ktorých hlavná obchodná činnosť spočíva výlučne v poskytovaní investičných služieb alebo vykonávaní investičných činností vo vzťahu k finančným nástrojom uvedeným v oddiele C bodoch 5, 6, 7, 9 a 10 prílohy I k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES a na ktoré sa k 31. decembru 2006 nevzťahovala smernica Rady 93/22/EHS (ďalej len „obchodníci s komoditami“) oslobodzujú od požiadaviek týkajúcich sa veľkej majetkovej angažovanosti a od požiadaviek vlastných zdrojov. Uvedené výnimky sa uplatňujú do 31. decembra 2017.

2.3. V nariadení (EÚ) č. 575/2013 sa takisto vyžaduje, aby Komisia do 31. decembra 2015 vypracovala správu o vhodnom režime prudenciálneho dohľadu nad obchodníkmi s komoditami. V uvedenom nariadení sa okrem toho vyžaduje, aby Komisia do toho istého dátumu vypracovala správu o vhodnom režime prudenciálneho dohľadu nad investičnými spoločnosťami vo všeobecnosti. V prípade potreby môžu na uvedené správy nadväzovať legislatívne návrhy.

2.4. Preskúmanie prudenciálneho zaobchádzania s investičnými spoločnosťami („preskúmanie investičných spoločností“) vrátane obchodníkov s komoditami v súčasnosti prebieha, zatiaľ však nebolo dokončené. Dokončenie preskúmania a prijatie nových právnych predpisov, ktoré môžu byť potrebné v kontexte uvedeného preskúmania, bude uzatvorené až po 31. decembri 2017.

2.5. V rámci existujúceho režimu po 31. decembri 2017 začnú obchodníci s komoditami podliehať požiadavkám týkajúcim sa veľkej majetkovej angažovanosti a požiadavkám vlastných zdrojov. To by ich mohlo prinútiť, aby výrazne zvýšili objem vlastných zdrojov, ktoré potrebujú na to, aby mohli pokračovať vo svojej činnosti, čo by mohlo zvýšiť príslušné náklady na vykonávanie uvedených činností.

2.6. Rozhodnutie uplatňovať požiadavky týkajúce sa veľkej majetkovej angažovanosti a požiadavky vlastných zdrojov na obchodníkov s komoditami by nemalo byť výsledkom ukončenia platnosti výnimky. Namiesto toho by toto rozhodnutie malo byť podrobne odôvodnené, a to na základe záverov preskúmania investičných spoločností a jasne vyjadrené v právnych predpisoch.

2.7. Preto by sa mal stanoviť nový termín, do ktorého sa uplatňujú výnimky. Nariadenie (EÚ) č. 575/2013 by sa malo zodpovedajúcim spôsobom zmeniť.

3. Pohľad EHSV

3.1. EHSV akceptuje, že nariadenie obsahuje len zmenu lehoty z 31. decembra 2017 na 31. december 2020, ako je uvedené v bode 2.7.

3.2. EHSV ľutuje, že Komisia nebola schopná splniť stanovené lehoty uvedené vyššie v bode 2.4. Nazdáva sa však, že prudenciálne požiadavky by mali byť stanovené na základe podrobnej analýzy a hodnotenia. Výnimky, ktoré v súčasnosti platia pre komoditných maklérov, by sa nemali odstrániť len z toho dôvodu, že nebol dodržaný svojvoľne stanovený termín.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní

[COM(2016) 25 final – 2016/0010 (CNS)]

a na tému

Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú pravidlá proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu

[COM(2016) 26 final – 2016/0011 (CNS)]

(2016/C 264/13)

Spravodajca: Petru Sorin DANDEA

Pomocný spravodajca: Roger BARKER

Rada sa 9. a 10. februára 2016 rozhodla podľa článku 113 a článku 115 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní

[COM(2016) 25 final – 2016/010 (CNS)]

a na tému

Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú pravidlá boja proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam s priamym vplyvom na fungovanie vnútorného trhu

[COM(2016) 26 final – 2016/011 (CNS)]

Sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 28. apríla) prijal 126 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta iniciatívu Európskej komisie, ktorá navrhuje jednotnú implementáciu pravidiel obsiahnutých v projekte OECD BEPS na úrovni členských štátov. Je to v súlade s úsilím bojovať proti agresívnemu daňovému plánovaniu uplatňovanému niektorými nadnárodnými spoločnosťami, ktoré narušajú daňové základy členských štátov a ktorého odhadovaná výška sa pohybuje v rozpätí od 50 do 70 miliárd EUR ročne.

1.2. Výbor sa v týchto časoch pomalého a krehkého ozdravenia po kríze domnieva, že na zabezpečenie konkurencieschopnosti európskych podnikov, príťažlivosti EÚ ako investičnej lokality a súladu medzinárodnej daňovej sústavy, by sa prijaté opatrenia mali zosúladiť s krokmi, ktoré boli skutočne dohodnuté na úrovni OECD a ktoré uplatňujú iní medzinárodní partneri.

1.3. Výbor sa domnieva, že v tejto oblasti je potrebné vyvinúť všetko potrebné úsilie na dosiahnutie skutočne rovnakých podmienok a vytvoriť jednotný systém, ktorý bude platiť rovnako vo všetkých členských štátoch. Je dôležité, aby sa obmedzilo riziko fragmentácie v rozsahu, ktorý by mohol narušiť efektívnosť navrhovaných opatrení

1.4. EHSV sa domnieva, že podniky pôsobiace vo finančnom sektore by nemali byť vyňaté z rozsahu pôsobnosti smernice proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam. EHSV odporúča Komisii a členským štátom, aby zintenzívnili úsilie a viedli rokovania na medzinárodnej úrovni v rámci organizácií, ako OECD alebo G20, s cieľom zabezpečiť na úrovni EÚ a OECD jednotné vykonávanie navrhnutých pravidiel a analyzovať možnosť a spôsob ich uplatňovania aj v prípade podnikov vo finančnej oblasti.

1.5. EHSV podporuje návrh a odporúča členským štátom, aby rozloženie platby povoľovali len vtedy, ak sa prevod neuskutočňuje výlučne s cieľom znížiť daňové príspevky príslušného podniku.

1.6. EHSV odporúča, aby sa doložka o prechode od metódy oslobodenia od dane k metóde započítania uplatňovala priamo na všetkých daňovníkoch, ktorí majú príjmy na územiach známych ako daňové raje.

1.7. EHSV podporuje ustanovenia návrhu smernice týkajúce sa kontrolovaných zahraničných spoločností.

1.8. Vzhľadom na skutočnosť, že agresívne daňové plánovanie uskutočňujú väčšinou veľké nadnárodné korporácie, EHSV sa domnieva, že MSP by mali byť vyňaté z rozsahu pôsobnosti smernice zameranej na boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a smernice o administratívnej spolupráci.

1.9. So zreteľom na žiadosti organizácií občianskej spoločnosti týkajúce sa zvyšovania daňovej transparentnosti medzinárodných spoločností, EHSV odporúča Komisii, aby do rámca ustanovení smernice o administratívnej spolupráci zahrnula aj povinnosť členských štátov zverejňovať správy o finančných výsledkoch, ktoré budú predmetom automatickej výmeny informácií.

1.10. EHSV povzbudzuje Komisiu, aby dokončila vypracovanie zoznamu štátov alebo území, ktoré odmietajú rešpektovať normy dobrej správy v daňovej oblasti. EHSV sa domnieva, že tento zoznam by sa mal doplniť o sankcie uplatňované na spoločnosti, ktoré budú naďalej pôsobiť na týchto územiach.

1.11. EHSV odporúča, aby Komisia a členské štáty stanovili kratšiu lehotu na uplatnenie týchto pravidiel, ktoré sú zamerané na jednotné uplatňovanie záväzkov prijatých počas rokovaní v rámci procesu OECD BEPS na úrovni EÚ.

1.12. Vzhľadom na potenciálny vplyv na investičné prostredie v Európe by EHSV privítal, keby v návrhu smernice bolo posúdenie vplyvu, ako je to bežnou praxou v návrhoch, v ktorých sa navrhujú zásadné zmeny.

2. Návrh Európskej komisie

2.1. Európska komisia predložila v januári 2016 svoj balík opatrení proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam ako súčasť programu pre transparentnejšie, spravodlivejšie a efektívnejšie zdaňovanie podnikov⁽¹⁾.

2.2. Tento balík obsahuje zastrešujúce oznámenie⁽²⁾, v ktorom sa uvádza politický, hospodársky a medzinárodný kontext boja proti agresívnemu daňovému plánovaniu, ako aj hlavné prvky tohto balíka, konkrétne návrh smernice zameranej proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam⁽³⁾, návrh smernice, ktorou sa mení a dopĺňa smernica o administratívnej spolupráci⁽⁴⁾, odporúčanie Komisie o daňových zmluvách⁽⁵⁾ a oznámenie o vonkajšej stratégii Európskej únie⁽⁶⁾ týkajúcej sa spolupráce s tretími krajinami v oblasti dobrej správy v daňových záležitostiach.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/company_tax/anti_tax_avoidance/timeline_without_logo.png

⁽²⁾ COM(2016) 23 final

⁽³⁾ COM(2016) 26 final

⁽⁴⁾ COM(2016) 25 final

⁽⁵⁾ C(2016) 271 final

⁽⁶⁾ COM(2016) 24 final

2.3. Zastrešujúce oznámenie predstavuje politický, hospodársky a medzinárodný kontext balíka opatrení proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam. Obsahuje opatrenia zamerané na transpozíciu niektorých prvkov projektu OECD BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), ako aj niektorých ďalších doplnujúcich opatrení na úrovni EÚ a členských štátov.

2.4. Návrh smernice zameraný proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam stanovuje pravidlá, ktorých cieľom je bojovať proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu. Tieto pravidlá sa vzťahujú na obmedzenia pre odpočet úrokov, zdaňovanie pri odchode, doložku o prechode od metódy oslobodenia od dane k metóde započítania, všeobecné pravidlo proti zneužívaniu, pravidlá pre kontrolované zahraničné spoločnosti a rámec boja proti hybridným nesúrodým opatreniam.

2.5. Návrh smernice o zmene a doplnení smernice o administratívnej spolupráci obsahuje opatrenia zamerané na transpozíciu opatrenia 13⁽⁷⁾ OECD BEPS na úrovni členských štátov. Tieto opatrenia sa týkajú zlepšenia mechanizmu automatickej výmeny informácií medzi daňovými správami členských štátov vrátane informácií, ktoré sú predmetom výmeny, a informácií týkajúcich sa výsledkov rozpočtového roka pre nadnárodné podniky.

2.6. Odporúčanie Komisie zahrnuté v balíku opatrení proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam je zamerané na posilnenie ustanovení v daňových zmluvách uzatvorených členskými štátmi s cieľom odstrániť praktiky agresívneho daňového plánovania.

2.7. Oznámenie Komisie o vonkajšej stratégii vytvára pevnejší a koherentnejší rámec pre spoluprácu s tretími krajinami v oblasti dobrej správy v daňových záležitostiach.

3. Všeobecné a konkrétne pripomienky

3.1. Výbor sa v týchto časoch pomalého a krehkého ozdravenia po kríze domnieva, že na zabezpečenie konkurencieschopnosti európskych podnikov, príťažlivosti EÚ ako investičnej lokality a súladu medzinárodnej daňovej sústavy, by sa prijaté opatrenia mali zosúladiť s krokmi, ktoré boli skutočne dohodnuté na úrovni OECD a ktoré uplatňujú iní medzinárodní partneri.

Smernica o boji proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam

3.2. Výbor sa domnieva, že v tejto oblasti je potrebné vyvinúť všetko potrebné úsilie na dosiahnutie skutočne rovnakých podmienok a vytvorí jednotný systém, ktorý bude platiť rovnako vo všetkých členských štátoch. Je dôležité, aby sa obmedzilo riziko fragmentácie v rozsahu, ktorý by mohol narušiť efektívnosť navrhovaných opatrení.

3.3. Návrh smernice navrhuje jednotné vykonávanie pravidiel obsiahnutých v projekte OECD BEPS na úrovni členských štátov⁽⁸⁾, ktoré sú zamerané na boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu na celosvetovej úrovni. Ako už zdôraznil vo svojich predchádzajúcich stanoviskách⁽⁹⁾, EHSV víta iniciatívu Komisie a podporuje jej úsilie zamerané na boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu, keďže takéto praktiky uplatňované niektorými veľkými nadnárodnými podnikmi narúšajú základy dane členských štátov v odhadovanej ročnej výške od 50 do 70 miliárd EUR.

3.4. EHSV súhlasí s navrhovanými pravidlami obmedzujúcimi odpočítateľnosť úrokov v podnikovom sektore. Je však dôležité, aby pravidlá EÚ boli v súlade s pravidlami OECD, ako aj v súlade s ich uplatňovaním v USA a ostatných z hospodárskeho hľadiska dôležitých krajinách. Koordinovaný prístup na medzinárodnej úrovni by prispel k obmedzeniu činnosti agresívneho daňového plánovania zo strany niektorých nadnárodných podnikov, ktoré platia „nafúknuté“ úroky dcérskym spoločnostiam nachádzajúcim sa na územiach s nízkym daňovým zaťažením. EHSV odporúča Komisii a členským štátom, aby zintenzívnili úsilie a viedli rokovania na medzinárodnej úrovni v rámci organizácií, ako OECD alebo G20, s cieľom zabezpečiť na úrovni EÚ a OECD jednotné vykonávanie navrhnutých pravidiel a analyzovať možnosť a spôsob ich uplatňovania aj v prípade podnikov vo finančnej oblasti.

⁽⁷⁾ <http://www.oecd.org/tax/transfer-pricing-documentation-and-country-by-country-reporting-action-13-2015-final-report-9789264241480-en.htm>.

⁽⁸⁾ <http://www.oecd.org/ctp/beps-actions.htm>.

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému Boj proti daňovým podvodom a daňovým únikom, Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 34.

3.5. Pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa „zdanenia pri odchode“, EHSV podporuje návrh a odporúča členským štátom, aby rozloženie platby povoľovali len vtedy, ak sa prevod neuskutočňuje výlučne s cieľom znížiť daňové príspevky príslušného podniku.

3.6. EHSV odporúča, aby sa doložka o prechode od metódy oslobodenia od dane k metóde započítania uplatňovala priamo na všetkých daňovníkov, ktorí majú príjmy na územiach známych ako daňové raje.

3.7. EHSV podporuje ustanovenia návrhu smernice týkajúce sa kontrolovaných zahraničných spoločností.

3.8. EHSV so zreteľom na škody, ktoré základom dane členských štátov spôsobuje agresívne daňové plánovanie, odporúča, aby Komisia a členské štáty stanovili čo najkratšiu lehotu na implementáciu tých prvkov smernice, ktoré sú v súlade so záväzkami prijatými počas procesu BEPS v rámci dohôd OECD/G20. EHSV považuje lehotu v trvaní troch rokov stanovenú v návrhu smernice za prehnanú.

3.9. Vzhľadom na potenciálny vplyv na investičné prostredie v Európe by EHSV privítal, keby v návrhu smernice bolo posúdenie vplyvu, ako je to bežnou praxou v návrhoch, v ktorých sa navrhujú zásadné zmeny.

Smernica, ktorou sa mení a dopĺňa smernica o administratívnej spolupráci

3.10. EHSV vzhľadom na vážne dôsledky spôsobené daňovými podvodmi a únikmi podporuje pravidlá uvedené v návrhu smernice, ktorou sa mení a dopĺňa smernica o administratívnej spolupráci. Zahnutím správ o finančných výsledkoch podnikov medzi kategórie informácií, ktoré sú predmetom automatickej výmeny informácií medzi daňovými správami členských štátov, sa zvýši účinnosť tohto nástroja v boji proti daňovým podvodom, daňovým únikom, ale aj proti agresívnemu daňovému plánovaniu.

3.11. EHSV sa domnieva, že správy stanovené v návrhu smernice by sa mali vyžadovať len od veľkých nadnárodných podnikov, na ktoré sa v návrhu odkazuje, a nie od MSP, na ktoré by to malo neprímeraný dosah z hľadiska nákladov. Obmedzenie tejto požiadavky len na nadnárodné podniky, ktoré majú konsolidovaný príjem presahujúci príslušnú prahovú hodnotu, sa však môže ukázať ako kontraproduktívne a diskriminačné.

3.12. Úpravy navrhované v návrhu smernice nabádajú na jednotnú transpozíciu opatrenia č. 13 projektu OECD BEPS vo všetkých členských štátoch. EHSV súhlasí s postojom Európskej komisie, ktorá tvrdí, že účinný boj proti fenoménu agresívneho daňového plánovania sa môže realizovať len na celosvetovej úrovni.

3.13. EHSV so zreteľom na početné žiadosti organizácií občianskej spoločnosti v súvislosti so zvyšovaním daňovej transparentnosti nadnárodných korporácií odporúča Komisii, aby do ustanovení smernice zahrnula aj povinnosť členských štátov zverejňovať údaje predložené v správach, ktoré budú predmetom automatickej výmeny informácií.

Odporúčanie Komisie zamerané proti zneužívaniu daňových zmlúv

3.14. Odporúčanie Komisie sa zameriava na transpozíciu opatrení č. 6 a 7 projektu OECD BEPS na úrovni členských štátov, v ktorom sa navrhuje úprava vzorového dohovoru týkajúceho sa zdaňovania s cieľom znížiť pravdepodobnosť zneužitia zo strany nadnárodných podnikov.

3.15. EHSV podporuje obidve ustanovenia proti zneužívaniu, ktoré navrhla Komisia v odporúčaní. Ich začlenením do zmlúv, ktoré členské štáty uzavreli medzi sebou alebo s tretími krajinami, sa výrazne znižuje možnosť, že príjmy nadnárodných podnikov uniknú zdaneniu prostredníctvom špekulácií s ustanoveniami zmlúv (treaty shopping).

Oznámenie o vonkajšej stratégii pre účinné zdaňovanie

3.16. Oznámenie Komisie predstavuje vonkajšiu stratégiu EÚ týkajúcu sa efektívneho zdaňovania obchodných spoločností vzhľadom na globálny charakter daňových únikov a agresívneho daňového plánovania. Výbor súhlasí s postojom Komisie.

3.17. Komisia navrhuje koordinovaný prístup členských štátov voči tretím krajinám, pokiaľ ide o aspekty týkajúce sa daňovej transparentnosti. EHSV podporuje postoj Komisie vzhľadom na skutočnosť, že nejednotné uplatňovanie pravidiel v oblasti dobrej daňovej správy zo strany členských štátov vo vzťahoch s tretími krajinami nevedlo k presvedčivým výsledkom v boji proti agresívnemu daňovému plánovaniu.

3.18. Vzhľadom na dynamiku celosvetového vývoja v daňovej oblasti je potrebné aktualizovať kritériá EÚ týkajúce sa dobrej správy v tejto oblasti. Komisia navrhuje nové kritériá pre dobrú správu v daňovej oblasti v prílohe 1 k oznámeniu. Výbor víta iniciatívu Komisie a vyzýva Radu, aby schválila nové kritériá.

3.19. EHSV podporil⁽¹⁰⁾ vypracovanie zoznamu EÚ, v ktorom budú uvedené územia, ktoré odmietajú uplatňovať pravidlá dobrej správy v daňovej oblasti. Väčšina členských štátov má v súčasnosti svoj vlastný systém zoznamov a sankcií pre finančné transakcie týkajúce sa týchto území. EHSV sa domnieva, že zoznam EÚ s jasnými kritériami na určenie nespolupracujúcich území a sankcií, ktoré sa majú uplatňovať jednotne vo všetkých členských štátoch, by boli oveľa účinnejším nástrojom v boji proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a proti agresívnemu daňovému plánovaniu. Výbor preto schvaľuje opatrenia, ktoré navrhla Komisia v rámci tejto stratégie.

V Bruseli 28. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV o daňovej transparentnosti, Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 64.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Kruh sa uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo

[COM(2015) 614 final]

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov

[COM(2015) 596 final – 2015/0276 (COD)]

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade

[COM(2015) 595 final – 2015/0275 (COD)]

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 1999/31/ES o skládkach odpadov

[COM(2015) 594 final – 2015/0274 (COD)]

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2000/53/ES o vozidlách po dobe životnosti, smernica 2006/66/ES o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch a smernica 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení

[COM(2015) 593 final – 2015/0272 (COD)]

(2016/C 264/14)

Spravodajca: Cillian LOHAN

Európska komisia 2. decembra 2015, Európsky parlament 14. decembra 2015 a Rada 15. decembra 2015 sa rozhodli podľa článku 192 ods. 1, článku 114 ods. 1 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, že s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom prekonzultujú:

oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Kruh sa uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo [COM(2015) 614 final]

návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov [COM(2015) 596 final – 2015/0276 (COD)]

návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade [COM(2015) 595 final – 2015/0275 (COD)]

návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 1999/31/ES o skládkach odpadov [COM(2015) 594 final – 2015/0274 (COD)]

návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2000/53/ES o vozidlách po dobe životnosti, smernica 2006/66/ES o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch a smernica 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení [COM(2015) 593 final – 2015/0272 (COD)].

Sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 12. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) prijal 192 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 12 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV dúfa, že ambícia Komisie podporiť prechod na obehové hospodárstvo bude prvým krokom k dosiahnutiu zásadnej zmeny v správaní a v praxi. Pripomína svoj odmietavý postoj k stiahnutiu predchádzajúceho balíka opatrení v oblasti obehového hospodárstva vydaného v roku 2014.

1.2. EHSV zároveň víta skutočnosť, že Komisia prijala za svoje niektoré z jeho odporúčaní k balíku z roku 2014 (napríklad zameranie sa na počiatočnú fázu životného cyklu výrobkov). Stále však je čo zlepšovať, pokiaľ ide o úroveň ambícií balíka. Ciele z balíka z roku 2014 poskytovali väčšie ekonomické a ekologické prínosy⁽¹⁾. EHSV odporúča vrátiť sa k cieľom z balíka predpisov z roku 2014 o spracovaní odpadov a zabezpečiť, že ich bude možné dosiahnuť nákladovo efektívnym spôsobom. Celkovo vzhľadom na rozsah alebo ambície obsahu nového balíka v porovnaní s predchádzajúcim balíkom sa odklad o 18 mesiacov nezdá byť oprávnený.

1.3. Politika obehového hospodárstva by mala zabezpečiť, že obeh budú dlhotrvajúce, malé, miestne a čisté. V prípade špecifických priemyselných činností môžu byť obeh skôr väčšie.

1.4. V návrhoch Komisie sa v dostatočnej miere neriešia sociálne a pracovné výhody a riziká prechodu na obehové hospodárstvo⁽²⁾. Nestanovuje sa v ňom potrebné prispôsobenie pracovnej sily prostredníctvom odbornej prípravy a vzdelávania. Je potrebné identifikovať najcitlivejšie sektory a pracovníkov, aby sa pre nich mohli zriadiť komplexné podporné štruktúry.

1.5. EHSV víta zahrnutie povinného podávania správ o využívaní primeraných hospodárskych nástrojov na dosiahnutie cieľov znižovania objemu odpadu, ale táto povinnosť by sa mala uplatňovať v širšom kontexte. Využívanie hospodárskych nástrojov na dosiahnutie prechodu by malo byť intenzívnejšie a systematickejšie.

1.6. Výbor je pripravený preskúmať uskutočniteľnosť otvorenej európskej platformy obehového hospodárstva, ktorá by spájala zainteresované strany a občiansku spoločnosť z verejného, poloverejného alebo súkromného sektora zapojené do efektívneho využívania zdrojov a ktorej hositeľom by bol EHSV. Táto platforma by poskytovala príležitosti na výmenu informácií a zvyšovanie informovanosti v súvislosti s najlepšími postupmi.

1.7. Základom prechodu na obehové hospodárstvo bude vzdelávanie vo všetkých formách a na všetkých úrovniach. Súčasťou tohto procesu musí byť identifikácia potrieb v oblasti odbornej prípravy pracovníkov, u ktorých musí nastať okamžitá zmena, a tiež dlhodobější opatrenie, ktorým je vzdelávanie budúcich generácií.

1.8. Prechod na obehové hospodárstvo musí prebehnúť v prospech podnikateľskej komunity. Opatrenia na podporu MSP sú vymedzené v stanovisku NAT/652⁽³⁾. Pre MSP a podnikateľov, ktorí budú chcieť využiť príležitosti otvárajúce sa v priestore obehového hospodárstva, bude dôležitý prístup k financiam.

⁽¹⁾ SWD(2015) 259 final.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 99.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 99 (najmä bod 5).

1.9. V očakávanej revízii smernice o ekodizajne je potrebné zohľadniť celý životný cyklus výrobku vrátane týchto aspektov: trvácnosť, možnosť opravy, dostupnosť/cenová dostupnosť náhradných dielov, bezpodmienečné sprístupňovanie informácií o opravách a servise výrobcami. EHSV zdôrazňuje potrebu uplatňovania zásad ekodizajnu vo všetkých spracovateľských priemysloch. Uľahčilo by sa tak hospodársky životaschopné a technicky uskutočniteľné opätovné zhodnotenie surovín a zložiek výrobkov, ktoré sa prestali používať. V tejto súvislosti sa vyzdvihuje príklad elektronických tovarov, konkrétne mobilných telefónov.

1.10. Vyžaduje sa komplexnejšie označovanie, ktoré by obsahovalo životnosť výrobkov. Preskúmať možnosť existencie plánovaného zastarávania nestačí. EHSV opakuje svoju výzvu adresovanú tvorcom politiky, aby zväzili úplný zákaz výrobkov, pri ktorých sa počíta s poruchou, ktorá ukončí životnosť zariadenia ⁽⁴⁾.

1.11. Zmenu správania možno najlepšie dosiahnuť jasnými cenovými signálmi, teda tým, že sa spotrebiteľom poskytnú vyhovujúce podmienky a konkurencieschopná cenotvorba. Výrobky a služby, pri ktorých sú dodržané zásady obehovosti, by mali byť cenovo jasne odlišené na základe dostupnosti/nedostatku zdrojov alebo na základe toho, ako je výrobok navrhnutý. Na začiatku ich možno dosiahnuť prostredníctvom systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcu (EPR) a/alebo ekologického zdaňovania. EHSV zdôrazňuje význam overovania uskutočniteľnosti akéhokoľvek nového opatrenia.

1.12. EHSV víta zavedenie minimálnych požiadaviek na systémy EPR, je však potrebné ďalej objasniť úlohy a zodpovednosť rozličných subjektov reťazca. Systémy EPR by mali členské štáty prijať povinne.

1.13. Je potrebné vyvinúť podporné mechanizmy, ktoré by chudobnejším ľuďom umožňovali prístup ku kvalitnejším (a spočiatku nákladnejším) tovarom a službám. Mohli by zahŕňať vládou podporovaný úverový systém alebo výrobcami podporovaný systém financovania, ktoré by sa uplatňovali výhradne a s nižšími sadzbami na výrobky s určitou minimálnou životnosťou, ktoré by boli navrhnuté tak, aby zahŕňali všetky prvky obehovosti.

1.14. Konkrétne nástroje politiky, ako napríklad systém vratných záloh a integrované administratívne systémy, sa ukázali byť účinné a mali by sa v rámci balíka podporovať. Znížené sadzby alebo oslobodenie od DPH pre recyklované výrobky, ako aj pre činnosti spojené s opätovným používaním a opravou môžu podnikateľov stimulovať k aktivite v tomto priestore a spotrebiteľom poskytnúť výrobky za konkurencieschopné ceny, čím sa napomôže presadzovaniu všeobecnej zmeny správania. V rámci subvencií by sa malo ťažisko podpory presunúť na používanie druhotných surovín a malo by sa podnecovať uplatňovanie zásad ekodizajnu vo všetkých spracovateľských priemysloch.

1.15. Vlády a ich inštitúcie by mali zohrávať vedúcu úlohu pri uplatňovaní ekologického verejného obstarávania v prípade všetkých nákupov výrobkov a služieb v svojej právomoci. Najekologickejšia možnosť by sa mala vyberať štandardne a pri každej inej možnosti by sa malo vyžadovať zdôvodnenie.

1.16. Na dosiahnutie obehovosti je rozhodujúci triedený zber tokov odpadu. Výbor víta pridanú záväznú požiadavku okamžite zabezpečiť triedený zber biologického odpadu. Táto požiadavka by sa mala v smernici posilniť tak, aby platila pre všetok triedený zber, ktorý by mal byť povinný okrem prípadov, keď sa udelí konkrétna výnimka z dôvodu obmedzenia brániaceho uskutočneniu v praxi.

1.17. Zníženie objemu potravinového odpadu možno dosiahnuť len vytýčením medzníkov na ceste k dosiahnutiu druhého cieľa udržateľného rozvoja. Do prílohy by sa malo zahrnúť vypracovanie mechanizmu na vyčíslenie potravinových strát a objemu potravinového odpadu s konkrétnou lehotou, pričom by sa malo vychádzať z doterajšej práce ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 23.

⁽⁵⁾ Pozri napríklad projekt v rámci 7. RP s názvom EU Fusions: <http://www.eu-fusions.org/index.php>.

1.18. Konceptie obehového hospodárstva sa nemôžu vyvíjať oddelene. Potrebný je orgán dohľadu, ako je platforma efektívneho využívania zdrojov, ktorý by mal právomoci umožňujúce zabezpečiť, aby boli ostatné odvetvové stratégie Komisie v súlade so zásadami obehového hospodárstva.

1.19. Proces semestra realizovaný prostredníctvom odporúčaní pre jednotlivé krajiny možno využiť na zabezpečenie vykonávania na úrovni členských štátov a na zabezpečenie, aby sa prechodu na obehové hospodárstvo venovala prioritná pozornosť.

2. Úvod

2.1. Európska komisia uverejnila 2. decembra 2015 súbor revidovaných predpisov týkajúcich sa obehového hospodárstva. Návrhy obsahujú nelegislatívnu časť, do ktorej patrí oznámenie *Kruh sa uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo*, a legislatívnu časť, v ktorej sa navrhuje rad úprav existujúcej európskej legislatívy v oblasti nakladania s odpadmi a recyklácie.

2.2. Nové návrhy nahrádzajú predchádzajúci balík, ktorý Európska komisia pod vedením Josého Manuela Barrosa vydala v júli 2014 v rámci hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 s názvom *Európa efektívne využívajúca zdroje*. Nový balík má niekoľko zlepšení (konkrétne je komplexnejší a zaoberá sa všetkými štádiami životného cyklu výrobku) a niekoľko oblastí, v ktorých došlo k zníženiu ambícií. Hrozí, že balík bude zameraný na recykláciu a nezavedú sa ním politické nástroje, ktoré by korešpondovali s túžbou dosiahnuť nový hospodársky model obehovosti. Zvýšená miera recyklácie neznamená lepšie obehové hospodárstvo. Celkovo vzhľadom na rozsah alebo ambície obsahu nového balíka v porovnaní s predchádzajúcim balíkom sa odklad o 18 mesiacov nezdá byť oprávnený.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Prechod z lineárneho hospodárstva založeného na postupe „vyťaž-pretvor-použi-zahod“ na obehové hospodárstvo, v ktorom možno odpad zmeniť na zdroj, predstavuje pre Európu rozhodujúcu výzvu. Posilňuje sa ním udržateľnosť hospodárstva a zmierňuje sa jeho environmentálna stopa prostredníctvom lepšieho riadenia zdrojov a znížením objemu ťažby a miery znečisťovania. Tento prechod zároveň umožňuje podnikom získať konkurenčnú výhodu vďaka lepšiemu riadeniu surovín a vďaka tomu, že sa hospodárstvo stáva menej závislým na dovážaných (potenciálne rozhodujúcich a vzácných) materiáloch. Zároveň prináša nové ekonomické príležitosti a nové trhy v Európe aj mimo nej a vedie k vytváraniu nových miestnych pracovných miest.

3.2. Uznanie potreby prechodu na obehové hospodárstvo je vítané. Výzvou je dosiahnuť systémovú zmenu, ak sa má využiť plný potenciál početných ekonomických a sociálnych výhod. Politiky na podporu obehového hospodárstva by mali zabezpečiť, aby obeh bol udržateľný, malý, miestny a čistý. Veľkosť obehov však môže byť rôzna. V obehovom hospodárstve je využívanie dôležitejšie než vlastníctvo. Veľmi pozitívnym prínosom môžu byť systémy kombinujúce výroby a služby a spoluspotebitel'ské modely, ktoré budú podrobnejšie opísané v dvoch pripravovaných stanoviskách EHSV. Obehové hospodárstvo nie je len lineárne hospodárstvo, v ktorom sa snažíme vracat odpad späť do výroby, ale je zamerané na dosiahnutie úplnej reorganizácie hospodárstva, v ktorom je potrebné nanovo vymedziť samotné koncepcie zodpovednosti a vlastníctva. Takéto zásadné zmeny sa musia realizovať s vedomím vzájomne prepojeného globálneho kontextu súčasného hospodárskeho modelu. Riešiť globálne otázky iba na regionálnej úrovni býva zriedkavo úspešné, a preto treba začať globálnu iniciatívu.

3.3. Je potrebné nepretržite analyzovať účinky na ekonomiku vyplývajúce z prechodu na obehové hospodárstvo. Keďže sa niektoré obchodné praktiky stali zastaranými, je potrebné zistiť, ktoré skupiny sú najviac dotknuté, a ponúknuť im podporu, aby sa zaistil spravodlivý a regulárny prechod na obehové hospodárstvo. Je potrebné zaoberať sa sociálnymi a pracovnými výhodami a rizikami⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 99 (najmä bod 4).

3.4. Chýbajú hospodárske nástroje na zabezpečenie prechodu. EHSV zistil, že na dosiahnutie hospodárstva efektívne využívajúceho zdroje je potrebná kombinácia regulačných a trhových nástrojov⁽⁷⁾. V článku 4 ods. 3 sa stanovuje požiadavka, aby členské štáty využívali hospodárske nástroje, a tiež mechanizmus podávania správ v 18. mesiaci a opäť po 5 rokoch. V záujme posilnenia tohto opatrenia by mohla pribudnúť priebežná správa v 3. roku a odporúčanie využívať ekologické dane. Prostredníctvom európskeho semestra by členské štáty mali spoločne vyvinúť najlepšie postupy a malo by sa podporiť ich prijatie.

3.5. Komisia musí lepšie ozrejmiť koherentnosť rôznych akčných plánov vydaných v predchádzajúcich rokoch a ich prepojenosť v zmysle hierarchie a krízového plnenia: plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje⁽⁸⁾, 7. environmentálny akčný program (EAP) do roku 2020⁽⁹⁾ a akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo. Mnohé z aktivít, ktoré sa uvádzajú v nedávnom akčnom pláne, sa uvádzali už v predchádzajúcich iniciatívach. Je nevyhnutné vykonať komplexné hodnotenie úspechov a zlyhaní predchádzajúcich iniciatív.

3.6. Balík opatrení v oblasti obehového hospodárstva predstavuje krok správnym smerom. Zostáva však rozhodujúca otázka: stačí suma opatrení na to, aby európske hospodárstva prešli zo súčasnej cesty rozvoja (čím sa zároveň zlepšila efektívnosť využívania zdrojov) na pravý obehový model, v ktorom by bola ekonomická prosperita oddelená od využívania prírodných zdrojov (absolútne oddelenie) a v ktorom by sa znásobili ekonomické a sociálne výhody⁽¹⁰⁾? Akčný plán je potrebné prispôsobiť tak, aby sa v ňom riešili základné systémové výzvy a aby tvoril postačujúci rámec na začatie prechodu⁽¹¹⁾.

3.7. EHSV víta posúdenie vplyvu, ktoré sprevádza legislatívne návrhy Komisie o odpadoch⁽¹²⁾. Poukazuje na menšie výhody tohto balíka v porovnaní so stiahnutým balíkom, pokiaľ ide o hospodárstvo, zamestnanosť a zníženie emisií. Na účely určenia najúčinnějších a najprimeranejších opatrení na dosiahnutie prechodu na obehové hospodárstvo by bolo užitočné uskutočniť analýzu nákladov a výnosov nelegislatívneho akčného plánu⁽¹³⁾.

3.8. Kľúčom k úspechu je vykonávanie. EHSV žiada, aby sa ustanovil konkrétny orgán zodpovedný za koherentnosť a krížové plnenie podobných platforiem pre efektívne využívanie zdrojov⁽¹⁴⁾, z ktorej vzišiel 7. EAP a balík opatrení v oblasti obehového hospodárstva.

3.9. Výbor oceňuje snahu Komisie zapojiť široké spektrum zainteresovaných strán a expertov v súlade s požiadavkou stanovenou v stanovisku NAT/652⁽¹⁵⁾. Prechod na obehové hospodárstvo je dlhodobý proces a vyžaduje zodpovednosť na všetkých úrovniach a vo všetkých sektoroch. Komisia zdôrazňuje svoj zámer aktívne zapojiť zainteresované strany do vykonávania akčného plánu⁽¹⁶⁾; rozhodujúce budú príslušné detaily.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 1.

⁽⁸⁾ COM(2011) 571 final.

⁽⁹⁾ Rozhodnutie č. 1386/2013/EÚ.

⁽¹⁰⁾ Ellen MacArthur Foundation, McKinsey: *Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe* (Rast znútra: Vízia obehového hospodárstva pre konkurencieschopnú Európu), s. 32 a s. 39, http://www.mckinsey.com/client_service/sustainability/latest_thinking/growth_within_-_a_circular_economy_vision_for_a_competitive_europe.

⁽¹¹⁾ Informácie o systémových zmenách nájdete v súhrnnej správe Európskej environmentálnej agentúry z roku 2015 s názvom *Životné prostredie Európy – Stav a perspektíva 2015*, s. 141, <http://www.eea.europa.eu/soer>.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 259 final.

⁽¹³⁾ Odporúčané referenčné dokumenty sú napríklad: Ellen MacArthur Foundation, McKinsey, *Rast znútra* (citované vyššie), s. 34, tabuľka č. 1, vybraná literatúra o makroekonomickom vplyve obehového hospodárstva vrátane správy Rímskeho klubu s názvom *Circular Economy & Benefits for Society* (Obehové hospodárstvo a výhody pre spoločnosť), október 2015 (EN), <http://www.clubofrome.org/?p=8851>.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/re_platform/index_en.htm.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 99, bod 1.3.

⁽¹⁶⁾ COM(2015) 614/2, s. 20.

3.10. EHSV opakuje svoju ponuku predloženú v stanovisku NAT/652, že bude aktívne propagovať siete aktérov občianskej spoločnosti, ktoré sa zasadujú za prechod na model obehového hospodárstva, a že zároveň preskúma, či je možné zriadiť a spravovať európsku platformu obehového hospodárstva. Existuje niekoľko fór, ktoré ponúkajú odborné hľadisko z pohľadu odvetví. EHSV má dobrú pozíciu na to, aby poskytol viditeľné fórum, ktoré zainteresovaným stranám uľahčí podávanie správ a zapojenie v súvislosti s obehovým hospodárstvom. Mohlo by sa zorganizovať v spolupráci s Komisiou, aby sa zriadila medziodvetvová platforma, do ktorej budú zapojené viaceré zainteresované strany. EHSV už má fórum pre migráciu, ktoré môže poslúžiť ako vhodný vzor.

3.11. Rozhodujúca je úloha pracovníkov v priebehu prechodu a po prechode v modeli obehového hospodárstva a vytvorenie kvalitných pracovných miest. EHSV uviedol svoj postoj⁽¹⁷⁾, že *napriek iniciatíve na podporu ekologických pracovných miest⁽¹⁸⁾ sa v stiahnutom balíku dostatočne neriešili konkrétne sociálno-ekonomické výhody a výzvy obehového hospodárstva*. Toto platí aj pre balík z roku 2015. Je potrebné do určitej miery podporiť odvetvia a podniky, na ktoré bude mať prechod negatívny vplyv, aby sa zabezpečil spravodlivý prechod. Je nevyhnutné chrániť pracovníkov a umožniť im profitovať z mnohých príležitostí, ktoré prinesie nový model obehového hospodárstva⁽¹⁹⁾.

3.12. Vzdelávanie sa musí rozšíriť na všetky úrovne od základných škôl po spoločnosti, MSP, investorov a finančníkov. Vzdelávanie a odbornú prípravu je potrebné prepojiť s koherentným programom zameraným na riešenie zistených sociálno-ekonomických výziev. Vzdelávanie bude jedným z hnacích prvkov zmeny správania v oblasti veľkoobchodu a môže prispieť k vzniku novej generácie zodpovedných spotrebiteľov, ktorá bude mať praktické, vysokokvalitné a etické spotrebiteľské možnosti so správne stanovenými cenami.

3.13. Prechod na obehové hospodárstvo musí prebehnúť v prospech podnikateľskej komunity. Opatrenia na podporu MSP sú vymedzené v stanovisku NAT/652⁽²⁰⁾. Pre MSP a podnikateľov, ktorí budú chcieť využiť príležitosti otvárajúce sa v priestore obehového hospodárstva, bude dôležitý prístup k financiám. Možnými zdrojmi financií sú: Kohézny fond, európske štrukturálne a investičné fondy, Európsky fond pre strategické investície, ako aj tematické fondy ako LIFE a COSME, a v rámci nich by sa mali sprístupniť konkrétne možnosti financovania.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Výroba

4.1.1. V očakávanej revízii smernice o ekodizajne⁽²¹⁾ je potrebné zohľadniť celý životný cyklus výrobku vrátane týchto aspektov: trvácnosť, plánované zastarávanie výrobkov (alebo tzv. životnosť), možnosť opravy, dostupnosť/cenová dostupnosť náhradných dielov, bezpodmienečné sprístupňovanie informácií výrobcami.

4.1.2. Smernica o ekodizajne sa v súčasnosti vzťahuje iba na energeticky významné výrobky. V predchádzajúcich publikáciách⁽²²⁾ sa mobilita, bytová výstavba a potraviny označujú za faktory zodpovedné za 70 – 80 % škodlivých vplyvov na životné prostredie. Vyzdvihuje sa tým potreba uplatňovania zásady ekodizajnu vo všetkých sektoroch. Ide o rozhodujúci prierezový prvok. Najmä pokiaľ ide o rozvoj regionálnych MSP v sľubných oblastiach opravy, opätovného používania, prípravy na opätovné použitie a recyklácie, je zdrojové materiály potrebné navrhnuť po zohľadnení viacerých rôznych účelov použitia a demontáže a prepracovania.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 99, bod 4, a Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 91, body 1.5 a 4.8.

⁽¹⁸⁾ COM(2014) 446 final.

⁽¹⁹⁾ *Leasing Society* (Lízingová spoločnosť), Európsky parlament, november 2012, štúdia je k dispozícii na stránke: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2012/492460/IPOL-ENVI_ET%282012%29492460_EN.pdf.

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 99 (najmä bod 5).

⁽²¹⁾ 2009/125/ES.

⁽²²⁾ Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje, COM(2011) 571, kapitola 5.

4.1.3. V systémoch rozšírenej zodpovednosti výrobcu by mali byť v plnej miere zohľadnené všetky obehly. Uznáva sa, že regulácia efektívnosti pri používaní materiálov je komplexnejšia vec než regulácia energetickej efektívnosti, ale výzvam je potrebné čeliť prostredníctvom inovačnej stratégie. Novými stimulmi zameranými na rozšírenú zodpovednosť výrobcu sa musí zabezpečiť, že sa pretavia do podstatnej zmeny v správaní na úrovni výrobcu, ktorá sa pretaví do zmeny v správaní na úrovni spotrebiteľa. Výrobcovia by mali mať povinnosť oznamovať životnosť svojich výrobkov.

4.1.4. Pre MSP priaznivá sektorová symbióza na základe miestnych hospodárskych a sociálnych ekosystémov s podporou regionálnych politík ekologického priemyslu bude v záverečnej fáze prechodu potrebovať podporu a presadzovanie. Do prvej fázy obehovosti budú zapojené regionálne hospodárstva s množstvom MSP. Zvýšenou mierou využívania priemyselných vedľajších produktov ako surovín pre iné odvetvia sa prispeje k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov. Chýbajú informácie o tom, ako Komisia použije na dosiahnutie tohto cieľa zmenený článok 5 smernice 2008/98/ES o odpade.

4.1.5. Obehové hospodárstvo sa môže neskôr ďalej vyvíjať tak, aby podporilo udržateľnú reindustrializáciu Európy. V záujme vytvorenia účinného rozsiahleho modelu môže potenciálne nastať rozvojová fáza s jasným priemyselným rozmerom vychádzajúca zo štandardizácie.

4.1.6. Skutočné obehové hospodárstvo sa zameriava na vlastníctvo a zodpovednosť. Výrobcov je potrebné povzbudzovať k vývoju obchodných modelov založených na funkčnosti, v ktorých bude štandardnou praxou lízing a predaj tovaru ako služieb a v ktorých budú všetky náklady internalizované. Toto je prepojenie medzi výrobou tovarov a služieb pre obehový model a zriadením tzv. výkonnostného hospodárstva, v ktorom je v obchodných modeloch v plnej miere zohľadnený nedostatok zdrojov.

4.1.7. Lepšou spolupracou s výrobcami produktov by sa mohol lepšie využiť potenciál aktivít spojených s opätovným použitím a opravou v zmysle ekonomických činností a vytvárania pracovných miest. Najmä informácie o produktoch a dostupnosť/cenová dostupnosť náhradných dielov v priebehu určitého minimálneho času po uvedení výrobku na trh sú kľúčové prvky, ktoré môžu prispieť k rastu hospodárskych subjektov pôsobiacej v oblasti opravy a opätovného použitia. Mali by sa presadzovať dobrovoľné systémy na podporu lepšej spolupráce, do ktorých by boli zapojení výrobcovia, a mohli by sa preskúmať zákonné požiadavky týkajúce sa sprístupnenia informácií o výrobkoch. Podobne hospodárske subjekty pôsobiace v oblasti opravy a opätovného použitia by mali mať ľahší prístup k výrobkom so skončenou životnosťou, aby sa dosiahla inovácia a vytváranie pracovných miest v sektore.

4.1.8. EHSV víta skutočnosť, že Komisia považuje plánované zastarávanie za problém, ktorý je potrebné riešiť. Plánované zastarávanie výrobkov možno účinne vyvážiť presadzovaním inovačných obchodných modelov zameraných na služby/výkon. Výbor v predchádzajúcom stanovisku venovanom udržateľnej spotrebe a životnosti výrobkov⁽²³⁾ vyzýval tvorcov politík, aby zvažili úplný zákaz výrobkov s plánovanými poruchami navrhnutými s cieľom ukončiť životnosť výrobku. Samotný program testovania Horizont 2020 zameraný na zisťovanie prípadov plánovaného zastarávania výrobkov, ktorý sa predkladá v akčnom pláne, nestačí na úplné vyriešenie tohto problému. EHV vyzýva Komisiu, aby urýchlene predložila ambicióznejšie návrhy.

4.2. Spotreba

4.2.1. Zmenu správania možno dosiahnuť tým, že sa spotrebiteľom poskytnú vyhovujúce podmienky a konkurencieschopná cenotvorba. Výrobky a služby, ktoré dodržiavajú zásady obehovosti, by mali byť cenovo rozlíšené na základe dostupnosti/nedostatku zdrojov alebo na základe toho, ako je výrobok navrhnutý. Na začiatku ich možno dosiahnuť prostredníctvom systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcu a/alebo ekologického daňového systému. EHSV zdôrazňuje význam overovania uskutočniteľnosti akéhokoľvek nového opatrenia.

4.2.2. EHSV očakáva návrh Komisie, ktorým sa má racionalizovať používanie ekologických označení a predchádzať falošným vyhláseniam o ekologickosti. Presným označením s uvedením dôležitých informácií požadovaných kupujúcimi sa prispeje k lepším rozhodnutiam spotrebiteľov, ktorí sa budú rozhodovať na základe skutočne porovnateľných aspektov výrobku. Napríklad kuchynský domáci spotrebič s vyššou obstarávacou cenou môže byť v skutočnosti z dlhodobého hľadiska tou najúspornejšou voľbou z dôvodu dlhovekosti, kvality a výkonu domáceho spotrebiča

⁽²³⁾ Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 23. Pozri aj dokument agentúry Sircome Univerzity v južnom Bretónsku a Juhočeskej univerzity, *The Influence of Lifespan Labelling on Consumers* (Vplyv označenia životnosti na spotrebiteľov), štúdia na žiadosť EHSV, marec 2016.

4.2.3. Problém predstavuje prístupnosť a cenová dostupnosť výkonnejších domácich spotrebičov pre všetkých spotrebiteľov. Je potrebné vyvinúť podporné mechanizmy, ktoré by chudobnejším ľuďom umožňovali prístup ku kvalitnejším, spočiatku nákladnejším tovarom a službám. Mohli by mať podobu vládou podporovaného úverového systému alebo výrobcami podporovaného systému financovania, ktoré by sa uplatňovali výhradne a s nižšími sadzbami na výrobky s určitou minimálnou životnosťou, ktoré by boli navrhnuté tak, aby zahŕňali všetky prvky obehovosti. Táto otázka by sa vyriešila prechodom z vlastníctva výrobkov na model lízingového typu.

4.2.4. Možnosť obehového typu musí byť pre spotrebiteľa cenovo dostupná. Kvalitnejší výrobok s dlhšou životnosťou má spravidla vyššiu obstarávaciu cenu. V priebehu doby používania výrobku sa však toto cenové znevýhodnenie zvyčajne vyváži. Vylepšeným označovaním a informáciami v kombinácii s finančnými nástrojmi, ktoré ponúknu stimuly zamerané na dlhšiu životnosť, čistejšie zložky, lepšie možnosti opravy a demontáže na účely opätovného použitia, sa podnieti zmena správania.

4.2.5. V 7. EAP [v odseku 41 písm. d)] sa stanovuje vytvorenie koherentnejšieho rámca udržateľnej výroby a spotreby a stanovujú sa v ňom aj ciele zníženia celkového vplyvu spotreby. Odkazuje sa tu na cieľ OSN č. 12 v oblasti udržateľného rozvoja a výroby, ale potreba cieľov zistená v 7. EAP sa do akčného plánu ani do jeho prílohy nepremietla.

4.2.6. Potenciálna digitalizácia hospodárstva v záujme zníženia environmentálnej stopy spotreby a výroby a zvýšenie miery viacnásobného použitia a opravy musia byť spojené s dosiahnutím prechodu na obehovosť.

4.2.7. Zodpovedné rozhodnutia spotrebiteľov vyžadujú zrozumiteľné informácie pre spotrebiteľov. Vývoj metodológie v oblasti environmentálnej stopy výrobku je preto vítaný. Testovanie sa však uvádzalo už v pláne efektívneho využívania zdrojov z roku 2011 ⁽²⁴⁾.

4.2.8. EHSV požaduje samostatné kvantitatívne ciele opätovného používania oddelené od cieľov recyklácie. Treba vytvoriť podmienky nevyhnutné na dosiahnutie týchto cieľov.

4.2.9. Dobrým príkladom využívania hospodárskych nástrojov môže byť podpora systémov v oblasti opätovného používania a opravy. Mala by sa preskúmať možnosť uplatňovania nižších sadzieb DPH na výrobky, ktoré sa pripravujú na opätovné použitie alebo ktoré sa opravujú a predávajú. Zmenila by sa tým konkurencieschopnosť opraveného tovaru a podporili inovácie a podnikateľské aktivity v tejto oblasti.

4.2.10. V oblasti spoluspotrebitelstva by sa mali zväziť myšlienky z predchádzajúcich stanovísk EHSV ⁽²⁵⁾. V záujme toho, aby sa spotrebiteľia rozhodovali zodpovednejšie, by sa mal zohľadniť sľubný vývoj v oblasti najnovšieho vedeckého výskumu, najmä pokiaľ ide o behaviorálne vedy a koncepciu „nudge“. Výbor o tejto téme v krátkom čase vypracuje stanovisko.

4.2.11. Ekologické verejné obstarávanie je významným hnacím prvkom na presadzovanie udržateľnej spotreby. Je potrebné posúdiť súčasný podiel ekologického verejného obstarávania v porovnaní s celkovou verejnou spotrebou. V súčasnosti je štandardnou možnosťou pri verejnom obstarávaní najnižšia cena. Ako štandardná možnosť by sa mala stanoviť ekologická možnosť, aby všetky ostatné neekologické možnosti vyžadovali poľahčujúce okolnosti a vhodné vysvetlenie.

⁽²⁴⁾ Kapitola 3.1.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 177, 11.6.2014, s. 1.

4.3. Odpadové hospodárstvo

4.3.1. Náležité vykonávanie existujúcich európskych právnych predpisov o odpadoch v celej EÚ je nevyhnutné. EHSV pripomína svoju podporu hierarchie odpadového hospodárstva a naliehavo žiada všetky verejné a súkromné zainteresované strany o jej úplné zavedenie.

4.3.2. Legislatívna časť balíka opatrení v oblasti obehového hospodárstva, ktorou sa menia viaceré smernice o odpadoch, je v porovnaní s návrhom z roku 2014 jednoznačne oslabená. EHSV konštatuje, že návrh Komisie navyše nie je v súlade s ambicióznymi cieľmi v oblasti predchádzania vzniku odpadu a v oblasti recyklácie, ktoré Európsky parlament žiadal v júli 2015 ⁽²⁶⁾.

4.3.3. Výbor ocení návrh, ktorým by sa členským štátom ukladala povinnosť zaviesť hospodárske nástroje na presadzovanie hierarchie odpadového hospodárstva ⁽²⁷⁾ a prijímať opatrenia na predchádzanie vzniku odpadu ⁽²⁸⁾. Nie je však jasné, či budú musieť členské štáty uskutočniť revíziu existujúcich programov na predchádzanie vzniku odpadu v súvislosti s novými ustanoveniami ⁽²⁹⁾.

4.3.4. EHSV sa domnieva, že členské štáty by mali povinne prijať systémy EPR. Vzhľadom na veľmi rozdielnu výkonnosť systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcu v členských štátoch EÚ výbor víta zavedenie minimálnych požiadaviek na tieto systémy. Tieto ustanovenia by sa však mali vylepšiť tak, aby sa minimálne požiadavky ďalej harmonizovali najmä objasnením úloh a povinností, ale aj finančných záväzkov zainteresovaných strán v celom hodnotovom reťazci. Tvorcovia právnych predpisov by okrem toho mali zväziť zahrnutie konkrétnych požiadaviek týkajúcich sa rozšírenej zodpovednosti výrobcu do smernice o obaloch a odpadoch z obalov ⁽³⁰⁾, aby boli účinnejšie.

4.3.5. EHSV upozorňuje, že Európsky parlament požadoval ciele v oblasti prevencie v súvislosti s mestským, obchodným a priemyselným odpadom, ale v legislatívnom návrhu sa žiadne neuvádzajú.

4.3.6. Ciele recyklácie mestských odpadov a odpadov z obalov do roku 2030 sa v porovnaní s predchádzajúcim návrhom znížili, hoci v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie ⁽³¹⁾ sa dospieva k záveru, že vyššie recyklačné ciele sú spojené s väčšími finančnými, sociálnymi a ekologickými prínosmi ⁽³²⁾. Uznáva sa, že Komisia pripravila prepracovanú stratégiu vykonávania, v ktorej sa riešia osobitné okolnosti jednotlivých členských štátov a ktorá obsahuje kombináciu opatrení a finančných nástrojov politiky súdržnosti EÚ a ďalších nástrojov ⁽³³⁾.

4.3.7. Írsko urobilo za uplynulých 10 rokov rýchle pokroky, keď prešlo od vyvážania 100 % odpadu na skládky k dosiahnutiu všetkých svojich cieľov v oblasti recyklácie. Má zavedený program na predchádzanie vzniku odpadu a tri regionálne programy v oblasti odpadu. Írsko ako prvá krajina na svete zaviedlo daň na plastové tašky, ktorú odvtedy prijali aj ďalšie krajiny sveta. Aj naďalej tu existujú ťažkosti, ktoré je potrebné prekonať, napríklad takmer úplná kontrola nad aktivitami v oblasti nakladania s odpadom na strane súkromného sektora a nahrádzanie vyvážania odpadu na skládky spaľovaním v príliš mnohých prípadoch. Írsko je naďalej výborným príkladom toho, čo všetko možno dosiahnuť v krátkom čase. Týmto sa zdôrazňuje, že v prípade niektorých členských štátov nie je potrebná taká rozsiahla výnimka, akou je predĺženie lehoty na dosiahnutie cieľov o ďalších 5 rokov.

⁽²⁶⁾ A8-0215/2015.

⁽²⁷⁾ Smernica 2008/98/ES, článok 4 ods. 3.

⁽²⁸⁾ Smernica 2008/98/ES, článok 9.

⁽²⁹⁾ Smernica 2008/98/ES, článok 29.

⁽³⁰⁾ Smernica (EÚ) 2015/720.

⁽³¹⁾ SWD(2015) 259 final.

⁽³²⁾ SWD(2015) 259 final, s. 13, 15 a 17.

⁽³³⁾ Pracovný dokument útvarov Komisie, SWD(2015) 260 final.

4.3.8. Triedený zber tokov odpadu je podľa všetkého na zabezpečenie uzavretia obehov pomocou vysokokvalitných druhotných surovín nenahraditeľný. V článku 11 ods. 1 smernice 2008/98/ES o odpade je stanovená požiadavka, aby sa do roku 2015 zaviedli systémy triedeného zberu minimálne papiera, kovov, plastov a skla. Predchádzajúci návrh bol v tomto ohľade prísnejší, keď sa v článku 25 požadovalo zavedenie triedeného zberu biologického odpadu do roku 2025. Namiesto týchto prísnych požiadaviek v oblasti triedeného zberu nový návrh prináša mierne (v praxi menej účinné) ustanovenie, ktorým sa požaduje triedený zber „podľa toho, kde to bude technicky, environmentálne a hospodársky praktické a vhodné“. EHSV žiada o sprísnenie tejto požiadavky. Keďže nové ustanovenie o triedenom zbere biologického odpadu nadobudne účinnosť bez primeraného prechodného obdobia, takéto explicitné tzv. únikové pravidlo môže viesť na úrovni členských štátov k tomu, že sa daná ambícia v praxi nedosiahne vôbec.

4.3.9. Je dôležité poznamenať, že samotnými vysokými mierami recyklácie sa nezachovávajú zdroje v prípade výrobkov s rýchlym obehom, napríklad hliníkových nádob na nápoje, ktorých životný cyklus od výroby po likvidáciu trvá približne od 3 do 6 mesiacov⁽³⁴⁾.

4.3.10. EHSV víta úsilie Komisie harmonizovať vymedzenia pojmov a výpočtové metódy v záujme zabezpečenia zberu spoľahlivých a porovnateľných údajov. Je mimoriadne dôležité dbať na to, aby navrhované vymedzenia pojmov, najmä vymedzenia „prípravy na opätovné používanie“ a „záverečného procesu recyklácie“⁽³⁵⁾, nevytvárali zábrany a/ani prekážky pre zainteresované hospodárske subjekty zapojené do príprav na opätovné používanie a do recyklácie. Tieto vymedzenia pojmov by, naopak, mali verne zodpovedať ich potrebám a prispievať k rozvoju ich aktivít.

4.4. **Od odpadu k zdrojom**

4.4.1. Popri neistote, pokiaľ ide o kvalitu druhotných surovín, a právnych neistotách vo vzájomnom pôsobení právnych predpisov o odpade, výrobkoch a chemických látkach sa Komisia zaoberá hlavnými prekážkami týkajúcimi sa fungovania trhu s druhotnými surovinami. Komisia nehodnotí, prečo sa stanovenie kritérií stavu konca odpadu v súčasnej smernici 2008/98/ES o odpade ukázalo ako neúspešné.

4.4.2. Je potrebné rozlišovať zodpovednosť za výkon výrobkov a súvisiace záruky/zodpovednosť a zodpovednosť za zložky výrobkov. Prvá zodpovednosť bude hnacím prvkom zmeny v správaní spotrebiteľov. Tá druhá je rozhodujúca z hľadiska zachovania zdrojov a nevyhnutná na odstránenie odpadu zo systému. Rozšírená zodpovednosť za zložky výrobku by znamenala, že odpadové zdroje majú naďalej vlastníka, ktorý nielen zodpovedá za opätovné používanie zdroja, ale má aj z neho vyplývajúcu konkurenčnú výhodu.

4.4.3. Vyžadujú sa zásadnejšie opatrenia na zvýšenie dopytu po druhotných surovinách. Komisia sa v pláne efektívneho využívania zdrojov zaviazala prijať ambicióznejšie opatrenia, napríklad posúdiť zavedenie minimálnych „podielov recyklovaného materiálu“ pre kľúčové výrobky.

4.4.4. Zlepšenie využívania druhotných surovín vo výrobe nových tovarov tiež môže byť priestorom na verejno-súkromné partnerstvo na úrovni EÚ, akým je napríklad európske inovačné partnerstvo v oblasti surovín. Niektoré európske sektory sú podľa všetkého pripravené na záväzky týkajúce sa obehového hospodárstva. Napríklad európsky papierenský priemysel nedávno oznámil, že sa zaviazal zvýšiť súčasnú 72 % mieru recyklácie papiera⁽³⁶⁾.

4.5. **Prioritné oblasti**

EHSV upozorňuje na zdanlivo náhodné rozdelenie na päť prioritných oblastí, pri ktorom stojí za povšimnutie, že za prioritnú oblasť nie je určená „voda“.

⁽³⁴⁾ Správa EEA o obehovom hospodárstve, s. 25.

⁽³⁵⁾ Smernica 2008/98/ES, článok 1.

⁽³⁶⁾ <http://www.cepi.org/pressrelease/CircularEconomyDec2015>.

Plasty

4.5.1. EHSV víta oznámenie o tom, že do roku 2017 sa prijme stratégia pre plasty, a teší sa na svoj podrobnejší vklad v tejto súvislosti.

4.5.2. Bude nesmierne dôležité, aby sa v tejto stratégii riešila otázka znečisťovania morí plastmi, a bude potrebné stanoviť konkrétne ciele v tejto oblasti. Konkrétne opatrenie na zníženie objemu morského odpadu uvedené v prílohe v súlade s cieľom v oblasti udržateľného rozvoja sa výrazne posilní stanovením merateľného cieľa v stratégii pre plasty.

4.5.3. Je tu tiež príležitosť na riešenie otázky zodpovednosti a rozšírenej zodpovednosti výrobcu, najmä v súvislosti s plastmi. Táto otázka je mimoriadne dôležitá, keďže žijeme v geologickej dobe zvanej antropocén, ktorá sa bude pravdepodobne rozpoznávať podľa úrovne plastov v geologických vrstvách, ktoré sa v súčasnosti tvoria.

Potravinový odpad

4.5.4. EHSV nesúhlasí s tým, že opatrenie v oblasti potravinového odpadu je príliš náročné na dosiahnutie, ani s tvrdením, že stanovenie cieľa v tejto oblasti je predčasné. Už sa pracovalo na stanovení kritérií na posúdenie úrovni potravinového odpadu⁽³⁷⁾.

4.5.5. Samotný odkaz na cieľ v oblasti udržateľného rozvoja na zníženie objemu potravinového odpadu nestačí. Do harmonogramov dosahovania cieľov je potrebné zahrnúť medzníky umožňujúce meranie pokrokov v období do roku 2030 a tiež priebežné revízne prešetrovania.

Kľúčové suroviny

4.5.6. Často uvádzaný príklad mobilného telefónu zdôrazňuje otázku výťažnosti mimoriadne dôležitých surovín. Tento všadeprítomný výrobok poslúži ako zaujímavý barometer úspešnosti mnohých aspektov balíka opatrení v oblasti obehového hospodárstva od ekodizajnu, cez zastarávanie až po výťažnosť mimoriadne dôležitých surovín.

Stavebný a demolačný odpad

4.5.7. Možnosť spätného zasypávania sa musí zrušiť.

4.5.8. Existujúce budovy sa musia spravovať ako zdroje, ktoré predstavujú, prostredníctvom zavedených stratégií na maximalizovanie opätovného použitia a recyklácie hojných zdrojov, ktoré sú v nich obsiahnuté.

Iné oblasti

4.5.9. Dôležitou súčasťou obehového hospodárstva by mala byť voda ako zdroj⁽³⁸⁾. Základnými aspektmi vodného hospodárstva v obehovom modeli sú: využívanie uzavretých obehov, znížovanie objemu odpadu a odstraňovanie znečisťujúcich látok. Vyžadujú sa podrobné informácie o tom, ako to dosiahnuť.

4.6. Monitorovanie pokroku smerom k obehovému hospodárstvu

4.6.1. V predchádzajúcom balíku opatrení v oblasti obehového hospodárstva⁽³⁹⁾ Komisia oznámila, že v prebiehajúcej revízii stratégie Európa 2020 posúdi odporúčanie platformy zaviesť hlavný cieľ v oblasti efektívneho využívania zdrojov. Mohol by to byť spôsob, ako tento aspekt integrovať do kľúčových odvetví politiky. Výsledok týchto posúdení by sa mal zverejniť a mal by sa vypracovať systém merania v oblasti monitorovania rozvoja obehového hospodárstva.

⁽³⁷⁾ Pozri napríklad projekt v rámci 7. RP s názvom EU Fusions: <http://www.eu-fusions.org/index.php>.

⁽³⁸⁾ *The Junction of Health, Environment and the Bioeconomy: Foresight and Implications for European Research & Innovation Policies* (Križovatka zdravia, životného prostredia a biohospodárstva: predpovede a dôsledky týkajúce sa európskej výskumnej a inovačnej politiky), Európska komisia, 2015, s. 43.

⁽³⁹⁾ COM(2014) 398 final, s. 14.

4.6.2. Proces európskeho semestra predstavuje existujúci mechanizmus, v ktorom možno prostredníctvom analýz investičných výziev v jednotlivých krajinách, ako aj odporúčaní pre jednotlivé krajiny využívať údaje z ročného prieskumu rastu a z ďalších databáz na presadzovanie vykonávania iniciatív v oblasti obehového hospodárstva a na prechod zo súčasného neudržateľného lineárneho modelu. Proces európskeho semestra a príslušný súbor nástrojov by sa mali využívať ako nástroje politiky na zabezpečenie vykonávania a na presadzovanie obehového hospodárstva. Pre dosiahnutie stanovených cieľov je rozhodujúca opätovná ekologizácia procesu európskeho semestra. EHSV požaduje posúdenie postupného zrušenia subvencií, ktorými sa poškodzuje životné prostredie, a začlenenie odporúčania, aby sa na podporu obehového hospodárstva využívali fiškálne možnosti, napríklad ekologické dane.

4.6.3. Medziodvetvová povaha obehového hospodárstva vyžaduje zriadenie medziodvetvového monitorovacieho orgánu. Ten by potreboval právomoci na preskúmanie nevyhnutnej horizontálnej integrácie, ako aj vertikálnej integrácie potrebnej na vykonávanie akčného plánu.

4.6.4. Každý členský štát by mal určiť konkrétny kontaktný bod na podávanie správ o vykonávaní opatrení na účely prechodu, ak sa má uskutočniť v meradle, ktoré Komisia určila za nevyhnutné.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Zmenený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prístupe tovaru a služieb tretích krajín na vnútorný trh verejného obstarávania Únie a o postupoch podporujúcich rokovania o prístupe tovaru a služieb Únie na trhy verejného obstarávania tretích krajín

[COM(2016) 34 final – 2012/0060 (COD)]

(2016/C 264/15)

Spravodajca: Mário SOARES

Európska komisia (29. januára 2016) a Európsky parlament (4. februára 2016) sa rozhodli podľa článku 207 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

Zmenený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prístupe tovaru a služieb tretích krajín na vnútorný trh verejného obstarávania Únie a o postupoch podporujúcich rokovania o prístupe tovaru a služieb Únie na trhy verejného obstarávania tretích krajín

[COM(2016) 34 final – 2012/0060 (COD)].

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla 2016) prijal 223 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 7 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EÚ pristúpila k väčšej integrácii a liberalizácii európskych trhov verejného obstarávania pri revízii Dohody o vládnom obstarávaní (GPA) počas obchodných rokovaní s tretími krajinami a v rámci obchodných dohôd, ktoré Európska únia nedávno uzatvorila. Tieto reformy viedli k väčšej otvorenosti európskych trhov verejného obstarávania podnikom z rozvinutých alebo rýchlo sa rozvíjajúcich krajín, no tieto krajiny nereagovali na toto otvorenie primeranou ponukou, pričom európske krajiny musia naďalej čeliť obmedzujúcim a diskriminačným postupom v tretích krajinách. Toto otvorenie je predovšetkým potrebné z toho hľadiska, že verejné obstarávanie predstavuje takmer 20 % celosvetového HDP a že v súvislosti so súčasnou krízou verejné investície do infraštruktúry a zadávanie verejných zákaziek na práce a na dodávku tovaru v rozvinutých a rýchlo sa rozvíjajúcich hospodárstvach predstavujú nevyhnutný stimul hospodárskeho rastu v ďalších rokoch.

1.2. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) vo viacerých svojich stanoviskách podporil cieľ, ktorý si stanovila Európska únia v súvislosti s väčšou otvorenosťou verejného obstarávania vo všetkých krajinách medzinárodnej hospodárskej súťaži. Výbor taktiež poukázal na nutnosť zabezpečiť zjednodušenie pravidiel zadávania verejných zákaziek, najmä pre MSP, ale aj na nutnosť dodržiavať zásady transparentnosti, nediskriminácie a rovnakého zaobchádzania. Okrem iného pri viacerých príležitostiach žiadal, aby sa pri vykonávaní európskej obchodnej politiky náležite posilnil sociálny a environmentálny rozmer, ako aj dodržiavanie základných ľudských práv a ochrana spotrebiteľa, a to v súlade s článkom 207 Zmluvy o fungovaní EÚ, v ktorom sa žiada väčší súlad so zásadami a s cieľmi Únie.

1.3. Výbor rozumie obavám Komisie, ktorá chce zabezpečiť väčšiu otvorenosť trhov verejného obstarávania európskym podnikom v tretích krajinách. Zároveň si uvedomuje pákový efekt, ktorý môže mať zmenený návrh nariadenia o prístupe tovaru a služieb tretích krajín na vnútorný trh verejného obstarávania Únie, ktorý je predmetom tohto stanoviska.

1.4. Výbor sa domnieva, že návrh nariadenia môže predstavovať prvý krok na zabezpečenie väčšej otvorenosti verejného obstarávania najmä v prebiehajúcich rokovaníach v rámci Transatlantického obchodného a investičného partnerstva (TTIP) medzi EÚ a Spojenými štátmi, ako aj v rámci rokovaní o obchodnej dohode s Japonskom alebo v rámci rokovaní o prístupí Číny k dohode o vládnom obstarávaní Svetovej obchodnej organizácie (WTO). V týchto krajinách sú trhy verejného obstarávania menej otvorené v porovnaní s Európskou úniou, čo však platí aj pre krajiny, ktoré nie sú signatármi Dohody o vládnom obstarávaní, ako je Rusko, Brazília či Argentína.

1.5. Výbor si je však vedomý zásadných nezhôd v Rade a Európskom parlamente, pokiaľ ide o relevantnosť aj účinnosť navrhovaného nariadenia.

1.6. Výbor zdôrazňuje, že je absolútne nevyhnutné, aby sa v rámci zadávania verejných zákaziek zabezpečila slobodná a nenarušená hospodárska súťaž s podnikmi tretích krajín. EHSV však pochybuje, že by sa týmto návrhom nariadenia mohol dosiahnuť cieľ vyváženého otvorenia trhov verejného obstarávania v tretích krajinách. Výbor sa predovšetkým domnieva, že nový návrh nariadenia nie je dostatočne ambiciózný, pretože jeho rozsah pôsobnosti sa obmedzuje len na cenové úpravy na zákazky, ktorých hodnota sa rovná 5 000 000 EUR alebo je vyššia. Poznomenáva pritom, že len 7 % všetkých verejných zákaziek má hodnotu vyššiu než 5 000 000 EUR. Okrem toho sa taktiež domnieva, že sankcia, ktorá môže dosiahnuť 20 % ceny ponuky, nie je postačujúca a mala by sa preskúmať v závislosti od konkrétneho prípadu. Výbor navrhuje uplatňovať opatrenia týkajúce sa úpravy cien na zákazky, ktorých odhadovaná hodnota sa rovná 2 500 000 EUR alebo je vyššia.

1.7. Výbor sa zaujíma aj o to, či zákaz určený členským štátom uplatňovať reštriktívne opatrenia, ktoré presahujú opatrenia stanovené v nariadení, nepredstavuje *de facto* liberalizáciu verejných zákaziek s hodnotou nižšou ako 5 000 000 EUR pre podniky z tretích krajín a bez recipročného prístupu pre podniky z EÚ. Výbor preto poukazuje na naliehavú potrebu vyváženého a vzájomne výhodného verejného obstarávania medzi EÚ a tretími krajinami.

1.8. Výbor ľutuje, že návrh nariadenia neobsahuje žiadny odkaz na cieľ trvalo udržateľného rozvoja, hoci Komisia označila tento cieľ za dôležitý prvok svojho oznámenia s názvom *Obchod pre všetkých* a pri viacerých príležitostiach vyhlásila, že trvalo udržateľný rozvoj zohľadňuje vo všetkých príslušných aspektoch dohôd o voľnom obchode (energetika, suroviny a verejné obstarávanie) ⁽¹⁾.

1.9. Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa novým nariadením rušia články 85 a 86 smernice 2014/25/EÚ, pretože tieto ustanovenia sú ambiciózne a vo väčšom súlade s cieľom zohľadniť udržateľný rozvoj, keďže začleňujú sociálny rozmer súvisiaci s ťažkosťami európskych podnikov získať verejné zákazky v tretích krajinách v dôsledku nedodržovania medzinárodných ustanovení v oblasti pracovného práva v týchto krajinách. Výbor sa okrem iného domnieva, že by bolo vhodné viac sa venovať otázke možného začlenenia niektorých ich častí do súčasného návrhu nariadenia.

1.10. Výbor preto zastáva názor, že nariadenie musí priniesť ambicióznejší prístup, pokiaľ ide o presadzovanie cieľov trvalo udržateľného rozvoja, dodržiavanie základných práv a ochrany spotrebiteľov pri zadávaní verejných zákaziek v tretích krajinách. Podľa výboru môže mať nedodržovanie týchto základných pravidiel negatívny vplyv na konkurencieschopnosť európskych podnikov. Domnieva sa, že vymedzenie „reštriktívneho opatrenia alebo postupu“ v článku 2 návrhu musí obsahovať aj nedodržovanie týchto základných pravidiel. Výbor sa takisto domnieva, že správa, ktorú musí Komisia predložiť najneskôr 31. decembra 2018 a prinajmenšom každé tri roky (článok 16 návrhu), sa musí týkať nielen prístupu hospodárskych subjektov k postupom verejného obstarávania v tretích krajinách, ale aj dodržiavania sociálnych a environmentálnych pravidiel pri postupoch verejného obstarávania v tretích krajinách, ako aj dodržiavania základných ľudských práv a ochrany spotrebiteľa. To sa musí náležite zohľadniť aj v správach Komisie o vykonávaní tohto nariadenia.

1.11. EHSV požaduje, aby sa v uvedenom návrhu nariadenia zdôraznila požiadavka, že podniky tretích krajín, ktoré sa zúčastňujú na postupoch verejného obstarávania v EÚ, sú povinné dodržiavať ustanovenia, ktorých cieľom je presadzovať dodržiavanie trvalo udržateľného rozvoja a posilňovanie sociálneho a environmentálneho rozmeru, ako aj základné ľudské práva, ochranu spotrebiteľa a sociálne a pracovné začlenenie alebo opätovné začlenenie osôb so zdravotným postihnutím, ako sa ustanovuje v smerniciach 2014/23/EÚ, 2014/24/EÚ a 2014/25/EÚ o verejnom obstarávaní. Toto dodržiavanie je nevyhnutné pre slobodnú a nenarušenú hospodársku súťaž na vnútornom trhu.

⁽¹⁾ Pozri COM(2015) 497 final.

1.12. Výbor v plnej miere podporuje, aby sa nariadenie neuplatňovalo v prípade najmenej rozvinutých a najzraniteľnejších rozvojových krajín nariadenia o VSP⁽²⁾, ale pripomína Komisii, že sa musia prijať dodatočné opatrenia na presadzovanie účasti najmenej rozvinutých a najzraniteľnejších krajín na verejnom obstarávaní v EÚ.

1.13. Výbor tiež schvaľuje neuplatňovanie nariadenia v prípade európskych MSP. Chce však Komisii pripomenúť, že MSP potrebujú osobitnú pomoc, aby mohli mať prístup k „cezhraničnému“ obstarávaniu v Európskej únii a zároveň mali prístup k verejnému obstarávaniu v tretích krajinách.

2. Kontext

2.1. EHSV bol zo strany Európskej komisie, ako aj zo strany Európskeho parlamentu požiadaný, aby vyjadril svoje stanovisko k zmenenému návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prístupe tovaru a služieb tretích krajín na vnútorný trh verejného obstarávania Únie a o postupoch podporujúcich rokovania o prístupe tovaru a služieb Únie na trhy verejného obstarávania tretích krajín.

2.2. Výdavky určené na verejné obstarávanie sa vo všeobecnosti odhadujú približne na 20 % celosvetového HDP. V kontexte súčasnej krízy predstavujú verejné investície do infraštruktúry a verejné zákazky na práce a na dodávku tovaru v rozvinutých a rýchlo sa rozvíjajúcich krajinách pravdepodobne jeden z nevyhnutných stimulov hospodárskeho rastu v ďalších rokoch.

2.3. EÚ postupne zabezpečila integráciu svojich trhov verejného obstarávania a otvorila ich vďaka väčšej liberalizácii európskeho verejného obstarávania pri revízii Dohody WTO o vládnom obstarávaní (GPA), ktorá nadobudla účinnosť v apríli 2014, ako aj pri obchodných rokovaniach s tretími krajinami [najmä v rámci obchodných dohôd, ktoré Európska únia nedávno uzatvorila (napríklad dohody medzi EÚ a Kóreou, EÚ a Strednou Amerikou, EÚ a Kolumbiou/Peru, EÚ a Moldavskom, EÚ a Gruzínskom, EÚ a Ukrajinou)].

2.4. Napriek tomu však európske podniky stále narážajú na reštriktívne a diskriminačné postupy v tretích krajinách. Dôvodom týchto postupov sú viaceré faktory:

- niektoré iné signatárske krajiny GPA (ktorú podpísalo 43 členov WTO) neprijali také významné záväzky ako EÚ. EÚ otvorila 80 % svojich trhov verejného obstarávania, zatiaľ čo ostatné rozvinuté krajiny ich otvorili len na 20 %. Únia otvára svoje trhy verejného obstarávania uchádzačom pochádzajúcim z krajín, ktoré sú zmluvnými stranami Dohody o vládnom obstarávaní (GPA), až do výšky približne 352 miliárd EUR, zatiaľ čo trhy verejného obstarávania na celosvetovej úrovni sú uzavreté pre hospodársku súťaž do výšky viac ako 50 % ich hodnoty, v dôsledku čoho sa realizuje len 10 miliárd EUR vývozu z Únie a strata z vývozu sa odhaduje na 12 miliárd EUR,
- Čína ešte stále rokuje o pristúpení k tejto dohode, hoci sa zaviazala začleniť ju už pri svojom vstupe do WTO v roku 2001. Rusko sa tiež zaviazalo začať rokovania o pristúpení k tejto dohode do štyroch rokov od vstupu do WTO v roku 2012. Hrozí však, že začlenenie Ruska do GPA potrvá ešte dlhšie ako začlenenie Číny,
- určitý počet veľkých subjektov, ktoré sú členmi G20 (Brazília, India, Argentína), nemá záujem pristúpiť ku GPA a je nepravdepodobné, že by sa dvojstranné rokovania s týmito krajinami mohli ukončiť v dohľadnom čase.

2.5. Treba tiež poznamenať, že veľký počet obchodných partnerov Európskej únie uprednostňuje svojich výrobcov alebo vlastné výrobky alebo presadzuje skôr malé a stredné podniky (napríklad zákon „Buy American Act“ v Spojených štátoch, politika „Buy Chinese Policy“ v Číne, preferenčné rozpätia stanovené zákonom v Brazílii, vnútroštátne preferencie na regionálnej úrovni v Austrálii), čo *de facto* vylučuje podniky Európskej únie z účasti na ich verejnom obstarávaní⁽³⁾.

⁽²⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 978/2012.

⁽³⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: *Verejné podniky tretích krajín ako účastníci verejného obstarávania v EÚ* (Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 31).

2.6. Pokiaľ ide o trhy verejného obstarávania otvorené hospodárskej súťaži v tretích krajinách, európskym podnikom sa často bráni reálne sa zúčastňovať na výzvach na predkladanie ponúk v dôsledku prekážok, ktoré „prekračujú hranice“ (ako sú rozdielne pravidlá certifikácie a normalizácie, postupy udeľovania licencií, netransparentné alebo diskriminačné postupy atď.) a ktoré sú ešte zložitejšie a predstavujú viac technických problémov, keďže ich identifikácia, analýza a zrušenie trvajú dlhšie a normy a postupy, ktoré sa ich týkajú, sú reštriktívne. Na uvedený aspekt už bolo poukázané v predchádzajúcom stanovisku výboru.

2.7. Vzhľadom na túto zložitú situáciu, ktorá je spôsobená neexistenciou pákového efektu na zabezpečenie väčšieho otvorenia trhov verejného obstarávania v tretích krajinách, sa Európska únia už niekoľko rokov snaží vytvoriť nástroj, na základe ktorého by bolo možné zaviesť reštriktívne opatrenia v prípade neexistencie reciprocity alebo v prípade reštriktívnych a diskriminačných opatrení uložených európskym podnikom zo strany tretích krajín.

2.8. Je však nevyhnutné poznamenať, že EÚ mala a má možnosť obmedziť prístup k trhom verejného obstarávania v Európskej únii podnikom tých krajín, ktoré nezabezpečia podnikom rovnaké zaobchádzanie, aké majú podniky týchto krajín v Európskej únii, a to pokiaľ ide o verejné obstarávanie v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb. Túto možnosť však doteraz nikdy nevyužila. V **smernici 2004/17/ES** (revidovanej **smernicou 2014/25/EÚ, ktorá nadobudne účinnosť 18. apríla 2016**) sa stanovila možnosť odmietnuť ponuky zahŕňajúce viac ako 50 % výrobkov pochádzajúcich z tretej krajiny, s ktorou Únia neuzatvorila medzinárodné záväzky (článok 58), a možnosť Komisie (článok 59) navrhnúť Rade rozhodnúť o zrušení či prerušení prístupu k trhom verejného obstarávania v Európskej únii počas určitého obdobia podnikom krajín, ktoré nezabezpečia rovnaké zaobchádzanie, aké sa dostáva podnikom týchto krajín v Európskej únii, alebo krajinám, v ktorých sú tieto ťažkosti spojené s nedodržiavaním medzinárodných noriem súvisiacich s prácou. Tieto ustanovenia boli prevzaté v článkoch 85 a 86 smernice 2014/25/EÚ.

2.9. Všeobecná smernica o verejnom obstarávaní **2004/18/ES** (revidovaná **smernicou 2014/24/EÚ**) zasa neobsahuje podobné ustanovenia; v rozličných členských štátoch existovali a existujú rozdielne postupy, pokiaľ ide o zahraničných uchádzačov alebo ponuky zahŕňajúce výrobky a služby pochádzajúce z tretích krajín. V niektorých členských štátoch zabezpečovali rovnaké zaobchádzanie, v iných členských štátoch to záviselo od existencie či neexistencie medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z Dohody WTO o vládnom obstarávaní alebo z dvojstranných zmlúv.

2.10. Na riešenie neexistujúcich ustanovení vo všeobecnej smernici o verejnom obstarávaní a v dôsledku toho, že niektoré tretie krajiny nechcú otvoriť svoje trhy verejného obstarávania medzinárodnej hospodárskej súťaži, ale využívajú pomerne jednoduchý prístup na európsky trh, Komisia v roku 2012 navrhla nariadenie s cieľom zaviesť určitú reciprocity v prístupe k verejnému obstarávaniu.

2.11. V prvom návrhu Komisie z roku 2012 sa predovšetkým pripomenula všeobecná zásada, podľa ktorej sa pri postupoch zadávania verejných zákaziek na vnútornom trhu EÚ so zahraničnými výrobkami a službami využívajúcimi výhody vyplývajúce zo záväzkov EÚ z hľadiska ich prístupu na trh zaobchádza rovnako ako s výrobkami a službami pochádzajúcimi z EÚ; okrem iného sa toto zaobchádzanie rozšírilo aj na výrobky a služby pochádzajúce z najmenej rozvinutých krajín.

Pri výrobkoch a službách, ktoré nevyužívajú výhody vyplývajúce zo záväzkov z hľadiska ich prístupu na trh, tento návrh vychádzal z dvoch pilierov:

- **Decentralizovaný pilier (článok 6)**, ktorý umožňoval obstarávateľovi oznámiť Komisii svoj zámer neschváliť niektoré ponuky, v ktorých hodnota tovarov alebo služieb, na ktoré sa nevzťahuje režim medzinárodných záväzkov, presahuje 50 % celkovej hodnoty tovarov alebo služieb obsiahnutých v ponuke. Komisia mohla udeliť svoj súhlas aj v prípade nedostatočnej reciprocity medzi EÚ a krajinou, z ktorej výrobky a služby pochádzajú. Komisia by schválila aj vylúčenie, ak by príslušný tovar a služby patrili do oblasti pôsobnosti týkajúcej sa prístupu na trh, ktorú EÚ vyhradila v medzinárodnej dohode.

- **Centralizovaný mechanizmus (článok 8 až 13)** Komisii umožňoval začať vyšetrovanie. Toto vyšetrovanie mohla začať Komisia z vlastnej iniciatívy alebo na žiadosť členského štátu alebo zainteresovanej strany s cieľom overiť si existenciu reštriktívnych postupov pri zadávaní verejných zákaziek v tretích krajinách. Komisia sa mohla s príslušnou krajinou dohodnúť na riešení tohto problému a zlepšiť podmienky prístupu podnikov EÚ na trh tejto krajiny alebo v opačnom prípade nastoliť dočasné reštriktívne opatrenia. Tieto reštriktívne opatrenia mohli v zásade spočívať alebo vylúčiť niektoré ponuky zložené z viac ako 50 % výrobkov alebo služieb pochádzajúcich z príslušnej tretej krajiny (uzavretie európskeho trhu), alebo uplatniť povinnú finančnú sankciu na navrhované výrobky a služby pochádzajúce z príslušnej tretej krajiny. Vyšetrowanie Komisie sa malo uzavrieť do deviatich mesiacov. V riadne odôvodnených prípadoch sa mohla táto lehota predĺžiť o tri mesiace.

2.12. Parlament v roku 2014⁽⁴⁾ prijal správu, v ktorej vyjadril svoj nesúhlas s decentralizovaným postupom. Podľa Parlamentu o vylúčení ponuky môže rozhodnúť len Komisia, a nie miestne orgány, keďže medzinárodný obchod je výlučnou právomocou EÚ. Navrhol preto začleniť decentralizovaný postup do centralizovaného postupu. Boli vznesené aj ďalšie výhrady, ako je nedostatočná reciprocita, pokiaľ ide o dodržiavanie sociálnych a environmentálnych pravidiel a základných noriem MOP, či nevymedzenie pojmu nedostatočná reciprocita. Parlament tiež navrhuje domnienku nedostatočnej reciprocit v prípade nedodržiavania medzinárodných ustanovení, pokiaľ ide o pracovné právo. Parlament takisto so znepokojením konštatuje, že sa v nariadení nechránia európske environmentálne a sociálne pravidlá.

2.13. Pri prvom čítaní v Rade sa teda nedospelo k rozhodnutiu. Pätnásť členských štátov tento návrh neschválilo a vytvorilo tak blokujúcu menšinu, pričom k najvýznamnejším patrilo Nemecko, Spojené kráľovstvo, Holandsko a Švédsko, ako aj niektoré krajiny východnej Európy. Vyjadrili svoju obavu, že takýto nástroj by sa na medzinárodnej úrovni vnímal ako ochranársky. Krajiny, ktoré podporili tento návrh, na čele s Francúzskom dostali možnosť viesť v roku 2014 technickú diskusiu a existovala nádej, že bude možné dospieť k dohode počas talianskeho predsedníctva (v druhom polroku 2014). Nanešťastie, nestalo sa tak a Komisia v januári prijala revidovaný návrh⁽⁵⁾ s nádejou, že sa táto situácia vyrieši v Rade.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Komisia predkladá nový návrh, ktorého cieľom je napraviť niektoré negatívne dôsledky predchádzajúceho návrhu. V novom návrhu Komisia vypúšťa kritizovaný decentralizovaný postup, keďže nastoloval väčšie administratívne zaťaženie a podporoval určitú fragmentáciu vnútorného trhu. Ruší sa ním aj možnosť celkového uzavretia európskeho trhu a zachováva sa možnosť uložiť peňažné sankcie vo výške 20 % po vyšetrovaní Komisie v prípade ponúk, z ktorých viac než 50 % tvoria výrobky alebo služby pochádzajúce z krajín, ktoré uplatňujú reštriktívne alebo diskriminačné postupy. Táto cenová úprava sa vzťahuje výlučne na obstarávania, ktorých odhadovaná hodnota sa rovná 5 miliónom EUR alebo je vyššia, čím by sa podľa Komisie znížilo riziko odvetných opatrení tretích krajín. V návrhu sa tiež ustanovilo, že cenová úprava sa nevzťahuje na malé a stredné podniky (MSP) ani na uchádzačov alebo na výrobky pochádzajúce z najmenej rozvinutých a najzraniteľnejších krajín, ako sa vymedzuje v nariadení o všeobecnom systéme preferencií (VSP).

3.2. EHSV pri viacerých príležitostiach podporil cieľ Európskej únie, a to čoraz viac sprístupňovať trhy verejného obstarávania všetkých krajín medzinárodnej hospodárskej súťaži, ale výbor takisto zdôraznil, že je potrebné presadzovať zásady zjednodušovania pravidiel, pokiaľ ide o zadávanie verejných zákaziek, transparentnosť, nediskrimináciu, rovnosť zaobchádzania, sociálnu a environmentálnu zodpovednosť, ako aj dodržiavanie základných práv⁽⁶⁾.

3.3. Výbor chápe obavy Komisie, ktorá chce zabezpečiť väčšie otvorenie trhov verejného obstarávania európskym podnikom v tretích krajinách. Výbor rovnako zastáva názor, podľa ktorého návrh takéhoto nariadenia môže predstavovať prvý krok v prebiehajúcich rokovaníach o verejnom obstarávaní v rámci Transatlantického obchodného a investičného partnerstva (TTIP) medzi EÚ a Spojenými štátmi, ako aj v rámci obchodných rokovaní s Japonskom a pri rokovaníach o prístupí Číny k Dohode o vládnom obstarávaní. V týchto krajinách sú trhy verejného obstarávania menej otvorené v porovnaní s Európskou úniou, čo však platí aj pri krajinách, ktoré nie sú signatármi Dohody o vládnom obstarávaní, ako je Rusko, Brazília či Argentína.

⁽⁴⁾ P7_TA(2014)0027.

⁽⁵⁾ COM(2016) 34 final.

⁽⁶⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Medzinárodné verejné obstarávanie*, prijaté 28. mája 2008, spravodajca pán Malosse (Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 32), a stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: *Verejné podniky tretích krajín ako účastníci verejného obstarávania v EÚ* (Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 31).

3.4. EHSV však pochybuje, že by sa po prijatí tohto nariadenia mohol dosiahnuť cieľ otvorenia trhov verejného obstarávania v tretích krajinách. Výbor sa domnieva, že nový návrh nariadenia nie je ambiciózny vzhľadom na obmedzenú pôsobnosť; jeho vplyv na otvorenie trhov verejného obstarávania v tretích krajinách je veľmi neistý a je možné, že bude aj veľmi obmedzený.

3.5. Podľa samotnej Komisie len 7 % všetkého verejného obstarávania presahuje hodnotu 5 000 000 EUR. Toto obstarávanie však z hľadiska hodnoty predstavuje 61 % verejného obstarávania EÚ. Vzhľadom na to, že nariadenie sa bude vzťahovať výlučne na obstarávanie, na ktoré sa nevzťahuje režim medzinárodných záväzkov Európskej únie, je potrebné zistiť, aký je pomer verejného obstarávania, na ktoré sa vzťahuje tento režim, a to najmä po prípadnom prístupí Číny k Dohode o vládnom obstarávaní a po prípadnom uzavretí rokovaní so Spojenými štátmi a Japonskom. Tým, že sa jeho uplatňovanie obmedzí na veľmi malý počet obstarávaní a na veľmi malý počet krajín, hrozí, že sa značne zníži význam tohto nariadenia. Výbor navrhuje uplatňovať opatrenia týkajúce sa úpravy cien na zákazky, ktorých odhadovaná hodnota sa rovná 2 500 000 EUR alebo je vyššia.

3.6. Je poľutovaniahodné, že v návrhu nariadenia sa nenachádza nijaký odkaz na trvalo udržateľný rozvoj, na čo Komisia jasne poukazuje vo svojom oznámení Obchod pre všetkých, v ktorom „zohľadní otázky trvalo udržateľného rozvoja vo všetkých príslušných oblastiach dohôd o voľnom obchode (napríklad energie a suroviny alebo verejné obstarávanie)“⁽⁷⁾. Pri vykonávaní európskej obchodnej politiky je dôležité, aby sa náležite posilnil sociálny a environmentálny rozmer, ako aj dodržiavanie základných ľudských práv a ochrana spotrebiteľa, a to v súlade s článkom 207 Zmluvy o fungovaní EÚ, v ktorom sa žiada väčší súlad so zásadami a cieľmi Únie.

3.7. Cieľom nových smerníc 2014/23/EÚ, 2014/24/EÚ a 2014/25/EÚ o verejnom obstarávaní a koncesiách je presadzovať dodržiavanie trvalo udržateľného rozvoja a posilňovanie sociálneho a environmentálneho rozmeru, ako aj základné ľudské práva, ochranu spotrebiteľa a sociálne a pracovné začleňovanie a opätovné začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím. Toto dodržiavanie je nevyhnutné pre slobodnú a nenarušenú hospodársku súťaž na vnútornom trhu. EHSV sa domnieva, že by bolo vhodné, aby sa v tomto návrhu nariadenia pripomenulo, že podniky tretích krajín zúčastňujúce sa na postupoch verejného obstarávania v EÚ musia tieto ustanovenia dodržiavať.

3.8. Komisia hovorí o restriktívnych opatreniach alebo postupoch, ale vôbec nepoukazuje na to, aké zložité je získať verejné zákazky v tretích krajinách z dôvodu nedodržiavania sociálnych a environmentálnych pravidiel zo strany konkurenčných podnikov, ako aj z dôvodu nedodržiavania základných ľudských práv a ochranu spotrebiteľa. Podľa výboru môže mať nedodržiavanie týchto základných pravidiel negatívny vplyv na konkurencieschopnosť európskych podnikov. Domnieva sa, že vymedzenie „reštriktívneho opatrenia alebo postupu“ v článku 2 návrhu musí obsahovať aj nedodržiavanie týchto základných pravidiel. Výbor sa tiež domnieva, že správa, ktorú musí Komisia predložiť najneskôr 31. decembra 2018 a prinajmenšom každé tri roky (článok 16 návrhu), sa musí týkať nielen prístupu hospodárskych subjektov k postupom verejného obstarávania v tretích krajinách, ale aj dodržiavania sociálnych a environmentálnych pravidiel pri postupoch verejného obstarávania v tretích krajinách, ako aj dodržiavania základných ľudských práv a ochrany spotrebiteľa. Musí sa to náležite zohľadňovať aj v správach Komisie o vykonávaní tohto nariadenia.

3.9. O úspechu tohto nového nariadenia možno pochybovať, a to vzhľadom na rozdelenie v Rade, ktoré je dôvodom jeho blokovania. Odstránenie decentralizovaného piliera by mohlo viesť k novému blokovaniu najmä so zreteľom na všetky ostatné zmeny.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Výbor schvaľuje objasnenie uvedené v článku 1 ods. 5 návrhu nariadenia, v ktorom sa spresňuje, že členské štáty nemôžu uplatňovať na hospodárske subjekty, výroby a služby tretích krajín reštriktívne opatrenia, ktoré presahujú opatrenia ustanovené v tomto nariadení. Výhodou je posilnenie jednotnosti pri uplatňovaní európskych pravidiel v oblasti verejného obstarávania na zahraničné subjekty. Výbor sa však pýta, či tento zákaz nepredstavuje neuváženú a *de facto* liberalizáciu európskych verejných zákaziek s nižšou hodnotou ako 5 000 000 EUR bez akejkoľvek náhrady pre podniky z tretích krajín. Niektoré členské štáty v súčasnosti uplatňujú obmedzenia týkajúce sa obstarávania, na ktoré sa nevzťahuje režim medzinárodných záväzkov, a v článku 85 smernice 2014/25/EÚ o verejnom obstarávaní v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky a poštových služieb sa výslovne ustanovuje možnosť odmietnuť ponuky, ktoré obsahujú viac ako 50 % výrobkov pochádzajúcich z krajín, s ktorými EÚ neuzatvorila režim medzinárodných záväzkov. Tento článok sa navrhovaným nariadením zruší.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

4.2. Výbor v plnej miere schvaľuje neuplatňovanie nariadenia na najmenej rozvinuté a najzraniteľnejšie rozvojové krajiny nariadenia o VSP (článok 4). Výbor s cieľom zabezpečiť účinnosť tohto vylúčenia a možnosť jeho využívania najmenej rozvinutými krajinami a ich podnikmi vyzýva Komisiu, aby začlenila vysvetlenia týkajúce sa verejného obstarávania v Európskej únii, ako aj odkaz na publikácie v úradnom vestníku (elektronické spracovanie údajov) v *Export Helpdesk* určenom rozvojovým krajinám, a aby zabezpečila nevyhnutnú technickú pomoc podnikom rozvojových krajín, ktoré chcú získať informácie o fungovaní pravidiel v oblasti verejného obstarávania v Európskej únii.

4.3. Výbor tiež schvaľuje neuplatňovanie nariadenia v prípade európskych MSP (článok 5). Chce však Komisii pripomenúť, že MSP potrebujú osobitnú pomoc, aby mohli mať prístup k cezhraničnému obstarávaniu v Európskej únii a zároveň mali prístup k verejnému obstarávaniu v tretích krajinách. Tento prístup je v súlade s osobitnou pozornosťou, ktorú Komisia venuje MSP vo svojom oznámení *Obchod pre všetkých*. Cieľ zlepšovať prístup MSP k verejnému obstarávaniu sa musí upraviť najmä v rámci kapitoly TTIP o MSP, ako aj v budúcich obchodných dohodách, ktoré budú tieto kapitoly obsahovať. Výbor sa vyjadril proti zavedeniu kvót pre MSP v oblasti verejného obstarávania na základe modelu *Small Business Act* Spojených štátov. Výbor sa však zasadzuje za aktívnu podpornú politiku účasti MSP s cieľom umožniť im prístup k väčšiemu počtu verejných zákaziek⁽⁸⁾. Výbor už tiež naznačil, že je potrebné zlepšiť databázu Komisie o prístupe k obstarávaniu (*Market access Data base*), aby na jednej strane obsahovala spoľahlivé a dostupné informácie o výzvach na predkladanie ponúk, formalitách a technických špecifikáciách, ktoré bránia účasti na obstarávaní v tretích krajinách, a na strane druhej, aby poskytovala štatistické údaje a ukazovatele vplyvu narušenia⁽⁹⁾.

4.4. Výbor chápe obavy Komisie, pokiaľ ide o neexistenciu právneho nástroja, ktorý by jej umožnil zabezpečiť skutočný prístup európskych podnikov k trhom verejného obstarávania tretích krajín, keďže nariadenie (EÚ) č. 654/2014 o výkone práv Únie na účely uplatňovania a presadzovania pravidiel medzinárodného obchodu sa neuplatňuje v prípade neexistencie medzinárodnej dohody. Postup vyšetrovania podľa článkov 6 až 8 nariadenia sa zdá byť mimoriadne pomalý a neúčinný. Výbor predovšetkým vyjadruje pochybnosti týkajúce sa širokej diskrečnej právomoci Komisie rozhodovať o tom, či sa bude, alebo nebude viesť vyšetrovanie. Ďalej na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, trvanie vyšetrovania sa v novom návrhu neskrátilo a naďalej môže celkovo trvať 12 mesiacov. To sa zdá byť mimoriadne dlhý čas vzhľadom na to, že vo veľkom počte prípadov, a najmä v prípade, keď Komisia začne vyšetrovanie z vlastnej iniciatívy, už disponuje určitými informáciami a často už rieši problém v rámci existujúceho dialógu s tretími krajinami. Výbor takisto chápe skutočnosť, že sa vyšetrovanie preruší počas prípadných obchodných rokovaní. Vzhľadom na trvanie obchodných rokovaní a ich vykonávanie je však vhodné vymedziť odkladnú lehotu, ktorá nemôže trvať dlhšie než dva roky.

4.5. Skutočnosť, že vyšetrovanie môže viesť len k cenovej úprave 20 % pri zákazkách presahujúcich 5 000 000 EUR (ustanovenie podliehajúce veľkému počtu výnimiek), podľa výboru nie je postačujúca a v dôsledku toho nariadeniu chýba účinnosť.

4.6. Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa novým nariadením rušia články 85 a 86 smernice 2014/25/EÚ, pretože tieto ustanovenia sú ambiciózne a vo väčšom súlade s cieľom zohľadniť trvalo udržateľný rozvoj, keďže začleňujú sociálny a environmentálny rozmer. Výbor sa okrem iného domnieva, že by bolo vhodné viac sa venovať otázke možného začlenenia niektorých ich častí do súčasného návrhu nariadenia.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁸⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: *Medzinárodné verejné obstarávanie*, prijaté 28. mája 2008, spravodajca pán Malosse (Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 32).

⁽⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Správa o stave energetickej únie za rok 2015

[COM(2015) 572 final]

(2016/C 264/16)

Spravodajca: Stéphane BUFFETAUT

Európska komisia sa 18. januára 2016 rozhodla podľa článku 194 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Správa o stave energetickej únie za rok 2015

[COM(2015) 572 final].

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 28. apríla 2016) prijal 137 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Strategický rámec pre energetickú úniu bol uvedený vo februári 2015. V roku 2016 začal nadobúdať konkrétnejšiu podobu. Na začiatku boli úvahy, ktoré viedli rôzne expertné skupiny alebo európske osobnosti o koncepcii európskeho energetického spoločenstva, projekte, ktorý presadzoval najmä Inštitút Jacqua Delorsa a Jerzy Buzek. Európsky hospodársky a sociálny výbor túto iniciatívu od začiatku podporoval.

1.2 Mnohé členské štáty neprijali túto koncepciu príliš priaznivo, pretože by bola znamenala revíziu zmlúv, teda postup, ktorý je v období euroskepticizmu prinajmenšom riskantný. Myšlienka lepšej koordinácie politík v oblasti energetiky, potreba účinnej diplomacie v oblasti energetiky, nevyhnutnosť bojovať proti zmene klímy, rastúca energetická závislosť Európskej únie, potreba minimalizovať vonkajší tlak na dodávky, uskutočňovanie transformácie energetiky a podpora sociálnych sektorov, ktorých sa tento prechod dotýka, však hovoria v prospech iniciatívy na európskej úrovni. Takto sa zrodila energetická únia, ktorá nemá vybudovanú pevnú inštitucionálnu štruktúru, ale ktorá sa usiluje o efektívnosť prostredníctvom realizácie konkrétnych konvergencií a záväzkov.

1.3 Treba pripomenúť, že EHSV už veľmi skoro podporoval kroky presadzujúce európsku energetickú úniu a prinajmenšom lepšiu koordináciu energetických politík⁽¹⁾, diplomáciu v oblasti energetiky a energetickej transformácie, a zároveň zdôrazňoval potrebu riadne zapojiť do týchto krokov občiansku spoločnosť, ktorej sa to priamo týka nielen ako spotrebiteľa, ale aj ako aktéra energetickej transformácie, ktorá nemôže uspieť bez zapojenia či dokonca angažovanosti občianskej spoločnosti, ktorá bude v budúcnosti ešte viac než doteraz decentralizovaným výrobcom energie.

1.4 Komisia zamýšľa prostredníctvom tohto oznámenia po prvýkrát posúdiť energetickú úniu po deviatich mesiacoch jej fungovania. Je zjavné, že takéto posúdenie stavu môže byť iba čiastočné a vzhľadom na dôležitosť výziev a rozsah zmien, ktoré sa majú prijať, nemá v skutočnosti veľkú výpovednú hodnotu. Preto by sa prvé informácie mali brať opatrne. Ide len o začiatok politiky, v ktorej sa bude musieť vytrvalo a dlhodobo pokračovať v spolupráci s členskými štátmi.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13 a Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 22.

1.5 Je zrejmé, že táto politika sa bude vykonávať v kontexte záväzkov prijatých na konferencii COP21, silnej geopolitickej nestability v energetickej oblasti, európskych cieľov v oblasti klímy a energetiky, bezpečnosti dodávok, energetickej efektívnosti, dekarbonizácie európskych ekonomík, rozvoja infraštruktúry a dokončenia vnútorného trhu s energiou. Politické výzvy sú obrovské a nemožno ich riešiť jednoducho na základe administratívneho a regulačného prístupu. Potrebujeme pevnú politickú vôľu a silnú, ale realistickú víziu, s ktorou sa stotožňujú všetky členské štáty, a ktorá zohľadňuje ekonomickú situáciu a dostupné technické možnosti, pretože realita si vyžaduje politickú vôľu.

1.6 EHSV víta túto prvú správu o stave energetickej únie za rok 2015, ale ľutuje, že analytická tabuľka vykonávania uvedenej iniciatívy obsahuje určité nedostatky. Ich odstránením by sa posilnil prístup, ktorý navrhuje Komisia, a zvýšila podpora občianskej spoločnosti tomuto projektu, ktorý zahŕňa energetický prechod, ktorý môže vyvolávať obavy.

1.7 Komisia vo svojej analýze poukazuje na niekoľko dôležitých bodov, ktoré sú podľa výboru relevantné, ale mali by sa doplniť. Pri súčasnom znení ide o:

- dekarbonizáciu hospodárstva,
- energetickú efektívnosť pomáhajúcu tlmieť dopyt,
- realizáciu vnútorného trhu s energiou,
- energetickú bezpečnosť, solidaritu a dôveru,
- výskum, inovácie a konkurencieschopnosť,
- realizáciu energetickej únie.

EHSV sa domnieva, že sociálny rozmer energetickej únie sa dostatočne nezdôrazňuje a že tento aspekt by mal byť súčasťou kritérií posudzovania energetickej únie. Táto únia by totiž mala mať pozitívny vplyv na tvorbu pracovných miest, konkurencieschopnosť a inovácie, ale na druhej strane by mohla zasiahnuť niektoré odvetvia, čo si bude vyžadovať sprievodné opatrenia v sociálnej oblasti a v odbornej príprave. Opatrenia musia byť preventívne, aby sa predišlo prepúšťaniu príslušných zamestnancov, a ponúkaná odborná príprava musí predvídať budúci vývoj v energetike. Bolo by preto vhodné, aby sa v ďalšej výročnej správe do kritérií posudzovania zahrnul tento sociálny rozmer. Podobne je nevyhnutné zvážiť hospodárske dôsledky rozhodnutí spojených s transformáciou energetického systému, najmä preto, že sociálne dôsledky sú úzko prepojené s hospodárskymi dôsledkami prijatých rozhodnutí.

1.8 Pokiaľ ide o otázku energetickej efektívnosti, Európska komisia sa domnieva, že predstavuje sama osebe zdroj energie. EHSV dôrazne odporúča nepoužívať túto formuláciu, pretože môže viesť k nejasnostiam a z vedeckého hľadiska je nepresná. Žiaden primárny zdroj energie nemožno „nahradiť“ úsporami energie. Táto pripomienka nemení nič na skutočnosti, že energetická efektívnosť je skutočne veľmi dôležitou témou pre budúcnosť európskeho energetického systému. Zvýšenie energetickej efektívnosti vo všetkých oblastiach používania energie môže byť silným prostriedkom na zníženie nákladov európskeho hospodárstva.

1.9 Výbor by si želal, aby do prípravy výročnej správy bola okrem sociálnych partnerov zapojená aj občianska spoločnosť. Táto európska iniciatíva je totiž veľmi dôležitá pre spotrebiteľské združenia, združenia zastupujúce rodiny, zástupcov podnikov, poľnohospodárov, združenia na ochranu životného prostredia, vedcov a výskumníkov, teda občiansku spoločnosť. Z tohto dôvodu EHSV žiada, aby bol zavedený európsky dialóg o energetike, ktorý umožní lepšie zapojiť občiansku spoločnosť do úvah a zavádzania európskej energetickej politiky do praxe. Dialóg by sa mohol uskutočniť pri príležitosti výročnej správy o stave energetickej únie a mohol by sa týkať hlavných bodov stanovených na posúdenie jej vykonávania.

1.10 Pokiaľ ide o štatistické údaje, EHSV konštatuje, že niektoré z nich sú pomerne staré, niektoré dokonca neexistujú. Preto je nevyhnutné vyvíjať úsilie v tom zmysle, aby členské štáty poskytovali aktuálnejšie údaje, inak monitorovanie účinkov vykonávania energetickej únie bude ťažko zrealizovateľné.

1.11 EHSV napokon zdôrazňuje, že energetická únia nebude môcť byť založená len na administratívnych postupoch monitorovania a predkladania správ, ktoré sú užitočným a potrebným nástrojom v službách politiky, ktorej ciele musia spoločne sledovať členské štáty s podporou občianskej spoločnosti.

2. Obsah dokumentu a metodika Európskej komisie

2.1 Tento dokument nie je politickým dokumentom ale predovšetkým priebežnou správou, v ktorej sa vyhodnocuje pokrok v realizácii energetickej únie. Na základe politických kritérií, ktoré stanovila Komisia, sa v ňom dôkladne skúmajú údaje získané od členských štátov. Metodika Komisie teda spočíva v analýze a monitorovaní vykonávania energetickej únie prostredníctvom kľúčových ukazovateľov. Toto monitorovanie je už vo svojej podstate citlivou záležitosťou, pretože politické rozhodnutia v oblasti energetiky závisia od vývoja trhov a geopolitických udalostí, na ktoré musia členské štáty reagovať pomerne rýchlo. Dlhodobé ciele môžu narážať na krátkodobé potreby a monitorovanie sa preto musí vykonávať s určitou pružnosťou.

2.2 V každom prípade Komisia stanovila šesť tém, šesť strategických aspektov analýz na meranie praktického plnenia záväzkov zmluvných štátov pri realizácii tejto energetickej únie:

- dekarbonizácia hospodárstva,
- energetická efektívnosť pomáhajúca tmiť dopyt,
- realizácia vnútorného trhu s energiou,
- energetická bezpečnosť, solidarita a dôvera,
- energetická únia v záujme výskumu, inovácie a konkurencieschopnosti,
- realizácia energetickej únie.

2.3 Práve na základe týchto tém chce Komisia prvýkrát merať realizáciu energetickej únie.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 V oblasti dekarbonizácie sa Komisia domnieva, že Európska únia je najúčinnejšou hlavnou svetovou ekonomikou, pričom vychádza zo skutočnosti, že celkový HDP eurozóny sa medzi rokmi 1990 a 2014 zvýšil o 46 % a emisie skleníkových plynov klesli o 23 %. Posúdiť by sa však mali aj dôsledky krízy, ktorá zasiahla svet, a najmä Európu, dôsledky pretrvávajúceho spomalenia hospodárstva a deindustrializácie EÚ na tieto číselné údaje, ktoré sú pravdepodobne menej lichotivé, ako sa môže zdať.

3.2 Komisia taktiež podčiarkuje, že Európska únia produkuje viac ako polovicu svojej elektrickej energie bez emisií skleníkových plynov. Pripomeňme, že tento výsledok by nebol možný bez príspevku energií, ktoré sa niekedy spochybňujú, alebo ktoré niektoré členské štáty prestali používať (napr. jadrová energia alebo vodná elektrická energia z vodných elektrární).

3.3 Cieľom je naďalej „ešte viac sa odpútať od konceptu hospodárstva založeného na fosílnych palivách“. V tejto súvislosti súčasný pokles a kolísanie cien ropy nie sú pozitívnymi prvkami, hoci sa zdá, že cieľ 20 % energie z obnoviteľných zdrojov v roku 2020 možno dosiahnuť. Energetická politika však nemôže byť založená na negatívnom a reštriktívnom prístupe. EHSV by preto chcel, aby sa v rámci možností posúdila úloha, ktorú by mohli v budúcnosti zohrávať zdroje ako veterná energia, morská energia, vodík atď., a aby ich rozvoj bol podporovaný ambicióznou politikou v oblasti výskumu a rozvoja.

3.4 Komisia konštatuje, že prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo si bude vyžadovať značné investície. V tejto súvislosti by nepretržitý pokles cien ropy ešte viac sťažil komparatívne náklady na tieto investície. Konkrétne vykonávanie záväzkov prijatých v Paríži v rámci konferencie COP sa bude pozorne sledovať.

3.5 EHSV zdôrazňuje, že výsledky konferencie COP21 poskytujú po prvýkrát základ pre koordinovanú ochranu klímy na celosvetovej úrovni a legitimizujú tak veľké úsilie vyvíjané Európou, ktoré by malo malý vplyv na globálnu zmenu klímy, ak by zvyšok sveta nesledoval rovnaký smer. Môžeme preto sledovať európsky plán realizácie v súlade s Parížskou dohodou a zabezpečiť, aby každý členský štát mohol plnou mierou prispieť k ochrane klímy podľa vlastných schopností.

3.6 Komisia uvádza, že zaviedla nástroje a prostriedky, ktoré považujú energetickú efektívnosť za samostatný zdroj. EHSV dôrazne odporúča nepoužívať takúto formuláciu, ktorá je nielen zdrojom nejasností, ale z vedeckého hľadiska je nepresná, pretože žiaden primárny zdroj energie nemožno „nahradiť“ úsporami energie. Úspora energie je nepochybne potrebná, ale nepredstavuje energiu. Faktom zostáva, že energetická efektívnosť je dôležitým parametrom budúceho európskeho energetického systému. Zlepšenie energetickej efektívnosti vo všetkých oblastiach používania energie sa môže ukázať ako silný prostriedok znižovania dodatočných nákladov plynúcich pre európske hospodárstvo. V ideálnom prípade by zvýšenie energetickej efektívnosti úmerne k zvýšeniu nákladov na danú energiu mohlo stabilizovať ceny na súčasnej úrovni.

3.7 Ale podstatné zvýšenie energetickej efektívnosti si nevyhnutne vyžaduje značné investície zo strany spotrebiteľov, priemyselných odvetví a verejných organizácií (budovy, infraštruktúra, automobily atď.). Tempo zlepšenia bude závisieť na jednej strane od všeobecného obmedzenia investícií. Na druhej strane niektoré sektory európskej spoločnosti budú môcť znášať značné investície a dosiahnuť významné úspory, zatiaľ čo iné nebudú mať takú možnosť. Na druhej strane niektoré sektory európskej spoločnosti budú môcť znášať značné investície a dosiahnuť významné úspory, zatiaľ čo iné nebudú mať takú možnosť. EHSV sa preto domnieva, že treba uvažovať o sprievodných opatreniach na zabezpečenie energetickej efektívnosti v prospech všetkých.

3.8 Dokončenie vnútorného trhu s energiou si bude vyžadovať novú infraštruktúru na prepravu energie, elektrické vedenia a plynovody, a teda nákladné investície. Komisia oprávnené víta pokrok dosiahnutý v tejto oblasti, a zároveň víta vytvorenie kodanského fóra, ktoré je rozhodne užitočné na identifikáciu problémov, ale ktoré však nie je riešením samo osebe. Bolo implementovaných viacero dohôd o spolupráci medzi štátmi, ako sú dohody uzatvorené medzi Poľskom a Litvou alebo medzi Nórskom a Švédskom. Vieme však, že medzi niektorými členskými štátmi existovali názorové rozdiely týkajúce sa projektov ako Nord-Stream, v súvislosti s ktorým bolo počuť kritiku v Poľsku, pobaltských štátoch a vo Švédsku. Treba preto dbať na to, aby určité investičné rozhodnutia neboli v rozpore s duchom energetickej únie. Okrem toho môžu mať niektoré politické rozhodnutia značný význam pre investície, čo znamená, že tieto rozhodnutia sa musia prijímať s určitým odstupom a zvažovať s náležitou opatrnosťou z hľadiska vedy a techniky.

3.9 Treba zdôrazniť, že Komisia uznáva, že spotrebiteľia – či už súkromné osoby, rodiny alebo podniky – chcú viac transparentnosti, pokiaľ ide o ceny energie a náklady na energiu, ktoré navyše treba posudzovať so zreteľom na situáciu našich hlavných konkurentov. EHSV tento prístup, ktorý je založený na transparentných a jednoduchých informáciách, rozhodne podporuje a v minulosti ho opakovane požadoval. V čase, keď sa zvyšuje energetická chudoba, je však potrebné opätovne potvrdiť nevyhnutnosť univerzálnej služby v oblasti energetiky a mať k dispozícii špecifické ukazovatele, pokiaľ ide o to, akú úlohu môžu v tejto súvislosti zohrávať služby všeobecného hospodárskeho záujmu. Naša spoločnosť žije z energie, od ktorej závisí pohodlie nášho života, naše presuny, komunikácia, činnosť našich podnikov. EHSV si želá, aby občianska spoločnosť bola zastúpená v orgánoch, kde sa na európskej úrovni vymedzujú podmienky fungovania univerzálnych služieb. Spotrebiteľia musia mať možnosť plne sa podieľať na definovaní tejto univerzálnej služby a byť schopní sledovať jej uplatňovanie v praxi.

3.10 EHSV si stále viac uvedomuje, že je potrebné otvoriť na základe uvedenej koncepcie novú diskusiu o liberalizácii trhu s výrobou energie, ktorá sa začala na konci 90. rokov. Túto liberalizáciu nenápadne a na základe všeobecne relevantných argumentov sprevádzali nástroje, ktoré nie sú v súlade s trhovými zásadami, ako sú dotácie (na výrobu udržateľnej energie) a obmedzenia (napr. v oblasti emisií CO₂). Istota rámca upravujúceho investície je pre podniky a pracovníkov sektora dôležitá, pretože ide o vysoké objemy finančných prostriedkov a návratnosť investícií je dlhá. Neistota vyplývajúca z neustálych zmien energetickej politiky odrádza od riskovania a bráni preto technologickým inováciám stimulujúcim udržateľný rozvoj v európskom energetickom sektore.

3.11 Občania budú úspech energetickej únie posudzovať aj na základe veľmi konkrétnych faktov, akú sú ceny, na ktoré vplyvajú predovšetkým dane z energie, prístupnosť sietí a bezpečnosť dodávok (zamedziť výpadkom alebo poruchám vo všeobecnosti), informovanie spotrebiteľov o zariadeniach, ktoré používajú, pričom tieto informácie musia byť jednoduché a okamžite pochopiteľné (energetické označenia pre elektronické zariadenia alebo elektrospotrebiče, meranie spotreby pre autá)⁽²⁾.

(²) Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 6.

3.12 Treba tiež zdôrazniť, že zamestnancov podnikov sa v plnej miere týkajú rozhodnutia prijaté v oblasti energetickej politiky. Energetická transformácia zahŕňa technologické a iné zmeny. Objavujú sa nové povolania a iné možno zaniknú v dôsledku zatvorenia alebo obmedzenia určitých druhov výroby (uhľové bane alebo jadrové elektrárne). Ďalšie povolania sa vyvíjajú alebo menia, napr. pokrývač striech, ktorý kladie škridly alebo bridlicu sa bude musieť naučiť montovať solárne panely. Preto by sa pri zavádzaní jednotlivých kapitol energetickej únie do praxe mala náležite zohľadniť potreba vyvíjať úsilie v oblasti vzdelávania v prospech pracovníkov a remeselníkov pracujúcich v odvetviach, ktorých sa tieto zmeny priamo alebo nepriamo týkajú. Bude tiež potrebné dbať na to, aby sa zachovali zručnosti na vysokej úrovni, ktoré sú veľmi cenné v hospodárskej súťaži (napríklad v oblasti jadrovej energie). Bude však treba anticipovať aj podporu a rekvalifikáciu zamestnancov, ktorí by v dôsledku zmien v rámci transformácie energetiky mohli prísť o zamestnanie. Rovnako bude potrebné vopred vyhodnotiť ekonomické dôsledky prijatých politických rozhodnutí, aby sa správne posúdili ich účinky, najmä v kontexte neúprosnej svetovej konkurencie.

3.13 Pokiaľ ide o samotné podniky, v cieľoch v oblasti znižovania emisií CO₂, energetickej efektívnosti a znižovania dopytu sa bude musieť plne prihliadať na celosvetovú konkurenciu, najmä pokiaľ ide o energeticky náročné odvetvia (výroba ocele, hliníka, pneumatík, chemický priemysel atď.). Pokiaľ ide o ciele v oblasti znižovania emisií CO₂, odvetvie dopravy predstavuje osobitný problém. Na znižovaní emisií sa musia podieľať všetky druhy dopravy v závislosti od ich intenzity spotreby fosílnych palív. Dostupné technológie ponúkajú totiž efektívne čisté riešenia na krátke vzdialenosti, a teda v praxi len na cesty po meste. Pri dlhých vzdialenostiach, okrem dopravy elektrickou železnicou, sa nezaobídeme bez fosílnych palív. Prechod na iné druhy dopravy môže prispieť k dekarbonizácii, ale v Európe je to ťažké. Na dosiahnutie tohto cieľa sa investície musia lepšie zamerať, aby sa začlenili rôzne druhy dopravy, pričom uprednostniť by sa mali menej znečisťujúce druhy dopravy. Energia je zároveň geopolitickou zbraňou a závislosť v strategických činnostiach je z politického hľadiska nebezpečná nielen pre dané krajiny, ale aj pre ich občanov, ktorí sú zamestnancami, spotrebiteľmi alebo podnikateľmi. Treba preto zabrániť premiestňovaniu podnikov, ktoré by spôsobilo oslabenie hospodárskej sily, cenných zručností a nezávislosti.

3.14 Energetická bezpečnosť, solidarita a dôvera medzi členskými štátmi sú kľúčovými prvkami úspechu energetickej únie vo svete, ktorý je z hľadiska energetickej geopolitiky veľmi nestabilný. Možno len súhlasiť s názorom, že väčšia energetická efektívnosť, viac energie z obnoviteľných zdrojov a viac domácich zdrojov energie pomáhajú znižovať závislosť a zraniteľnosť Európskej únie. Ide o evidentnú skutočnosť, avšak dosiahnuť to za udržateľných hospodárskych podmienok, je niečo iné.

3.15 Potrebná stabilizácia diplomatických vzťahov EÚ s jej partnermi na východe, na juhu, na Blízkom východe a na západe je jedným z krokov na ceste k rozvoju a nezávislosti energetickej únie. EHSV sa domnieva, že vo vzťahu k tretím krajinám je nevyhnutná jasná a jednotná diplomacia v oblasti energetiky, ktorá bude určovaná najlepším záujmom Európskej únie.

3.16 Komisia veľmi správne zdôrazňuje, že na urýchlenie transformácie energetiky je nevyhnutný výskum a inovácia. EHSV už viackrát zdôraznil, že je naliehavo potrebné skoordinať úsilie členských štátov v tejto oblasti a začať realizovať spoločné projekty v snahe znížiť náklady a spoločne využívať výsledky výskumu. Naše ciele v oblasti energetiky budeme môcť určite dosiahnuť vďaka pokroku vo výskume a vývoji a prostredníctvom právnej regulácie. Jedným z cieľov európskej energetickej únie by v tejto súvislosti malo byť zmobilizovať úsilie na spoločné projekty a zamedziť rozptýlenosti prostriedkov, ktorá je v rozpore s vedeckou, technickou a hospodárskou efektívnosťou. To si samozrejme vyžaduje finančné prostriedky, ale je málo pravdepodobné, že systém obchodovania s emisnými kvótami, ktorý v súčasnosti nefunguje uspokojivým spôsobom, by mohol na to stačiť. Náš systém obchodovania s emisiami totiž v dôsledku nadmernej ponuky dostupných emisných povolení naráža na príliš nízku cenu certifikátov, čo celkom znemožňuje dosiahnuť zamýšľaný cieľ zníženia emisií, a na vplyv dotácií na určité druhy ekologickej energie.

3.17 EHSV podporuje prístup Komisie, pokiaľ ide o aktívne zapojenie sociálnych partnerov do transformácie energetiky, ktorá si bude rozhodne vyžadovať úsilie v oblasti odbornej prípravy a snahu prispôsobiť sa novým technológiám a novým povolaniam. Transformácia energetiky sa nemôže podať bez mobilizácie aktérov zo sociálnej a hospodárskej sféry. Treba im však poskytnúť prostriedky na to, aby sa stali skutočnými aktérmi zmeny, a neboli len tými, ktorí ju pasívne alebo rezignovane znášajú. Okrem toho bude treba navrhnuť rekvalifikáciu pre zamestnancov, ktorí by mohli prísť o svoje pracovné miesta v odvetví energetiky.

3.18 Komisia na záver rozvíja svoju predstavu o realizácii energetickej únie. Zasadzuje sa za spoľahlivý a transparentný proces riadenia. Dodáva však, že tento proces musí byť legislatívne podložený. Lenže EHSV sa domnieva, že politika sa nemôže obmedzovať len na legislatívne postupy alebo administratívne plánovanie. Úspech energetickej politiky možno dosiahnuť len prostredníctvom politických opatrení príslušných vlád, získaním podpory občanov pre jasné a zrozumiteľné ciele, zohľadnením hospodárskej reality, rozvojom inovácií, s podporou občianskej spoločnosti a využitím dynamiky trhového hospodárstva. Hoci je myšlienka výročnej monitorovacej správy potrebná, sama osebe nestačí. Správa je vždy formálnym dokumentom, z ktorého sa môže stať technokratická abstrakcia. V záujme toho, aby sa prešlo tomuto skrytému nebezpečenstvu, je podľa EHSV potrebné dosiahnuť skutočný európsky dialóg o energetike, do ktorého budú zapojení občania, či už spotrebiteľia, zástupcovia organizácií na ochranu životného prostredia, zamestnanci, podnikatelia, poľnohospodári, obyvatelia miest a obcí, dôchodcovia, t. j. ⁽³⁾ celá občianska spoločnosť, ktorej sa energetické otázky týkajú každodenne a veľmi konkrétnym spôsobom. Budúcnosť musíme formovať a nie ju pasívne akceptovať, pretože v tejto budúcnosti budú výrobcovia-spotrebiteľia, spotrebiteľia, výrobcovia a sporitelia energie. Prekonaním byrokratického aspektu a prijatím rozhodných politických opatrení sa vytvoria podmienky pre úspešnú energetickú úniu.

V Bruseli 28. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 15; Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 1; Ú. v. EÚ C 291, 4.9.2015, s. 8; Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 84.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Obchod pre všetkých – Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike

[COM(2015) 497 final]

(2016/C 264/17)

Spravodajca: Jonathan PEEL

Európska komisia sa 11. novembra 2015 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Obchod pre všetkých – Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike

[COM(2015) 497 final].

Sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. marca 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 28. apríla 2016) prijal 159 hlasmi za, pričom 7 členov hlasovalo proti a 13 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta oznámenie Európskej komisie ⁽¹⁾ na tému *Obchod pre všetkých – na ceste k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike*, ktoré bolo uverejnené v októbri 2015, ako vhodne načasované a vítanú aktualizáciu obchodnej a investičnej politiky EÚ.

1.1.1 Toto oznámenie predstavuje pozitívny program pre podnikanie a dokazuje, že nová komisárka pre obchod zareagovala na hlavné obavy občianskej spoločnosti a iných zainteresovaných strán po pohnutých dvoch rokoch, počas ktorých obchod prvýkrát za posledné desaťročie nadobudol veľký politický význam. Ambiciózny program, ktoré oznámenie ponúka, je dôležitý v čase rastúcej globálnej hospodárskej neistoty. Obchod a investície sú mimoriadne dôležité pre hospodársky blahobyt EÚ, ktorá je celosvetovo najvýznamnejším obchodným blokom, a podpísanie dohody o transpacifickom partnerstve (TPP) vo vhodnom čase pripomína potrebu udržať si konkurencieschopnosť.

1.1.2 EHSV sa obáva, že bude ťažké naplniť mnohé očakávania, ktoré by časom mohli vyvolať sklamanie a viesť k problémom, keď obchodné rokovania EÚ dosiahnu nevyhnutný kompromis. Oznámenie sa bude posudzovať podľa toho, či Komisia dokáže zabezpečiť, aby v dôsledku obchodných dohôd nedochádzalo k zníženiu environmentálnych, pracovných a iných noriem. Rokovania by sa mali v skutočnosti zamerať na zlepšenie týchto noriem.

1.2 Domnievame sa, že toto možno najlepšie dosiahnuť oveľa väčším zapojením občianskej spoločnosti do rokovaní a následne do procesu vykonávania. Občianska spoločnosť očakáva, že transparentnosť, zodpovednosť, hodnotenie a analýza procesu prijímania politických rozhodnutí budú stredobodom európskeho rozhodovacieho procesu v oblasti obchodnej politiky.

1.2.1 EHSV má vzhľadom na svoju inštitucionálnu úlohu dobré postavenie ako pomôcť dosiahnuť tento cieľ, a to prostredníctvom našej širokej škály kontaktov doma aj v zahraničí. Tento intenzívny dialóg musí zahŕňať aj širšie konzultácie so sociálnymi partnermi o možnom vplyve obchodu a investícií na pracovné miesta.

⁽¹⁾ COM(2015) 497 final.

1.3 Výbor víta žiadosť o vypracovanie stanoviska na tému *Obchod pre všetkých* ako uznanie posilnenej úlohy a významu výboru v oblasti obchodnej politiky, aj keď je poľutovaniahodné, že úloha EHSV nie je v samotnom oznámení spomenutá.

1.4 Výbor víta, že v oznámení *Obchod pre všetkých* bola zdôraznená nevyhnutnosť účinnejšieho obchodu a investícií EÚ, potreba väčšej transparentnosti, dôležitosť presadzovania hodnôt EÚ, ako aj nutnosť koordinácie s ostatnými kľúčovými politikami EÚ. Dokument sa venuje predovšetkým trvalo udržateľnému rozvoju, a to najmä v oblasti ľudských a sociálnych práv a životného prostredia. Podľa COP 21 by sa mal boj proti globálnemu otepľovaniu tiež stať neoddeliteľnou súčasťou hodnôt EÚ.

1.5 Víťaný je tiež záväzok voči malým podnikom, ktoré sa pri snahách preniknúť na nové trhy stretávajú s väčšími prekážkami. V súlade s Transatlantickým obchodným a investičným partnerstvom (TTIP) medzi EÚ a USA sú sľúbené osobitné ustanovenia týkajúce sa MSP vo všetkých rokovaníach, ako aj „pravidelné prieskumy o prekážkach, ktorým čelia MSP na konkrétnych trhoch“. V tejto súvislosti je relevantné stanovisko výboru ⁽²⁾ na tému *TTIP a jeho vplyv na MSP*

1.6 Výbor tiež víta návrhy na posilnenie Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a multilaterálneho systému, najmä so zreteľom na 10. ministerskú konferenciu v Nairobi. Zdôrazňuje to normatívny aspekt WTO a zároveň potrebu cielenejšieho prístupu, čo je osobitne dôležité vzhľadom na ciele v oblasti trvalo udržateľného rozvoja (SDG) a ciele COP21, spolu s rastom svetových hodnotových a dodávateľských reťazcov, ako aj digitálnym a elektronickým obchodom. Mimoriadny význam viacstranného prístupu sa musí zachovať napríklad vyhýbaním sa konfliktným pravidlám alebo normám. Osobitná pozornosť sa musí venovať aj tomu, aby sa zabezpečilo, že kľúčové krajiny, a to predovšetkým chudobnejšie rozvojové krajiny, najmä v Afrike, nebudú ponechané bokom.

1.7 Aj v EÚ, a to najmä v nadväznosti na rokovania o TTIP, je potrebné vyzdvihovať význam obchodu a investícií. Víťame prísľub uvedený v oznámení, že „žiadna obchodná dohoda EÚ nebude viesť k zníženiu úrovne ochrany spotrebiteľa, životného prostredia alebo sociálnej ochrany a ochrany pri práci“ ⁽³⁾. Obchodná politika musí byť v súlade s trvalo udržateľným rozvojom vrátane dlhodobej hospodárskej udržateľnosti.

1.7.1 Musí prebiehať fundovaná diskusia na vysokej úrovni, nielen v EÚ, ale aj v jednotlivých členských štátoch. Je dôležité zabezpečiť, že budú zohľadnené názory všetkých zainteresovaných strán.

1.7.2 Zámer uplatňovať otvorenejšiu a transparentnejšiu obchodnú politiku, ktorá bude väčším prínosom pre spotrebiteľov, považuje výbor za veľmi pozitívny krok. Treba zohľadniť názory spotrebiteľov, aby sa zvýšila dôvera a zabezpečilo, že obchod bude udržateľnejší a zodpovednejší. Pripájame sa však aj k obavám Európskej organizácie spotrebiteľov, podľa ktorej naďalej chýbajú mechanizmy zakotvujúce zásadu predbežnej opatrnosti a prístup založený na riziku do obchodnej politiky. Musí ísť o integrálnu súčasť „inovačnej zásady“ ⁽⁴⁾

1.8 Výbor sa však domnieva, že Komisia musí urobiť viac. Musí preukázať, že si je vedomá svojej zodpovednosti v obchodných a investičných rokovaníach a môže sa od nej požadovať, aby predložila dôkazy pre svoje tvrdenia o výhodách pre všetkých.

1.8.1 Výbor víta záväzok obsiahnutý v oznámení poskytovať rovnakú úroveň transparentnosti pre všetky rokovania, aká sa dosiahla v súvislosti s TTIP (ale zatiaľ nie pre Japonsko). Pravidelné informačné stretnutia počas každého kola rokovaní sú dôležité pre občiansku spoločnosť. EHSV bol vzhľadom na svoju inštitucionálnu úlohu sklamaný, že nebol oficiálne zastúpený v osobitnej poradnej skupiny pre TTIP. Treba to napraviť pri budúcich rokovaníach.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 34.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁴⁾ *Better Framework for Innovation*, BusinessEurope a kol., jún 2015

1.9 Výbor je mimoriadne sklamaný skutočnosťou, že v oznámení chýba odkaz na monitorovacie mechanizmy občianskej spoločnosti v súvislosti s kapitolami o obchode a udržateľnom rozvoji v existujúcich obchodných dohodách EÚ, ako aj spôsob, akým ich možno rozvíjať a posilňovať. Výbor sa domnieva, že mechanizmus presadzovania musí platiť rovnako na samotné kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji, počnúc návrhom Komisie k TTIP.

1.9.1 Tieto mechanizmy majú veľký potenciál a môžu priniesť konkrétne výsledky. Sú dôležitým nástrojom na dialóg a spoluprácu s občianskou spoločnosťou z partnerských krajín, ale nie sú uvedené. Podľa nás je to v rozpore so zámerom podporovať ambiciózne a inovatívne kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji v budúcich dohodách, spolu s uvedenými podstatnými ustanoveniami.

1.9.2 V súčasnosti máme dostatočné skúsenosti, z ktorých sa možno poučiť a stanoviť jasné a kladné odporúčania pre budúcnosť. Sú potrebné vyvážené, štruktúrované a posilnené domáce poradné skupiny. Budovanie kapacít a lepšia propagácia sú rovnako dôležité, a to tak s partnerskými krajinami ako aj s miestnou občianskou spoločnosťou s cieľom podnietiť viac organizácií, aby sa zapojili.

1.9.3 Spoločné zasadnutia oboch domácich poradných skupín musia byť súčasťou písomných dohôd, zabezpečené primeraným financovaním a rozšírenými mandátmi tak, aby zahŕňali činnosti zamerané na širšie ciele v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja.

1.10 Objavujú sa aj ďalšie prekvapujúce opomenutia. Napriek tomu, že ide o „oznámenie Komisie“, možno cítiť nedostatok koordinácie s ostatnými generálnymi riaditeľstvami. Výbor nie je presvedčený, že Komisia uplatnila pri kľúčových otázkach krížový prístup so zahrnutím ostatných GR.

1.10.1 Vyjadrujeme poľutovanie nad neschopnosťou preukázať plne koordinovaný prístup k cieľom udržateľného rozvoja. Obchod a investície budú zohrávať zásadnú úlohu pri plnení cieľov udržateľného rozvoja, ktoré stanovia globálny program na nasledujúcich 15 rokov, avšak v oznámení existujú len dva odkazy na ciele udržateľného rozvoja. Jednoznačne ide o premárnenú príležitosť. Vyzývame na okamžitý dialóg s cieľom zabezpečiť zapojenie občianskej spoločnosti do monitorovania vplyvu obchodu a investícií na plnenie cieľov udržateľného rozvoja.

1.10.2 Neexistuje ani žiadny odkaz na obnovenie partnerskej dohody medzi EÚ a AKT z Cotonou, ktoré sa má uskutočniť do roku 2020. EÚ musí tiež aktívne podporovať rastúci význam obchodnej spolupráce v rámci Afriky, ktorá je nevyhnutná pre jej rozvoj. Na približne 50 % afrických krajín sa nevzťahujú súčasné dohody o hospodárskom partnerstve (EPA), no napriek tomu celoafrická stratégia EÚ vznikajúca mimo rámca týchto dohôd alebo AKT nemá zmysel.

1.10.3 Podobne EHSV ľutuje, že oznámenie sa nezmieňuje o ďalších kľúčových oblastiach obchodnej politiky. Hoci sa často spomína význam energie a surovín, chýba zmienka o potrebe zabezpečiť tento dôležitý dovoz z príslušných krajín, s ktorými zatiaľ nie je vo výhlade dohoda o voľnom obchode, alebo v opačnom prípade znížiť našu energetickú závislosť.

1.11 Napokon dôrazne vyzývame na vyčlenenie dostatočných prostriedkov na vykonávanie oznámenia *Obchod pre všetkých*, ak má byť táto ambiciózna obchodná a investičná politika úspešná. Malo by to zahŕňať aj úlohu misí a delegácií EÚ v zahraničí.

2. Súvislosti

2.1 Obchod a investície sú pre EÚ mimoriadne dôležité. Ako sa uvádza v oznámení, vyše 30 miliónov pracovných miest v EÚ, čiže jedno zo siedmich, závisí od vývozu. Obchod je jedným z mála dostupných nástrojov na oživenie hospodárstva bez zaťažovania štátnych rozpočtov a 90 % globálneho hospodárskeho rastu v najbližších 15 rokoch sa očakáva mimo Európy.

2.2 *Obchod pre všetkých* je vhodne načasovanou revíziou obchodnej stratégie EÚ rok od začatia pôsobenia novej Komisie. Ide o tretie takéto oznámenie počnúc oznámením *Globálna Európa* ⁽⁵⁾, ktoré bolo uverejnené v roku 2006, keď sa rokovania s WTO o rozvojovom programe z Dauhy skutočne zablokovali.

2.2.1 V oznámení sa zdôrazňuje nevyhnutnosť účinnejšieho obchodu a investícií EÚ, potreba väčšej transparentnosti, ako aj dôležitosť presadzovania hodnôt EÚ a potreba koordinácie s ostatnými kľúčovými politikami EÚ. Je v ňom prísľub venovať viac pozornosti malým podnikom, ktoré sa pri snahách preniknúť na nové trhy stretávajú s väčšími prekážkami.

2.2.2 Taktiež zdôrazňuje potrebu uzavrieť prebiehajúce rokovania, najmä TTIP a rokovania s Japonskom a Čínou ⁽⁶⁾ (o investíciách) – posledné uvedené s osobitným dôrazom na čínsku stratégiu „Jedno pásmo, jedna cesta“. Zdôraznená je tiež ratifikácia dohody CETA (komplexná hospodárska a obchodná dohoda medzi EÚ a Kanadou).

2.2.3 Prísľúbené je väčšie zameranie na obchodné vzťahy s Áziou ako celkom s opätovným dôrazom na medziregionálne dohody o voľnom obchode s krajinami ASEAN, investičné dohody s Hongkongom a Taiwanom a výzva na obnovenie rokovaní s Indiou. Plánujú sa tiež dohody o voľnom obchode s Austráliou a Novým Zélandom a potvrdilo sa preskúmanie existujúcich dohôd o voľnom obchode s Mexikom a Čile.

2.3 V oznámení sa načrtáva, v akom rozsahu výrazný a stály rastu objemu svetového obchodu a investícií v ostatných desaťročiach zlepšil všeobecné blaho a zvýšil zamestnanosť v EÚ, ako aj inde.

2.3.1 Uznáva tiež, že obchod „môže znamenať dočasný narušajúci vplyv na niektoré regióny a pracovníkov, ak sa pre niektoré firmy nová konkurencia preukáže ako príliš intenzívna,“ a zdôrazňuje, že „pre ľudí, ktorých sa to priamo týka, je táto zmena nie bezvýznamná“. Tu je dôležitý Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii. V rokoch 2013 – 2014 pomohol viac ako 27 600 pracovníkom ⁽⁷⁾. Prínosy obchodu nikdy nie sú rozložené rovnomerne a hoci je celková bilancia pozitívna, negatívne účinky sa môžu vyskytnúť na odvetvovom, geografickom a/alebo individuálnom základe.

2.3.2 Poukazuje zároveň na to, že v súčasnosti závisia od vývozu o dve tretiny pracovných miest viac ako pred 15 rokmi, pričom tieto pracovné miesta „si vyžadujú vysokokvalifikovaný personál a sú nadpriemerne platené“ ⁽⁸⁾. Ďalej uvádza, že „viac ako 600 000 MSP, ktoré zamestnávajú viac ako 6 miliónov ľudí, priamo vyváža tovar mimo EÚ, čo predstavuje jednu tretinu vývozu EÚ“ ⁽⁹⁾, a že „mnohé ďalšie MSP vyvážajú služby“ alebo sú dodávateľmi iných väčších spoločností.

2.3.3 Od roku 2000 sa vývoz európskeho tovaru takmer strojnásobil, t. j. zaznamenal zvýšenie o približne 1,5 bilióna EUR. Podiel EÚ na „svetovom vývoze tovaru zostáva“ na 15 % jeho celkového objemu, v porovnaní so vzostupom Číny a súvisiacim poklesom podielu USA a Japonska na celkovom objeme. V oznámení je takisto načrtnutý významný pozitívny vplyv dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Južnou Kóreou, kde sa obchodný deficit teraz zmenil na prebytok.

2.3.4 Rovnako sa zdôrazňuje rastúca vzájomná závislosť medzi dovozom a vývozom. Hoci je dovoz energie a surovín stále podstatný, podľa oznámenia „to isté platí pre diely, súčiastky alebo kapitálový tovar, napríklad strojové zariadenia [...] podiel dovozu na vývoze EÚ vzrástol od roku 1995 o viac ako polovicu“ ⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ COM(2006) 567 final.

⁽⁶⁾ Kľúčovou otázkou je aj udelenie štatútu trhového hospodárstva Číne.

⁽⁷⁾ Tlačová správa EK, júl 2015.

⁽⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁹⁾ Tamže.

⁽¹⁰⁾ Tamže.

3. Meniaca sa tvár svetového obchodu

3.1 V oznámení *Obchod pre všetkých* sa oprávnenne zdôrazňuje potreba zachovať základné zásady EÚ a využívať obchodné dohody ako hybné sily s cieľom presadzovať vo svete, hodnoty, akými sú trvalo udržateľný rozvoj, ľudské a sociálne práva, spravodlivé a etické obchodovanie a boj proti korupcii.

3.1.1 Oznámenie bolo uverejnené v čase, keď obchod prechádza veľkými zmenami. Dve nedávne významné medzinárodné dohody budú mať výrazný vplyv na štruktúru svetového obchodu. Najprv schválila OSN v septembri 2015 ciele udržateľného rozvoja v rámci programu trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030: v oznámení sú však len dva odkazy na ciele udržateľného rozvoja.

3.1.2 Nasledoval úspešný výsledok Parížskej konferencie zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC COP 21).

3.2 Obchod a investície budú zohrávať zásadnú úlohu pri podpore, zameraní a plnení cieľov udržateľného rozvoja, keďže Unctad odhaduje, že na splnenie vytýčených cieľov bude treba nájsť ročne 2,5 bilióna amerických dolárov, pričom väčšinu v súkromnom sektore.

3.2.1 Vo vyhlásení z 10. ministerskej konferencie WTO v Nairobi sa uznáva, že medzinárodný obchod môže zohrávať dôležitú úlohu pri plnení cieľov udržateľného, silného a vyváženého rastu pre všetkých⁽¹¹⁾ a vysiela sa jasný signál, že WTO musí zohrávať dôležitú úlohu pri plnení cieľov udržateľného rozvoja, a že by to bolo oveľa ťažšie bez účinného multilaterálneho obchodného mechanizmu.

3.2.2 Príspevok obchodu a investícií k zmiernovaniu zmeny klímy bude tiež dôležitý. Na celkový vplyv parížskej dohody na obchod si treba ešte počkať. Pokrok v rámci rokovaní o viacstrannej dohode o environmentálnych tovaroch (EGA) sľubuje významný krok pri začlenení zmeny klímy do multilaterálnej obchodnej politiky, ale naďalej pretrvávajú potreba ďalších multilaterálnych krokov s cieľom presadzovať súdržnosť a vzájomnú podporu medzi obchodom a životným prostredím.

3.3 Ďalšou významnou zmenou ovplyvňujúcou medzinárodný obchod a investície bolo výrazné rozšírenie globálnych hodnotových reťazcov a globálnych dodávateľských reťazcov, spolu s prudkým rastom digitálneho a elektronického obchodu.

3.3.1 Veľkú časť obchodu v súčasnosti tvoria medziprodukty a služby, ktoré sú súčasťou výsledného produktu. Tento roztrieštený výrobný proces môže byť rozptýlený v mnohých krajinách a môže sa zmeniť, ale rozvojové krajiny sa tiež snažia o špecializáciu v konkrétnych oblastiach globálnych hodnotových reťazcov. Globálne dodávateľské reťazce pokrývajú tiež časti globálnych hodnotových reťazcov, ktoré sú určené na zaisťovanie zdrojov, ale nie na tvorbu, konečnú výrobu alebo distribúciu tovarov a služieb.

3.3.2 Služby a exponenciálny rast služieb ako hlavná časť obchodu sú správne dopodrobna zahrnuté v oznámení *Obchod pre všetkých* (2.1.1). Komisia však okrem tradičného aspektu obchodu so službami bude musieť dôkladnejšie sledovať ďalší vývoj tohto rastu a spôsoby, ako tento vývoj vplýva na medzinárodný obchod.

3.3.3 Výbor preto víta, že sa v oznámení vyzdvihuje potreba, aby obchodná politika riešila „širší okruh problémov“⁽¹²⁾, ak si má EÚ zabezpečiť svoje miesto v globálnych hodnotových reťazcoch vrátane podpory obchodu so službami, zjednodušenia digitálneho obchodu a ochrany spotrebiteľov a ich osobných údajov.

⁽¹¹⁾ Ministerské vyhlásenie z Nairobi – bod 4WT/MIN(15)/DEC https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

⁽¹²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

3.3.4 Výbor tiež víta odhodlanie Komisie ďalej rozvíjať svoje politiky s cieľom zabezpečiť zodpovedné riadenie svetových dodávateľských reťazcov, čo je „nevyhnutné na zosúladienie obchodnej politiky s európskymi hodnotami“⁽¹³⁾. Víťame pokrok, ktorý Komisia už dosiahla, konkrétne jej iniciatívu v oblasti základných pracovných práv v Mjanmarsku. Monitorovanie dodávateľských reťazcov musí zohrávať kľúčovú úlohu pri plnení cieľov oznámenia *Obchod pre všetkých*.

3.3.5 Jasnejšie chápanie fungovania globálnych dodávateľských reťazcov, najmä ich vplyvu na hospodárstvo a trh práce v tretích krajinách, je vhodne načasované, s cieľom podporovať udržateľný rozvoj, inkluzívny rast, ľudské práva a predovšetkým tvorbu dôstojných pracovných miest. V tejto súvislosti výbor upozorňuje na svoju nedávnu informačnú správu *Sociálna a spoločenská zodpovednosť podnikov ako katalyzátor v dohodách EÚ o partnerstve v oblasti obchodu, investícií a spolupráce alebo rozvoja*⁽¹⁴⁾. Takisto pripravuje osobitné stanovisko o dôstojnej práci v celosvetových dodávateľských reťazcoch pred medzinárodnou konferenciou o práci, ktorá sa uskutoční v júni, a na posilnenie podpory zodpovedného podnikateľského správania, ktoré je prioritou holandského predsedníctva.

3.4 Multilaterálny prístup k obchodu má naďalej rozhodujúci význam. Je centrálnym prvkom svetového obchodu a musí byť, ako už bolo uvedené, „základným kameňom obchodnej politiky EÚ“⁽¹⁵⁾. Avšak WTO má veľmi odlišnú východiskovú pozíciu či už pri cieľoch udržateľného rozvoja alebo COP21. Ciele udržateľného rozvoja a ciele COP21 sú jasným súborom cieľov, ale len WTO disponuje jasným mechanizmom. Ako ukazujú obmedzené dohody, ku ktorým sa dospelo či už na Bali alebo v Nairobi, spoločné ciele WTO je ťažké dosiahnuť.

3.4.1 EHSV aj naďalej dôrazne podporuje multilaterálnosť, najmä v súvislosti s potrebou splniť ciele udržateľného rozvoja a ciele COP21 a s rastom globálnych hodnotových reťazcov, globálnych dodávateľských reťazcov, digitálneho a elektronického obchodu.

3.5 V oznámení sa oprávnenne zdôrazňuje⁽¹⁶⁾ ústredná úloha WTO pri rozvoji a presadzovaní pravidiel globálneho obchodu, pričom sa konštatuje, že pravidlá WTO sú „základom svetového obchodného poriadku“⁽¹⁷⁾. WTO zabezpečuje svetovú kompatibilitu a pomocou mechanizmu na urovnávanie sporov⁽¹⁸⁾ vykonáva výrazne oceňovanú činnosť, ktorá sa využíva čoraz častejšie. Existuje reálne nebezpečenstvo, že megaregionálne a ďalšie významnými dvojstranné dohody o voľnom obchode môžu mať za následok potenciálne sa prekrývajúce, ba až protichodné pravidlá, ktoré by skôr skomplikovali než objasnili pravidlá svetového obchodu. Výbor so znepokojením pozoruje, že napríklad ustanovenia o pravidlách pôvodu v nedávno uzatvorenej dohode EÚ s Vietnamom môžu byť v rozpore s tým, čo Vietnam akceptoval ako súčasť Dohody o transpacifickom partnerstve.

3.6 Mnohé otázky, ktoré boli súčasťou rozvojového programu z Dauhy, možno riešiť len na multilaterálnej úrovni, ako sa to uznáva od uruguajského kola rokovaní. Zahŕňalo by to akúkoľvek účinnú globálnu dohodu o celkových úrovniach dotácií v poľnohospodárstve, čo predstavuje dôležitý cieľ programu z Dauhy. Naďalej sa treba usilovať hľadať multilaterálne riešenia.

3.6.1 Dohody o voľnom obchode musia poskytovať skutočnú pridanú hodnotu. Poskytujú väčší priestor pre regionálne a národné rozdiely, ako aj väčší priestor pre citlivé kultúrne otázky. Dohody o voľnom obchode musia v konečnom dôsledku posilňovať multilaterálnosť.

3.7 Oznámenie sa zaoberá spôsobmi, ako posilniť WTO a multilaterálny systém. Okrem aspektu tvorby pravidiel treba poukázať aj na potrebu cielenejšieho prístupu. Je správne upriamiť pozornosť na rastúcu nerovnováhu, ktorá vznikla v dôsledku rastu viacerých rýchlo sa rozvíjajúcich ekonomík, a potrebu primäť tieto ekonomiky k tomu, aby viac pomáhali ostatným, ktoré zatiaľ zaostávajú v rozvoji.

⁽¹³⁾ Tamže.

⁽¹⁴⁾ Informačná správa *Sociálna a spoločenská zodpovednosť podnikov ako katalyzátor v dohodách EÚ o partnerstve v oblasti obchodu, investícií a spolupráce alebo rozvoja* (<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.35349>).

⁽¹⁵⁾ COM(2015) 497 final, bod 5.1.

⁽¹⁶⁾ Tamže, bod 5.1.1.

⁽¹⁷⁾ Tamže.

⁽¹⁸⁾ V súčasnosti sa rieši už 500. prípad.

3.8 Výbor však znepokojuje, že oznámenie obsahuje dva návrhy, ktoré sa zdajú byť v rozpore s jeho avizovaným zámerom. Prvým je návrh, že by „určitá podskupina členov WTO mohla pokročiť v určitej otázke“ (viacstranný prístup), ako sa to už deje počas rokovaní o dohode o environmentálnych tovaroch a rokovaní o navrhovanej dohode o obchode so službami (TiSA). Ak by sa však tento prístup stal normou, ponechali by sa bokom mnohé dôležité krajiny, najmä chudobnejšie rozvojové krajiny, predovšetkým v Afrike. Treba dbať na to, aby sa zabezpečila kompatibilita medzi viacstranným prístupom a úplnou multilaterálnosťou.

3.8.1 Po druhé, ak sa návrh, aby k dohode, akou je TTIP, mohli prístupiť aj ostatní (hoci sa uvažovalo o krajinách, ako sú Turecko, Nórsko a ostatní členovia EHP), prepojí s ďalšími dôležitými dohodami (napríklad dohodou medzi EÚ a Japonskom, resp. CETA), môže to spochybniť samotný význam WTO, keďže by to mohlo viesť späť k situácii, keď dominovali „štvorica“ alebo „G4“.

4. Strategické úvahy a opomenutia

4.1 Hoci oznámenie pokrýva mnohé kľúčové strategické otázky a dôležité obchodné témy, stále existuje niekoľko nedostatkov.

4.2 Po prvé, existujú len dva odkazy na ciele udržateľného rozvoja, hoci obchod a investície budú v nich mať zásadný význam. Tieto ciele presahujú rámec miléniových rozvojových cieľov a ovplyvnia prakticky všetky krajiny, keďže zahŕňajú energetiku a zmenu klímy.

4.2.1 Bod 4.2 oznámenia síce obsahuje veľa dôležitých bodov a záväzkov a rieši mnohé súvisiace otázky vrátane posúdenia vplyvu na udržateľnosť a dôsledkov nových dohôd o voľnom obchode na najmenej rozvinuté krajiny, ale chýba podstatné prepojenie s celkovým prístupom EÚ k plneniu cieľov udržateľného rozvoja. Vyjadrujeme poľutovanie nad neschopnosťou preukázať plne koordinovaný prístup.

4.3 Neexistuje ani žiadny odkaz na obnovenie partnerskej dohody medzi EÚ a AKT z Cotonou, ani na tieto regióny, najmä v Afrike, s ktorými sa ešte neuzatvorili dohody o hospodárskom partnerstve. Kľúčovým posolstvom z Nairobi bolo veľké úsilie nielen rozvíjať Africkú úniu, ale tiež usilovať sa vytvoriť „kontinentálnu zónu voľného obchodu“ v Afrike s celkovým počtom viac ako 50 krajín. Ide o cieľ, ktorý má EÚ jedinečnú možnosť podporovať a ktorý by mal byť jej prioritou.

4.3.1 Značná pozornosť, ktorú EÚ právom venuje AKT, musí nadobudnúť ešte väčší význam pri plnení cieľov udržateľného rozvoja. Víťame záväzok preskúmať spoločnú stratégiu EÚ *Pomoc obchodu* s cieľom „posilniť schopnosť rozvojových krajín využiť príležitosti ponúkané obchodnými dohodami“ v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja a s cieľom využiť obchod aj na podporu regionálnej integrácie.

4.3.2 EÚ upozorňuje na záverečné vyhlásenie zo 14. zasadnutia hospodárskych a sociálnych záujmových skupín EÚ – AKT v Yaoundé z júla 2015⁽¹⁹⁾, v ktorom sa uvádza, že všetky dostupné finančné zdroje treba venovať na plnenie cieľov udržateľného rozvoja v rámci riadneho, transparentného riadenia financií, so zapojením súkromného sektora.

4.3.3 Tento prístup odráža dve ďalšie nedávne stanoviská výboru. V jednom⁽²⁰⁾ sa zdôrazňuje, že účinná pomoc obchodu si vyžaduje aj aktívne zapojenie hospodárskych a sociálnych subjektov do tvorby programov, monitorovania ich plnenia a hodnotenia ich výsledkov a vplyvu. Pri zabezpečovaní toho, aby vzťahy s krajinami AKT zohľadnili rôznorodosť týchto krajín, by sa Komisia mala snažiť o širokú a aktívnu účasť týchto subjektov vrátane sociálnych partnerov a širšej občianskej spoločnosti. Je preto poľutovaniahodné, že nedávna dohoda o hospodárskom partnerstve s Juhoafrickým rozvojovým spoločenstvom neobsahuje žiadne takéto ustanovenia.

⁽¹⁹⁾ Záverečné vyhlásenie zo 14. zasadnutia hospodárskych a sociálnych záujmových skupín EÚ – AKT, v súlade s Dohodou z Cotonou.

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 49.

4.3.3.1 V druhom stanovisku⁽²¹⁾ EHSV zdôraznil, že podniky a organizácie občianskej spoločnosti v rozvojových krajinách potrebujú podporu pri získavaní zručností a schopnosti uplatňovať svoj pozitívny vplyv na pracovné prostredie, vrátane rešpektovania uznávaných demokratických zásad, čo uľahčí zakladanie a rast podnikov, zvýši transparentnosť, odbúra zbytočnú byrokráciu a prebujnenú korupciu a v neposlednom rade pritiahne zahraničných a miestnych investorov.

4.4 Po tretie, v oznámení sa nič nepíše o potrebe zabezpečiť dôležitý dovoz z príslušných krajín, s ktorými zatiaľ nie je vo výhľade dohoda o voľnom obchode, alebo v opačnom prípade znížiť našu energetickú závislosť. Značné množstvo pracovných miest tiež závisí od bezpečných a pravidelných dodávok energie a kľúčových surovín. Skoršie stanovisko výboru preskúmalo túto otázku a vyzvalo na účinnú globálnu stratégiu a jednoznačný postup pri reakcii na núdzový stav alebo krízovú situáciu pre prípad, že sa dôležitá dovozná komodita z akéhokoľvek dôvodu stane nedostupnou⁽²²⁾.

4.4.1 Výbor so sklamaním vzal na vedomie, že v nedávnom oznámení Komisie na tému *Balík pre energetickú úniu*⁽²³⁾ bola časť o posilnení „postavenia Európy na globálnych energetických trhoch“ prekvapivo slabá. V oznámení sa spojili Alžírsko a Turecko, čo nepovažujeme za vhodné. Chýbal však akýkoľvek odkaz na kľúčové energetické koridory a strategické partnerstvo EÚ s Čínou, najmä v rámci spolupráce v oblasti energetiky a dopravy.

4.4.2 Dohoda COP 21 sa dosiahla po uverejnení oznámenia „Obchod pre všetkých“. Medzinárodný obchodný systém bude musieť odrážať jej ciele, ako aj ciele v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. V boji proti zmene klímy sa tiež budú musieť zohľadniť uhlíková stopa a stimuly v oblasti biodiverzity.

4.5 Pokiaľ ide o investície – pričom právomoc v tejto oblasti EÚ nadobudla až na základe Lisabonskej zmluvy – oznámenie navrhuje aktualizovať existujúce dohody EÚ o voľnom obchode a pridať osobitnú kapitolu o investíciách spolu s novými samostatnými rokovaniami s Hongkongom a Taiwanom.

4.5.1 Po druhé, chce upraviť ochranu investícií a rozhodcovské konania po rozporoch súvisiacich s mechanizmom na urovnávanie sporov medzi investorom a štátom a následnými návrhmi na rokovania o TTIP. Navrhuje klásť väčší dôraz na začlenenie právomoci štátu na reguláciu do dohôd o voľnom obchode, spolu s krokmi pretransformovať starý systém „na verejný systém investičných súdov, ktoré budú tvoriť súdy prvého stupňa a odvolacie súdy fungujúce na tradičnom princípe súdnictva“⁽²⁴⁾. Potrebujeme kódex správania a nezávislých sudcov s vysokou technickou a právnou kvalifikáciou.

4.5.2 Výbor podporuje otvorenú a transparentnú diskusiu. Je preto poľutovania hodné, že tieto návrhy, ktoré vyvolali odpor širokého spektra organizácií občianskej spoločnosti, sa výrazne nelíšia od mechanizmu urovnávania sporov medzi investorom a štátom, ktorý EHSV kritizoval⁽²⁵⁾, sú v súčasnosti zahrnuté v dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Vietnamom a revidovanej dohode CETA, a to bez toho, aby prebehol riadny a úplný konzultačný proces.

4.6 A napokon, ambiciózná obchodná a investičná politika EÚ si vyžaduje primerané, cielene zamerané a dostatočné zdroje, či už na pokračovanie niekoľkých rokovanií súčasne, monitorovanie a vykonávanie obchodných dohôd (vrátane dostatočných finančných prostriedkov na monitorovanie zo strany občianskej spoločnosti) alebo na presvedčanie širokej verejnosti o význame obchodu. Vyčlenenie dostatočných zdrojov tam, kde sú najviac potrebné, musí byť ústrednou otázkou pri vykonávaní oznámenia, a to vrátane úloh, ktorú zohrávajú misie a delegácie EÚ v tretích krajinách.

⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 1.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 47.

⁽²³⁾ COM(2015) 80 final.

⁽²⁴⁾ Tamže.

⁽²⁵⁾ Stanovisko EHSV *Ochrana investorov a urovnávanie sporov medzi investorom a štátom v obchodných a investičných dohodách EÚ s tretími krajinami*, Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 45.

5. Udržateľnosť a hodnoty EÚ – kľúč k úspechu v rámci EÚ

5.1 Bude dôležité presvedčiť občanov o výhodách „obchodu pre všetkých“, ak má byť oznámenie úspešné. Obchod a investície sú teraz predmetom diskusií verejnosti a široké spektrum občianskej spoločnosti ich považuje za dôležité, pričom mnohí spochybňujú základné zásady. Predchádzajúca domnienka EÚ, že liberalizovaný obchod je automaticky výhodný, už nie je akceptovaná.

5.2 Oznámenie sa podrobne venuje obavám, ktoré sa objavili počas diskusie o TTIP. Dôrazne uvádza, že „Komisia musí presadzovať politiku, ktorá je prospešná pre spoločnosť ako celok a podporuje európske a všeobecne platné normy a hodnoty popri hlavných hospodárskych záujmoch, kľasť väčší dôraz na udržateľný rozvoj, ľudské práva, ochranu spotrebiteľa a zodpovedný a spravodlivý obchod a zamerať sa na boj proti daňovým únikom“⁽²⁶⁾. Dôležité budú tiež ustanovenia na boj proti daňovým podvodom a daňovým únikom. Obsahuje prísľub, že „žiadna obchodná dohoda EÚ nebude viesť k zníženiu úrovne ochrany spotrebiteľa, životného prostredia alebo sociálnej ochrany a ochrany pri práci“⁽²⁷⁾. Po prijatí dohody COP 21 by sa malo v súčasnosti zahrnúť aj globálne otepľovanie.

5.3 Výbor víta tieto záväzky, ktorých základy stanovilo oznámenie *Globálna Európa*. V ňom sa uvádza, že „pri presadzovaní sociálnej spravodlivosti a súdržnosti na domácej pôde by sme sa mali snažiť podporovať naše hodnoty vrátane sociálnych a environmentálnych noriem a kultúrnej rozmanitosti na celom svete“⁽²⁸⁾.

5.3.1 Dôraz EÚ na trvalo udržateľný rozvoj čiastočne pramení z jej všeobecného želaní podporiť a posilniť svoju spoločnú vieru v demokraciu, právny štát, ľudské práva, transparentnosť a predvídateľnosť. V centre tohto úsilia je ochrana životného prostredia, boj proti zmene klímy, podpora dôstojnej práce, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a celý rad otázok, na ktoré sa sústreďujú základné dohovory Medzinárodnej organizácie práce (MOP) a kľúčové multilaterálne dohovory v oblasti životného prostredia. Teraz je dôležité, aby ciele udržateľného rozvoja tiež zohrávali ústrednú úlohu.

5.3.2 Vo väčšine odvetví, s výnimkou odvetvia textilu a keramiky, zohrávajú colné sadzby druhoradú úlohu v rámci obchodných rokovanií o necolných prekážkach a pravidlách vrátane regulačnej spolupráce. Práve účinky tejto spolupráce vyvolávajú znepokojenie nad tým, kto je vlastne skutočným víťazom. Ako zdôrazňuje Komisia, je nevyhnutné dosiahnuť regulačnú spoluprácu bez oslabenia existujúcej regulačnej ochrany v kľúčových oblastiach, ako sú zdravie, bezpečnosť, životné prostredie, pracovné podmienky a ochrana spotrebiteľov. Kapitola o sanitárnych a fytosanitárnych opatreniach dohody CETA ukazuje možnú cestu. Musí byť zachované právo regulovať. Je potrebné vyhnúť sa dvojitému normám.

5.4 Výbor v súlade s postojom EHSV, Európskeho parlamentu a širšej občianskej spoločnosti víta, že Komisia vyjadrila želanie chrániť verejné služby v dohodách o voľnom obchode a domnieva sa, že najlepším prostriedkom je použitie pozitívneho zoznamu, pokiaľ ide o prístup na trh, ako aj vnútroštátne zaobchádzanie.

5.5 Keďže o obchode sa čoraz podrobnejšie diskutuje, nemožno viac jednoducho predpokladať ratifikáciu obchodných dohôd Európskym parlamentom, ktorý má väčšie právomoci a omnoho širšie spektrum názorov. Výbor preto očakáva, že Komisia vo svojich rokovaniach zohľadní pripomienky a obavy parlamentu, ktoré tento vyjadril vo svojich uzneseniach, naposledy v súvislosti s TTIP a TiSA. Vzhľadom na pravdepodobnosť, že niektoré dohody o voľnom obchode budú pokrývať tzv. zmiešané právomoci, budú v takýchto prípadoch potrebné ratifikácie národnými parlamentmi. V takýchto prípadoch si ratifikácia vyžiada úplne transparentný postup v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Preto budú nevyhnutné ďalšie kroky Komisie na úrovni EÚ, ako aj na úrovni členských štátov na získanie súhlasu s týmito dohodami.

⁽²⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽²⁷⁾ Tamže.

⁽²⁸⁾ COM(2006) 567 final, bod 3.1.iii.

5.6 Obchodná sila EÚ zostáva jedným z jej najväčších triumfov, ale argumenty v prospech obchodu, najmä investícií, treba neustále zdôrazňovať. Musí prebiehať fundovaná diskusia na vysokej úrovni, nielen v EÚ, ale aj v jednotlivých členských štátoch so zapojením občianskej spoločnosti. Zároveň treba zabezpečiť, aby všetky zainteresované strany mohli vyjadriť svoj názor.

5.6.1 Doteraz sa širšia atraktívna škála dovážaných výrobkov, spolu so znižovaním nákladov prostredníctvom zníženia alebo odstránenia ciel považovala za niečo, čo prináša ľahko identifikovateľné výhody pre spotrebiteľa a ponúka lepší výber a rôznorodosť. Otázky ako zníženie roamingových poplatkov v telekomunikácii s obchodnými partnermi zostávajú kľúčovými témami. Podporovať výdavky spotrebiteľov doma je kľúčom k získaniu väčších výhod liberalizácie obchodu prostredníctvom väčšieho hospodárskeho rastu a tvorby pracovných miest.

5.7 Hoci sa v oznámení zdôrazňuje význam obchodu pre EÚ, pokiaľ ide o rast a zamestnanosť, rovnako dôležité slovo má spotrebiteľ, ktorý má obavy z možnej straty noriem a prípadnej ekologickej stopy.

5.7.1 Spotrebiteľia, ktorých oznámenie ⁽²⁹⁾ označuje za hlavných užívateľov výhod odstránenia obchodných prekážok, musia mať dôveru vo svetový trh. Preto musí byť obchodná politika v súlade s trvalo udržateľným rozvojom vrátane dlhodobej hospodárskej udržateľnosti. Plne sa to musí odrážať v hodnoteniach vplyvu, ktoré musia byť považované za nástroje vplyvu.

5.7.2 Je veľmi dôležité, aby spotrebiteľia a širšia občianska spoločnosť boli stredobodom tvorby politiky. Výbor považuje za veľmi pozitívny krok, že oznámenie zdôrazňuje potrebu, aby sa obchodná politika stala výhodnejšou pre spotrebiteľov, otvorenejšou a transparentnejšou. Prípádame sa však k obavám, že naďalej chýbajú mechanizmy, ktoré zakotvujú zásadu predbežnej opatrnosti a prístup založený na riziku v obchodnej politike. Musí ísť o integrálnu súčasť „inovačnej zásady“ ⁽³⁰⁾

6. Transparentnosť a aktívnejšia účasť občianskej spoločnosti

6.1 Oznámenie sa bude posudzovať podľa toho, či Komisia dokáže zabezpečiť, aby v dôsledku obchodných dohôd nedochádzalo k zníženiu environmentálnych, pracovných a iných noriem. Musí tiež preukázať, že si je vedomá svojej zodpovednosti v obchodných a investičných rokovaníach a môže sa od nej požadovať, aby predložila dôkazy pre svoje tvrdenie o výhodách pre všetkých.

6.1.1 Toto možno dosiahnuť len oveľa väčším zapojením občianskej spoločnosti.

6.1.2 Oznámenie zahŕňa potrebu aktívne spolupracovať s občianskou spoločnosťou, ale nie v očakávanom rozsahu. Vďaka svojej inštitucionálnej úlohe má EHSV dobré postavenie, aby v tomto smere napomáhal prostredníctvom svojich pravidelných kontaktov s občianskou spoločnosťou tak v EÚ, ako aj v zahraničí. Tieto kontakty musia zahŕňať aj priame konzultácie so sociálnymi partnermi o možnom vplyve obchodu a investícií na pracovné miesta.

6.2 Po polemike v súvislosti s TTIP oznámenie teraz plne uznáva potrebu transparentnosti. Záväzok poskytovať rovnakú úroveň transparentnosti pre všetky rokovania podľa vzoru TTIP je vítaný. Výbor preto žiada Radu, aby bezodkladne zverejnila mandát a texty dokumentov, o ktorých sa rokovalo v súvislosti s dohodou o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom.

6.2.1 Výbor sa nazdáva, že obzvlášť dôležité sú informačné stretnutia pre občiansku spoločnosť počas každého kola rokovaní. Prínosom je tiež osobitná poradná skupina, ktorá bola vytvorená, aby poskytovala príspevky v rámci pokroku rokovaní o TTIP: výbor bol sklamaný, že nebol ako inštitúcia formálne zapojený. Treba to v budúcnosti napraviť.

⁽²⁹⁾ COM(2015) 497 final, bod 4.1.1.

⁽³⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 5.

6.3 V oznámení však chýba odkaz na monitorovacie mechanizmy občianskej spoločnosti v súvislosti s kapitolami o obchode a udržateľnom rozvoji v existujúcich obchodných dohodách EÚ, ako aj spôsob, akým ich možno rozvíjať a posilňovať. Výbor sa domnieva, že mechanizmus presadzovania sa musí rovnako vzťahovať na samotné kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji, počnúc návrhom Komisie k TTIP.

6.3.1 Je to sklamanie. Výbor v reakcii na oznámenie *Globálna Európa* opätovne vyzval na začlenenie kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji do každej ďalšej dohody o voľnom obchode spolu s aktívnou monitorovacou úlohou občianskej spoločnosti ⁽³¹⁾.

6.3.2 Počnúc dohodou medzi EÚ a Južnou Kóreou z roku 2010 sa uzavrelo sedem obchodných dohôd EÚ so samostatnou kapitolou o obchode a udržateľnom rozvoji. Výbor odvtedy požaduje, aby kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji boli súčasťou každej investičnej dohody ⁽³²⁾.

6.3.3 Výbor sa domnieva, že doposiaľ chýba podrobné posúdenie týchto kapitol, ich monitorovanie alebo ich potenciálny rozvoj, čo je v rozpore s inak vítaným zámerom Komisie naďalej podporovať ambiciózne a inovatívne kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji v rámci obchodných a investičných dohôd EÚ spolu s podstatnými ustanoveniami, ktoré obsahujú.

6.3.4 Každá takáto dohoda zahŕňa rôzne typy spoločných mechanizmov občianskej spoločnosti na monitorovanie vykonávania kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji. V súčasnosti máme dostatočné skúsenosti, z ktorých sa možno poučiť a stanoviť jasné a kladné odporúčania pre budúcnosť.

6.3.5 Tieto mechanizmy majú veľký potenciál a môžu v prípade potreby priniesť hmatateľné výsledky z hľadiska pozitívneho vplyvu obchodu a investícií. Sú dôležitým nástrojom na dialóg a spoluprácu s občianskou spoločnosťou v partnerských krajinách a vyžadujú si tiež veľa času, úsilia a budovanie kapacít, aby sa stali plne funkčnými a účinnými, najmä tam, kde sa model sociálneho a občianskeho dialógu odlišuje od EÚ. Existujúce kontakty EHSV pomohli pri vytváraní domácich poradných skupín.

6.4 Keďže počet takýchto orgánov rastie, je skutočnou výzvou dosiahnuť vyvážené zastúpenie každej skupiny v domácich poradných skupinách, čo spôsobuje výrazné omeškania.

6.4.1 Medzi iné opakujúce sa problémy patria:

- kapacitné obmedzenia príslušných organizácií: je potrebná lepšia podpora či už s partnerskými krajinami alebo medzi subjektmi občianskej spoločnosti;
- v texte dohody treba uviesť ustanovenie o spoločných zasadnutiach EÚ a domácich poradných skupín partnerskej krajiny, aby si vymenili skúsenosti a stanovili spoločné kritériá na monitorovanie;
- primerané financovanie účasti občianskej spoločnosti: mala by tiež pokrývať širšiu činnosť vrátane seminárov alebo štúdií, ktoré prispievajú k cieľom v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja.

6.4.2 Ďalej odporúčame, aby sa mandát domácich poradných skupín rozšíril na všetky oblasti záujmu občianskej spoločnosti vrátane regulačnej spolupráce, kapitol o malých a stredných podnikoch alebo ustanovenia súvisiace s ľudskými právami.

V Bruseli 28. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽³¹⁾ Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽³²⁾ Ú. v. EÚ C 268, 14.8.2015, s. 19.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach politík zamestnanosti členských štátov

[COM(2016) 71 final – 2016/43 (NLE)]

(2016/C 264/18)

Rada sa 24. februára 2016 rozhodla podľa článku 148 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach politík zamestnanosti členských štátov

[COM(2016) 71 final – 2016/43 (NLE)].

Vzhľadom na to, že sa výbor k obsahu návrhu vyjadril už skôr vo svojom stanovisku o usmerneniach politík zamestnanosti (EESC-2015-01167-00-02-AC-TRA), prijatom 27. mája 2015 (*), na svojom 516. plenárnom zasadnutí 27. a 28. apríla 2016 (schôdza z 27. apríla) rozhodol 220 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 členov sa hlasovania zdržalo, nevypracovať nové stanovisko k predmetnému návrhu, ale odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 27. apríla 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

(*) Stanovisko EHSV SOC/519 na tému Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach politík zamestnanosti členských štátov COM(2015) 098 final – 2015/0051 (NLE), Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 68.

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK